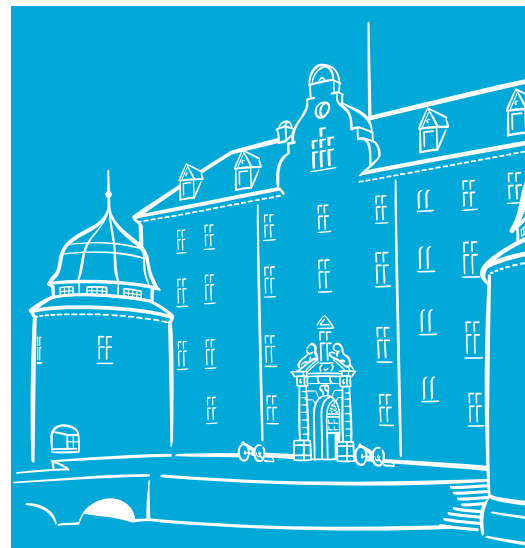

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄN

Årsredovisning 2014

Länsstyrelsen
Örebro län

Publ. nr 2015:5
Dnr. 106-840-2015

Titel: Årsredovisning 2014
Utgivare: Länsstyrelsen i Örebro län
Omslagsfoton: Tillgängliga naturreservat, Elisabeth Karlsson, Länsstyrelsen i Örebro län,
illustration, Per-Åke Forsgren, övriga bilder, Mostphotos.
Publ nr. 2015:5
Diarienummer: 106-840-2015

Innehåll

Landshövdingen har ordet	3
Organisation	6
Resultatredovisning	7
<i>Länsstyrelseinstruktion 2 §</i>	8
<i>Övrig förvaltning</i>	21
<i>Trafikföreskrifter</i>	25
<i>Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor</i>	26
<i>Regional tillväxt</i>	33
<i>Infrastrukturplanering</i>	44
<i>Hållbar samhällsplanering och boende</i>	47
<i>Energi och klimat</i>	53
<i>Kulturmiljö</i>	60
<i>Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar</i>	68
<i>Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd</i>	79
<i>Lantbruk och landsbygd</i>	99
<i>Fiske</i>	106
<i>Folkhälsa</i>	109
<i>Jämställdhet</i>	126
<i>Nationella minoriteter och Mänskliga rättigheter</i>	136
<i>Integration</i>	148
<i>Personaluppgifter</i>	157
<i>Året i siffror</i>	161
Finansiell redovisning	174
<i>Resultaträkning (tkr)</i>	174
<i>Balansräkning (tkr)</i>	175
<i>Balansräkning (tkr)</i>	176
<i>Anslagsredovisning</i>	177
<i>Noter till resultaträkningen</i>	182
<i>Noter till balansräkningen</i>	186

LANDSHÖVDINGEN HAR ORDET

Undertecknad avslutar sitt förordnande som landshövding den sista mars i år, 2015. Därmed har jag varit landshövding i sex år och sju månader. Under mina första två veckor på posten sattes Lehman Brothers i konkurs och en av de största globala, ekonomiska kriserna var ett faktum. Under hösten varslade svensk exportindustri om uppsägningar. Vårt län var ett av de hårdast drabbade. I de svenska länen hade länsstyrelserna en viktig uppgift att samordna hanteringen av varslens effekter.

Länsstyrelsen är oersättlig i den nationella politikens genomförande. Länsstyrelsens uppgifter har förändrats genom åren, liksom fördelningen av offentliga uppgifter mellan den statliga och kommunala nivån. En bestående uppgift har varit – och kommer att vara – behovet av att samla och därmed genomföra den nationella politiken på den regionala nivån. Åren som landshövding har gett mig en tydlig inblick i hur viktig den uppgiften är för landet och för länets invånare.

Örebro län har de senaste decennierna varit tvådelat, i den meningen att nästan halva länets befolkning bor i den stora kommunen Örebro – vars invånarantal ökar kraftigt, medan många andra kommuner med en klassisk industristruktur haft vikande befolkningsutveckling.

Under 2014 (mätt till och med den 30 september) är det bara tre av länets kommuner som redovisar en lätt minskning, medan alla övriga ökar. Här följer länet den tendens som hela Sverige visar, nämligen en tydlig ökning av flyttningsnetto från utlandet.

Örebro kommuns starka tillväxt

Örebro kommun har en mycket kraftig tillväxt, såväl sett från detta år som i ett längre tidsperspektiv. Sedan 2002 är Örebro den kommun som vid sidan av Stor-Stockholm, Göteborg och Malmö ökar mest i Sverige. En bidragande förklaring är Örebro högskolas omvandling till universitet (år 1999) men också kommunens geografiska och demografiska läge i Sverige, vilket gör den attraktiv för pendling, transporter och logistik.

Bättre dialog krävs för bostadsförsörjningen

Bostadsförsörjning och fysisk planering har varit en stötesten och en inte alltid okomplicerad mötesplats mellan kommuner och stat under det gångna året. Det handlar inte bara om städer som växer kraftigt, utan också om mindre kommuner som är i behov av generationsväxling på bostadsmarknaden eller vill kunna erbjuda attraktiva, strandnära tomter. Länsstyrelsen är statens representant i mötet med kommunerna och ska å ena sidan främja bostadsbyggande och regional utveckling, men å andra sidan se till så att nationella lagar och riktlinjer efterlevs i den fysiska planeringen. Vissa kommuner upplever den sistnämnda rollen som en hämsko för utvecklingen och har utmålat Länsstyrelsen som utvecklingsfientliga i genomförandet av bostadsförsörjningen.

Detta är olyckligt, eftersom bostadsförsörjning är av central betydelse för många samhällsfrågor, såsom integration, studentboende, äldreomsorg, klimatförändringar, arbetsmarknad och regional utveckling. För att systemet ska fungera friktionsfritt, krävs att stat och kommuner har tidigare dialog i planeringen och kan undanröja eventuella oklarheter tidigare i processen och att rollerna tydliggörs.

Kommuner och flyktingmottagandet

Länsstyrelsen har en central position för genomförandet av svensk asyl- och flyktingpolitik som en slags brygga mellan stat och kommuner. Förutom att främja etablering och integration har länsstyrelserna uppdrag att få till stånd överenskommelser med kommuner för mottagande av asylsökande och ensamkommande barn. Här kan jag konstatera att våra handläggare är nöjda med kommunernas ansvarstagande.

Jag noterar samtidigt en tydlig diskrepans mellan kommunernas mottagande av asylsökande och personer med permanent uppehållstillstånd. Kommuner som är hårt belastade av industriell strukturomvandling och vikande befolkningsunderlag men med god tillgång på bostäder och konferensanläggningar med ledig kapacitet får ta emot en mycket stor andel asylsökande. (Läs mer under rubriken *Särskilda händelser som inträffat i länet 2014* i avsnitt Resultatredovisning).

Många av de små kommunerna har vänt sig till mig under året för att få till stånd bättre samordning med myndigheter som asylsökande och nya svenska medborgare är i behov av samt för att få till stånd tidigare dialog med Migrationsverket när asylbostäder upphandlas. Jag har under året arrangerat särskilda möten med kommuner och berörda myndigheter kring detta.

Klimatarbetet går bra men behöver stärkas

Länsstyrelsen har under fem år haft i uppdrag att samordna energi- och klimatarbetet enligt den strategi som tagits fram i varje län.

Arbetet har varit framgångsrikt och länets aktörer är engagerade i frågan. Utsläppen i Örebro län minskar mer än genomsnittet för landet.

Under 2014 har stora investeringar i förnybar energi fått genomslag, men samtidigt finns motverkande incitament som t.ex. lett till ökad eldning med fossila bränslen som torv och olja.

Vi noterar även att arbetet med energieffektivisering i de offentliga verksamheterna kommit igång på ett bra sätt mot bakgrund av det statliga stödet för energieffektivisering i kombination med vägledningsinsatser från Länsstyrelsen.

Det är glädjande och hoppfullt att klimatarbetet i länet går bra, men jag inser också att tempot behöver uppgraderas för att säkerställa undvikandet av allvarliga konsekvenser för samhället. Här upplever vi som har det regionala samordningsuppdraget att det skulle behövas fler nationella styrmedel, mer informationsinsatser och bättre samverkan mellan nationella myndigheter för att det nödvändiga klimatarbetet ska kunna nå uppsatta mål.

Örebro – Mellansveriges förvaltningscentrum

Örebro förstärker sin position som Mellansveriges förvaltningscentrum. Örebro universitets snabba utveckling ger flera myndigheter med kontor i Örebro större möjligheter att rekrytera rätt arbetskraft samtidigt som Örebro kommun gör medvetna satsningar i sitt planarbete för att upplåta plats nära resecentrum för nya kontorsbyggnader.

Länsstyrelsen samordnar statliga myndigheter i länet genom att regelbundet mötas i Rådet för statlig samordning. Härigenom tar vi tillvara utvecklingsmöjligheter och erfarenhetsutbyte.

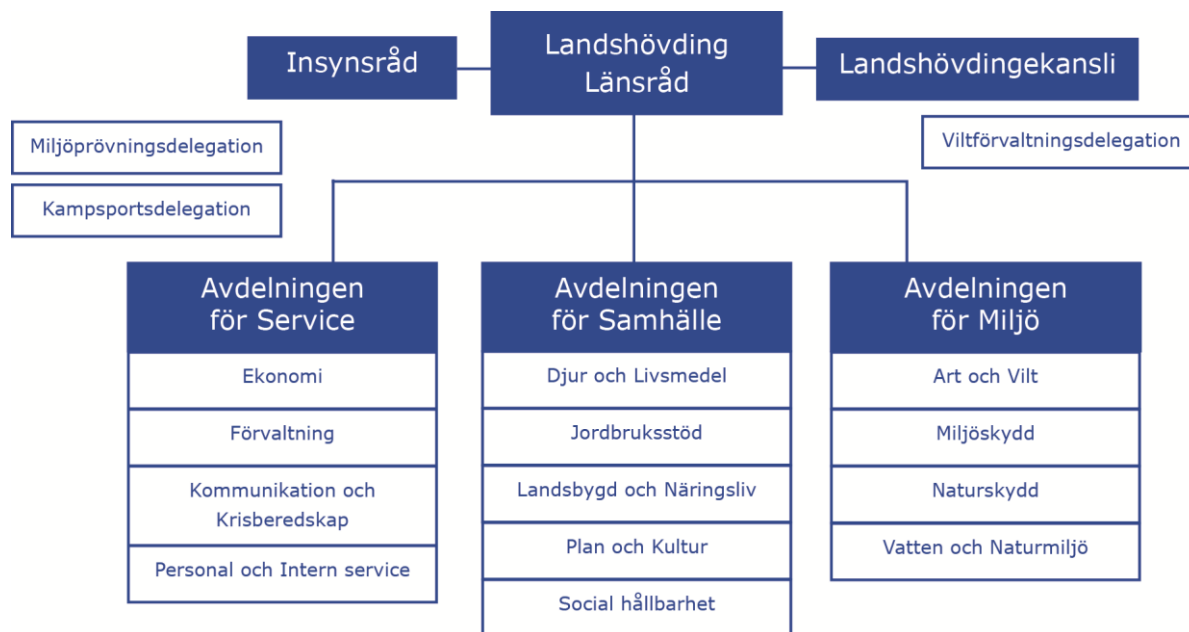
Att vara en samlande kraft

Vid Länsstyrelsen i Örebro län pågår två mycket viktiga utvecklingsarbeten, vilka sammanfaller under målbilden – en samlande kraft. Det handlar om att ta vara på myndighetens unika ställning, att med en mångfald av sakområden och sakexperter kunna göra samlade bedömningar i viktiga beslut. Men det handlar också om att förenkla arbetet för att vara effektiva, tydliga och ge den service som medborgarna förtjänar och kräver. Vi driver därför projektet ”Förenkla på riktigt” kraftfullt och brett inom myndigheten.

Rose-Marie Frebran
Landshövding i Örebro län

ORGANISATION

Redovisa Länsstyrelsens organisationsplan.

Figur 1. Organisationsskiss för Länsstyrelsen i Örebro län

RESULTATREDOVISNING

Resultatredovisningens ordningsföljd följer den av länsstyrelserna gemensamt beslutade verksamhets- och ärendestrukturen, (VÄS), som används för länsstyrelsernas ärende- och ekonomiredovisning.

Varje verksamhetsområde inleds med likvärdiga prestationstabeller där utvecklingen av årsarbetskrafter, verksamhetskostnader, ärendehantering och bidragsutbetalningar presenteras samt i förekommande fall utfall av brukarundersökningar. Tabellerna följs av kommentarer till de redovisade värdena samt kommentarer till andra väsentliga prestationer inom sakområdet. Därefter följer åiterrapporteringen av de regleringsbrevsuppdrag som ska åiterrapporteras i årsredovisningen och som avser det aktuella verksamhetsområdet.

Länsstyrelseinstruktionen (2007:825) 2 § första stycke avseende nationella mål åiterrapporteras genom indikatorerna som är placerade under respektive verksamhetsområde. Övriga delar av 2 § länsstyrelseinstruktionen åiterrapporteras under rubriken Länsstyrelseinstruktionen 2 §.

Indikatorer

Länsstyrelsen i Örebro län fick genom regleringsbreven för 2011 och 2012 i uppdrag att samordna arbetet med att utarbeta enhetliga indikatorer. Indikatorerna ska beskriva hur resultatet förhåller sig till målet att nationella mål ska få genomslag i länen samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet i juni 2011 respektive juni 2012. Därefter tog regeringen beslut om att de föreslagna indikatorerna skulle användas från och med årsredovisningen för 2012. Indikatorerna ingår i den gemensamma årsredovisningsmallen och återfinns under det område de hör till.

Efter att årsredovisningarna för 2012 lämnats in till regeringskansliet gjorde Länsstyrelsen i Örebro län en mindre uppföljning av erfarenheterna av indikatorerna. Sammantaget var erfarenheterna relativt positiva.

För de indikatorer som inte har något värde för 2014 ska endast värdena för 2010-2013 kommenteras i årsredovisningen 2014. Värdena för 2014 kommer i dessa fall att levereras först i samband med årsredovisningsarbetet 2015.

Undantag från ekonomiadministrativa regelverket

I regleringsbrevet för 2014 har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomiadministrativa regelverket:

Vid redovisning av länsstyrelsernas uppgifter som avses i 2 § första - tredje styckena förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion ska myndigheten inte tillämpa 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats vad gäller volym och kostnader.

Vad gäller fördelningen av verksamhetens totala intäkter och kostnader i resultatredovisningen enligt 3 kap. 2 § jämfört med 3 kap. 1 § tredje stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur och enligt anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län. Detta innebär ett undantag från kravet att redovisa intäkter.

Länsstyrelseinstruktion 2 §

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Länsstyrelsen ska främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.

Länsstyrelsen ska vidare ansvara för de tillsynuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den. Förordning (2008:1346)

Nationella mål

Miljömål

Målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta.

Länsstyrelsen har arbetat dels med fastställandet av regionala mål och ett miljömålsdokument. Vi har arbetat med ett åtgärdsprogram för länet och vi har hållit möten med samtliga kommuner, landsting, regionförbund och Skogsstyrelsen. Vi har medverkat på Skogsstyrelsen sektorsråd angående miljömålsarbetet och åtgärdsprogram. Arbetet har resulterat i att fokusområden tagits fram för arbetet.

Energi- och klimatpolitiska mål

Riksdagen har beslutat att målet för de svenska utsläppen av växthusgaser ska vara en minskning med 40 procent till år 2020 jämfört med 1990.

Länet har en regional klimatstrategi, *Energi- och klimatprogram för Örebro län 2013-2016* som ledning för insatser för att minska utsläpp av växthusgaser och energieffektivisering. Utsläppen av växthusgaser i Örebro län minskar snabbare än riksgenomsnittet. Det beror främst på minskade utsläpp från energiförsörjningen i länet. Men om hänsyn tas även till de utsläpp som vår konsumtion av varor och tjänster bidrar till utomlands, så har svenskarnas totala klimatbelastning ökat.

Under året har insatserna i länet handlat om att stärka arbetet med energieffektivisering i både näringsliv och kommuner. Länsstyrelsen har drivit projekt för att effektivisera belysningen, avloppsreningsverk och att minska resorna genom resfria mötesformer. Vi har medfinansierat projekt för att främja energieffektivisering i småföretag, nätverksträffar för näringslivet samt deltagit i ett projekt för att främja lågenergibyggnad och energieffektiv fastighetsförvaltning. Länsstyrelsen har även gett ut en vindkraftsvägledning.

Intresset för förnybar energi är stort men vi ser behov av förnyade styrmedel för att omställningen ska ta fart inom alla sektorer.

Krisberedskap

Vi har till uppgift att arbeta med de nationella målen kring samhällets krisberedskap, vilket framför allt innebär att vi ska arbeta med att:

- värna befolkningens liv och hälsa
- värna samhällets funktionalitet
- värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig myndighet och den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom länet. Vi arbetar för att minska sårbarheten i samhället och för att risk- och beredskapshänsyn ska tas med i samhällsplaneringen. Vårt geografiska områdesansvar innebär också att vi i krissituationer och vid höjd beredskap har en samordnande roll i länet. Genom god samverkan med länets aktörer kan vi tillsammans utveckla en god förmåga att hantera krissituationer. Utifrån lagen om skydd mot olyckor ger vi stöd och råd till kommuner samt utövar tillsyn över räddningstjänsten. Länsstyrelsen ska som högsta civila totalförsvarsmyndighet inom länet även verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås.

Folkhälsa

I Sveriges övergripande mål för folkhälsa konstateras att en långsiktigt god folkhälsa är beroende av en hälsofrämjande och säker yttre miljö.

Länsstyrelsen granskar kommunernas översikt- och detaljplaner och ser till att samhällsplaneringen inte ger någon negativ påverkan på människors hälsa eller säkerhet. Vi ser även till att miljö kvalitetsnormerna följs. Genom att arbeta för att bevara skyddade natur- och kulturmiljöer ger Länsstyrelsen möjlighet för både barn och vuxna att få tillgång till goda utemiljöer och att öka tillhörigheten genom kunskap om miljö och kulturarv. Detta stimulerar också fysisk aktivitet i alla åldrar. Länsstyrelsen samarbetar med Jordbruksverket för att förhindra och bekämpa smitta bland livsmedelsproducerande djur och sällskapsdjur. Genom vårt arbete inom djurskydd, livsmedelssäkerhet och landsbygdsstöd främjar vi tillgången på säker och lokalproducerad mat samt bidrar till målet att minska antibiotikaanvändningen. För området alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT) har Länsstyrelsen fortsatt att arbeta utifrån länsstrategin för att implementera den nationella ANDT-strategin. Under året har vi genomfört en ANDT-dag för chefer inom kommun, landsting och polis samt genomfört gemensamma utvecklingsdagar med Länsstyrelsen i Värmlands län där fokus var ”småkommuner”. Kunskapshöjande konferenser för lärande och hälsa för länets skolor likväl som riktade föräldrastöd är några av de konkreta insatserna under året.

Migrationspolitiken

Målet är att säkerställa en långsiktigt hållbar migrationspolitik som inom ramen för den reglerade invandringen värnar asylrätten, underlättar rörlighet över gränser, främjar en behovsstyrd arbetskraftsinvandring, tillvaratar och beaktar migrationens utvecklingseffekter samt fördjupar det europeiska och internationella samarbetet.

Under året har Länsstyrelsen haft fokus på att möta kommuner för dialog och förhandlingar om överenskommelser om mottagande av nyanlända. Arbetet har varit framgångsrikt i det avseendet att alla kommuner i länet nu har ett mottagande. Behoven av fler bostäder är dock fortsatt stora,

precis som i resten av landet. Det gäller även platser för ensamkommande barn. Länsstyrelsen har under året fortsatt satsningen på strategiska projekt som t.ex. introduktion och hälsa, svenska för invandrare och utbildning av personal på boenden för ensamkommande barn. Länsstyrelsens Integrationsråd och olika nätverk är viktiga för att sprida information och öka kunskapen om integration. Vi har bl.a. genomfört flera möten med politiker i så kallade politikerdialoger vilka har varit mycket uppskattade.

Jämställdhetspolitiken

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Länsstyrelsen har under året tagit fram en regional jämställdhetsstrategi för Örebro län som sträcker sig till 2016. Länsstyrelsen har ansvaret för uppföljning, utvärdering och revidering.

Vår bedömning av utvecklingen i länet utifrån de jämställdhetspolitiska målen är att makt och inflytande är ganska jämnt fördelat inom politiken på ledamotsnivå, medan det för ordförandeposterna fortfarande finns en ojämställdhet. Vi har under hösten påbörjat en kartläggning hos kommunerna vad gäller maktfördelning och jämställdhetsplaner. När det gäller de andra och tredje jämställdhetspolitiska målen (utbildning, arbetsmarknad och ekonomi samt fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet) finns det fortfarande mycket kvar att utveckla för vårt län. Vad gäller det fjärde jämställdhetspolitiska målet är länet mycket aktivt kring kvinnofridsarbete, mot hedersrelaterat våld och arbete mot prostitution och människohandel. Vi har under året också tagit initiativ vad gäller maskulinitet och manlighet där vi kartlägger vad som görs och vilka behov vi ser.

Mål för areella näringar, landsbygd och livsmedel

Området inkluderar många mål som exempelvis en långsiktigt hållbar och säker produktion av livsmedel, förvalta och stärka landskapets natur- och kulturvärden samt bidra till en regional utveckling över hela landet.

Länsstyrelsens roll är att se till att stöd och ersättningar för miljöersättningar och företagsutveckling snabbt och enkelt kommer lantbrukarna tillgodo. Miljöersättningarna är viktiga styrmedel för att odlingslandskapet ska skötas på ett sätt som gynnar natur- och kulturvärden. Miljöersättningarna bidrar även till att minska spridningen av kemiska preparat och växtnäringssämnen till naturmiljön. Det är även viktigt att samhället har stort förtroende för svensk matproduktion. Förutom den tillsyn som Länsstyrelsen utför av livsmedelsproduktion i primärproduktionsledet för vi därför i förebyggande syfte också en dialog med näringen för att förebygga brister och få en god acceptans för vår tillsyn av exempelvis djurhållning och livsmedelshantering. (Läs mer i avsnitt Lantbruk och landsbygd samt Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor.)

Nationella kulturpolitiska mål

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.

För kulturmiljöarbetet infördes nya mål i januari 2014. De nya målen betonar betydelsen av kulturmiljöernas mångfald och en helhetssyn på dessa för en hållbar samhällsutveckling, att delaktighet präglar arbetet med bevarande, användning och utveckling av kulturvärden och att kulturmiljön i ett inkluderande samhälle är källa till kunskap, bildning och upplevelser.

Länsstyrelsen har under 2014 prioriterat att förnya och utveckla kulturmiljöarbetet genom att på olika sätt utmana invanda föreställningar om kulturarvet och pröva att arbeta med en vidgad kulturarvssyn och med nya målgrupper. Vi har aktivt utökat samverkan och involverat grupper som tidigare inte haft möjlighet att påverka kulturarvsarbetet, huvudsakligen inom tematiska satsningar som t.ex. den länsstyrelsegemensamma satsningen Kalejdoskop som syftar till större delaktighet, inkludering, mångfald och breddade berättelser. Länsstyrelsen i Örebro län har bl.a. i bred samverkan arbetat med dokumentation av en resandeboplatz, konferensserien ”Att störa homogenitet”, samt arbetat för att främja normkritiska perspektiv och inkluderande arbetssätt i kulturmiljöarbetet. (Läs mer i avsnitt Kulturmiljö).

Övergripande mål för samhällsplanering

Målet för samhällsplanering är att ge alla människor i alla delar av landet en ur social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Länsstyrelsen har under 2014 fortsatt att ge råd och stöd till kommunerna i deras fysiska planering samt förmedlat planeringsunderlag för att länet ska få en god bebyggd miljö. I detta arbete har dialogen med kommunerna varit särskilt viktig för att belysa viktiga frågor i tidiga skeden av planprocessen. Länsstyrelsen har under året fortsatt att prioritera tidiga samrådsmöten samt hållit kontinuerlig dialog med kommunerna.

Länsstyrelsen har under året hållit två rådgivande seminarier riktade mot kommunernas planhandläggare utifrån olika teman, klimatanpassning och förorenade områden, så kallade ”planverkstäder”. Utvärderingar från dessa har varit positiva och Länsstyrelsen har planer på att fortsätta arrangera ytterligare seminarier.

Mål för IT-politiken

Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliserings möjligheter.

Länsstyrelsen har under 2014 fortsatt att driva ett arbete i Örebro län för en regional digital agenda. Syftet har varit att i bred samverkan ta fram gemensamma mål, som bidrar till att vi, med hjälp av IT, uppfyller mål i regionala styrdokument och i regeringens digitala agenda *It i människans tjänst - en digital agenda för Sverige*. Arbetet har lett till ett väl fungerande regionalt nätverk där digitaliseringsfrågorna lyfts och där arbetet för att nå regeringens och länets målsättningar omsatts i regionala mål. Den regionala digitala agendan antogs den 17 juni 2014 av regionstyrelsen, landstingsstyrelsen och Länsstyrelsen i Örebro län.

Ett väl utbyggt och robust bredbandsnät är en förutsättning för att kunna använda digitala tjänster. Länsstyrelsen har under år 2014 fortsatt att samordna planering och prioritering av bredband på landsbygden. Det är ett arbete som sker i nära dialog med länets samtliga kommuner och operatörer och är en viktig förutsättning för att använda e-tjänster.

Helhetsperspektiv och samordning

Uppdraget att samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser utförs på flera olika sätt. Inom en rad av våra sakområden samordnar vi olika intressen till nytta för länets utveckling. Detta beskrivs under respektive politikområde.

Länsstyrelsen i Örebro län har en så kallad rådsorganisation som omfattar olika råd samt ytterligare några samverkansgrupper. Inom rådsorganisationen möts företrädare för olika

samhällsintressen; myndigheter, länets kommuner, landsting, regionförbund, näringsliv och intresseorganisationer.

Landshövdingemöte

Landshövdingemötet ska fungera som länets rådslag med information och diskussion kring frågor som är av stor vikt för länets utveckling. Rådet är en regional arena där man kan sätta ljuset på nationella och internationella samhällstendenser och förankra dessa i ett regionalt och lokalt perspektiv med kommunledningar, intresseorganisationer, näringsliv och statliga aktörer. Exempel på ämnen under 2014 har varit regionbildning, regeringens parlamentariska bostadsförsörjningskommitté, länsstyrelsens roll vid val och hur Tegelbrukets aktivitetshus i Örebro skapar förutsättningar för människor med olika bakgrund att mötas och aktivera sig.

Arbetsmarknadsrådet

Arbetsmarknadsrådets syfte är att samla strategiskt viktiga aktörer i länet för att i möjligaste mån säkra arbetskraftsförsörjningen i länet på kort och på lång sikt. Förhoppningen är att genom informations- och idéutbyten hitta samverkan och möjligheter för att möta upp- och nedgångar på arbetsmarknaden och samordna insatserna.

Örebro läns arbetsmarknadsråd leds av landshövding Rose-Marie Frebran och består av Länsstyrelsen och Arbetsförmedlingen, fem företag, Almi, en bank, företagsorganisationer, fackförbund, Örebro läns landsting, Örebro universitet, representanter från kommunerna samt Regionförbundet Örebro. Under 2014 lyfte man fram goda exempel på insatser som motverkar arbetslöshet och integration. Bland annat lyftes Örebro kommuns bostadsbolag, Öbo:s samarbete med Skanska, när det gäller uppyftning av det invandrardominerade området Vivalla. Här kunde Öbo i sin upphandling styra så att boende i området som riskerar att hamna utanför arbetsmarknaden erbjuds byggjobb av entreprenören.

Vid ett av mötena deltog även Arbetsmarknadsdepartementet för att tidigt informera om den nya regeringens arbetsmarknadspolitik.

Rådet för statlig samordning

I Rådet för statlig samordning ingår chefer för alla statliga myndigheter i länet. Målet för rådets arbete är en tydligare och effektivare statlig förvaltning på den regionala nivån.

Under 2014 har bl.a. följande frågor diskuterats i rådet: statliga myndigheters jämställdhetsintegrering, arbetsmarknadskunskap i skolan, polisens nya organisation liksom organisationsförändringar i andra statliga myndigheter och samordning mellan stat och kommun gällande asylsökande och ensamkommande flyktingbarn i länet.

Som en del av det statliga myndighetssamarbetet i länet har rådet en undergrupp för erfarenhetsutbyte kring mediehantering.

Integrationsrådet

I Integrationsrådet är syftet att lyfta frågor om mottagande av nyanlända och även ta upp integrationsfrågor i ett vidare samhällsperspektiv. I rådet ingår representanter från företag, Örebro universitet, kommunerna, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket. Kunskapsspridning och ett ökat kontaktnät för att vidga insikten om integrationsfrågornas roll är viktig. Demokratiutbildning för nysvenskar, sociala hänsyn i upphandlingar och företags möjlighet att öka lönsamheten genom ökad mångfald är teman som behandlats under året.

Natur- och miljömålsrådet

I Örebro län finns en organiserad samverkan, ett Miljö- och naturvårdsråd, kring miljömålsarbetet med kommuner, landsting, regionförbund och Skogsstyrelsen som bygger på ett samarbetsavtal. Länsstyrelsen är sammankallande och rådets uppgift är att samordna och leda miljöarbetet i länet. Miljö- och naturvårdsrådet har hållit två möten under 2014. Rådet har avhandlat de två rapporterna *Miljömål för Örebro län 2015- 2020* och *Åtgärdsprogram miljömål för Örebro län 2015-2020* som Länsstyrelsen håller på att utarbeta. Den förstnämnda rapporten presenterar dels den nationella miljömålsstrukturen och dels att preciseringarna till miljömålen ska gälla som regionala miljömål för länet. Tidplanen säger att den ska antas innan 2015 års slut. I arbetet med åtgärdsprogrammet har en långt gången dialog hållits med länets kommuner, andra myndigheter m.fl. där utgångspunkten har varit att hitta gemensamma nämnare inom arbetet med miljömålen. Dessa gemensamma nämnare har utmynnat i sex miljömålsövergripande fokusområden som alla berörda enats om att driva i länet genom t.ex. egna styrdokument eller andra policydokument. Arbetet med åtgärdsprogrammet fortsätter och tidplanen är att det ska antas i slutet av 2015.

Rådet för landsbygdsutveckling

Rådet för landsbygdsutveckling består av representanter för kommunerna, LRF, regionförbundet och ideella föreningar på landsbygden. Rådet är även Länsstyrelsens partnerskap för genomförandet av Landsbygdsprogrammet och för Programmet för kommersiell service på landsbygden. I vårt uppdrag att ta fram den regionala handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet 2014-2020 har rådet varit en viktig part liksom i prioriteringsarbetet för bredbandsutbyggnaden i länets landsbygder.

Regionala rådet för krisberedskap

I Länsstyrelsens Regionala råd för krisberedskap och skydd mot olyckor i Örebro län, deltar kommunchefer, chefer för räddningstjänsterna, landstingets beredskapschef, polisens operativa chef m.fl. Rådet är i huvudsak rådgivande, men är också en diskussionsgrupp för strategiskt viktiga frågor som berör krisberedskap och skydd mot olyckor. Det kan handla om att dra lärdomar från olika samhällsstörningar, kommande nya arbetsuppgifter inom krisberedskap samt olika utredningar som berör länets aktörer.

T-sam – Krissamverkan i Örebro län

Länets beredskap för att hantera kriser är beroende av ett gott samarbete mellan Länsstyrelsen och övriga samverkande myndigheter, kommuner, landsting, organisationer och näringsliv i arbetet före, under och efter en händelse. Länets krisaktörer har tillsammans organiserat samverkan under namnet T-sam, Krissamverkan i Örebro län. T-sam syftar till att ha en god samverkan i länet, där samtliga krisaktörer ska samarbeta gränsöverskridande och med öppenhet. De aktörer som ingår i T-sam representerar länets kommuner, kommunal räddningstjänst, landstinget och polismyndigheten.

Till stöd finns även ett antal nätverk där specifika frågor behandlas såsom risk- och sårbarhetsanalyser, CBRNE, Hjälmmaren, kriskommunikation m.fl.

Kvinnolobby

Örebro läns Kvinnolobby är ett kvinnligt utvecklingsråd med Länsstyrelsen som huvudman. Sedan hösten 2008 är landshövding Rose-Marie Frebran ordförande. Kvinnolobbyn startades som en motvikt till den mansdominans som råder i många av samhällets sammanslutningar t.ex. i partnerskap, näringsliv och på ledande befattningar. Örebro läns Kvinnolobby är ett sätt att lyfta fram kvinnors erfarenheter och perspektiv på samhällsfrågor. Lobbyn består av 27 ledamöter från

hela länet som representerar en bredd av samhället, såväl privat som offentlig verksamhet. Lobbyn är partipolitiskt neutral och är referensgrupp till Länsstyrelsen i jämställdhetsfrågor.

Samhällsråd T

I Samhällsråd T samverkar Länsstyrelsen med polisen, landstinget, regionförbundet, Örebro universitet och kommunerna samt ideella länsorganisationer inom alkohol, narkotika, doping och tobaksområdena, ANDT. Syftet är att implementera den nationella ANDT-strategin. Rådet har därför tagit fram en flerårig länsstrategi och beslutar årligen om en gemensam verksamhetsplan.

Plansamråd

Utifrån ett statligt helhetsperspektiv, sektorsövergripande och samordnande, arbetar Länsstyrelsen främst med kommunernas översiktsplaner i regelbundna plansamrådsmöten. Deltagare på plansamråden är sektorsföreträdare inom Länsstyrelsen, statliga representanter från främst Trafikverket, Lantmäteriet samt i förekommande fall kommunerna. Den löpande planhandläggningen för detaljplaner och översiktsplaner sker till stor del digitalt i en projektwebb. Samråd sker även här sektorsövergripande och med statlig samordning.

Att främja länets utveckling och noga följa tillståndet i Örebro län

Digital agenda och bredbandsbyggnad i Örebro län

Arbetet med en regional digital agenda för Örebro län har som övergripande syfte att med hjälp av IT och digital teknik bidra till att uppfylla målen i den regionala utvecklingsstrategin och i regeringens digitala agenda *It i människans tjänst - en digital agenda för Sverige*. I länets regionala digitala agenda lyfts sju strategiska områden fram. En förutsättning för att kunna använda e-tjänster är tillgången till bredband både i tätorter och på landsbygden. Vi fortsätter tidigare års arbete med att öka tillgången till bredband, främst på landsbygden.

Andra strategiska målområden i länets regionala digitala agenda är att inom offentliga verksamheter gemensamt utveckla e-tjänster riktade till medborgarna, IT-utveckling för att förenkla för företag och hur IT kan bidra till jämställdhet, hållbarhet och en minskad miljöbelastning. Detta är några exempel på frågor som Länsstyrelsen i Örebro län, tillsammans med Regionförbundet Örebro, Örebro läns landsting, Örebro universitet och kommunerna prioriterat i länets regionala digitala agenda.

Vätternvatten

Länsstyrelsen samordnar ett stort utredningsprojekt för vattenförsörjning från Vättern. Sex kommuner i Örebro län är idag med i projektet som startade 2008. Projektet syftar till att utreda och i förlängningen ersätta dagens ytvattentäkter, som ofta har problem med vattenkvalitet och är utsatta för risker, med vatten från Vättern. Dagens dricksvattensystem skulle då fungera som reservvattensystem. Projektet har förutsättningar att även kunna tillgodose behovet av dricksvatten för kommuner i västra Mälardalen, som också har visat intresse för projektet. En omfattande förstudie har tidigare genomförts. Vi har under året påbörjat arbetet med att ta fram underlag till en tillståndsansökan. I projektet har vi även genomfört provborrningar i berget mellan Askersund och Hallsberg för att få mer exakt kunskap om bergets kvalitet. Tanken är att borra en bergtunnel på cirka fyra mil för att föra vatten från Vättern till kommunerna i Örebro län.

Förvaltningsstaden Örebro

Örebro som förvaltningscentrum är ett av delmålen i Örebroregionens utvecklingsstrategi (RUS). Länsstyrelsen har ansvaret för målområdet och samordnar de regionala krafterna som verkar för att utveckla och stärka Örebros ställning som ledande förvaltningsstad i Mellansverige.

Örebro's geografiska och demografiska position i Sverige i kombination med Örebro universitet som utbildnings- och kompetensresurs, samt en bred tradition av offentlig förvaltning gör regionen till en nationell tillgång för utveckling av statlig verksamhet. Etappmålet inom RUS är att Örebroregionens andel av rikets totala sysselsättning inom statliga myndigheter ska öka med två procent till år 2015.

Under året har Länsstyrelsen varit motor för kraftsamlingen av resurser i länet. Det har skett genom Rådet för statlig samordning och genom ansvaret för delmålet inom RUS.

Samarbetet har bl.a. lett till att flera representanter för offentliga verksamheter i Örebro initierat kontakter med Regeringskansliet och statliga utredningar i syfte att få nya etableringar eller utvecklingsuppdrag av statlig verksamhet till länet.

Högre utbildning gynnar länets utveckling

Den utbyggnad av professionsutbildningar som nu sker vid Örebro universitet är mycket gynnsam för länets näringsliv och myndigheter för att kunna rekrytera kvinnor och män med rätt kompetens. Efter avslutade studier får hälften av studenterna jobb i länet och etablerar sig här. Det har t.ex. visat sig att antal sökanden är stort till olika befattningar vid Örebro's nya rättscentrum tack vare att utbildningar inom juridik och rättsvetenskap finns i länet. Efter att läkarutbildningen nu är etablerad kommer universitetet att satsa på att även få starta civilingenjörsutbildning, vilket är viktigt för rekryteringsbehovet vid länets industrier.

Kvinnofrid

År 2014 har arbetet inom kvinnofrid fokuserat på barn och ungas våldsutsatthet. Länsstyrelsen har i samverkan med andra aktörer i länet arrangerat flertalet konferenser om barns rättigheter och särskilt belyst pojkars och unga mäns våldsutövande och våldsutsatthet. Vi har också fortsatt vår satsning på särskilt utsatta grupper då dessa ofta glöms bort.

Länsstyrelsen har fortsatt att lyfta det strukturella våldet i form av prostitution och människohandel samt utbildat generellt om utredningsmetoder för att upptäcka våld. Ekonomiskt våld i anslutning till våld i nära relationer har uppmärksamats. Behovet av fungerande mätmetoder på statistik när det gäller våldsutsatthet och våldsutövande saknas fortfarande men kan utvecklas då frågan om våld blir mer på rutin och därmed synliggjord.

Samarbete med universitet och forskning har skett både genom ett nationellt projekt med Socialstyrelsen och med Örebro universitet. Senare har Länsstyrelsen tillsammans med Örebro universitet med flera inlett ett gemensamt EU-projekt inom Daphne med fokus på våldsprevention och mänskliga rättigheter.

Samverkan har utvecklats ytterligare under året. Länsstyrelsen ingår, förutom i de nationella nätverken, i ett länsövergripande nätverk tillsammans med fem andra länsstyrelser där vi bl.a. har samarrangerat utbildningar. Värmland - och Örebro läns länsstyrelser har dessutom haft en gemensam serie föreläsningar om metoder i arbetet med våldsutsatta. På länsnivå har behovet av uppsökande verksamhet från Länsstyrelsens sida minskat då kommunerna, andra myndigheter och ideella organisationer, i allt högre utsträckning själva tar kontakt och har kommit igång bra med arbetet mot mäns våld.

Krisberedskap

Länsstyrelsen har under året fortsatt arbetet med att utveckla samverkan inom krisberedskapsområdet. Samtliga tolv kommuner i länet och Örebro läns landsting har en risk- och

sårbarhetsanalys som belyser risker inom egen verksamhet samt inom ramen för det geografiska områdesansvaret. Analyserna är ett underlag för den regionala risk- och sårbarhetsanalysen som sammanställs av Länsstyrelsen. I länet har aktörerna kommit fram till att erfarenhetsmöten ska hållas senast en vecka efter avslutad händelse. Även erfarenheter från samverkansövningar är viktiga att tillvarata. Brister som identifierats under året består bl.a. av larm till berörda i ett tidigt skede, tidsskala för samlad lägesbild och samordning av kriskommunikation, verktyg för informationsdelning till samtliga berörda samt inriktning och samordning av gemensamma åtgärder. Mycket arbete pågår för att utveckla gemensamma förhållningssätt som gör att vi kan använda samhällets resurser på bästa sätt.

Skogsbruk, skogsskydd och förurning

Den höga avverkningstakten gör att länets skog blir allt yngre. Nära hälften av skogen är yngre än 40 år. Länsstyrelsen har noterat att flera markägare har tendenser till virkesbrist. Det visar sig i ett ökat antal avverkningsanmälningar av bestånd med höga biologiska värden som tidigare lämnats av naturhänsyn vid avverkningar på 1980- och 1990-talen och omfattar några få hektar. Vid kontroller utförda av Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen har flera objekt visat sig hålla nyckelbiotopskvaliteter. En stor del av avverkningsanmälningarna kan inte kontrolleras och risken är nu stor att skogar med höga naturvärden avverkas i allt högre takt. Det ramanslag som Länsstyrelsen får för att ersätta markägare är för litet (20 miljoner 2014) för att förhindra avverkning av dessa skogar med höga naturvärden. Det påslag med 25 procent som markägaren får utöver marknadsvärdet vid intrångsersättningar medför att kostnaden har blivit mycket hög.

Örebro län tillhör de län i landet som relativt sett tar ut mest grenar och toppar, GROT, och på svaga marker leder det till en ökad förurning. Länsstyrelsen har i *Regional plan mot förurning av sjöar och vattendrag* identifierat förurningskänsliga områden i avrinningsområdena där uttag av GROT motverkar möjligheten till återhämtning. I delar av norra länet är det inte möjligt att nå miljömålet Bara naturlig förurning om inte skogsbruket anpassas till förurningskänsligheten eller askåterföring införs i betydligt större skala. Det finns därför en mållkonflikt mellan klimatmål med hög andel förnybar energi och förurningsmål.

Bostadsbrist

2014 års bostadsmarknadsanalys visar att arbetet med bostadsplanering skiljer sig åt mellan länets kommuner. I bostadsmarknadsenkäten svarade åtta kommuner att de har antagna riktlinjer för bostadsförsörjning. Därtill har två kommuner ambitionen att ta fram riktlinjer. De största utmaningarna för bostadsmarknaden i Örebro län är enligt analysen att andelen personer i 65 år och äldre har fortsatt att öka, att befolkningstillväxten huvudsakligen utgörs av ett positivt flyttningsnetto från utlandet, och att bristen på hyresrättslägenheter kvarstår. Samtliga utmaningar för bostadsmarknaden ställer krav på kommunernas bostadsförsörjning, kapacitet och beredskap. Sammantaget ställer detta krav på en god framförhållning i kommunerna för att kunna möta de behov och den efterfrågan som finns och som kommer att finnas på bostadsmarknaden framöver.

God infrastruktur utvecklar länet och nationen och minskar klimatbelastningen

Örebro läns geografiska och demografiska position i Norden ger stat och regionala aktörer ett särskilt ansvar för utveckling av infrastruktur, transporter och logistik, både ur regionalt- och nationellt tillväxt- och hållbarhetsperspektiv.

Örebro län är ett av Skandinaviens största logistikcentrum där flyg, järnvägar, riks- och europavägar strålar samman för transporter av gods och människor. Ett mycket stort antal

logistikintensiva företag har etablerat sig i Örebro och angränsande kommuner, vilket har gjort att de totala transportavstånden minskat i Norden.

Länsstyrelsen har varit pådrivande i klimatarbetet och här verkat för klimatsmarta transport- och logistiklösningar.

Flera viktiga infrastrukturinvesteringar har påbörjats eller färdigställts. Här kan nämnas en olycksdrabbad del av riksväg 49 i Askersunds kommun och påbörjad dubbelspårsutbyggnad mellan Hallsberg och Motala vilket kommer underlätta för godsstråket i Sverige. I mark- och miljödomstolen pågår en process för att Örebro flygplats ska kunna byggas ut för att hantera de allra största flygplanen för gods- och persontrafik så att de klarar långa transporter och därmed blir mer energieffektiva.

Särskilda händelser som inträffat i länet 2014

Örebro län kännetecknas av en tydlig befolkningsförändring. Residensstaden Örebro är en av de snabbast växande kommunerna i Sverige, medan de historiskt starka industrikommunerna i länet haft en vikande befolkningsutveckling sett i ett längre tidsperspektiv.

Under året är det (räknat till och med tredje kvartalet) ändå bara två kommuner som har negativ befolkningsstatistik, Nora och Hällefors (källa: SCB).

Liksom Sverige i helhet utgör invandringen en stor del av befolkningsökningen, cirka 70 procent (till och med tredje kvartalet). I Örebro län är motsvarande siffra mer än 99 procent, trots att det i den största kommunen, Örebro, bara är 37 procent av befolkningsökningen som utgörs av ett flyttningsnetto från utlandet.

Två av länets kommuner tillhör de kommuner som i andel av befolkningen under 2014 tagit emot flest utländska medborgare med uppehållstillstånd i Sverige som flyktingar, skyddsbehövande, för synnerligen ömmande omständigheter eller som anhöriga. Laxå kommun: 2,6 procent (tredje största andelen i Sverige) samt Ljusnarsberg: 2,0 procent (åttonde störst i Sverige år 2014) (källa: Migrationsverket).

Kommunledningarna har vänt sig till Länsstyrelsen för att få till stånd bättre samordning mellan myndigheterna – Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, polisen, Försäkringskassan och landstinget. Länsstyrelsen har under året arbetat för att öka samordningen och bjudit in till särskilda möten för att kommunikationen till berörda kommuner kring framför allt asylboenden ska förbättras.

Noterbart är den stora diskrepansen mellan kommunerna när det gäller flykting- och asylmottagande. Kommuner med tydliga symtom efter strukturomvandling med vikande befolkningsunderlag och gott om bostäder, står för hög flyktingmottagning och har på grund av lediga bostäder, konferensanläggningar m.m. fått många asylboenden. Detta märks i kommunerna Askersund, Hällefors, Laxå, Lindesberg och Ljusnarsberg.

Samtidigt finns kommuner som Lekeberg – en utpräglad jordbrukskommun som tack vare ny motorväg gynnats genom inflyttning och bra pendlingsmöjligheter till Örebro – bara tagit emot en (1) utländsk medborgare med flyktingstatus. Örebro läns tolv kommuner tog tillsammans emot 1 482 personer med flyktingstatus de elva första månaderna 2014.

Särskilda händelser/krishändelser under året

- Orent vatten med kokningsrekommendationer i fem dagar under mars månad. Händelsen berörde Örebro kommun och delar av Lekebergs kommun.
- Samverkansövning Karolina med scenariot stor flygolycka. Omkring 450 personer deltog i övningen som genomfördes i maj. Många goda erfarenheter har identifierats och ligger nu som grund för länets utvecklingsarbete inom krisberedskap.
- Länsstyrelsepersonal deltog i hanteringen av branden i Västmanland och stöttade Länsstyrelsen i Västmanlands län. Länsstyrelsen har efter erfarenheterna av arbete med branden startat upp ett eget arbete för att utveckla krishanteringsorganisationen.
- Flera kommunala samverkanskurser har genomförts för krisledningsnämnder i kommunerna i länet.
- Skyfall och social oro är händelser som länet har analyserat och bedömt vilken förmåga som finns att hantera dem i händelse av att länet drabbas.
- Vi har genomfört flera kunskapshöjande seminarier inom kriskommunikation och lägesbild, vilket gör att Länsstyrelsen och länet är bättre förberedda.
- Länsstyrelsen har infört veckovisa möten via Rakel med tjänstemän hos kommunerna i länet, Örebro läns landsting, räddningstjänsterna i länet, Polismyndigheten och Militärregion Väst. Detta har lett till en ökad Rakelanvändning i länet.

Tillsyn av olika verksamheter

Tillsynsverksamhet bedrivs enligt flera olika lagar och är ett redskap för att nationella mål genomförs samt för att främja länets utveckling. Tillsynen bedrivs både som direkt operativ tillsyn och som tillsynsvägledning. Vid tillsynsvägledningen bistår Länsstyrelsen med kunskapsunderlag för att bl.a. kommunerna ska kunna utöva en effektiv tillsyn.

Tillsyn har under året bedrivits enligt djurskyddslagen, livsmedelslagen, lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård, zoonoslagstiftningen i form av tillsynsbesök, utbildnings- och informationsinsatser. Inom tillsynen sker utveckling av metoder och samverkan med andra organisationer som centrala verk, andra länsstyrelser och kommuner. Nedan listas tillsynsområden enligt lagstöd samt en kortare kommentar. För utförligare beskrivning hänvisas till respektive avsnitt i årsredovisningen.

- Miljöbalken
- Alkohol och tobak
- Skydd mot olyckor
- Kameraövervakning
- Kulturmiljö
- Plan- och bygglagen
- Djurskydd och veterinära frågor

Miljöbalken

Tillsynen omfattar både operativ tillsyn och tillsynsvägledning för länets kommuner gällande miljöfarlig verksamhet. Operativ tillsyn har utförts inom områdena miljöfarlig verksamhet, i naturmiljön och för vattenverksamhet. Tillsynsplan och tillsynsvägledningsplan har upprättats och fastställts av länsrådet. Samverkan och metodutveckling av tillsynen sker främst inom Miljösamverkan Sverige. (Läs mer under rubriken *Länsstyrelsens miljötillsynsarbete* i avsnitt Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd).

Tobakstillsyn över rökfria miljöer

Länsstyrelsen i Örebro län har under år 2014 gjort verksamhetstillsyn enligt alkohol- och tobakslagen i länets två största kommuner, Örebro och Karlskoga, samt i en mindre kommun, Nora. Granskningen har inriktats på tillsyn av rökfria miljöer med särskilt fokus på skolgårdar samt kommunens styrdokument inom alkohol- och tobaksområdet. Tillsynen har lett till sex beslut, eftersom granskningen i varje kommun berör två olika nämnder. Resultatet av tillsynen är att Länsstyrelsen uppmärksammat att en kommun hade brister i sina utredningar för tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten och en annan kommun brast i sin tillsyn över rökfria miljöer. I övrigt fann Länsstyrelsen att kommunerna uppfyllde lagkraven i de delar som granskats.

Skydd mot olyckor

Länsstyrelsen ska enligt lagen om skydd mot olyckor utöva tillsyn över den kommunala räddningstjänsten. Länsstyrelsen tar kontinuerligt del av olycksutredningar, planer och andra dokument från räddningstjänsten. Ett tillsynsbesök har genomförts under året. Brister fanns inom övning av kommunens plan för räddningsinsats samt rutiner för bättre återföring av erfarenheter och åtgärdsförslag av genomförda olycksundersökningar.

Kameraövervakning

Länsstyrelsen har tillsammans med landets övriga länsstyrelser genomfört den nationella tillsynen inom verksamhetsområdet kameraövervakning. För 2014 har detta inneburit riktade insatser för att kontrollera kameraövervakning av sjukhus. Vi har gjort tillsynsbesök på Universitetssjukhuset Örebro. Resultatet av tillsynen har visat att sjukhuset i vissa fall brutit mot villkor i ett par av de tillstånd som utfärdats. Det rörde sig om övervakningskameror som var i bruk på tider som inte stämde överens med det som Länsstyrelsen gett tillstånd till. Anmärkningarna åtgärdades efter vår tillsyn.

Kulturmiljö

Tillsynen inom kulturmiljöområdet är i hög grad händelsestyrd. Tillsyn av fornminnen har skett dels i form av uppföljning av uppdragsarkeologiska undersökningar, dels i form av fältbesiktningar av fornlämningar, främst fornlämningar kopplade till skogsärenden. Besiktningar av fornlämningar har genomförts stickprovsmässigt.

Tillsyn enligt plan- och bygglagen

Under 2014 har Länsstyrelsen i tillsynen prioriterat tidiga samråd och en kontinuerlig dialog med kommunerna och andra statliga myndigheter, främst Trafikverket. I planprocessen pågår kontinuerligt en rådgivande och stödjande verksamhet till kommunerna inom olika sakområden. Förorenad mark och trafikbuller är två problemområden som återkommande har diskuterats mycket under året. Riskfrågor i samband med exploatering nära järnväg och översvämningsfrågor har också diskuterats. Länsstyrelsen har under 2014 överprövat en detaljplan utifrån ingripandegrunden människors hälsa, i detta fall avseende omgivningsbuller. Två detaljplaner har upphävts.

Tillsynsvägledning inom byggområden formeras tillsammans med övriga länsstyrelser inom ramen för Forum för hållbart samhällsbyggand. Under 2014 har arbetet omfattat distribution och sammanställning av två enkäter som skickats till kommunerna. Ytterligare genomförande av aktiviteter enligt tillsynsvägledningsplanen har begränsats på grund av resursbrist.

Djurskydd och veterinära frågor

Tillsyn inom livsmedelsområdet styrs av målen i Sveriges nationella kontrollplan som är nedbruten i regionala mål i Länsstyrelsens kontrollplan inom respektive område. Länsstyrelsen har under 2014 bedrivit tillsyn inom områdena djurskydd, livsmedel och foder i primärproduktion, djurhälsa samt verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Vi bedriver tillsynen efter ett- och treåriga kontrollplaner där prioritering görs efter riskbedömning. (Läs mer i avsnitt Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor).

Övrig förvaltning

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 20* och 21*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	2,32	0,87	2,09
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	4,89	3,40	3,44
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	4,72	2,64	3,49
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	8 084	5 601	6 417
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	5,26	3,72	4,09
Antal ärenden, inkomna och upprättade	813	800	1 120
Antal beslutade ärenden	799	819	1 203
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	5	2	2
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	1 540	1 287	23 104

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

I verksamhetskoderna 20 och 21 ingår ärenden av olika karaktär och omfattning. Ärendena har ofta varierande genomloppstid. Vissa avgörs på någon dag, medan andra har en handläggningstid på flera månader.

Under 2014 har allmänna val hållits vid två tillfällen, i maj till Europaparlamentet och i september till riksdag, landsting och kommun. I huvudsak beror de ökade kostnaderna och den högre andelen årsarbetskrafter på de insatser som varit nödvändiga för att genomföra valen på ett tillfredsställande sätt.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Kameraövervakning

Länsstyrelsens tillsyn enligt kameraövervakningslagen

Länsstyrelsen har tillsammans med landets övriga länsstyrelser genomfört den nationella tillsynen inom verksamhetsområdet kameraövervakning. För 2014 har detta inneburit riktade insatser för att kontrollera kameraövervakning av sjukhus. Vi har gjort tillsynsbesök på Universitetssjukhuset Örebro. Resultatet av tillsynen har visat att sjukhuset i vissa fall brutit mot villkor i ett par av de tillstånd som utfärdats. Det rörde sig om övervakningskameror som var i bruk på tider som inte stämde med det som Länsstyrelsen gett tillstånd till. Anmärkningarna åtgärdades efter vår tillsyn.

Därutöver har Länsstyrelsen utövat tillsyn genom att utreda anmälningar om otillåten kameraövervakning.

Utveckling av service och tillgänglighet

Den nya kameraövervakningslagen som infördes den 1 juli 2013 har inneburit vissa förändringar i ärendehantering. Nya rutiner har införts och nya mallar har upparbetats för att underlätta ärendehandläggningen, som har fortlöpt enligt tidigare uppsatta mål på handläggningstider och rättssäkerhet. De nya rutinerna har bl.a. inneburit fortsatt tät kontakt med Datainspektionen. Länsstyrelsen har som alltid haft en hög tillgänglighet för att kunna besvara allmänhetens och medias frågor om kameraövervakning.

Under 2014 har arbete lagts ned på att förbättra den externa webbplatsen för ökad tillgänglighet. Ett avsnitt har införts med frågor och svar, vilket har gett positiv effekt. Vi har också prioriterat att hålla oss uppdaterade kring olika faktorer som inverkar på handläggnings- och beslutsarbetet, en så kallad omvärldsbevakning. Vi använder oss i ganska hög utsträckning av den nationella samrådsgruppen som finns inom kameraområdet, där vi kan hämta hjälp och stöd till våra bedömningar, likaväl som vi bidrar med våra kunskaper. Det kan gälla enskilda frågor från allmänheten, men också mer övergripande frågor.

Återrapportering regleringsbrev

RB 18. Länsstyrelserna ska i samråd med berörda myndigheter och intressenter utarbeta regionalt anpassade finansieringsformer som möjliggör för älgförvaltningsområden i hela landet att regelbundet genomföra inventeringar.

Inventeringsformer vid älginventering

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, och Skogsstyrelsen har efter ett regeringsuppdrag 2011/193 kostnadseffektiva inventeringsmetoder som bör användas rutinmässigt inom älgförvaltningsområdena. Nedan beskrivs de olika metoderna och hur finansiering sker i Örebro län.

Viltförvaltningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Örebro län har beslutat om övergripande riktlinjer för älgstammen i länet reviderade genom beslut 2014-11-03, dnr 218-5980-2014. Av riktlinjerna framgår när bidrag kan lämnas ur länets älgvårdsfond. På så sätt har Länsstyrelsen samrått med berörda intressenter.

Basinventeringsmetoder av älg (metoder beskrivna och föreslagna av SLU)

1. Avskjutningsstatistik för älg utförs regelbundet av jägarna och rapporteras i avsedda system, Finansiering: ej på särskilt sätt utöver drift av Älgportalen, finansieras av länsstyrelserna.
2. Älgobservationer (Älgobs) utförs regelbundet av jägarna och rapporteras i avsedda system, (Viltdata eller Jaktrapport) för vidarebefordran till Älgportalen. Finansiering: ej på särskilt sätt utöver drift av Älgportalen (finansieras av länsstyrelserna), Viltdata (finansieras av Jägareförbundet) och Jaktrapport (finansieras av Stora Enso Skog AB, SCA, Holmen och Billerudkorsnäs).
3. Spillningsinventering av älg utförs regelbundet av älgskötselområden och i vissa fall licensområden. Finansiering: till viss del genom bidrag ur älgvårdsfonden, genom Jägareförbundet.
4. Älgkalvvikter utförs regelbundet av jägarna och rapporteras i avsedda system, Finansiering: ej på särskilt sätt utöver drift av Älgportalen, Viltdata och Jaktrapport (finansiering, se ovan).

Utökade inventeringsmetoder av älg enligt metoder beskrivna och föreslagna av SLU

Enligt SLU är dessa metoder nationellt och internationellt utvecklade och testade, men är mindre kostnadseffektiva och behöver inte användas årligen om inte särskilda behov finns. Dessa utförs vid särskilda behov i Örebro län. Finansiering: bekostas av älgvårdsfonden endast om särskilda skäl föreligger och efter särskild prövning. I annat fall av markägare eller jägare.

5. Flyginventering av älg.
6. Åldersstruktur och reproduktion för älg utifrån skjutet material.
7. Hälsostatus för älg.
8. Genetisk övervakning av älg.

Inventering av skogsskador/bete enligt metod ÄBIN beskriven och föreslagen av Skogsstyrelsen

9. ÄBIN utförs regelbundet av älgförvaltningsområden. Finansiering: Skogsbranschen genom särskild överenskommelse, administrering genom SkogForsk.

Länsstyrelseinstruktion 4§

1. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också de allmänna valen

Enligt 4 § förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion omfattar länsstyrelsens uppgifter också de allmänna valen. Under 2014 hölls det dels val till Europaparlamentet den 25 maj, dels val till riksdag, landsting och kommun den 14 september. Valen innebar ett omfattande arbete, men tack vare en massiv insats från flera av våra medarbetare kunde Länsstyrelsen utföra sin viktiga uppgift helt enligt planerna och på ett förtroendeingivande sätt.

Länsstyrelseinstruktion 6§

7. Länsstyrelsen i Örebro län prövar frågor om tillstånd att anordna kampsportsmatch och utövar tillsyn enligt lagen (2006:1006) om tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher.

Kampsportsdelegationen

Inom Länsstyrelsen i Örebro län finns Kampsportsdelegationen som svarar för prövning av frågor om tillstånd att anordna kampsportsmatch och återkallelse av tillstånd enligt lagen (2006:1006) om tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher (kampsportslagen). Kampsportsdelegationen har hållit totalt sex fysiska sammanträden, varav tre i Stockholm och tre i Örebro och har meddelat 22 beslut om tillstånd. Därutöver har tillståndsärenden handlagts per telefon och per e-post. Handläggningen av tillståndsärenden har haft en genomsnittlig handläggningstid om 35,9 dagar vilket mer än väl motsvarar lagstadgat krav på beslut inom tre månader. Endast i ett tillståndsärende har handläggningstiden, med stöd av 2 a § i Förordning (2006:1068) om tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher, förlängts med högst tre månader då det var nödvändigt på grund av utredningen av ärendet.

Länsstyrelsens ansvar för tillsyn enligt kampsportslagen

Länsstyrelsen har utövat tillsyn genom granskning av kampsportsförbundens/föreningarnas egenkontroll med anledning av meddelat tillstånd. Inga ärenden överlämnades till Kampsportsdelegationen för vidare utredning. Länsstyrelsen har därutöver utövat tillsyn genom

besök eller genom att efter genomförandet av en eller flera kampsportsmatcher begära in upplysningar och handlingar av tillståndshavare. Av totalt tretton tillsynsärenden har tre överlämnats till Kampsportsdelegationen som inte fann skäl att återkalla tillstånden. I två av dessa ärenden har beslut ännu inte fattats av Länsstyrelsen. I ett ärende anmälde Länsstyrelsen ett kampsportsförbund för misstanke om brott mot kampsportslagen.

Förslag till ändringar i kampsportslagen och aktuella förordningar

Länsstyrelsen har den 4 september 2014 lämnat yttrande över regeringens promemoria med förslag till ändringar i lagen (2006:1006) om tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher och i förordningar på det aktuella området (Dnr Ku2014/44/MFI). Ändringar i nämnda lag och förordningar förväntas träda i kraft under sommaren 2015.

Trafikföreskrifter

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 25*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,10	0,12	0,57
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,71	0,75	0,54
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,53	0,53	0,70
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	773	731	960
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,50	0,49	0,61
Antal ärenden, inkomna och upprättade	122	114	157
Antal beslutade ärenden	104	156	153
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	8	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Under 2014 har Länsstyrelsen arbetat med att strukturera handläggningsprocessen för att göra den snabbare och effektivare, se mer information nedan. Länsstyrelsen har under 2014 använt riktade insatser för att minska antalet öppna ärenden. Trots detta överstiger antal inkomna ärenden antalet beslutade. Detta beror i stor utsträckning på att de ansvariga handläggarna och även andra medarbetare inom enheten, lagt ned en avsevärd tid för arbete med de allmänna valen under året.

Arbetssättet med riktade insatser har visat sig vara en effektiv arbetsmetod. Under hösten har en handläggare delvis arbetat med dessa ärenden i mer koncentrerad form, vilket har gett positivt resultat. De allmänna valen under 2014, har dock krävt mycket resurser varför nettoresultatet inte riktigt blivit det förväntade.

Vid årsslutet 2013 fanns åtta ärenden äldre än två år, i balans. Vid utgången av 2014 finns det två gamla ärenden i balans, varav det ena kommer att beslutas i januari 2015 och det andra förväntas beslutas i februari-mars 2015.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Inom verksamhetskod 258 handläggs ärenden som bl.a. rör lokala trafikföreskrifter, tillstånd till tävling på väg och tillstånd för att sätta upp skylt vid väg. Vi arbetar kontinuerligt med att förbättra tillgängligheten, t.ex. genom översyn av vår externa webbplats. Vår förhoppning är att allmänheten enkelt ska kunna hitta information och vid behov lätt kunna ta kontakt med oss. Under 2014 har vi ändrat våra rutiner för handläggning. När ett förslag/ärende inkommer skickas omgående ett bekräftelsebrev och en remiss skickas till berörda instanser. Detta gör vår handläggning snabbare och effektivare; det blir en mer sammanhållen handläggningsprocess.

I september 2014 ägde en stor uppmärksam uppvisning rum i de centrala delarna av Örebro, Örebro Race Day. Länsstyrelsen var tillståndsgivare och samordnande myndighet.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 28*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,85	1,10	2,21
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	8,62	8,76	7,58
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	6,20	6,10	6,18
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	10 049	9 391	10 021
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	6,54	6,23	6,39
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 237	1 200	2 050
Antal beslutade ärenden	1 217	1 241	2 113
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	18	25	123
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	42	0
Brugarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 28261, Djurskydd (djurskyddskontroll – normalkontroller) ³⁾	60		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 28231, Djurstallar (förprovning) ⁴⁾	60		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 28261 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2014. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för samtliga 21 länsstyrelser är 58.

⁴⁾ Nöjdindex för verksamhet 28231 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2014. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för deltagande 10 länsstyrelser är 66.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Resurser och prestationer

Länsstyrelsen har haft en något högre personalstyrka av veterinärer 2014 jämfört med 2013, vilket också överensstämmer med den något högre kostnaden för verksamheten. Antalet inkomna och upprättade ärenden ligger på en relativt jämn nivå för området som helhet, men en större andel av dessa är under 2014 inkomna djurskyddsanmälningar. Ärenden som är äldre än två år är besiktningsärenden inom förprovning som inte kunnat avslutas eftersom objekten inte varit färdiga för godkännande vid Länsstyrelsens kontroll.

Nöjda djurhållare – nyckeln till ett effektivt djurskyddsarbete

Länsstyrelsen har i år för första gången riktat brukarundersökningen mot djurskyddskontroll och förprovning. Undersökningen visar att Länsstyrelsens arbete med djurskyddskontroller får bra betyg av brukarna. Särskilt nöjda är djurägare med att de får svar snabbt och att de hittar den information de behöver på Länsstyrelsens webbplats. Djurskyddsinspektörernas bemötande upplevs som fortsatt positivt och man tycker sig få bra information om kontrollens resultat i den skriftliga kontrollrapporten. Samtidigt visade undersökningen att vi bl.a. behöver jobba vidare med att bli tydligare i våra skriftliga beslut, med att förenkla för djurhållaren att få tag på rätt handläggare och med kompetensutveckling.

Vi får också höga poäng för gott bemötande när det gäller förprovning. Inom detta område upplever man också att det är lätt att förstå våra skriftliga beslut. Att Länsstyrelsens totala index här ligger lägre än genomsnittet för länsstyrelserna beror i första hand på att handläggningstiden upplevs som lång och att man upplever svårigheter med att hitta rätt information på Länsstyrelsens webbplats. Detta är områden som vi arbetar med att förbättra.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Livsmedelskontroll

Revision och samordning av kommunernas livsmedelskontroll

Länsstyrelsen har enligt plan reviderat Örebro kommuns miljöförvaltning. Revisionen innefattade skuggkontroll vid kommunens tillsyn av en större livsmedelsbutik. Länsstyrelsen bedömer utifrån revisionen att livsmedelskontrollen i förvaltningen är väl fungerande och kan bidra med flera goda exempel gällande planering och uppföljning av kontrollen. Dessa exempel togs upp på den länsträff med länets livsmedelsinspektörer som Länsstyrelsen genomförde under hösten 2014. Länsstyrelsen planerade även revision av Hallsbergs kommun under 2014, men eftersom det under året pågick en diskussion om sammanslagning av förvaltningar mellan Hallsberg och några av länets övriga förvaltningar beslöt Länsstyrelsen efter samråd med Livsmedelsverket att avvakta. Istället deltog Länsstyrelsen vid Livsmedelsverkets revision av Sydnärkes miljöförvaltning. Livsmedelsverket kunde bl.a. konstatera att Sydnärke hade förbättrat sin verksamhet utifrån de påpekanden Länsstyrelsen hade haft vid tidigare revision.

Länsstyrelsen genomförde som planerat två länsträffar för kommunernas livsmedelsinspektörer. Vid vårens träff deltog Livsmedelsverket med information och diskussion bl.a. om hur lagstiftningen generellt ska tillämpas. Under höstens träff deltog Smittskyddsläkaren med en uppdatering av smittskyddsläget i länet. Enhetschefen för miljöförvaltningens livsmedelsenhet vid Örebro kommun deltog med presentation av hur man i Örebro planerar och följer upp sin kontroll. Detta gav också möjlighet till dialog och samsynsdiskussioner mellan handläggarna. Länsstyrelsen ledde en diskussion om vad kontrollförordningen ställer för krav när det gäller beredskapsplan för livsmedel och dricksvatten.

Kontroll av livsmedel i primärproduktionen

Inom kontroll av livsmedel och foder i primärproduktionen har Länsstyrelsen som planerat genomfört kontroller inom spannmål, potatis och grönsaksodling. Totalt 15 kontroller har genomförts, vilket motsvarar 1,5 procent av Länsstyrelsens registrerade tillsynsobjekt. Samtliga kontroller har samordnats med kontroller inom tvärvillkor. Inga allvarliga avvikelser kunde konstateras vid kontrollerna.

Livsmedelsverkets revision av Länsstyrelsens livsmedelskontroll

I december 2014 genomförde Livsmedelsverket revision av Länsstyrelsens livsmedelskontroll i primärproduktionen. Livsmedelsverket meddelade muntligen vid revisionstillfället att man bedömde att Länsstyrelsen i stort uppfyller lagens krav på offentlig kontroll inom området livsmedel, samt att de påpekanden man haft vid revision 2013 rättats till. Man hade dock ett fåtal nya påpekanden. Fullständig rapport från revisionen väntas i januari 2015. Livsmedelsverket kommer under 2015 också att göra en skuggkontroll vid en av Länsstyrelsens kontroller i primärproduktionen.

Foder och animaliska biprodukter

Utförda kontroller

Länsstyrelsen har 2014 liksom tidigare år beslutat genomföra kontroller av transport av animaliska biprodukter endast efter anmälan, eftersom de kontroller som tidigare gjorts visat på en mycket låg risk. Under 2014 inkom inte någon anmälan och Länsstyrelsen utförde därför ingen kontroll. Under 2015 kommer Länsstyrelsen att delta i det nationella kontrollprojekt som samordnas av 28-nätverket.

17 kontroller av foder i primärproduktionen utfördes i samband med tvärvillkorskontroll. Inga allvarliga avvikelser kunde konstateras vid kontrollen. Länsstyrelsen planerar att 2015 jobba med riskbaserat uttag av kontrollen inom foder kopplat till kontroll av livsmedel i primärproduktionen.

Länsstyrelsens deltagande i krishantering inom dricksvattenområdet

Under våren 2014 deltog Länsstyrelsen i Örebro kommuns hantering av förorenat dricksvatten som kontaminerats i vattentornet Svampen. Länsstyrelsen bidrog med information och stöd för de lantbrukare som var uppkopplade på det berörda vattennätet. Länsstyrelsen informerade också om hur vatten till sällskapsdjur skulle hanteras. I detta arbete hade Länsstyrelsen också kontakt med Sveriges veterinärmedicinska anstalt, SVA.

Smittskydd

Seminkontroll och övrig smittskyddskontroll

Länsstyrelsen har under 2014 inte utfört kontroller på länets seminstationer eftersom tidigare kontroller visat låg risk. Inom ramen för hägnprojektet utfördes två kontroller av smittskydd på hjort.

Antibiotika

Länsstyrelsen fokuserar i så stor utsträckning som möjligt på arbetet för att minska antibiotikaanvändningen hos djur som ett led i arbetet mot en bättre folkhälsa. Länsveterinär deltar aktivt i det nationella antibiotikaforum som finns för myndighetssamverkan och Länsstyrelsen har under året i olika forum lyft frågan om att även antibiotikaanvändning på sällskapsdjur är viktig att begränsa för att undvika resistens hos bakterier. Länsstyrelsen ser detta arbete som en prioriterad del av verksamheten.

Revision av tillsynsverksamheten

Intern revision av djurskyddskontrollen

I början på 2014 kom slutrapporten på den interna revision av djurskyddskontrollens hantering av anmälningsärenden utifrån kraven i förvaltningslagstiftningen som Länsstyrelsens utförde under hösten 2013. Revisorn kunde konstatera att djurskyddshandläggningen i stort följer förvaltningslagstiftningen och gav ett antal synpunkter som bör beaktas vid framtida hantering. Revisionens resultat har presenterats och diskuterats med samtliga handläggare som ett led i att likrikta och förbättra kontrollen. Resultaten har också beaktats i uppdateringen av enhetens rutiner för djurskyddskontroll.

Jordbruksverkets revision av Länsstyrelsens livsmedelskontroll

I december 2014 genomförde Jordbruksverket på uppdrag av Länsstyrelsen revision av Länsstyrelsens foderkontroll i primärproduktionen. Revisionen samordnades med Livsmedelsverkets revision. Också Jordbruksverket meddelade muntligen vid revisionstillfället att

man bedömde att Länsstyrelsen i stort uppfyller lagens krav på offentlig kontroll inom området foder. Fullständig rapport från revisionen väntas i januari 2015. Jordbruksverket kommer också under 2015 att delta i samma skuggkontroll vid en av Länsstyrelsens kontroller i primärproduktionen som Livsmedelsverket.

Denna revision är ett resultat av arbetet i den nationella revisionsgruppen och ett steg i att säkerställa ett komplett revisionssystem för Sverige.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 1.1: Verksamma veterinärer och djurskyddsinspektörer

Länsfakta	2014-12-31	2013-12-31	2012-12-31
Antalet verksamma veterinärer inom djurhälsopersonalen i länet (st)	73	51	52
varav män (st)	23	13	16
varav kvinnor (st)	50	38	36
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	33	8	20
Inspektörer inom djurskyddskontroll (åa)	4,8	5,9	4,9
varav män (åa)	0,8	1,1	1,7
varav kvinnor (åa)	4,0	4,8	3,2
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter.	0	0	0
Antal kontroller av hästpass	15	20	16

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso, ärendehanteringssystemet Platina, Vet@bas, Djurskyddskontrollregister

Kommentar tabell 1.1

Antal inspektörer inom djurskyddsområdet

Under 2014 har antalet årsarbetskrafter inom djurskydd på grund av sjukskrivningar varit lägre än under 2013.

Tillsyn av djurhälsopersonal

Under 2014 har Länsstyrelsen haft resursförstärkning i på veterinärsidan och då prioriterat kontroll av djurhälsopersonal.

Kontroll av hästpass

Eftersom planerat kontrollprojekt ridskolor och turridning nedprioriterades 2014 utfördes inga riktade kontroller av hästpass.

Tabell 1.3: Djurskyddskontroller

Länsfakta	2014	2013	2012
Antal beslut enligt § 26 djurskyddslagen	38	23	
Antal beslut om omhändertagande enligt 31 § djurskyddslagen	3	5	
Antal beslut om omhändertagande enligt 32 § djurskyddslagen ¹⁾	13	21	
Antal beslut i ärenden enligt 29 § djurskyddslagen ²⁾	9		
varav antal beslut om djurförbud ³⁾	8	3	
Antal ansökningar om upphävande av beslut om djurförbud som har kommit in	0		
Antal beslut om djurförbud som har upphävts helt eller delvis	0	1	
Antal åtalsanmälningar	5	8	
Totalt antal anmälningsärenden som kommit in	590	375	

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina

¹⁾ Här ska enbart de beslut räknas med som länsstyrelsen fattat. Omhändertaganden som polisen gjort ska endast räknas med om de fastställts av länsstyrelsen.

²⁾ Här räknas alla prövningar in som resulterat i ett beslut av länsstyrelsen oavsett om beslutet inneburit att en person fått djurförbud eller inte.

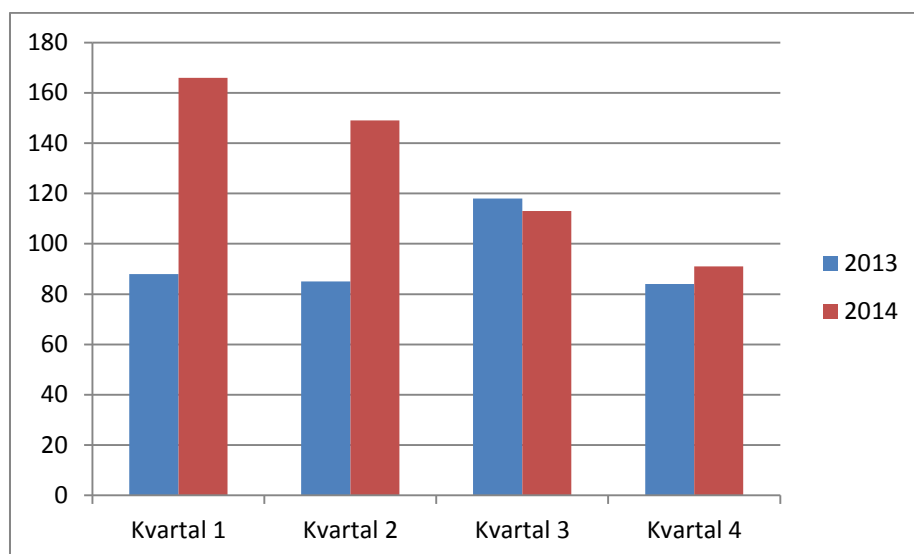
³⁾ Här räknas enbart in de beslut som resulterat i att någon fått förbud att ha hand om djur.

Kommentar tabell 1.3

Nationella mål för djurskyddskontrollen

Länsstyrelsen har i sin kontrollplan utgått från de nationella målen för djurskyddskontrollen som tagits fram gemensamt av länsstyrelserna och Jordbruksverket. Utifrån dessa mål har Länsstyrelsen:

- Tagit fram en kommunikationsplan för kontakter med lantbruksnäring och övriga djurhållare i länet.
- Hanterat 12 procent beslutade ärenden via brev.
- Reviderat checklistan för frågeställningar vid inkommen anmälan för att lättare kunna prioritera och därigenom minska andelen obefogade ärenden.
- Följt upp tid för utskick av kontrollrapport efter avslutad kontroll. 71 procent av kontrollrapporterna har under året skickats ut inom 14 dagar. 96 procent av kontrollrapporterna har skickats ut inom en månad.
- Fastställt en rutin för verifiering av djurskyddskontrollen. Administrativ uppföljning i enighet med rutinen har påbörjats.

Utgångspunkter och resultat för kontrollarbetet

Figur 2. Antalet inkomna anmälningsärenden per kvartal.

Under början av 2014 ökade antalet inkomna ärenden markant. Under de första två kvartalen var ökningen i snitt drygt 80 procent. Totalt över året ligger ökningen på drygt 60 procent. Länsstyrelsen ser ett visst samband mellan ökningen av anmälningar från allmänheten och den exponering djurskyddskontrollen fick i och med programmet ”Djurskyddsinspektörerna” som visades på TV4 i början av året. Ökningen av det totala antalet anmälningar under hösten förklaras framför allt med ökningen av anmälningar från Livsmedelsverkets veterinärer. Dessa anmälningar har totalt tredubblats 2014 jämfört med 2013.

Länsstyrelsen har under året arbetat med att effektivisera kontrollen och har ökat antalet ärenden hanterade med brev från 5 till 12 procent. Genom ett stort fokus på prioritering har andelen kontroller av obefogade anmälningar minskat från 64 till 56 procent. På grund av ökningen av antalet inkomna anmälningar i kombination med 20 procent lägre bemanning har Länsstyrelsen trots detta inte kunnat öka andelen planerade normalkontroller. Tvärtom har antalet kontroller kopplade till planerad kontroll minskat till 16 procent av det totala antalet kontrolluppdrag. Under 2014 har dock de planerade kontrollerna på hägn genomförts och ett kontrollprojekt riktat mot mindre nötbosättningar slutförts.

Länsstyrelsen hittar fortsatt stora variationer i djurhållningen i vilthägn. I de fall vi hittat avvikelser gäller det liksom tidigare tillsyn, utfodring och generell kunskap om djurhållning. Även i år har bristerna i ett fall varit så allvarliga att de lett till beslut om djurförbud. Projektet kunde som planerat avslutas under 2014. Under 2015 kommer kontroller av vilda djur i fångenskap att fortsätta med kontroll av voljärer. Den planerade tillsynen riktad mot verksamheter med sällskapsdjur har inte genomförts under 2014, men ligger kvar som tillsynsprojekt för 2015.

Hösten 2013 och våren 2014 kontrollerade Länsstyrelsen i Örebro län 26 mindre nötkreatursbosättningar i Hällefors, Degerfors och Ljusnarsbergs kommuner. Syftet med projektet var att undersöka djurskyddet i mindre nötkreatursbosättningar. Projektet initierades under hösten 2013 och avslutades i början på mars 2014. I 46 procent av bosättningarna hittades en eller flera brister. Uppföljning bedömdes vara nödvändig i sex av bosättningarna. De brister som hittades var smutsiga utrymmen, för små utrymmen och skaderisker. De flesta av bosättningarna i projektet höll sina djur som utegångsdjur. Länsstyrelsens bedömning är att utfasningen av de uppbundna systemen går allt snabbare. Detta är positivt, men det leder också till nya utmaningar för att

bibehålla ett gott djurskydd. Resultatet av kontrollen presenterades både genom en rapport och vid ett riktat möte för nötproducenter i samarbete med LRF. Vid mötet informerade Länsstyrelsen även om Landsbygdsprogrammet och om rovdjursfrågor. Länsstyrelsen och LRF började bjuda in till dessa riktade, branschspecifika möten 2013. Vi tycker att det är en bra form för dialog med lantbruksföretagare i länet.

Som en del av det förebyggande djurskyddsarbetet har Länsstyrelsen under 2014 också deltagit i föreläsningar och möten med intresseföreningar för olika djurslag.

Länsstyrelseinstruktion 4§

2. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över veterinärers verksamhet samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Kontroll av djurhälsopersonal

Länsstyrelsen har under 2014 utfört 33 kontroller på djurhälsopersonal. Av dessa var 23 veterinärer, 8 legitimerade djurskötare och två hovslagare. Länsstyrelsen har valt att dels prioritera större verksamheter och dels att följa upp tidigare brister. Inga större avvikelser har påträffats vid dessa kontroller och Länsstyrelsen bedömer att den veterinära verksamheten i länet i stort fungerar väl.

Länsstyrelsen har också valt att utföra kontroll av hygienplaner på de veterinärmottagningar för djur som innefattats av kontrollen och där det funnits krav på detta. Totalt har fem verksamheter kontrollerats. I stort bedömer Länsstyrelsen att verksamheterna har fungerat väl och att hygienplaner har funnits på plats. Vi ser dock en utmaning för verksamheterna i att implementera hygienplanerna och få dem att fungera på ett bra sätt. Ytterligare arbete krävs för att få på plats det tankesätt som krävs för att få en hygienplan att fungera fullt ut. Förutom de veterinärmottagningar som kontrollerats har Länsstyrelsen informerat och genom dialog arbetat för ett bra hygientänk på länets besöksgårdar, till exempel 4H.

Samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Då Jordbruksverket i november 2014 beslutade om höjd skyddsnivå mot fågelinfluensa kontaktade Länsstyrelsen samtliga berörda djurhållare i länet samt spred information via webbplatsen. Länsstyrelsen tog emot ett antal frågor från djurhållare, men bedömer i stort läget som lugnt. I övrigt har Länsstyrelsen löpande följt smittskyddsläget i länet och bedömer att inga större händelser inträffat.

Regional tillväxt

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 30*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	3,04	2,82	2,89
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,41	1,70	1,44
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,92	2,79	2,74
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	5 214	5 055	4 824
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	3,39	3,35	3,08
Antal ärenden, inkomna och upprättade	94	137	149
Antal beslutade ärenden	118	122	136
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	1	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	18 013	20 364	27 818

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Resultatet för 2014 skiljer sig inte nämnvärt jämfört med föregående år. Antal ärenden har dock minskat något. Orsaken är att beslut om företagsstöd under hösten 2014 inte kunde tas i samma utsträckning som tidigare år eftersom dessa stöd, som finansieras genom anslaget 1:1, vid årsskiftet skulle överföras till nybildade Region Örebro län.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Under året har vi i dialog med länets aktörer fastställt en regional digital agenda för att främja effektivisering och näringslivsutveckling med stöd av IT. Vi har även drivit ett projekt för att med digital teknik underlätta samåkning, digitala möten och vårdplanering på distans. Länsstyrelsen har inom miljömålsarbetet publicerat en vägledning kring vindkraftsetablering och hållit kurser för lantbrukare om solceller. Vi har med klimatmedel finansierat projekt för att främja energieffektivisering i små och medelstora företag.

Återrapportering regleringsbrev

RB 20. Länsstyrelserna ska redovisa exempel på och kommentera hur samverkan mellan länsstyrelserna och statliga myndigheter sker inom det regionala tillväxtarbetet samt hur denna samverkan utvecklats.

Samverkan med statliga myndigheter för regional tillväxt

Arbetsmarknadsrådet samlar länets viktiga aktörer

Arbetsmarknadsrådets syfte är att samla strategiskt viktiga aktörer i länet för att i möjligaste mån säkra arbetskraftsförsörjningen i länet på kort och på lång sikt. Förhoppningen är att genom informations- och idéutbyten hitta samverkan och möjligheter för att möta upp- och nedgångar på arbetsmarknaden och samordna insatserna.

Örebro läns arbetsmarknadsråd leds av landshövding Rose-Marie Frebran och består av Länsstyrelsen och Arbetsförmedlingen, fem företag, Almi, en bank, företagsorganisationer, fackförbund, Örebro läns landsting, Örebro universitet, representanter från kommunerna i norr, söder, väster och Örebro samt Regionförbundet Örebro.

Under 2014 lyftes goda exempel fram på insatser som motverkar arbetslöshet och integration. Bland annat lyftes Örebro kommuns bostadsbolag, Öbo:s samarbete med Skanska, när det gäller upplyftning av det invandrardominerade området Vivalla. Här kunde Öbo i sin upphandling styra så att boende i området som riskerar att hamna utanför arbetsmarknaden erbjuds byggjobb av entreprenören.

Vid ett av mötena deltog även Arbetsmarknadsdepartementet för att tidigt informera om nya regeringens arbetsmarknadspolitik.

Samhällsplanering

Inom området samhällsplanering samverkar Länsstyrelsen med Trafikverket, Lantmäteriet, Tillväxtverket, Försvarmakten, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges geotekniska institut, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Energimyndigheten, Svenska kraftnät, Sjöfartsverket och Luftfartsverket inom det regionala tillväxtarbetet, främst i samband med samråd och granskning av kommunala översiktsplaner där strategiska utvecklingsfrågor behandlas. En stor del av kommunikationen sker digitalt.

Länsstyrelsen upplever att samverkan med de övriga statliga myndigheterna inom området samhällsplanering fungerar bra och utvecklas genom ökad kunskap om varandras ansvarsområden.

Nationellt arbete för att utveckla energi- och klimatarbetet

Två personer från Länsstyrelsen i Örebro län är knutna till LEKS, Länsstyrelsernas energi och klimatsamordning, där vi deltar både i styrgruppen och i arbetsgruppen. LEKS bygger vidare på det länsstyrelsegemensamma utvecklingsarbete som påbörjats inom pilotlänsuppgifterna och inom länsstyrelsenätverkets samordningsgrupp. Under året har flera utvecklingsprojekt med bäring på energiomställning och hållbar näringslivsutveckling påbörjats. LEKS har även arrangerat länsstyrelsegemensamma nätverksdagar för både energisamordnare och tillväxthandläggare på temat Hållbar näringslivsutveckling och diskussioner hur vi kan samverka kring våra respektive uppdrag.

Länsstyrelsen i Örebro län företräder länsstyrelserna i Energieffektiviseringsrådets beredningsgrupp. Rådet som samordnas av Energimyndigheten har i uppdrag att samordna och utveckla myndigheternas samverkan i arbetet med energieffektivisering och övergång till förnybar energi. I arbetsgruppen, som förbereder handlingar till rådet, har vi bidragit med regionala perspektiv i samverkan med andra länsstyrelser.

Under året har vi beviljats medel för ett länsstyrelsegemensamt utvecklingsprojekt för att kartlägga restvärmesamarbeten och för att se hur vi kan arbeta vidare för att främja ökat tillvaratagande av restvärme.

Post- och telestyrelsen

Inom området grundläggande betaltjänster har Länsstyrelsen haft ansvar för en arbetsgrupp kring frågor om hur regelverk och skyddsnät ser ut runt individer som behöver hjälp med dessa frågor. Arbetsgruppen har bestått av fyra länsstyrelser samt Post- och telestyrelsen. Ett gott samarbete i

konkreta frågor bidrar till ett målinriktat arbete med det förslag som just nu arbetas fram om hur olika myndigheter ska samarbeta runt betaltjänsterna efter 2016.

Örebro universitet

Länsstyrelsen har flera samarbeten med Örebro universitet inom området innovationer och entreprenörskap. Länsstyrelsen ser Örebro universitet som en viktig aktör och samarbetspartner i arbetet med regional hållbar tillväxt. Samarbetet har under de senaste åren utvecklats och fördjupats.

Holdingbolag stöttar kommersialisering av innovationer

Örebro universitet har under några år arbetat med att bilda ett holdingbolag som ska arbeta med innovation och kommersialisering. Länsstyrelsen har bidragit finansiellt för att etableringen och utvecklingen av holdingbolaget som universitetet äger ska komma igång. Projektet har under 2014 fortsatt att utveckla processer och metoder i arbetet med att nyttiggöra och kommersialisera innovationer. Universitetets innovationsarbete sker i nära samarbete med "Fyrklövern" (Örebro universitet, Karlstads universitet, Linnéuniversitetet och Mittuniversitetet).

Då Länsstyrelsen från och med 2015 inte längre förfogar över lika stor andel av anslaget 1:1, kommer Länsstyrelsen framöver inte att kunna bidra i samma utsträckning med finansiering av liknande projekt.

Flermyndighetssamarbete

Innovationsrådet

Länsstyrelsen samarbetar med Örebro universitet, Almi, Inkubera och Tillväxtalliansen genom Innovationsrådet. Innovationsrådet hjälper företag och privatpersoner som vill utveckla och kommersialisera innovationer att driva idéerna vidare. Kunden får snabbt en klar bild vad olika organisationer kan erbjuda och de offentliga organisationerna kan samordna sig för bästa erbjudande om finansiering och rådgivning till innovatören.

Främja kvinnors företagande

Genom projektet "Främja Kvinnors Företagande" samarbetar Länsstyrelsen med Örebro universitet, Almi och lokala organisationer för att stödja kvinnor som driver företag både finansiellt och genom rådgivning.

iMine matchar innovatörer och entreprenörer

Projektet iMine genomfördes under 2014 i samarbete med Örebro universitet, Almi, Inkubera och Örebro Science Park. Det är ett initiativ för att matcha innovatörer med entreprenörer i syfte att underlätta kommersialisering av innovationer. Det är ett stort problem att innovatörerna inte kan eller vill driva sina idéer vidare. Åtta innovatörer fick presentera sina idéer och fick möjlighet att samtala med entreprenörer för att eventuellt gå vidare med ett närmare samarbete.

RB 24. Länsstyrelserna ska bistå Regeringskansliet i förberedelserna av programperioden för 2014–2020 för EU:s sammanhållningspolitik samt landsbygds-, havs- och fiskerifonden inklusive arbetet med en partnerskapsöverenskommelse med EU-kommissionen.

Förberedelser inför ny fondperiod

Fondsamverkan

Länsstyrelsen i Örebro län har företrätt länsstyrelserna i Uppsala, Västmanland, Östergötland och Södermanlands län i samtalen med Tillväxtverket och ESF-rådet rörande regional fondsamverkan om ESI-fonderna i Östra Mellansverige. Samtalen har resulterat i att samtliga förvaltande myndigheter har träffats vid två tillfällen för att se inom vilka områden och på vilket sätt samverkan mellan ESI-fonderna kan ske.

Ett konkret resultat av samverkan blev en fortbildningsdag kring fondsamverkan då handläggare fick möjlighet att lära mer om fonder de inte normalt arbetar med. Kunskap om andra fonder underlättar samverkan.

En arbetsgrupp med berörda organisationer fortsätter arbetet under 2015 för att finna arbetssätt för att i praktiken arbeta med fondsamverkan i Östra Mellansverige.

Nätverks- och dialogmöten

Länsrådet i Örebro län är ordförande i de länsrådsgrupper som hanterar sammanhållningspolitiken samt fiskeri- och landsbygdsfonden. Länsrådet har aktivt deltagit i Landsbygdsdepartementets dialoggrupp, Statens Jordbruksverks samverkansråd samt i Övervakningskommittén och i dessa forum arbetat med förberedelserna inför det nya Landsbygdsprogrammet.

Lantbruksdirektören och länsrådet har tillsammans också arbetat i länsstyrelsernas nätverk för jordbruks- och landsbygdsfrågor (LD21) med förberedelserna inför det nya programmet.

RB 29. Berörda länsstyrelser ska redovisa exempel på och kommentera inom vilka områden samverkan sker mellan länsstyrelsen och den aktör som har samordningsansvaret för det regionala tillväxtarbetet samt hur denna samverkan har utvecklats.

Samverkan med regionalt tillväxtansvarig

Jämställd regional tillväxt

Regionalt resurscentrum (RRC) vid Länsstyrelsen i Örebro län samverkar med Regionförbundet Örebro vad gäller insatser för en jämställd regional tillväxt. RRC som aktör är unik utifrån den förankring som finns hos de lokala nätverken för kvinnor i länet. Det är tillsammans med dem som RRC arbetar för ett jämställt regionalt tillväxtarbete och för att förbättra kvinnors möjligheter till företagande, entreprenörskap, kompetens- och karriärutveckling. Målet är att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande och få tillgång till tillväxtresurser. Samordnarna för RRC deltar aktivt i det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet för att skapa samverkan och initiera samt genomföra olika typer av insatser och projekt.

Arbetet syftar till att få in ett jämställdhetsperspektiv i länets regionala tillväxtarbete, såväl på lokal som på regional nivå. Ett tydligt fokus är att koppla insatser till den ordinarie verksamhet som olika aktörer i länet bedriver, med fokus på hur jämställdhetsperspektivet kan bidra till och bli ett verktyg för utveckling för såväl enskilda verksamheter som för länet i stort. Verksamheten

bedrivs inom ramen för projekt JämFÖR utifrån fyra huvudsakliga arbetssätt: Synliggöra, Öka inflytande och delaktighet, Kunskapsutveckla samt Samverka.

Regional digital agenda

Länsstyrelsen i Örebro län har under 2014 drivit ett regionalt arbete med att förankra och få acceptans för en regional digital agenda. Det har skett i samverkan med Regionförbundet Örebro, Örebro läns landsting och i bred dialog med alla kommuner i Örebro län. Arbetet har präglats av ett öppet förhållningssätt och en strävan efter konsensus och samsyn vad gäller digitaliseringsfrågor. *Örebro läns regionala digitala agenda 2014-2020* antogs i juni av regionstyrelsen, landstingsstyrelsen och Länsstyrelsen. Den digitala agendan ska i nästa steg kompletteras med att ansvar för respektive strategiskt område och etappmål fördelas mellan Länsstyrelsen i Örebro län, Regionförbundet Örebro, Örebro läns landsting, samtliga kommuner i Örebro län och Örebro Universitet.

Länets kommuner, Örebro universitet och andra intressenter såsom företag och föreningar kommer under våren 2015 att erbjudas att bli signatärer. Signatärskapet innebär att en avsiktsförklaring för Örebro läns regionala digital agenda undertecknas.

Avsiktsförklaringens innebörd är att:

- man delar målen i Örebro läns regionala digitala agenda, och
- man avser att bidra till och verka för att målen i Örebro läns regionala digitala agenda uppfylls.

Energi- och klimat

Länsstyrelsen har ett nära samarbete med Regionförbundet Örebro i arbetet med att genomföra det energi- och klimatprogram som vi gemensamt tog fram under 2012. Programmet utgör ett komplement till den regionala utvecklingsstrategin. I styrgruppen för processen finns både Länsstyrelsen i Örebro län, Regionförbundet Örebro och Örebro läns landsting representerat. Länsstyrelsen och regionförbundet medfinansierar Örebro klimatarena som drivs av Handelskammaren Mälardalen och är en arena för näringslivets klimatarbete i Örebro län. Under året har en gemensam regional energi- och klimatkonferens arrangerats i samarbete med Handelskammaren Mälardalen.

Länsstyrelsen och regionförbundet samarbetar i ett flertal projekt för att stärka länets energi- och klimatarbete i relation till den regionala utvecklingsstrategin. Under året har vi t.ex. gemensamt genomfört projekt kring:

- Att bygga upp en struktur för hur vi ska främja energieffektivt byggande och en energieffektiv fastighetsförvaltning.
- Energieffektivisering i små och medelstora företag.
- Att fler ska installera solceller.
- Smartare måltidsplanering och minskat svinn såväl i offentliga storkök som i restauranger i Örebro.

Länsstyrelsen deltar i regionförbundets arbete med den regionala utvecklingsstrategin i egenskap av granskare av de ekologiska perspektiven. Vi har även fört diskussioner kring hur vi kan främja en hållbar utveckling inom ramen för de nya regionala strukturfonderna.

Bildande av Region Örebro län

Länsstyrelsen har under året haft ett uppdrag från regeringen att överföra verksamhet till blivande Region Örebro län rörande regionala tillväxtfrågor. Region Örebro län kommer att bildas av att Regionförbundet Örebro förs samman med Örebro läns landsting. Tillsammans med landstinget har Länsstyrelsen kommit fram till att medel motsvarande 1,77 tjänster samt tre personer ska föras över till Region Örebro län från och med den 1 januari 2015.

RB 30. Berörda länsstyrelser ska bistå det organ som ansvarar för det regionala tillväxtarbetet i länet i dess uppdrag att genomföra en handlingsplan för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i det regionala tillväxtarbetet under perioden 2012–2014.

Jämställd regional tillväxt

Regionförbundet Örebro är ansvarig för det regionala utvecklingsarbetet, Länsstyrelsens samverkan med länets tolv kommuner sker tillsammans med regionförbundet. Länsstyrelsens särskilt sakkunnig i jämställdhet är granskare av regionförbundets arbete med framtagande och genomförande av länets regionala utvecklingsplan/strategi (RUP/RUS). Under 2014 har Länsstyrelsens särskilt sakkunnig i jämställdhet deltagit i alla möten kring länet tillväxtarbete, dessutom kontinuerligt bistått regionförbundets processledare i deras uppföljning av arbetet med handlingsplanen för jämställd regional tillväxt. Handlingsplanen har nu uppdaterats och förlängs att gälla även 2015 -2016 i väntan på nästa RUP/RUS. Länsstyrelsens särskilt sakkunnig i jämställdhet deltar även i regionens Kompetenskansli för att driva jämställd regional kompetensutveckling. Vår särskilt sakkunnig i jämställdhet har även deltagit i framtagandet av den regionala handlingsplanen för entreprenörskap. Ett annat konkret exempel är den regionala konferens ”Jämställdheten i Örebro län: Var var vi? Var är vi? Vart ska vi?” som genomfördes den 6 november för politiker och chefstjänstemän inom stat och kommun, samt representanter från näringsliv och ideell sektor. Även den pågående halvtidsuppföljningen av länets jämställdhetsstrategi presenterades.

RB 31. För sin uppgift att verka för en god tillgång till kommersiell service för medborgare och företag ska berörda länsstyrelser redovisa och kommentera vilka insatser som genomförts, resultaten av dessa och vilka aktörer som deltagit samt på vilket sätt insatserna förhåller sig till övriga insatser för hållbar regional tillväxt i länet. Redovisningarna ska relatera till mål och intentioner i länets regionala serviceprogram.

Kommersiell service på landsbygden

Under året har ett antal landsbygdsbutiker tappat i omsättning med försämrad lönsamhet och likviditetsproblem som följd. Fokus i de insatser som gjorts har legat på affärer som varit och är hotade av nedläggning. Fem butiker har särskilt varit föremål för aktiviteter på grund av nedläggningshot.

Bättre lönsamhet för butiker

För att förbättra möjligheterna för varje butik att få en omsättning, bruttomarginal och lönsamhet som gör att verksamheten inte blir beroende av kontinuerliga servicebidrag, vilket är ett mål i Regionalt serviceprogram, har möten arrangerats på samtliga orter. Vid träffarna har förutom Länsstyrelsens processledare för Regionalt serviceprogram och butiksinnehavaren representanter för den lokala utvecklingsgruppen, byalag etc. (består av boende, föreningar och företag) och kommunen medverkat. På de sammankomster som varit har inte enbart butikens affärsutveckling diskuterats (inköpskanaler, prissättning, varu- och tjänsteutbud, marknadsföring, nya arbetsmetoder som främjar kundnyttan m.m.). Hur lanthandeln kan bli en del av hela ortens

utveckling och komma in i den kommunala planeringen kring servicefunktioner har varit och är en viktig del i processen med att stärka köptroheten och butikernas roll som servicegivare i området.

Resultatet av mötena har blivit att fyra butiker nu drivs vidare, men fler åtgärder och mer dialog med butiksägarna, den lokala nivån och kommunerna behövs för att upprätthålla dagligvaruförsörjningen under 2015. En butik har tills vidare stängts. Inga butiker i övrigt har lagts ned under året.

Därutöver har Länsstyrelsen fortsatt sitt samarbete med Lindesbergs kommun som ingår i Tillväxtverkets program ”Pilotkommuner för serviceutveckling”. Samverkan med kommunen syftar främst till att överföra kunskaper och erfarenheter av det som görs angående service på landsbygden till andra kommuner i länet. Samarbetet har bl.a. inneburit att Kvarnbacka Livs i Vedevåg har kunnat starta upp en servicepunkt under hösten. Målet i länets Regionala serviceprogram är att få igång minst två servicepunkter i länet under den nya programperioden.

Med Lindesbergs kommun har även planering påbörjats för att ta fram en metod för att analysera och kartlägga om och i så fall hur varuförsörjningen fungerar i en kommun. Metoden ska sedan ligga till grund för att ta fram varuförsörjningsplaner och/eller serviceplaner i alla kommuner. Ett av målen i Regionala serviceprogram är att utreda varudistributionen i kommunerna för att få ett bättre underlag för beslut om vilken service som krävs i ett visst område utifrån behov och förutsättningar.

Lokala servicelösningar

Inom ramen för Tillväxtverkets program ”Lokala servicelösningar” avslutade Länsstyrelsen 2013 ett eget projekt med att ta fram lokala utvecklingsplaner, LUP som bl.a. innehåller behovsbeskrivningar om service på respektive ort. Uppföljningsmöten har i år hållits med fyra av de åtta orter som ingick i projektet för att säkerställa att planerna hålls vid liv. Ett syfte med projektet var att få med kommunerna i arbetet med planeringen av servicen, vilket överlag fungerat väl då både politiska företrädare och tjänstemän på ledande befattningar varit involverade i LUP-processen.

Stöd till kommersiell service

Stöd till kommersiell service i form av investeringsbidrag har utbetalats till tio butiker och servicebidrag till två butiker. Hemsändningsbidrag har beviljats fem kommuner. Sammantaget kan konstateras att dagligvaruförsörjningen fungerar relativt väl i stora delar av länet. För tillfället finns totalt 30 livsmedelsbutiker utanför kommunernas centralorter, vilket är många med hänseende till att Örebro län geografiskt är litet och avstånden och restiderna mellan landsbygdens tätorter och centralorterna generellt är överkomliga. Ingen boende har mer än 30 minuters bilresa till närmaste affär oavsett i vilken kommun man bor. Målet i Regionala serviceprogrammet om att alla butiker ska ha en omsättning, bruttomarginal och lönsamhet som gör att de kan drivas runt utan servicebidrag är i det närmaste uppfyllt även om några affärer haft en nedgång under 2014.

Drivmedelsstationer

För drivmedelsstationer är läget oförändrat jämfört med förra året. 28 orter som inryms i Regionalt serviceprogram har en drivmedelsanläggning. Några stationer har genom investeringar kunnat bli kvar. I stort är tillgången till drivmedel på landsbygden god. Målet i länets Regionala serviceprogram om att drivmedelsförsörjningen ska tryggas på de orter där kommun, boende och företag anser att en drivmedelsstation är av strategisk betydelse för ortens utveckling och där

avståndet till närmast alternativa inköpsställe är för långt är dock inte uppfyllt, då några orter i dagsläget saknar station.

Lägesanalys

Vilken service som är möjlig och rimlig att erbjuda på en ort påverkas av en rad faktorer. Trots att länet är litet till ytan med förhållandevis korta inomregionala resor är landsbygden inte homogen. Skillnader finns sett till befolkningsutveckling, befolkningsstruktur, näringslivsutveckling och näringslivsstruktur, tillgång till arbetsplatser, bredband, möjligheter att pendla till studier och arbete m.m. Trenden är att den tätortsnära landsbygden inte avfolkas i samma takt som den mer perifera. En del orter i nära anslutning till Örebro som den stora tillväxtmotorn i länet har fått ett tillskott av befolkning. Det finns därför en obalans mellan stad och vissa landsbygdsområden som inte ger alla orter samma förutsättningar att till exempel bibehålla eller bredda den kommersiella servicen.

Ett av de främsta målen med den regionala tillväxtpolitiken i Örebro län, vilket avspeglas i den regionala utvecklingsstrategin, RUS, och den regionala översiktsplanen, RÖP, är att binda samman länets kommuner till en och samma arbetsmarknadsregion. De investeringar som genomförs i väg- och järnvägsnätet i enlighet med både den nationella vägtransportplanen och länsplanen för regional transportinfrastruktur samt i bredbandsutbyggnaden ska leda till en mera funktionell arbetsmarknad och minimera gränserna mellan centralorter och landsbygd. En bättre infrastruktur med kortare avstånd mellan framför allt Örebro centralort och länets övriga kommunhuvudorter och landsbygder gör att fler kan och vill bo på landsbygden och driva företag där.

Landsbygdsprogrammet ska bidra till att öka attraktionskraften för boende och friluftsliv samt ge landsbygdsföretagen en stabilare grund att verka och växa oavsett branschtillhörighet. De satsningar som görs i kombination med det regionala tillväxtarbetet medför att de inomregionala obalanserna inte förstärks ytterligare.

Besluten om investeringar och projekt som berör butiker och drivmedelsanläggningar utifrån Regionala serviceprogrammet görs med utgångspunkt från intentionerna och målen med den regionala tillväxtpolitiken och landsbygdspolitiken. Besluten baseras på vilken servicefunktion både utbuds- och omfångsmässigt som är möjlig att erbjuda utifrån de behov som finns på en ort. Analysen bygger både på ett nuläges- och framtidsperspektiv sett till den regionala utvecklingen i stort.

Tabell 3.2: Länsfakta inom EU-stöd

Utbetalade bidrag, summa (tkr)	2014	2013	2012
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	0	0	0
varav Artikel 33 (inom mål 1-området)	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen inte fattar beslut om, men betalar ut	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Jordbruksverket har gjort utbetalningen	342 499	351 638 ¹⁾	344 651 ¹⁾
Fiskeriprogrammet	900	190	58
Landsbygdsprogrammet	135 716	152 599 ²⁾	146 812 ²⁾
varav Leader	16 365	6 564	7 701
varav miljöersättningar	70 510	69 274	69 562
varav kompensationsbidrag (LFA)	16 160	14 783	15 661
varav företagsstöd	11 476	31 366	24 419
varav projektstöd	13 636	19 994	22 483
varav miljöinvesteringar	7 568	7 744	4 153
Gårdsstöd	205 191	198 372	197 213

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso, Jordbruksverket

¹⁾ Siffror från tidigare årsredovisning har korrigerats med tillägg för utbetalat belopp för tekniskt stöd inom landsbygdsprogrammet samt att företagsstöd inom fiskeriprogrammet tagits bort från denna rad eftersom det är Jordbruksverket som fattar besluten.

²⁾ Siffror från tidigare årsredovisning har korrigerats med tillägg för utbetalat belopp för tekniskt stöd inom landsbygdsprogrammet.

Kommentarer Tabell 3.2

Utbetalningar till gårdsstödet har ökat med knappt 7 miljoner. Orsaken till det är främst att euron stärkts i förhållande till kronan, upp 5,6 procent jämfört med den kurs som fastställdes för 2013 års utbetalningar.

Jämfört med 2013 minskade de utbetalda beloppen av företagsstöd och projektstöd. Det beror på att 2013 var sista året för Landsbygdsprogrammet 2007-2013 och de flesta stöd slutredovisades detta år. Utbetalningarna av miljöinvesteringar låg kvar på en relativt hög nivå vilket beror på att de åtgärderna kom igång senare under programperioden och därefter har intresset för miljöinvesteringarna succesivt ökat. Vissa åtgärder inom miljöinvesteringarna, t.ex. stöd för rovdjursavvisande stängsel, har dessutom varit öppna för nya ansökningar under 2014. Leaderutbetalningarna har ökat vilket beror på att många fleråriga projekt har slutredovisats under 2014.

Länsstyrelseinstruktion 5§

7. Länsstyrelsen ska i sin verksamhet verka för att förenkla för företag

Förenkla på riktigt

I det interna arbetet har Länsstyrelsen under året arbetat med att förbättra arbetet med samlad bedömning. En samlad bedömning underlättar för företag då de får ett tydligt och gemensamt svar i sina kontakter med oss. Arbetet har bestått i att vid tre tillfällen har externa konsulter arbetat både med medarbetare och med chefer för att öka förståelsen för hur ett tydligt och samlat bemötande uppfattas av företag. Arbetet har delvis finansierats av Länsstyrelsen i Kronobergs läns projekt i ämnet som drivs utifrån ett regeringsuppdrag.

Mer information till företag med djur

Länsstyrelsen har under året arbetat med att förbättra informationen till företagare med sällskapsdjur och verksamhet som bedriver offentlig förevisning av djur genom att uppdatera och utöka informationen på webbplatsen. Vi arbetar också kontinuerligt med att möta lantbruksföretag och andra djurhållare under fysiska möten utanför kontrollsituationen för att direkt kunna svara på frågor gällande lagkrav. Under 2014 har vi bl.a. träffat företagare med nötköttsproduktion.

En Väg In – förbättrad kundtjänst för jordbruksstöd

Länsstyrelsen i Örebro län deltog under 2013 i pilotprojektet En Väg In vars syfte är att landsbygdsföretagare enklare ska få svar på sina frågor om jordbruksstöd. Projektet har nu övergått i förvaltning och de flesta länsstyrelser har anslutit. Hur systemet upplevs av kunderna har ännu inte utvärderats ordentligt. Vår bedömning är att det krävs viss utveckling av systemet innan kundnyttan blir påtaglig. Framför allt behöver möjligheterna att hjälpa kunder från andra län förbättras.

Enkelt att ansöka om jordbruksstöd

Länsstyrelsen har på olika platser i länet erbjudit datorplatser och hjälp av personal för att ansöka om jordbruksstöd via e-tjänsten SAM Internet. Platser har även kontinuerligt funnits tillgängliga vid Länsstyrelsen under ansökningsperioden. Utöver att få hjälp med ansökan ser vi detta som ett bra tillfälle att svara på frågor om jordbruksstöd och andra landsbygdsrelaterade frågor.

Webbtjänst för naturturism

I arbetet med att förenkla för företag verka inom besöksnäringen och som är verksamma inom naturturism har Länsstyrelsen fortsatt att utveckla den webbaserade tjänsten Naturliga möjligheter, som finns på länsstyrelsens webbplats. Här kan företag se i vilka naturreservat man kan bedriva olika sorters näringsverksamhet.

Tydligare info till sökanden av miljötillstånd

Länsstyrelsen har inom frågor som rör miljöskyddsverksamheten gjort en analys av vem eller vilka som använder vår webbplats, för att göra en analys av vilka kunder vi har som kan tänkas använda webben. Utifrån resultatet har vi arbetat med att förbättra webbsidor och sökvägar så att det ska bli lättare att finna det man söker. Vi har även arbetat med scenerier för att de som söker tillstånd lättare ska förstå vad som förväntas av dem.

Gemensam inlämningsfunktion för skogsägare

I regleringsbrevet för 2014 tillkom ett uppdrag till alla länsstyrelser att i samverkan med Skogsstyrelsen utveckla en gemensam inlämningsfunktion för skogliga ärenden i syfte att förenkla för skogsägaren. Länsstyrelsen i Värmlands län har samordnat samtliga länsstyrelser medverkan i detta långsiktiga utvecklingsarbete och även delrapporterat till regeringen (Landsbyggsdepartementet) i augusti 2014.

Arbetet med att inrätta en gemensam inlämningsfunktion för skogsägare är en del i det för länsstyrelserna och Skogsstyrelsen gemensamma projektet En dörr in, vilket pågått sedan 2010. Utveckling av inlämningsfunktionen pågår sedan årets början. Huvudsyftet är att underlätta för skogsägarna att göra rätt och bidra till att bevara skogens natur- och kulturmiljövärden. Till inlämningsfunktionen ska anmälningar och ansökningar som har anknytning till skog kunna lämnas in oavsett vilken myndighet som ska handlägga och utöva tillsyn.

Formerna för samverkan har inledningsvis varit huvudfokus för att lägga en god grund för det fortsatta utvecklingsarbetet. En överenskommelse har slutits mellan Skogsstyrelsen och länsstyrelserna vilken beskriver organisation och ansvarsfördelning.

Hittills har på kostnad-nyttobas valts två ärendeprocesser som piloter: forn- och kulturlämningar i samband med avverkningsanmälan samt ärenden kring dikningsåtgärder i skogsmark. För dessa har en översiktlig lösningsbild arbetats fram i samverkan. En del i lösningen innebär vidareutveckling av den befintliga e-tjänsten för avverkningsanmälan som finns under Mina sidor för skogsägare.

Några utmaningar att ta itu med i det fortsatta arbetet med att utveckla den gemensamma inlämningsfunktionen är följande:

- Tillvarata kundbehov
- Kvalitetssäkra bakgrundsinformationen
- Förankra enhetlig handläggning
- Följa övriga initiativ i omvärlden inom e-förvaltningsområdet.

Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten deltar också i utvecklingsarbetet. De är ägare av databaser vilka innehåller information som används vid handläggningen. Dessutom deltar skogsnäringen genom branschorganisationer samt små och stora skogsföretag.

Infrastrukturplanering

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 34*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,53	1,66	1,71
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	2,62	2,73	2,36
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,06	2,71	2,57
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	3 897	5 435	11 789
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	2,54	3,61	7,52
Antal ärenden, inkomna och upprättade	57	89	104
Antal beslutade ärenden	52	81	98
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	2
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	95 397	61 121	62 345

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskravet. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Antal årsarbetskrafter har minskat i jämförelse med 2012 och 2013, vilket främst beror på att Länsstyrelsen i Örebro län under dessa två år hade ett nationellt uppdrag från regeringen att främja framtagandet av regionala digitala agendor. Bidragsutbetalningarna följer projekt och aktiviteter inom kanalisationsstödet för bredbandsutbyggnad. Ökningen 2014 beror på att flera nya bredbandsprojekt startats.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Strategiskt arbete med vägar och järnvägar

Länsstyrelsen deltar i olika nätverk och samverkar med Regionförbundet Örebro i storregionala samarbeten som Godstransportrådet Östra Mellansverige, "En bättre sits", Mälardalsrådet, E18-gruppen Stockholm – Oslo (Nobelbanan), Partnerskap Bergslagsbanan och Logistikregionen.

I Örebro län finns idag ett stort antal logistikföretag och branschen växer. Länsstyrelsen samverkar med Trafikverket om infrastruktur för godstransporter.

För Örebro län handlar mycket om pågående och framtida järnvägsfrågor för såväl gods- som persontrafik. Hallsbergs logistiska läge medför en kontinuerlig nybyggnation av terminalområden och spårutbyggnad. Framtida möjligheter för gruvindustrins behov av transporter är en viktig fråga för länet. Regionförbundet anordnar årligen en infrastrukturdag för kommuner och aktörer i länet där även Länsstyrelsen deltar.

Länsstyrelsen har under 2014 deltagit i två av Trafikverkets åtgärdsvalsstudier, ÅVS, dels ÅVS för Örebro Central, dels ÅVS för E18 genom Karlskoga.

Länsstyrelsen har också svarat på remiss från Trafikverket om utredningen *Rätt funktion på rätt plats* som bl.a. föreslår förändringar av lokalisering av trafikledningscentraler. Vi har även lämnat

yttrande till Örebro läns landstings angående remissen om *Strategi för Tåg och expressbussar i Örebro län*.

Fortsatt förbättring av väg- och järnvägsnätet

Större objekt inom vägnätet i den fysiska planeringsprocessen har under 2014 varit väg 50, delen Nykyrka – Brattebro backe och Askersund – Åsbro, samt Axbergshammar - Lilla Mon. För väg 63 projekteras en förbifart för Hjulsjö. En ny gång- och cykelväg är färdigprojekterad längs väg 205 mellan Degerfors och Karlskoga. Omläggningen av väg 49, delen Gustavstorp – Rude, med planskild trafikplats vid väg 50, blev färdigbyggd och togs i drift under hösten.

För järnvägsnätet pågår projektering av en ny sträckning mellan Hallsberg och Stenkumla på Godsstråket genom Bergsslagen och det nya mötesspåret vid Jakobshyttan var klar att tas i bruk på sensommaren. På Bergslagsbanan färdigprojekterades en ny mötesstation vid Bredsjö.

Fortsatt arbete med Digital agenda

Länsstyrelsen har under 2014 drivit ett arbete i Örebro län för att formulera och få acceptans för en regional digital agenda, RDA. Syftet har varit att i bred samverkan med Regionförbundet Örebro, Örebro läns landsting, alla kommuner i Örebro län och Örebro universitet ta fram en RDA med gemensamma mål, som bidrar till att vi, med hjälp av IT, uppfyller mål i regionala styrdokument och i regeringens digitala agenda *It i människans tjänst - en digital agenda för Sverige*.

Agendan antogs av regionstyrelsen, landstingsstyrelsen och Länsstyrelsen i Örebro län den 17 juni 2014. Under 2015 kommer länets kommuner, Örebro universitet och andra intressenter såsom företag och föreningar erbjudas att bli signatärer. Signatärskapet innebär att en avsiktsförklaring för Örebro läns regionala digital agenda undertecknas.

Avsiktsförklaringens innebörd är att:

- man delar målen i Örebro läns regionala digitala agenda, och
- man avser att bidra till och verka för att målen i Örebro läns regionala digitala agenda uppfylls.

Arbetet har lett till ett väl fungerande regionalt nätverk där digitaliseringsfrågorna lyfts och där arbetet för att nå regeringens och länets målsättningar kommer att fortsätta under 2015.

Viktiga strategiska områden är bl.a. e-förvaltning och stöd till dem som behöver. Syftet har varit att enas om målsättningar som innebär att vi med hjälp av IT bidrar till en enklare vardag för alla invånare. Det kan bl.a. ske genom att vi erbjuder fler enkla, tillgängliga och effektiva e-tjänster. Informationsutbyte ska vara enkelt, säkert och integritetsbevarande.

Länsstyrelsen har under året, med stöd av Energimyndigheten, initierat och stöttat olika aktiviteter i syfte att bidra till att mål i RDA uppfylls. Det har handlat om att med hjälp av teknik minska resandet i länet t.ex. genom resfria möten, vårdplanering på distans och ökat samåkande. I projekten har offentlig verksamhet, intresseorganisationer, företag och privatpersoner deltagit.

Projektorganisationen för RDA ska framöver samordna, underlätta, inspirera och skapa förutsättningar för genomförandet av målsättningarna i länets regionala digitala agenda. Genomförandet ska präglas av ett öppet förhållningssätt och beslut om konkreta åtgärder ska sedan ske av den part som har rådighet. Agendan ska användas som underlag vid Länsstyrelsens, regionförbundets och landstingets årliga verksamhetsplanering.

Bredbandsutbyggnaden fortsätter framgångsrikt

Regional nivå

Länsstyrelsen har under år 2014 fortsatt att samordna planering och prioritering av den utbyggnad av bredbandsnät som inte bedöms kunna ske på kommersiell grund inom överskådlig tid. Det är ett arbete som sker i nära dialog med länets kommuner, operatörer, byalag m.fl.

Informations- och samordningsarbetet har bl.a. skett genom månadsbladet Fiber till landsbygden på Länsstyrelsens webbplats och till cirka 300 prenumeranter. Vi har medverkat vid ett flertal möten i länet med lokala bredbandsgrupper för att informera om regelverket för offentlig finansiering.

Planering och prioritering av kommande utbyggnader görs i den så kallade LänsIT-gruppen med representanter från alla kommuner. Länsstyrelsen har tillsammans med kommunerna identifierat 71 områden på landsbygden som bör omfattas av kommande bredbandsprojekt.

Länsstyrelsen för återkommande samtal med nätägare och tjänsteleverantörer om utbyggnad av fibernät på landsbygden och träffar överenskommelser om villkor för fiberutbyggnad.

I beslut om stöd för bredband godkänner Länsstyrelsen endast kostnader som avser anläggandet av kanalisationsnät. För att säkerställa kvaliteten på anlagda nät kräver Länsstyrelsen att projektering görs av personer med dokumenterade erfarenheter av likande uppdrag.

Länsstyrelsens åtgärder för att främja och underlätta bredbandsutbyggnad utgör en del i arbetet med den regionala digitala agendan.

Nationell nivå

Länsstyrelsen har ett nationellt uppdrag avseende det så kallade kanalisationsstödet, som innebär att Länsstyrelsen:

- utformar allmänna riktlinjer för stödets användning
- rapporterar flera gånger årligen till regeringen om hur stödet används
- fördelar stödet på länen
- utbetalar stöd
- bistår länsstyrelser, kommuner, byalag m.fl. från övriga delar av landet med råd och rekommendationer beträffande stödansvändning.

Länsstyrelsen är administrativ samordnare för det nationella nätverket Länssamverkan Bredband 2.0 och har deltagit i två av de fyra så kallade sakfrågegrupper som nätverket har samt deltar i styrgruppen som representant för länsstyrelserna.

Uppnådda resultat

Genom Länsstyrelsens olika initiativ och samarbete med länets kommuner inom bredbandsområdet har följande resultat hittills uppnåtts:

- Hög täckningsgrad beträffande möjlighet till elektroniska tjänster av god kvalitet.
- Stort intresse och hög aktivitet för bredband bland byalag och andra lokala grupperingar.
- Engagemang för bredbandsfrågor i kommunledningarna.
- Intresse från marknadsaktörerna att medverka i utbyggnadsprojekt.

Hållbar samhällsplanering och boende

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 40* och 41*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	1,43	0,99	1,26
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	4,36	4,47	4,21
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	3,79	3,38	3,45
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	5 736	5 144	5 048
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	3,73	3,41	3,22
Antal ärenden, inkomna och upprättade	811	897	870
Antal beslutade ärenden	776	862	866
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	40	3	9
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	13	0	1
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 402, Detaljplaner ³⁾	48		58

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 402 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2014. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för deltagande 20 länsstyrelser är 60. För brukarundersökning 2012 var genomsnittet för samtliga 21 länsstyrelser 62.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Andelen av totala årsarbetskrafter har ökat något 2014 jämfört med tidigare år liksom antalet årsarbetskrafter.

Ärendemängden och antal beslutade ärenden har minskat med cirka tio procent. Minskningen förklaras i huvudsak med ett minskat antal ansökningar om stöd för sanering av radon. Ärenden kopplade till kommunal planering (t.ex. detaljplanegranskning) har ökat med cirka tio procent. Ej beslutade ärenden äldre än två år är till största delen ansökningar om stöd för solceller där vi avvaktar besked om bidragstilldelning från Boverket.

I brukarundersökningen 2014 avseende verksamhet 402 (detaljplaner) fick Länsstyrelsen ett nöjdindex på 48, vilket är under medeltalet för länsstyrelsernas nöjdindex. Resultatet bygger dock på ett begränsat urval av tillfrågade personer och en låg svarsfrekvens där endast nio av totalt 15 tillfrågade svarat på intervjun. Brukarundersökningen visar på förbättringsområden, bl.a. kring närbarhet, skriftliga yttranden och tillhandahållandet av information. Länsstyrelsen kommer att göra en djupare analys av resultatet i brukarundersökningen för att kunna förbättra dialogen med kommunerna. Länsstyrelsen ser bl.a. de tidiga samråden som en del i denna process.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen i Örebro län har även under 2014 svarat på en mängd olika remisser gällande ett flertal propositioner, utredningsdirektiv och myndighetsuppdrag inom bostadsbyggande, främst förändringar inom plan- och bygglagen. Det gemensamma syftet för flertalet remisser är att öka bostadsbyggandet. Förutom remisserna har Länsstyrelsen bl.a. arbetat med uppdrag i

regleringsbrevet såsom översynen av det utvidgade strandskyddet, hemlöshet, friluftslivsmålen, webbaserad katalogtjänst för planeringsunderlag samt regionalisering av nationella mål, planer och program. Vi har även deltagit i arbetet med en regional handlingsplan för klimatanpassning och i länets miljömålsarbete.

Vidare har Länsstyrelsen ansvarat för att länets kommuner har besvarat bostadsmarknadsenkäten, enkäterna om lov och tillsyn enligt plan- och bygglagen samt miljömålsenkäten för God bebyggd miljö. Länsstyrelsen har även besvarat årets plan- och byggenkät samt återrappporterat värdeöverföringar från allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag.

Antalet remisser, uppdrag och enkäter har fortsatt tagit mycket av Länsstyrelsens tid och resurser i anspråk. Vi upplever liksom förra året att det har varit svårt att överblicka mängden remisser och dess innehåll. Detta bl.a. på grund av att utredningstiderna har varit begränsade, vilket har lett till korta remisstider och bristfälliga konsekvensutredningar.

Råd och stöd till kommunerna

Utöver remisser, uppdrag och enkäter har Länsstyrelsen under år 2014 fortsatt att ge råd och stöd till kommunerna i deras fysiska planering samt att förmedla planeringsunderlag och samordna statliga intressen i planprocessen. Särskilt viktig har dialogen med kommunerna i tidiga skeden varit. Länsstyrelsen har under året särskilt prioriterat att anordna regelbundna tidiga samrådsmöten med kommunerna, ett arbete som kommer att fortsätta. Länsstyrelsen håller regelbundna tidiga samrådsmöten med planhandläggare i Örebro kommun där kommunen i ett tidigt skede informerar om vilka detaljplaner och program som är aktuella. I övriga kommuner sker de tidiga samrådsmötena efter kommunernas behov.

Förra året hölls ett dialogmöte med samtliga kommuner där syftet var att diskutera våra olika roller och hur vi kan förbättra vårt samarbete. 2014 har vi haft ett uppföljningsmöte om detta där kommunerna ser positivt på det förändrade arbetssätt som Länsstyrelsen arbetat fram med mer rådgivning i tidiga skeden och genom så kallade planverkstäder.

Länsstyrelsen har under året hållit två rådgivande seminarier, planverkstäder, för kommunernas planhandläggare. Den första planverkstaden hade temat klimatanpassning och översvämningsrisk. Förutom kommunala planhandläggare deltog även en beredskapssamordnare och en miljöinspektör på mötet. På mötet diskuterades MSB:s detaljerade översvämningskartering som har gjorts för Lindesberg och Örebro samt översvämningsfrågan i stort kopplat till samhällsplanering. Temat på den andra planverkstaden var förorenade områden. Där diskuterade vi tillämpningen av planbestämmelser och tolkning av 4 kap 14§ PBL (villkor för bygglov m.m.). Syftet med planverkstäderna är att skapa ett forum för kommuner att diskutera och utbyta erfarenheter med varandra kring aktuella planeringsfrågor. Utvärderingarna av mötena var positiva. Det var framför allt dialogen och att få ta del av varandras tankar kring ämnena som framhölls som mest positivt.

Under året har en kommun i länet, Hallsberg, lämnat in begäran om sammanfattande redogörelse enligt plan- och bygglagen. Sedan tidigare finns begäran från fyra kommuner. Länsstyrelsen har nu påbörjat arbetet med en länsomfattande sammanfattande redogörelse som kommer utgöra grunden för kommunspecifika redogörelser. Detta arbete kommer att fortsätta under nästa år.

Utveckling av plansamrådsmöten

Länsstyrelsen håller regelbundna plansamrådsmöten där främst kommunernas översiktsplaner behandlas. Deltagare på plansamråden är sektorsföreträdare inom Länsstyrelsen, statliga representanter från främst Trafikverket, Lantmäteriet samt i förekommande fall kommunerna. Den löpande planhandläggningen för detaljplaner och översiktsplaner sker till stor del digitalt i en projektwebb. Samråd sker även här sektorsövergripande och med statlig samordning. Vår enhet för planfrågor bedömer att projektwebben fungerar bra. Användningen av projektwebben har lett till ett effektivare plansamråd både internt och externt.

Statlig/regional samordning och samverkan

I samband med samråd och granskning av kommunala översiktsplaner där strategiska utvecklingsfrågor behandlas samverkar Länsstyrelsen med och samordnar statliga myndigheter såsom Trafikverket, Lantmäteriet, Försvarsmakten, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges geotekniska institut, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Energimyndigheten, Luftfartsverket samt Svenska Kraftnät och andra nätägare. Fortlöpande sker ett sektorsövergripande arbete i den löpande dialogen med länets kommuner inför och under planprocessen.

Länsstyrelsen har under 2014 haft två möten med Lantmäteriet i Örebro län samt ett möte med lantmäteriet i Karlskoga kommun. Syftet med mötena var att följa upp tidigare års initiativ med fortsatt dialog kring rutiner för samråd med Lantmäteriet vid handläggning av fastighetsbildningsärenden. Länsstyrelsen ser behov av en fortsatt dialog kring samrådsrutiner och förrättningar inom strandskyddat område. Länsstyrelsen har även fått indikationer att kommunerna önskar en förbättrad dialog med Lantmäteriet.

Länsstyrelsen samverkar tillsammans med Regionförbundet Örebro och Örebro län landsting inom infrastrukturfrågor. Länsstyrelsen har även ett samarbete med Regionförbundet Örebro inom den regionala översiktliga planeringen, RÖP. Länsstyrelsen deltar tillsammans med regionförbundet, landstinget och länets kommuner inom forumet Arena RÖP. Syftet är att implementera RÖP i kommunernas översiktliga planering. Från och med 1 januari 2015 går Regionförbundet Örebro och Örebro läns landsting samman och bildar Region Örebro län. Den nya organisationen kommer under 2015-2016 arbeta fram ett regionalt utvecklingsprogram där Länsstyrelsen kommer att medverka som samrådspart.

Under år 2014 har Länsstyrelsen fortsatt arbetet med översynen av det utvidgade strandskyddet i länet. En projektgrupp har under året arbetat med att slutföra en GIS-analys och tagit fram ett förslag på tolv områden. Förslaget har remitterats till länets kommuner, intresseorganisationer och föreningar. Två sjöar i länet, Skagern och Unden, har sedan tidigare utvidgat strandskydd. Under 2014 har Länsstyrelsen fattat beslut om fortsatt utvidgat strandskydd för Unden. För Skagern återgår strandskyddet till den generella nivån på 100 meter. För övriga områden kommer arbetet och dialogen med kommuner och andra berörda fortsätta under 2015.

Länsstyrelsen har under år 2014 hållit två möten med länets stadsarkitekter/planchefer för att diskutera aktuella planeringsfrågor och informera om pågående utredningar inom samhällsplanering. Exempel på frågor som diskuterats är riksintresse för kulturmiljö och dess fördjupade värdebeskrivningar, friluftslivsmålen, förändringar i planprocessen och strandsskyddsdispenser samt översynen av det utvidgade strandskyddet.

FORUM för hållbart samhällsbyggande

Länsstyrelsen i Örebro län deltar kontinuerligt i länsstyrelsernas nätverk FORUM för hållbart samhällsbyggande. Länsstyrelsen har aktivt ingått i beredningsgrupper med ett samordningsansvar för tillsyn enligt plan- och bygglagen. Arbetet i FORUM, liksom vårt deltagande i årets plan- och bostadsdagar ger ett värdefullt erfarenhetsutbyte.

Bostadsmarknaden i länet

2014 års bostadsmarknadsanalys visar att arbetet med bostadsplanering skiljer sig åt mellan länets kommuner. I bostadsmarknadsenkäten svarade åtta kommuner att de har antagna riktlinjer för bostadsförsörjning. Därtill har två kommuner ambitionen att ta fram riktlinjer. De största utmaningarna för bostadsmarknaden i Örebro län är enligt analysen att andelen personer i 65 år och äldre har fortsatt att öka, att befolkningstillväxten utgörs huvudsakligen av ett positivt flyttningsnetto från utlandet, och att bristen på hyresrättslägenheter kvarstår. Samtliga utmaningar för bostadsmarknaden ställer krav på kommunernas bostadsförsörjning, kapacitet och beredskap. Sammantaget ställer detta krav på en god framförhållning i kommunerna för att kunna möta de behov och den efterfrågan som finns och som kommer att finnas på bostadsmarknaden framöver.

Länsstyrelsen anordnade 2014 en bostadskonferens med temat hemlöshet där bl.a. kommunala tjänstemän och politiker, frivilligorganisationer, bostadsbolag och regionförbundet deltog. På konferensen presenterade landshövdingen Rose-Marie Frebran sitt uppdrag i bostadsplaneringskommittén. Michael Anefur, före detta hemlöshetssamordnare, var gästföreläsare och presenterade resultatet från sitt uppdrag inom hemlöshet.

Hållbar samhällsplanering

Inom Länsstyrelsen finns en tvärsektoriell grupp som arbetar med klimatanpassningsfrågor. I gruppen ingår Länsstyrelsens klimatanpassningssamordnare samt personal från verksamhetsområdena för samhällsplanering och krisberedskap. Gruppen har regelbundna möten där klimatanpassningsfrågorna tas upp för att sedan integreras i Länsstyrelsens verksamheter. Gruppen har även deltagit i Länsstyrelsens arbete med den regionala handlingsplanen för klimatanpassning. Länsstyrelsen har under 2014 arrangerat ett seminarium om klimatanpassning för länets kommuner. Temat för seminariet var skogsbränder och skyfall och flera av landets ledande experter inom respektive område var inbjudna som föredragshållare.

Länsstyrelsen och Regionförbundet Örebro anordnar tillsammans en årlig klimat- och energidag för länets olika aktörer och intresserade medborgare. Ett av årets teman var hållbar samhällsplanering där våra handläggare för planfrågor höll ett diskussionspass om hållbar samhällsplanering kopplat till energi- och klimatfrågan i översiktsplanering.

Indikatorer

Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik utgiftsområde 18¹⁾

Detaljplaner	2014	2013	2012	2011	2010
Antal överprövade detaljplaner		5	1	0	0
Antal upphävda detaljplaner		2	1	0	0
Strandskyddsdispenser	2014	2013	2012	2011	2010
Antal strandskyddsdispenser som Länsstyrelsen har överprövat		14	11	6	21
Antal strandskyddsdispenser som Länsstyrelsen har upphävt		7	8	2	3

¹⁾ Se avsnitt Resultatredovisning, avsnitt indikatorer

Källa: Boverket, Naturvårdsverket

Kommentar kring ovanstående indikatorer*Detaljplaner*

Länsstyrelsen har under år 2013 överprövat fem detaljplaner, varav två av detaljplanerna har upphävts. Ökningen av antalet överprövade och upphävda detaljplaner beror dels på att antalet antagna detaljplaner totalt sett har ökat, dels att kommunerna planlägger för bostäder i bullerutsatta områden i centrala delar av tätorterna. Länsstyrelsen har en kontinuerlig dialog med kommunerna om hur vi kan utveckla vårt samarbete. Länsstyrelsen har i denna dialog framfört betydelsen av tidiga samrådsmöten som ett sätt att diskutera komplexa frågor så tidigt som möjligt i planprocessen. Detaljplaner där komplexa frågor utreds tidigt i planprocessen kan bidra till ett önskat nollresultat.

Indikatorerna återspeglar inte hur samhällsplaneringen, bostadsförsörjningen eller byggandet fungerar och utvecklas i länet. Däremot ger de en uppgift om antal detaljplaner där kommunen och Länsstyrelsen inte varit överens och där ingripandegrunderna enligt plan- och bygglagen praktiserats. Det behövs därför en djupare analys och andra indikatorer för att kunna återspegla hur samhällsplaneringen, bostadsförsörjningen och byggandet faktiskt fungerar i länet samt vilka insatser som behövs för att dessa ska fungera bättre.

Strandskyddsdispenser

Antalet överprövade strandskyddsdispenser ökade med tre ärenden. Orsaken till ökningen är att kommunernas dispensbeslut ofta saknar, eller har innehållit för stora, tomtplatsavgränsningar. Andelen dispenser som har upphävts har däremot minskat. Genom information och rådgivning till länets kommuner försöker Länsstyrelsen verka för att bedömningen av ansökningarna av strandskyddsdispens ska bli mer enhetlig i länet samt stämma bättre överens med miljöbalkens krav. Länsstyrelsen började i år att göra en sammanställning av årets strandskyddsärenden i länet för att sedan gå igenom sammanställningen vid ett möte med kommunerna i december månad. Genom denna dialog hoppas vi kunna reducera antalet strandskyddsdispenser som behöver överprövas.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 4.1

Bidrag för vilka Länsstyrelsen har fattat beslut, men där annan myndighet har gjort utbetalningen (tkr)	2014	2013	2012
Boverket: Engångsbidrag	20 028	10 899	1 843
Boverket: Periodiska bidrag totalt	0	0	0
Totalt	20 028	10 899	1 843
varav Boverket: Nyutbet. periodiska bidrag respektive år	0	0	0

Källa: Boverkets statistikprogram Svanen

Kommentarer Tabell 4.1

Investeringsstöden för äldreboende står för 96 procent av utbetalat belopp men antalet ärenden är få. Antalet radonärenden har minskat och står för ca 4 procent av utbetalat belopp. I tabellen ingår inte utbetalningar till solcellsstöd som under året var 443 tkr. För 2013 var utbetalning till solceller 1 481 tkr respektive för 2012 för solcells- och solvärmestöd var 4 382 tkr, vilka inte ingår i tabellen.

Tabell 4.2

Beslut om stöd (antal första beslut)	2014	2013	2012
Reguljära stöd			
Radonbidrag egnahem	70	107	148
Tillfälliga stöd			
Investeringsstöd äldreboender, m.m.	1	0	5
Investeringsstöd till solceller	6	16	25
Övriga beslut			
Beslut om omprövning	18	23	47
Beslut om avslag/avskrivning	0	3	9
Beslut om återkallande	0	1	27
Beslut om utbetalning	75	123	143
Beslut om omprövning efter utbetalning	0	0	0

Källa: Boverkets statistikprogram Svanen

Kommentarer Tabell 4.2

Intresset för radonbidraget för egnahem har fortsatt att minska i länet. Antalet ärenden angående investeringsstöd för äldreboenden är få. Det är fortfarande stort intresse för solcellstödet men den långa kötiden på ca två år innebär att ansökan behöver kontrolleras och vid behov uppdateras av sökande innan beslut kan tas. Denna process tar tid vilket delvis förklarar det färre antalet bidragsbeslut. Solcellstödet kan sökas för både större och mindre anläggningar och även det medför att antal ärenden varierar mellan åren. Inga ärenden har återkallats på länsstyrelsens initiativ under året.

Energi och klimat

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 42*			
Årsarbetskrafter män 1)	0,95	0,66	0,19
Årsarbetskrafter kvinnor 1)	1,64	2,31	1,61
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,70	1,84	1,13
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	3 444	2 824	1 667
Andel av totala verksamhetskostnader (%) 2)	2,24	1,87	1,06
Antal ärenden, inkomna och upprättade	12	18	15
Antal beslutade ärenden	5	15	16
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	1	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	608	271	195

1) 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

2) Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Klimatarbetet utvecklas väl och Länsstyrelsen i Örebro län har utöver klimatanslaget under året haft tillgång till medel för särskilda projekt. Projekten har handlat om effektivare belysning och om bättre uppföljning av energiarbetet i kommuner och landsting, båda med finansiering från Energimyndigheten.

De ökade verksamhetskostnaderna förklaras av kostnader i projekten och att vi i högre grad anlitar konsulter. Utöver sammanställningen i tabellen tillkommer även verksamhetskostnader för vårt deltagande i Länsstyrelsernas Energi och Klimatsamordning, LEKS – med separat finansiering från Energimyndigheten. Arbetet med klimatanpassning ligger på ungefär samma nivå som förra året och har en verksamhetskostnad på cirka 1 170 000 kronor.

Antalet ärenden är få och utbetalade bidrag till andra aktörer ligger i linje med rekommendationen, med minst 300 000 kronor per år under femårsperioden. Ärendena utgör främst fleråriga projekt vilket förklarar skillnader mellan år.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Årets regionala insatser i sammandrag

Uppdraget att strategiskt leda det regionala arbetet med energi och klimat rapporteras separat till Energimyndigheten och Naturvårdverket. Vi vill ändå kort återge några insatser från årets verksamhet:

- Länsstyrelsen vägleder kommuner och landsting i deras arbete med energi- och klimatfrågor och har arrangerat en utbildning i strategiskt energiarbete. Under året har vi drivit fyra åtgärdsprojekt kring effektivare belysning, effektivare reningsverk, ökad IT-användning och förbättrad uppföljning av energiarbetet. Vi har även medfinansierat ett projekt kring Smartare mat i offentliga storkök.
- Vi har arbetat med att integrera klimatfrågorna i olika sakområden och genomför i samarbete med länets aktörer projekt för erfarenhetsutbyte kring klimatarbete inom näringslivet, effektivare energianvändning i småföretag, lantbruk och fastigheter. Uppföljning pågår av ett avslutat projekt kring energieffektivisering i servicestrategiska livsmedelsbutiker.
- På transportområdet medfinansierar vi ett projekt för att underlätta samåkning på landsbygden och arbetar med en utvärdering av genomförda mobilitetsprojekt. Vi har även arrangerat utbildningar kring samordnad varudistribution och ruttoptimering.
- För att stimulera till ökad andel förnybar energi har vi genomfört informationskvällar för lantbrukare om solceller och publicerat en vägledning kring vindkraftsetablering.
- Vi har främjat klimatarbetet genom konferenser, utbildningar och nätverk. Årets energi- och klimatkonferens samlade aktörerna kring tre prioriterade teman: fysisk planering, konsumtion och energieffektiva fastigheter.

Ökad användning av digital teknik

Länsstyrelsen har under året i samverkan med länets aktörer beslutat om en regional digital agenda för länet – med mål bl.a. på energi- och klimatområdet. Vi har även arbetat med ett projekt kring IT för miljön, där vi i samarbete med kommuner och landsting arbetat med att främja resfria möten och användning av digital teknik för vårdplanering på distans. I samverkan med företrädare från ideell sektor arbetar vi med att utveckla möjligheterna till samåkning i glesbygd.

Nationellt och storregionalt arbete

Utöver det regionala arbetet är vi aktiva i det länsstyrelsegemensamma arbetet med att utveckla energi- och klimatarbetet och stärka samverkan både mellan länsstyrelserna och med de centrala myndigheterna. Vi deltar bl.a. i Energieffektiviseringsrådets beredningsgrupp, både arbetsgrupp och styrgrupp för LEKS – Länsstyrelsernas energi och klimatsamordning och Konkurrensverkets referensgrupp. Vi samverkar även med länen i Mellansverige i ett nätverk för erfarenhetsutbyte och utveckling av åtgärdsarbetet.

Vi har deltagit på flera nationella konferenser och medverkat på nätverksdagarna som arrangerades av LEKS. Årets tema var energiomställning och näringslivsutveckling – Hur kan uppdragen samverka för ökad gemensam nytta. Från Länsstyrelsen i Örebro län deltog Kjell Unevik, kontaktlänsråd för tillväxtarbetet, liksom avdelningschef och tre handläggare. Vi har även deltagit i webbmöten kring uppföljning av klimatarbetet.

Länsstyrelserna har genom LEKS kunnat fortsätta det gemensamma utvecklingsarbete som påbörjats inom pilotlänsuppdragen och länsstyrelsenätverkets samordningsgrupp. För mer

information se www.lansstyrelsen.se/energi och separat rapportering till Energimyndigheten och Naturvårdsverket i slutet av mars 2015.

Länsgemensamma projekt

Under året har Länsstyrelsen i Örebro län via LEKS beviljats medel för två länsgemensamma utvecklingsprojekt:

- Restvärme – hur kan vi utveckla arbetet för att främja ökat tillvaratagande.
- Regionala dialogmöten om klimatarbetet med länens politiker.

Uppföljning av klimatarbetet

Länsstyrelsen har följt upp hur energi- och klimatarbetet går och rapporterat in det på www.miljomal.se Klimatarbetet går bra i Örebro län men kan stärkas och utvecklas ytterligare. Arbeta pågår med att genomföra åtgärder enligt länets energi- och klimatprogram som antogs 2012. Länets utsläpp har minskat mer än riksgenomsnittet. Det är främst utsläppen från energiförsörjningen som minskat medan omställningen i andra sektorer går långsammare. Transporternas utsläpp har länge ökat men har på senare år minskat. De ligger dock fortfarande över utgångsvärdet 1990. Energianvändningen i länet ligger på en ungefär oförändrad nivå trots en produktionsökning. Det finns fortfarande stor potential för effektivisering och övergång till mer förnybar energi inom transporter, bostäder, lokaler och industri.

Hur kan klimatarbetet stärkas

Länsstyrelsen ser gärna en ökad samverkan i klimatarbetet både med andra länsstyrelser och med nationella myndigheter. Samordningsvinster kan nås om energi- och klimatuppdrag i högre grad genomförs i samverkan mellan berörda myndigheter. Arbetet blir även mer kostnadseffektivt om energieffektivisering hanteras som en integrerad del av klimatarbetet.

Fler nationella styrmedel behövs liksom ökad myndighetssamverkan mellan nationell och regional nivå. Flera av de informativa styrmedel som finns idag behöver kompletteras med juridiska och ekonomiska styrmedel för att bli mer verkningsfulla, t ex:

- Infrastruktursatsningar som främjar energieffektiva resor och transporter.
- Översyn av plan- och bygglagen så att bristande klimathänsyn blir en överprövningsgrund.
- Tydlig och stegvis skärpning av energikraven i samband med ny- och ombyggnation.
- Medel och långsiktiga uppdrag till länsstyrelserna för att driva länsgemensamma utvecklingsprojekt.
- Investeringsstöd för angelägna energi- och klimatåtgärder och produktionsstöd för förnybar energi.

Förhoppningsvis kan nya styrmedel ta sin grund i Färdplan 2050. Det är betydelsefullt att i det fortsatta arbetet med klimatfrågorna ta tillvara länsstyrelsernas kontaktnät, kompetens och möjlighet att arbeta inom olika sakområden för att främja en kostnadseffektiv omställning med hänsyn till regionala förutsättningar. Klimatarbetet är även en långsiktig process som är svår att bedriva i för korta projekt. De regionala strategier som nu finns i alla län är en viktig grund för det fortsatta arbetet. Samverkan regionalt leder ofta till gemensamma projektidéer som för att kunna realiseras och få effekt behöver utvecklas, finansieras, genomföras och följas upp.

Indikatorer

Allmän miljö- och naturvård utgiftsområde 20¹⁾

Förnybar energi	2014	2013	2012	2011	2010
Installerad effekt i vindkraftverk (MW)		43	37,8	31,8	14,4
Producerad el som kommer från vindkraft (GWh)		99	86	43	19

¹⁾ Se avsnitt Resultatredovisning, avsnitt indikatorer

Källa: Statens energimyndighet

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Intresset för etablering av vindkraft är fortsatt stort i länet. Flera vindkraftparker är under prövning. Länsstyrelsen ser dock en avvaktande hållning från projektörerna när det gäller att bygga redan tillståndsgivna parker. Elprisets nivå har betydelse för nyinvesteringar.

Återrapportering regleringsbrev

RB 42. Länsstyrelserna ska redovisa insatser och användningen av medel från anslag 1:10 *Klimatanpassning* inom utgiftsområde 20 med anledning av uppgiften att samordna det regionala klimatanpassningsarbetet.

Det regionala klimatanpassningsarbetet

Inom klimatanpassningsarbetet har Länsstyrelsen under den första halvan av året främst fokuserat på att i samarbete med länets kommuner slutföra arbetet med klimatanpassningsplanen för Örebro län. Under andra halvan av året har vi arbetat med att implementera planen bl.a. genom en förankringsprocess hos länets kommunpolitiker.

Länsstyrelsens kunskapsuppbyggnad om klimatanpassning fortsätter. Vi har deltagit i flera konferenser och seminarier om klimatanpassning. Vi har under året också arrangerat flera möten för kunskapsuppbyggnad och samordning i länet, samt tagit fram planeringsunderlag och stöttat kommunerna i den kommunala planeringsprocessen.

Samordning och samverkan

Länsstyrelsen samordnar ett länsövergripande nätverk för att nå ut med klimatanpassningsfrågorna i länet. Deltagare är framför allt kommunernas beredskapssamordnare, klimatstrateger och kommunekologer. Nätverket fungerar som ett nav för att sprida information och integrera klimatanpassning i berörda verksamheter. Frågor som rör klimatanpassning lyfts även in i andra möten med kommunala tjänstemän och politiker, vid företagsbesök och markägarmöten.

Inom Länsstyrelsen finns en tvärsektoriell grupp som arbetar med klimatanpassningsfrågor. I gruppen ingår Länsstyrelsens klimatanpassningssamordnare samt personal från verksamhetsområdena för samhällsplanering och krisberedskap. Gruppen har regelbundna möten där klimatanpassningsfrågorna tas upp för att sedan integreras i Länsstyrelsens verksamheter.

Under året har Länsstyrelsen deltagit i de nationella träffar som arrangeras inom länsstyrelsernas nätverk för klimatanpassning. På träffarna sker erfarenhetsutbyte och samordning av det klimatanpassningsarbete som sker i länen. Bland annat har frågan om hur de regionala klimatanpassningsplanerna ska implementeras i berörda verksamhetsområden diskuterats. De nationella nätverksträffarna är speciellt värdefulla eftersom arbetet med klimatanpassning ständigt

utvecklas. Det är därför angeläget att nätverket fortsätter att samordna det regionala arbetet med klimatanpassning.

Stödjande sammankomster och seminarier

Under året har Länsstyrelsen arrangerat kommunträffar och älvgruppsmöten för att lyfta klimatanpassningsfrågan. Genom de stödjande sammankomsterna har Länsstyrelsen spridit kunskap om problematiken med det förändrade klimatet och kunnat få en bild av hur förberedda samhällets olika aktörer är för konsekvenserna av ett förändrat klimat.

Möten med älvgrupper

I de större avrinningsområdena i länet finns sammanslutningar av kommuner, dammägare, räddningstjänsten och vattenkraftproducenter som arbetar för hantering av höga flöden och översvämningar, de så kallade älvgrupperna. Länsstyrelsen sammankallar och arrangerar älvgruppsmöten, som är en viktig del i länets regionala nätverk för klimatanpassning. Vi har under året arrangerat två älvgruppsmöten. Ett för Gullspångsälvens och ett för Arbogaåns avrinningsområde. Det förändrade klimatet oroar många aktörer vilket visar sig genom att uppslutningen på mötena har varit mycket god. Med tanke på de förändrade flöden som väntas på grund av klimatförändringarna är det också angeläget att ha en bra samverkan i avrinningsområdena. Länsstyrelsen arbetar nu för att skapa älvgrupper för fler avrinningsområden.

Implementering av klimatanpassningsplanen

Länsstyrelsen har under 2014 arrangerat ett större klimatanpassningsseminarium för länets kommuner. Seminariet hade fokus på klimatanpassningsplanens implementering i de kommunala verksamheterna, men också mer generellt på att sprida kunskap om klimatanpassningsproblematiken bland kommuntjänstemän och politiker. På seminariet togs bl.a. skogsbränder och skyfall upp och flera av landets ledande experter inom respektive område deltog som föredragshållare.

Under seminariet framkom att intresset för klimatanpassningsfrågorna var stort både bland politiker och bland tjänstemän. Kommunerna önskade dock statliga medel för att kunna ta fram kommunala klimatanpassningsplaner och för att kunna anställa kommunala klimatanpassningssamordnare. Det är några av de mest angelägna åtgärder som föreslås i planen.

Utbildningsträffar

Under 2014 har vi anordnat en planverkstad med temat översvämningsrisk för kommunala planhandläggare. Syftet med planverkstäderna är att skapa ett forum för kommuner att diskutera och utbyta erfarenheter kring aktuella planeringsfrågor, däribland klimatanpassningsfrågor. På mötet diskuterades MSB:s detaljerade översvämningskartering som har gjorts för Lindesberg och Örebro samt översvämningsfrågan i stort kopplat till samhällsplanering. Utvärderingen av mötet var väldigt positiv. Framför allt dialogen och att få ta del av varandras tankar kring ämnet framhölls som mest positivt.

I maj 2014 arrangerade Länsstyrelsen ett seminarium som handlade om beredskap att hantera skyfall. Frågeställningen utgick ifrån ett fiktivt, omfattande skyfall i en fiktiv tätort. Syftet med förmågebedömningen var dels att ge underlag till den nationella risk- och förmågebedömningen, dels att använda ett scenario som ger så många aktörer som möjligt ett mervärde i arbetet med den särskilda förmågebedömningen. Syftet var även att få underlag inför myndigheternas generella förmågebedömning över tid. Representanter från länets kommuner, Örebro läns landsting, Trafikverket samt Länsstyrelsen deltog. Vid den förmågebedömning som genomfördes framgick att de flesta aktörerna har en god förmåga att hantera en händelse utifrån ett omfattande skyfall.

Under dagen diskuterades även vikten av att samhällsviktiga verksamheter har tillgång till reservkraft och drivmedel. Andra aspekter av krisberedskap som diskuterades var behovet av rutiner för användning av Rakel (radiokommunikation för effektiv ledning) i samverkan mellan kommuner, länsstyrelsen och andra myndigheter.

Stödjande planeringsunderlag - Regionala kartläggningar och projekt inom klimatanpassning

Länsstyrelsen har under året drivit ett projekt som syftar till att undersöka om en ökad magasinering i större sjöar (aktiv dämpning) kan minska översvämningsriskerna nedströms vattensystemet.

För att studera hur en ökad magasinering i sjöarna Råsvalen och Väringen påverkar flödet i vattensystemet nedströms i Arbogaån har den befintliga M11-modellen för Arbogaåns vattensystem använts. Projektets GIS-analys visar på minskade översvämningar om aktiv dämpning tillämpas i vattensystemet.

Inom projektet har även en hydraulisk modell för Sverkestaån (Norrnogen och Sörmogen), Dyltaån (Vikern, Norasjön och Fåsjön) och Rällsälven (Ljusnaren) tagits fram (vilka inte finns med i modellen för Arbogaån). Samma GIS-analys har även gjorts för dessa områden, det vill säga att de större sjöarna överdäms och/eller sänks i modellen för att utreda om flödena och översvämningarnas utbredning i respektive vattensystem förändras.

Samarbete och rapport om Mälaren i ett förändrat klimat

En stor del av Örebro län ligger i Mälarens avrinningsområde vilket innebär att det som händer i länet, har effekter på Mälaren. Vi deltar därför i det samarbete som finns mellan olika myndigheter och andra intressenter som har verksamhet kring Mälaren.

Länsstyrelsen har gett ut en broschyr om klimatanpassning

Länsstyrelsen har tagit fram en broschyr om klimatanpassning. I broschyren lyfts de problem som det förändrade klimatet för med sig för Örebro län, som den ökande risken för översvämningar, ras och skred samt den ökande risken att nya sjukdomar etablerar sig i länet. Broschyren ger också förslag på åtgärder för att anpassa Örebro län till det förändrade klimatet. Broschyren vänder sig främst till olika verksamhetsutövare som länets kommuner, landstinget, länsstyrelsen, bygg- och fastighetsbranschen och de arreella näringarna.

Stöd i den kommunala planeringen

Länsstyrelsen har granskat inkommande kommunala detalj- och översiktsplaner med avseende på klimatanpassning. Vi har under 2014 lämnat synpunkter och vägledning i omkring femton detaljplaner, två översiktsplaner, två fördjupade översiktsplaner samt tre tematiska tillägg till översiktsplaner avseende LIS-områden (Landsbygdsutveckling i strandnära lägen). Vi har i yttrandena framför allt tagit upp frågor om översvämningsrisker och upplyst om ras- och skredrisker. Eftersom rutiner kring klimatanpassning än så länge inte till fullo är inarbetat i de kommunala organisationerna, prioriterar Länsstyrelsen granskningen av planärenden ur ett klimatanpassningsperspektiv. Vi verkar även för att sprida kunskap om klimatanpassningsproblematiken till kommunernas planhandläggare och de berörda nämnderna så att kvalitén på planerna kan höjas med avseende på klimatanpassning.

Inom ramen för arbetet med klimatanpassning har Länsstyrelsen även haft fortsatt fokus på markavvattningsföretagens utformning i stadsplaneringen. Det är av central betydelse när köpcentra och bostadsområden anläggs i utkanten av samhällen att hänsyn tas till befintliga

markavvattningsföretag. Markavvattningsföretagens anläggningar, i form av diken och kulverteringar, är generellt dimensionerade för det klimat som rådde för 50-100 år sedan. Anläggningarna är dessutom anpassade till flöden från jordbruksmark. I samband med detaljplaneläggning ändras ofta avrinningen, bl.a. på grund av att markytor asfalteras eller på annat sätt hårdgörs. I kombination med ett ändrat klimat ökar då risken för att de anläggningar som finns för avrinning inte räcker till.

Ekonomisk redovisning

Av medlen för 2014 om 1 174 000 kronor har 857 719 kronor använts till lönekostnader, 257 242 kronor till konsultuppdrag och resterande 59 039 kronor till övrigt såsom resor, anordnande av seminarier, deltagande på nationella möten m.m.

Länsstyrelseinstruktion 5§

8. Länsstyrelsen ska samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat. Förordning (2013:815).

Länsstyrelsens arbete redovisas under regleringsbrevsuppdrag 42.

Kulturmiljö

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 43*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	3,76	4,32	3,97
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	2,65	1,84	2,28
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	4,20	3,81	3,95
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	7 669	7 270	7 124
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	4,99	4,82	4,54
Antal ärenden, inkomna och upprättade	913	805	704
Antal beslutade ärenden	857	770	768
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	29	24	9
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	797	442	411

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Antalet årsarbetskrafter och verksamhetskostnaderna uppvisar mindre variationer. Vi kan konstatera att antalet årsarbetskrafter ökar något liksom andelen av Länsstyrelsens totala årsarbetskrafter. Samtidigt fortsätter ärendeinströmningen och antalet beslutade ärenden öka markant. Kostnad och personalresurs per ärende har därför minskat. Ökningen av inkommande ärenden består framför allt av ärenden om anmälan av föryrngringsavverkning. Fortsatt är behovet av mer resurser stort. Nu måste löpande ärendehandläggning prioriteras på bekostnad av strategiskt förebyggande insatser liksom uppföljning, utvärdering och tillsyn, vilket är nödvändigt för att effektivisera och utveckla kvaliteten i kulturmiljöarbetet. Kulturmiljöarbetet är tvärssektoriellt och ett effektivt kulturmiljöarbete är en förutsättning för att olika planeringsprocesser och stora samhällsinvesteringar i infrastruktur och bostäder inte försenas och fördröjas.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Under 2014 har vi fortsatt att fokusera på insatser för att vidga begreppet kulturmiljö och att arbeta med breddade målgrupper. Vi har också arbetat för att stärka samverkan med länets kommuner och andra aktörer inom kulturarvssektorn. Arbetet ligger väl i linje med de nya målen för kulturmiljöarbetet som infördes 2014. Utifrån resurstilldelning och regelverk har vi kunnat utveckla och förnya kulturmiljöarbetet, såväl genom den löpande ärendehandläggning som genom operativa insatser, framför allt med stöd av kulturmiljöanslaget. Arbetet har i stor utsträckning inriktats på att göra ett breddat urval av kulturarv tillgängligt, inkludera nya grupper i kulturarvsprocesser och att göra kulturarv tillgängligt för personer med olika typer av funktionsnedsättningar.

De nya målen för kulturmiljöarbetet – insatser för att utveckla och inkludera

De nya målen för kulturmiljöarbetet, som trädde i kraft vid årsskiftet 2014, har främst inneburit en förstärkning av argumenten för ett arbete som Länsstyrelsen redan har påbörjat med att bl.a.

inkludera fler i kulturmiljöarbetet, att öka mångfalden i de miljöer som blir föremål för kulturmiljöarbetet, att arbeta med utvecklingsfrågor där kulturmiljöerna utgör en resurs samt att samverka med kommuner och andra parter för en hållbar samhällsutveckling med kulturarvet som resurs. Vi uppfattar att vår roll i detta arbete är att dels ta de initiativ som krävs, dels att stödja de parter som tar initiativ som ligger i linje med våra uppdrag.

Länsstyrelsen är en myndighet vars uppdrag är att sammanväga olika samhällsintressen. Det är därför uppenbart att möjligheten att uppfylla de särskilda målen för kulturmiljöarbetet påverkas av lagstiftning, uppdrag och politiska målsättningar för andra sakområden. Den tyngd som läggs vid kulturarvets- och kulturmiljöerna i sådana avvägningar är starkt beroende av vilken tyngd frågorna har i den allmänna samhällsdebatten, såväl lokalt och regionalt som nationellt.

Nedan redovisas exempel på konkreta aktiviteter inom Länsstyrelsens kulturmiljöarbete under 2014 som vi bedömer bidrar till såväl ett förnyat och utvecklat kulturmiljöarbete som till uppfyllelse av de nya målen för kulturmiljöarbetet.

Samverkan för utvecklade kunskapsunderlag

Kommunerna har ett stort ansvar för att utveckla ett hållbart samhälle. För att kommunerna ska kunna uppfylla sitt planeringsuppdrag på ett sådant sätt att kulturarvet blir en självklar del av planeringsförutsättningarna krävs tillgång till pedagogiska och analytiska kunskapsunderlag. Därmed kan kulturmiljöerna tillvaratas, utvecklas och lyftas fram som en resurs för goda livsmiljöer. Genom möjligheten att bevilja bidrag till kunskapsunderlag från kulturmiljöanslaget har konkreta insatser till direkt nytta för det gemensamma kulturmiljöarbetet kunnat genomföras.

Under året har arbetet med att ta fram förbättrade kunskapsunderlag för länets riksintressemiljöer återupptagits utifrån de nya förutsättningar som följer av Riksantikvarieämbetets nya handledning. Kunskapsunderlaget syftar till att aktualisera och tydliggöra kulturvärden och att, i den mån behov konstateras, få underlag för beslut om förändringar av anspråk. Vidare ska kunskapsunderlaget fungera som underlag för kommunernas översikts- och detaljplanering. Lika som tidigare år baseras de landskapsanalyser som krävs för att ta fram de nya kunskapsunderlagen på den så kallade ”Akt-metoden” (Länsstyrelsen i Örebro 2009:57). Metoden har tagits fram för att stärka de sociohistoriska perspektiven på landskapets förändringar. I upphandlingsunderlaget har inkluderande perspektiv och metoder för medborgardialog särskilt efterfrågats.

Under året har Länsstyrelsen inlett samverkan med Lekebergs kommun kring framtagandet av ett kommunalt kulturmiljöprogram. Kommunen saknar tidigare kulturmiljöinventeringar. Målsättningen är att programmet ska bidra till kommunens arbete med planering och bygglovshandläggning, öka allmänhetens kännedom om kommunens kulturmiljöer och fungera som ett underlag för satsningar på kulturarvsturism. Länsstyrelsen har också deltagit i en utbildningsdag för personal och politiker inom Karlskoga kommuns byggnads- och planeringsförvaltning. Inom ramen för denna samverkan har kommunen uttalat en vilja att ta fram en kommunal bevarandeplan med särskild inriktning på ortens modernistiska miljöer.

Utvecklade arbetssätt – inkludering och normkritik

Inkludering och exkludering i länsstyrelsens ärendehandläggning

Som en förlängning av satsningen Kalejdoskop har länsstyrelserna arbetat med implementering av ett inkluderande och normkritiskt arbetssätt i det vardagliga kulturmiljöarbetet. Anledningen till att projektet initierades är att arbetet med att lyfta fram tysta och svåra kulturarv samt öka delaktigheten i kulturmiljöarbetet tenderat att bli projekt som separeras från det ordinarie kulturmiljöarbetet. Arbetet har letts av Länsstyrelsen i Örebro län tillsammans med en styrgrupp

med representanter från Skåne, Stockholm, Jämtlands och Västernorrlands län. Projektet har finansierats med FoU-medel från Riksantikvarieämbetet samt rammedel från länsstyrelserna. En referensgrupp av forskare inom relevanta kulturarvssfält har varit kopplad till projektet.

Inom projektet har ”vanliga” kulturmiljöärenden från flera av landets länsstyrelser inom de oftast förekommande ärendegrupperna diskuterats tillsammans med referensgruppen och förslag på inkluderande angreppsmetoder lämnats. Under 2014 har en rapport färdigställts och en checklista tagit fram och spridits till alla länsstyrelser för att göra resultaten mer lättillgängliga för länsstyrelsernas kulturmiljöhandläggare. Vidare har initiativ tagits för att tillgängliggöra projektets resultat digitalt.

Länsstyrelsen i Örebro län har tillsammans med länsstyrelsen i Västernorrland medverkat vid Riksantikvarieämbetets interna utbildningsdagar i Stockholm och Visby med information om satsningen Kalejdoskop och Inkluderingsprojektet samt om hur dessa erfarenheter omsatts i praktiken. Vidare har Länsstyrelsen deltagit i Riksantikvarieämbetets interna mångfaldsutbildning med information om hur länsstyrelsen arbetar för ett inkluderande och normkritiskt kulturmiljöarbete.

Satsningen Kalejdoskop och mötesplatser

Inom ramen för denna satsning har under 2014 ytterligare två konferenser inom ramen för temat ”Att störa homogenitet” genomförts i samverkan mellan Länsstyrelsen, Örebro läns museum, Örebro länsteater och Örebro kommun. Konferenserna handlar om vilket ansvar det innebär att delta i och ha makt att påverka förutsättningarna för deltagande i ett offentligt samtal om kulturarv och bruket av kulturmiljön. De handlar också om hur vi kan utveckla och förnya vårt arbete för mänskliga rättigheter och ett socialt hållbart samhälle genom att synliggöra dolda strukturer i kulturarvsbruket och vidga möjligheterna för deltagande i kulturarvsprocesser. De teman som behandlats under vårens seminarier är ”När rättigheterna krockar”, om mänskliga rättigheter och andra nationella och internationella målsättningar för kulturarbete och kulturmiljöer samt ”Den framtida praktiken” om hur samverkan kan ske mellan olika aktörer inom kultursektorn och civilsamhället.

För att implementera de förhållningssätt till kulturarv som avsetts inom den länsstyrelsegemensamma satsningen Kalejdoskop (2010-2012) i vårt löpande arbete har vi även under 2014 genomfört en regional satsning på Kalejdoskopbaserade teman inom ramen för länets treårsplan för kulturmiljöanslaget. Genom satsningen når vi representanter för myndigheter, organisationer och civilsamhället som tidigare legat utanför vår kontaktyta. De perspektiv på kulturarv som kommit till uttryck genom de utförda och pågående projekten har därmed vidgats väsentligt. De traditionella presentationsformerna för kulturmiljöprojekt har utmanats genom nya framställningsformer i text, bild, musik/ljud och teater. De långsiktiga effekterna förväntas bli en breddad diskussion om vad kulturarv är, vad som är kulturmiljövårdens uppgifter och hur immateriella berättelser kan knytas till fysiska platser.

Flera av årets projekt har inletts under tidigare år, exempelvis arbetet med resandeboplatsen Krämarstaden. Där har ytterligare en arkeologisk utgrävning genomförts i samverkan mellan resandegruppen, hembygdsföreningen och med stort deltagande av allmänheten. I anslutning till denna utgrävning har också en skolvisning genomförts. Under senare delen av året har projektet övertagits helt av hembygdsföreningen i samverkan med Föreningen RUNG:s (Resande Ung Ny Gammal) lokalförening. Gemensamt har aktiviteter för att öka kunskapen om resandekulturen genomförts.

I samverkan med Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter (RFSL) och Örebro läns museum drivs ett projekt vars syfte är att skriva in hbtq-kulturens historia i den regionala historieskrivningen. Det sker genom att dokumentera platser och kulturella uttryck som har och har haft betydelse för hbtq-personer i länet. Frågor som belyses är hur det är och har varit att leva som hbtq-person i länet och hur livsvillkoren förändrats med länets utveckling. Under året har ytterligare platser dokumenterats och personer i olika åldrar intervjuas. Arbetet med att ta fram en bok utifrån insamlat material och nygenomförda intervjuer med hbtq-personer i länet har inletts.

Teater Martin Mutter har intresserat sig för regementet I3:s historia och de människor som varit verksamma där. Fokus ligger inte på den officiella militärhistoriska beskrivningen utan på de vanliga människorna, kvinnorna i köket som under 1900-talet professionaliserades och blev en tydlig yrkesgrupp som sällan diskuteras inom historieskrivningen kring de militära anläggningarna. Utifrån insamlat material har en berättarföreställning arbetats fram som kombinerats med en guidning genom områdets bebyggelse. Föreställningarna har varit fullbokade och lockat nya besökare till teatern samtidigt som helt nya grupper nåtts av en annorlunda berättelse kring en plats.

I det lilla samhället Järnboås har livsvillkoren för kvinnor med önskad graviditet och de för de barn som dessa graviditeter resulterade i undersökts i ett lokalhistoriskt projekt kring en barnmorskemottagning under 1900-talets första hälft.

I projektet ”Nunnor och änkor – kvinnliga bruksägare i Bystad och Brevens bruk” har kvinnlig företagsamhet inom järnhanteringen i Örebro län behandlats ur ett djupt tidsperspektiv. Också i detta projekt är syftet att belysa förbisedda perspektiv i den gängse historieskrivningen. Undersökningen visar att de matriarkala systemen i större utsträckning än vad som tidigare varit känt drivit brukens utveckling.

Flertalet av de beskrivna projekten inom satsningen har alltså haft fokus på att belysa grupper som tidigare inte varit tydliga i historieskrivningen. Med undantag av projektet kring de matriarkala linjerna i bruksdriften rör det sig om historiska förlopp som utspelat sig under 1900-talet och in till sen tid. Också med erfarenhet av tidigare projekt inom satsningen har det visat sig vara svårt att fånga in projekt som skildrar en bredare allmänhets vardagsmiljöer ur normkritiska perspektiv, vilket kan vara en utmaning inför det fortsatta arbetet med inkluderande perspektiv.

Information och tillgängliggörande av kulturmiljöer

Länsstyrelsen arbete med tillgängliggörande av specifika kulturmiljöer har påverkats av ett ökat fokus på ett inkluderande och normkritiskt arbetssätt. Generellt eftersträvas att information ska vara lätt att ta sig till sig genom både ett enkelt språk, textens utformning och illustrationer. Informationen tas ofta fram i nära samverkan med länets naturvård, vilket medför att förutsättningar för att lyfta det gröna kulturarvets betydelse är god samtidigt som vi kan berika naturinformation med kulturmiljövärden.

Inom informationssatsningen vid kulturresevatet Pershyttan har det medvetna förhållningssättet till informationsförmedling tagit sig uttryck i såväl tillgängliggörande för personer med olika fysiska förutsättningar som ur ett mångfaldsperspektiv. I det nya besökscentrumet finns t.ex. en tillgänglig toalett (RWC) och varken trappor eller trösklar. En upplevelseskulptur möjliggör taktila upplevelser, texter har utformats för att vara lätt att läsa och finns på flera språk (fler planeras). Såväl text som illustrationer har granskats normkritiskt (t.ex. vad avser genus och etnicitet). Illustrationerna har fått en grafisk form som gör att även personer som har svårt att uppfatta text ska kunna ta till sig informationen och den är lätt att förstå för barn. Hänsyn har även tagits till

synnedsättningar genom avvägd text, illustrationsstorlek, kontraster och så vidare. Nya stigar med tydliga hänvisningskyltar gör det enklare att ta sig fram utifrån olika fysiska förutsättningar. Nya informationsskyltar följer de riktlinjer som gäller för informationen i informationsbyggnader. Vid olika informationspunkter används olika förmedlingsformer för att göra platsen rikare på upplevelser.

Utveckling av kulturmiljöarbetet i samverkan med en mångfald av aktörer

Kulturplan och kulturmiljöprogram i bred samverkan

Länsstyrelsen är som ett led i det regionala arbetet med genomförande av gällande kulturplan representerad i det samverkansråd landstinget har för kommunala kulturchefer, kulturinstitutionschefer m.fl. Särskilda diskussioner har under 2014 ägt rum kring utveckling av kulturmiljöerna Pershyttans bergsmansby (kulturresevat) och Nora veteranjärnväg (byggnadsminne).

Länsstyrelsen deltar aktivt i arbetet med framtagande av en ny regional kulturplan för kommande programperiod tillsammans med berörda institutioner, ideella föreningar och enskilda kulturutövare. Länsstyrelsens roll i detta samarbete är dels att betona de fysiska kulturmiljöerna som en viktig resurs för länets utveckling, dels genom att bidra till en infrastruktur av miljöer som kan utgöra en grund för attraktiva former av kulturutövning, t.ex. Stadra (teater), Skäret (opera) m.fl. Vi kan också genom att tillgängliggöra kulturmiljöer bidra till berikande upplevelser och slutligen även bidra till ett ekonomiskt och socialt hållbart samhälle.

Parallellt med detta arbete har arbetet med uppdatering av länets kulturmiljöprogram gått in i en ny fas. En ökad samverkan och delaktighet i kulturmiljöarbetet, inte minst genom processen kring framtagandet av länets kulturplan, har gjort det nödvändigt att engagera fler aktörer i arbetet med ett reviderat program för kulturmiljöarbetet. Under 2014 har en arbetsgrupp formerats som kommer att svara för det operativa arbetet med utformande av programmet. Arbetsgruppen består hittills dels av representanter för de länsinstitutioner som arbetar med kulturmiljöfrågor och dels representanter från länets kommuner.

Bergslagssatsningen

Genom Bergslagssatsningen sker ett aktivt samarbete med andra länsstyrelser, Riksantikvarieämbetet, turistnäringen, kommuner m.fl. inom Bergslagsområdet. Syftet är att medverka till en långsiktigt hållbar förvaltning av kulturmiljöer i Bergslagen genom att utveckla goda besöksmiljöer. I Örebro län har utvecklingsinsatser genomförts i kulturresevatet Pershyttans bergsmansby (se ovan), där inkluderande perspektiv varit vägledande för tillgängliggörandet, och vid Stripa gruva. Länsstyrelsen är representerad i satsningens FoU-grupp som aktivt följer utvecklingen inom satsningen. Vi har också deltagit i planeringsgruppen för årets seminarium i Värmland kring modernismens arkitektur i Bergslagen i syfte att göra detta kulturarv som berör många mer känt och förbättra förutsättningarna för ett varsamt omhändertagande. Inom ramen för Bergslagssatsningen har en guide till Bergslagens gröna kulturarv i form av bruksparker, bergsmansträdgårdar och bruksorternas gröna rum tagits fram i syfte att skapa förutsättningar för nya grupper och kompletterande kulturarvsupplevelser till den väletablerade industrihistoriska inriktningen.

Samverkan kring vägarnas kulturmiljöer

En särskild satsning på myndighetsövergripande arbete med fokus på tillgängliggörande av kulturarv är satsningen på Vägarnas kulturvärden som inleddes 2013 tillsammans med Trafikverket. Satsningen ingår i länets treårsplan för användande av kulturmiljöanslaget. Avsikten är dels att Trafikverkets underhåll av de utvalda kulturvägarna ska inriktas på att bevara och

utveckla vägarnas kulturvärden i sig, men också att utveckla information och aktiviteter som anknyter till dessa vägar.

Under året har tre vägavsnitt valts ut och djupinventerats vad avser väganknutna kulturvärden. Aktörnätverk har skapats kring två av de tre vägar som valts ut. I dessa nätverk har ytterligare värdefulla kulturmiljöer kunnat identifieras. Förutsättningarna för att samlat presentera dessa också kommunövergripande har förbättrats genom att berörda kommuners turismorganisationer deltagit i dessa nätverksmöten.

Vattensamverkan

Länsstyrelsen har deltagit i samverkansprojektet VaKul där Länsstyrelsen i Västra Götaland är projektledare. Projektet samverkar även med vattenmyndigheten i Södra Östersjön. Projektet syftar till att genom metodutveckling skapa samlade och enhetliga kunskapsunderlag som kan användas i regional och nationell planering av frågor kring vattenkvalitet, fiske och klimatförändringar.

Under året har flera län samverkat kring en arkivinventering av material kring flottningslämningar. För Örebro län kommer också andra industriella, fasta anläggningar i vattenmiljöer att uppmärksammas inom ramen för denna inventering. Inledande arbete med att omsätta detta underlag i fältinventering har skett under 2014 i samverkan med Länsstyrelsens enhet för vattenvård.

Övrig tvärsektoriell samverkan inom Länsstyrelsen

Med sakområde naturvård sker ett löpande samarbete om information (skyltar, webb-information m.m.) för natur- och kulturmiljöer. Detta arbetssätt ger många samordningsvinster och säkerställer att informationen i båda typerna av miljöer beaktar både natur- och kulturmiljövärden. Samverkan och medfinansiering med åtgärder inom Landsbygdsprogrammet har också ägt rum under året, inte minst vad gäller restaurering och tillgängliggörande av kulturmiljöer.

Seminarieerien ”Att störa homogenitet” (se ovan) har genomförts i samverkan med Länsstyrelserens arbete med mänskliga rättigheter, jämställdhets-, integrations- och kvinnofridsfrågor.

Kulturarvslyftet

Länsstyrelsen har fortsatt på olika sätt engagerat sig i arbetet med projekt inom Kulturarvslyftet. Vi har anställt en person som arbetar med information om kulturmiljöer på vår webbplats och vi har stöttat tre projekt med medel från Kulturmiljöanslaget. I ett av dem arbetar hembygdsrörelsen i ett gemensamt projekt med vård av hembygdsgårdar och digitalisering av arkiv och samlingar. I det andra har insatser för skötsel av trädgården vid ett av länets byggnadsminnen genomförts och i det tredje sker dokumentation av så kallade vallristningar. Härutöver har projekt inom kulturarvslyftet genomförts vid kulturresevatet Pershyttans bergsmansby (kulturresevatetsvärdar som har visat besökarna tillrätta under sommaren) samt vid ytterligare ett byggnadsminne (vårdarbete).

Effekter av förändringar i kulturmiljölagen

Förändringarna i kulturmiljölagen har främst berört myndighetsövning gällande fornminnen. Det förändrade fornlämningsbegreppet har i viss utsträckning nödvändiggjort ändrade rutiner vid handläggning av ärenden gällande fornlämningar, fornfynd och arkeologiska undersökningar. Länsstyrelsen bedömer att förändringarna har resulterat i en viss ökad arbetsinsats när det gäller

forminnesärenden generellt. När det gäller handläggning av ärenden specifikt om arkeologiska undersökningar bedöms dock den ökade arbetsinsatsen vara marginell.

Det kyrkoantikvariska arbetet

Det kyrkoantikvariska arbetet bedrivs i stor utsträckning i samverkan i syfte att öka effektiviteten och höja kvaliteten på de olika insatserna. Samrådsgrupperna för det kyrkliga kulturarvet är här viktiga instrument för att diskutera mer övergripande och principiella frågeställningar inom det kyrkoantikvariska området. Bland frågor som diskuterats under året är kulturhistoriska inventeringar och värderingar av begravningsplatser. Länsstyrelsernas gemensamma tillsynssatsning av kyrkliga inventarier har också lett till diskussioner kring inventarieförteckningar och vården av kyrkliga inventarier. I två stift har de kulturhistoriskt mycket värdefulla medeltida takkonstruktionerna i kyrkobyggnaderna börjat inventeras. Gruppernas sammansättning med representanter för olika delar inom Svenska kyrkan och kulturmiljövården ger också ett betydande kunskapsutbyte som utvecklar och höjer kvaliteten på Länsstyrelsens arbete. I fördelningen av kyrkoantikvarisk ersättning samverkar Länsstyrelsen med samtliga län inom stiftet för att skapa en enhetlig och rättvis bedömning av församlingarnas ansökningar. Länsstyrelsen har här också medverkat i olika konkreta stiftsprojekt:

- Inom Strängnäs och Västerås stift har projekt bedrivits i syfte att inventera och sprida kunskap om medeltida takkonstruktioner bland församlingar och andra berörda. Det handlar om en mycket värdefull, men hittills föga uppmärksammas del av det kyrkliga kulturarvet.
- Inom Karlstads stift har projekt bedrivits i syfte att skapa effektiva former för tillsyn och hantering av kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga inventarier. Ett annat projekt har haft inriktning på att utbilda församlingarnas egen personal i renovering av kyrkogårdsmurar. Det är kostnadsbesparande och värdefullt från kulturmiljövårdande synpunkt att dessa arbeten kan ske kontinuerligt och med egen välutbildad personal.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 5.1

Länsfakta kulturmiljö	2014-12-31	2013-12-31	2012-12-31
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	4 593	4 443	4 428
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturminneslagen	57	56	56
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturminneslagen	81	81	81
Riksintresseområden för kulturmiljövården, antal	52	52	52
Riksintresseområden för kulturmiljövården, yta (ha)	15 932	15 932	15 932
Kulturresevat, antal	3	3	3
Kulturresevat, yta (ha)	354	354	354
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	8	17	17

Källa: Fornlämningar – Fornnminnesinformationssystemet (FMIS) (www.fmis.raa.se)

Byggnadsminnen – Länsstyrelsens förteckning över länets byggnadsminnen

Kyrkobyggnader – Länsstyrelsens förteckning över länets kyrkobyggnader

Riksintresseområden – Länsstyrelsens GIS-skikt, Riksintressen kulturmiljövård

Kulturresevat – Länsstyrelsens GIS-skikt, Kulturresevat

Andel kommuner med kulturmiljöprogram - Miljömålsportalen, indikator ”Planering kulturmiljö”:

Kommentarer Tabell 5.1

Att andelen av länets kommuner som har kulturmiljöprogram minskar beror sannolikt på dålig svarsfrekvens 2014 i den miljömålsenkät som ligger till grund för data i miljömålsportalen.

Tabell 5.2

Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)	2014	2013	2012
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	797	300	411
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	10 054	12 129	10 137

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso, Riksantikvarieämbetets handläggarssystem KÄLLA

Kommentarer Tabell 5.2

Normalt betalar inte länsstyrelsen ut bidrag utan det gör Riksantikvarieämbetet. Dock har Länsstyrelsen i Örebro län vid några tillfällen först erhållit medel från Riksantikvarieämbetet och sedan själva betalat ut dessa medel som bidrag till sökande.

Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 45*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	1,48	1,57	2,01
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	2,83	2,84	3,36
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,82	2,73	3,39
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	6 199	5 766	6 401
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	4,03	3,82	4,08
Antal ärenden, inkomna och upprättade	133	139	154
Antal beslutade ärenden	126	132	150
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Verksamheten har i stort kunnat planeras och genomföras under året. Antal ärenden och beslut skiljer sig inte åt mot tidigare år. Två medarbetare slutade sina anställningar den 31 augusti och en vikarie rekryterades till den 1 oktober.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Under 2014 har inriktningen varit både utbildning och övning med länets aktörer. Rutiner för larm och uppstart har diskuterats och en del problem kvarstår att lösa då alla kommuner inte har en tjänsteman i beredskap, TiB, eller motsvarande. Under året har veckovisa samverkansmöten införts via Rakel. Syftet är att inhämta och sammanställa en samlad lägesbild för Örebro län.

Kriskommunikationsnätverket som består av informatörer/kommunikatörer från länets kommuner, kommunal räddningstjänst, landstinget, polisen och Länsstyrelsen har påbörjat ett arbete med att hitta former för hur samordning i praktiken ska göras. Det är av vikt att alla aktörer har en förmåga att dela lägesbilder, har en förståelse för innehåll och ett systematiskt arbete med lägesbild. Under december genomförs ett seminarium med fokus på lägesbild och informationsdelning med olika tekniska system.

Länsstyrelsen har beviljats åtta projekt som finansieras via anslag 2:4 krisberedskap. Projekten är viktiga för länet och det som bör lyftas fram är:

- kommunala samverkanskurser
- samverkansövning Karolina
- förmågebedömningarna inom sociala risker med skolskjutning som tema
- underlag som underlättar planering, mottagning och prioritering av förstärkningsresurser i länet.

Uppföljning av kommunens krisberedskapsarbete

Ljusnarsbergs kommuns arbete inom krisberedskap har inte nått upp till acceptabel nivå. På grund av dessa brister beslutade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, efter förslag från Länsstyrelsen att minska det statliga bidraget.

Nora kommun besöktes under hösten och resultatet visar att kommunen har en bra krisberedskapsförmåga. Brister som diskuterades var kommunens geografiska områdesansvar, rapportering samt utbildning och övning.

Stöd, information och tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor

Länsstyrelsen har samordnat tillsyn av kommunal räddningstjänst med uppföljning av kommunens arbete med krisberedskap. Nerikes brandkår fick vid besöket anmärkningar på övning av kommunens plan för räddningstjänst vid händelser på företag som är Sevesoklassade. Olycksutredningar genomförs men det finns brister i uppföljning och genomförandet av de förslag som tagits fram.

Under året har ett arbete påbörjats inom CBRNE-området (kemiska, biologiska, radiologiska, nukleära och explosiva ämnen) med att ta fram en broschyr som riktar sig till personal som arbetar i receptioner där allmänheten kan lämna olika typer av förpackningar, t.ex. flaskor med okänt innehåll. Syftet är att informera om riskerna och ge goda tips och råd för att undvika olyckor.

Vägledningar/informationsbroschyrer inom krisberedskap

Projektet ”Beroendeförhållanden och behov av stöd- och förstärkningsresurser” har resulterat i att tre vägledningar kan utarbetas:

1. Förstärkningsresurser (förslag på resurser som kan behövas)
2. Operativ plan för att ta emot förstärkningsresurser
3. Prioritering av resurser.

Vägledningarna kommer att finnas publicerade på Länsstyrelsens webbplats så att andra aktörer kan ta del av dem.

En vägledning för deltagande i samverkanskonferenser har tagits fram gemensamt i länet. Vägledningen ger deltagare tips om hur de kan förbereda sig till möten före, under, eller efter en inträffad händelse.

Utbildning och övning

Under året har en gemensam utbildning för tjänstemän i beredskap eller motsvarande genomförts. Syftet var att utveckla ett proaktivt förhållningssätt och en helhetssyn för samlad lägesbild och kriskommunikation. Samverkansövning Karolina genomfördes i maj med scenariot flygolycka. Omkring 350 personer deltog i övningen, antingen som övade, utvärderare, skademarkörer eller observatörer. Syftet med övningen var att stärka aktörernas förmåga att motta förstärkningsresurser, samverka på skadeplats, förmedling av lägesbilder samt samordning av information. Metoden för helhetssyn (skeendetolkning, identifiering av hjälpbehov, analys av systemsamverkan och utöva inflytande) övades. Varje aktör har haft en eller flera utvärderare som följt övningen och utifrån aktörernas indikatorer bedömt måluppfyllnaden. Alla aktörer har god eller mycket god förmåga men det finns förslag till förbättringar som länet behöver arbeta vidare med.

Under året har arbetsgruppen utbildning och övning, med representanter från kommunal räddningstjänst, polisen, landstinget, kommuner och Länsstyrelsen tillsammans genomfört kommunala samverkanskurser i de kommuner som anmält sitt intresse. Syftet har varit att stärka och utveckla kommunernas geografiska områdesansvar före, under och efter inträffad samhällsstörning. De kommuner som deltagit har varit nöjda och uppskattat kursen.

Risk- och sårbarhetsanalyser

Länsstyrelsen har identifierat 22 risker. De största riskerna är störningar i elektroniska kommunaiktioner, olyckor med farligt gods och utsläpp från farliga anläggningar. Länet har 32 farliga verksamheter och är ett transportlän av farligt gods, både på väg och järnväg. I Hallsberg finns nordens största rangerbangård och Örebro flygplats är viktig för Försvarmaktens och MSB:s internationella transporter.

Under året har förmågebedömning skyfall genomförts. Förmågebedömningen ger dels ett underlag till nationell risk- och förmågebedömningen, dels ett scenario som ger aktörerna ett mervärde i arbetet med egna risk- och sårbarhetsanalyser och förmågebedömningar.

Civilt försvar

Länsstyrelserna i Västra Götaland, Halland-, Värmland och Örebro län genomför ett gemensamt projekt inom civil-militär samverkan. Det är föranlett av Försvarsmaktens uppdrag kring nationell försvarsplanering. Länen driver ett gemensamt regional utvecklingsarbete tillsammans med Militärregion Väst. Utöver projektet har Länsstyrelsen inte deltagit i arbetet med försvarsplanering eller övningsverksamhet under 2014 på grund av resursbrist.

Samverkan

En regional behovsanalys genomfördes under augusti som resulterade i ett underlag för 2:4 ansökan till MSB med inriktningen att utveckla krisberedskapsförmågan i länet med ett fokus på stöd till kommunernas arbete. Ett område som identifierades var behov av gemensam utbildning inom framför allt samordning och inriktning. Under en träff med beslutsfattare i länet diskuterades behovet att ta fram ett gemensamt ”samverkansskelett” som beskriver hur samverkan i länet genomförs. Det arbetet kommer att pågå under nästa år.

Länsstyrelsens krishanteringsorganisation och samverkansmöten i länet

I mars månad inträffade en störning i dricksvattenförsörjningen för Örebro och delar av Lekebergs kommun. Under fem dagar genomfördes sex samverkansmöten med berörda i länet. Samlade lägesbilder publicerades i WIS så att alla kunde ta del av informationen.

Under skogsbranden i Västmanland i början av augusti stöttade personal från Länsstyrelsen i Örebro län arbetet i Västmanland. Det som efterfrågades var kommunikatörer, stabschef och administratör. Totalt deltog omkring 250 personer från Örebro län i arbetet. Flera träffar har genomförts för att ta tillvara på erfarenheterna från händelsen. Vi kan utifrån dessa erfarenheter utveckla arbetet i Örebro län.

Ett samverkansmöte hölls i slutet av oktober med anledning av ebolasmittan i Västafrika. Smittskyddsläkaren informerade och svarade på frågor från kommunerna, polisen, kommunal räddningstjänst och Länsstyrelsen.

Nationella samarbeten

Länsstyrelsen har under 2014 deltagit i flera nationella nätverk som drivs av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB. Samverkansområde geografiskt områdesansvar syftar till att utveckla förmågan att ta geografiskt områdesansvar på lokal, regional och central nivå. Nätverket genomförde hösten 2014 en studieresa till Österrike för att ta del av arbetet med civilt försvar. Resultatet presenteras i en myndighetsgemensam rapport under 2015.

Vi har under 2014 även medverkat i det nationella nätverk om kriskommunikation som drivs av MSB. Nätverket ligger bl.a. bakom den beredskapsinformation på www.krisinformation.se som handlar om kemikalieolyckor och oljespill. Nätverket genomförde hösten 2014 en studieresa till USA för att ta del av amerikanska myndigheters erfarenheter av kriskommunikation i samband med kemikalieolyckor, bl.a. det stora oljeutsläppet i Mexikanska golfen 2010. Resultatet ska presenteras i en myndighetsgemensam rapport under 2015.

MSB har startat upp en extern referensgrupp för genomförande av handlingsplan för skydd av samhällsviktig verksamhet. Syftet är att referensgruppens representanter ska utgöra ambassadörer och bidra med strategiskt helhetsperspektiv samt vid behov bidra med kompetenser till de olika delprojekten. Arbetet fortsätter under 2015.

Övergripande samverkan i Mellansverige (ÖSAM) är ett samarbete som syftar till att minska sårbarheten och höja krishanteringsförmågan i länen Stockholm, Uppsala, Södermanland, Gotland, Östergötland, Värmland, Västmanland och Örebro. Under 2014 har ÖSAM bedrivit ett gemensamarbete för att utveckla gemensamma planverk inom ÖSAM kopplat till utrymning och mottagning av civilbefolkning i samband med omfattande samhällspåverkande händelse.

Projektet har tre delområden, där varje område har eget projektmål. Projekten förväntas tillgodose de gemensamma behov som finns inom respektive delområde: Utrymning av befolkat område, mottagning av befolkning från utrymt område och kriskommunikation i samband med utrymning och mottagande. Projektet kommer att slutredovisas under 2015.

Återrapportering regleringsbrev

RB 64. Länsstyrelsernas tillsyn av kommunerna inom området skydd mot olyckor syftar till att främja och bedöma kommunernas förmåga att leva upp till nationella mål, verksamhetsmål och särskilda skyldigheter enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Länsstyrelserna ska redovisa en sammanfattande bedömning av kommunernas arbete enligt lagen om skydd mot olyckor.

Skydd mot olyckor, LSO

Bakgrund

Länsstyrelsen i Örebro län ansvarar för tillsyn enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO, enbart på Nerikes brandkår. Av tolv kommuner tillhör åtta Nerikes brandkår och tre Bergslagens räddningstjänst, en kommun har ett civilrättsligt avtal med Västerbergslagens räddningstjänst. Tillsyn på övriga räddningstjänster görs av länsstyrelsen i Värmlands respektive Dalarnas län. Anledningen är att huvudstationen i de andra räddningstjänstförbunden ligger i de andra länen. När tillsyner genomförs på Bergslagens- och Västerbergslagens räddningstjänst deltar LSO- handläggaren från Länsstyrelsen i Örebro län. Då de har kommuner i Örebro län hamnar de under Länsstyrelsen i Örebro läns geografiska områdesansvar.

Sammanfattande bedömning av kommunerna

Länsstyrelsens sammanfattande bedömning av kommunernas arbete enligt lagen om skydd mot olyckor, är att de till största del lever upp till lagen.

Vid senaste tillsynsbesöket fick Nerikes brandkår anmärkning på att olycksutredningarna hade brister i uppföljning och genomförande av de förslag som tagits fram. Även övning av kommunens plan för räddningsinsats vid händelse på företag som är Sevesoklassade fick anmärkning. Övningsplan saknades.

Farlig verksamhet

Fram till årsskiftet 2014/2015 har Arbetsmiljöverket hållit i Sevesotillsynerna utifrån *Arbetsmiljöverkets föreskrifter om förebyggande av allvarliga kemikalieolyckor, AFS 2005:19*, och där länsstyrelsen och räddningstjänsten har deltagit. Efter årsskiftet upphör föreskriften och Arbetsmiljöverket kommer inte driva tillsynsarbetet. Den uppgiften hamnar på länsstyrelsen. Handläggare för miljöskydd och LSO-handläggare kommer att arbeta fram en rutin för hur tillsynen och tillsynsprocessen ska genomföras i fortsättningen.

Vid varje Sevesotillsyn bjuder Länsstyrelsen in räddningstjänsten så att en LSO-tillsyn kan genomföras vid samma tillfälle. Detta för att ta del av varandras kompetenser vid tillsynen och säkerställa att företaget bedriver en säker verksamhet.

Under 2014 har Länsstyrelsens register över farliga verksamheter kompletterats och uppdaterats. För närvarande finns det 32 farliga verksamheter i Örebro län. Tolv verksamheter är klassade som farlig verksamhet enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Resterande verksamheter är klassade enligt Sevesolagstiftningen.

Övrigt

Det finns en efterfrågan om att öva utrymning vid större räddningsinsatser. Länsstyrelsen i Örebro län planerar att genomföra övningen tillsammans med Länsstyrelsen i Uppsala län våren 2015.

I flertalet andra län finns en samverkan mellan blåljusorganisationer att tillsammans åka på suicidlarm. Det har visat sig vara ett lyckat koncept och många liv har kunnat räddas. Det finns ett intresse från blåljusorganisationerna i Örebro län att starta detta samarbete. Länsstyrelsen kommer att starta upp arbetet och finnas med som stöd. Planeringen är påbörjad och uppstartsmöte med de samverkande organisationerna sker under våren 2015.

Arbetet i CBRNE-nätverket har fortsatt under året och kommer drivas vidare under 2015. Ett arbete med att ta fram en broschyr som informerat om risker och tips hur CBRNE varor ska hanteras pågår.

Den 22 juli beslutade Länsstyrelsen om eldningsförbud. Förbudet upphörde den 11 augusti. Under tiden eldningsförbudet varade startade en skogsbrand i Gusselby i Lindesberg, branden började den 4 augusti. Innan branden i Gusselby startade spred sig en större skogsbrand i Västmanland. Skogsbranden startade den 31 juli och räddningsinsatsen var officiellt avslutad den 11 september. Nerikes brandkår arbetade med båda bränderna.

Branden i Västmanland var enormt resurskrävande. Resurser från flera räddningstjänster, kommuner, försvarsmakten, frivilliga organisationer, myndigheter, bl.a. flera länsstyrelser deltog i arbetet. Personal från Länsstyrelsen i Örebro län deltog.

Vid branden i Gusselby deltog Nerikes brandkår, 30 personer från Försvarsmakten med tankbil och släckbil. Polishelikopter fanns på plats för att samla information och få en överblick av händelsen.

Efter utvärderingarna av både branden i Gusselby och i Västmanland kommer det att finnas många lärdomar att dra nytta av. Framför allt av branden i Västmanland utifrån storlek och komplexitet.

RB 65. Inom ramen för det geografiska områdesansvaret ska länsstyrelserna följa upp de lokala risk- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner som sammanställs enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. I uppföljningen ska länsstyrelserna beskriva hur eventuella brister och åtgärdsbehov, som identifierats inom ramen för arbetet med risk- och sårbarhetsanalyserna samt vid hanteringen av extraordinära händelser, omhändertagits. Det ska även framgå hur frågor rörande förmågan att ta emot internationellt stöd vid kriser och allvarliga händelser i fredstid har beaktats inom länen. Uppföljningen ska även inriktas så att den kan samordnas med uppföljningen av kommunernas användning av utbetalade medel enligt avtal mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om kommunernas uppgifter i samhällets krisberedskap.

Risk- och sårbarhetsanalys

Samtliga tolv kommuner i länet och Örebro läns landsting har en risk- och sårbarhetsanalys, RSA, som belyser risker inom egen verksamhet samt inom ramen för det geografiska områdesansvaret. Majoriteten av dem är förankrade och fastställda på politisk nivå. Länsstyrelsen har granskat analyserna och handlingsplanerna utifrån innehåll och kvalitet. Vi har även gjort en värdering utifrån de föreskrifter som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, har tagit fram för risk- och sårbarhetsanalyser (MSBFS 2010:6). Det är bl.a. dessa analyser och handlingsplaner som ligger till grund för den regionala risk- och sårbarhetsanalysen, som vi sammanställer varje år.

Kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser

Kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser varierar gällande riskbedömning, riskvärdering och kvalitet. Samtliga kommuner redovisar en övergripande riskbild utifrån geografiskt områdesansvar och egen verksamhet. Huvuddelen av kommunerna har fortfarande riskfokus på fysiska risker som olyckor och störningar i kommunal teknisk infrastruktur. Analyser och bedömningar av risker av social karaktär saknas, även om fler kommuner börjar ta upp det. Beskrivningen av samhällsviktig verksamhet sker på en övergripande nivå. Merparten av kommunerna gör någon form av värdering av identifierade risker vad gäller sannolikhet och konsekvens. Identifiering och redovisning av kritiska beroenden görs på en övergripande nivå.

Fem kommuner bedömer sin förmåga utifrån ett antal identifierade risker och hot medan sju kommuner endast redovisar en generell förmågebedömning. Fyra kommuner har en tydlig koppling mellan analysens resultat och vilka åtgärder som planeras och eventuella behov av ytterligare åtgärder. Planerade åtgärder med anledning av risk- och sårbarhetsanalysens resultat sker mer på en övergripande nivå och kopplas inte alltid till den egna kommunens behov eller till någon konkret tidsplan.

Utvecklingsområden

Flera av kommunernas RSA:er visar på ett behov av en större kunskapsuppbyggnad, t.ex. inom området sociala risker. Länsstyrelsens bedömning är att det finns ett behov av att höja kvaliteten och att arbeta med att bedöma förmågan utifrån olika risker. Det är något som vi arbetar för varje

år. De områden där kommunerna generellt sett kan utveckla sitt arbete är främst i beskrivningen av konsekvenser för den egna verksamheten, beroendeförhållanden, förmågan hos samhällsviktiga verksamheter, förmåga att hantera identifierade risker och hot samt förslag till åtgärder kopplade till resultatet av analysen.

Örebro läns landstings risk- och sårbarhetsanalys

Örebro läns landsting har i sin RSA analyserat och dokumenterat möjliga extraordinära händelser, uppskattat deras konsekvenser för verksamheten och värderat sin förmåga att verka vid en sådan händelse. Landstingets RSA följer MSB:s föreskrifter och disposition och bedöms vara en i huvudsak väl genomarbetad analys och håller tillräckligt god kvalitet enligt Länsstyrelsens bedömning.

Uppföljning av risk- och sårbarhetsanalyserna

Under 2014 har kommuner och landsting gjort en uppföljning av analyserna enligt 8 § i MSB:s föreskrifter. En av länets kommuner har inte redovisat sin uppföljning. En annan kommun redovisar att det finns ändrade förutsättningar som påverkar riskbilden i kommunen.

Det har inte skett några större förändringar i Styrel-materialet som kommunerna följer upp varje år i samband med uppföljningen av kommunernas RSA:er. Kommunerna och landstinget har genomfört flera slags åtgärder i form av kunskapshöjning, planering, geografiskt områdesansvar, utbildningar, övningar, nya förmågebedömningar och robusthetshöjande åtgärder.

Plan för hantering av extraordinär händelse

Alla kommuner och landstinget har krisledningsplaner som dokumenterar de extraordinära händelser som kan inträffa i fredstid och hur dessa händelser kan påverka kommunernas och landstingets verksamhet. För mandatperioden 2011-2014 har landstinget och endast åtta av tolv kommuner i länet antagit planen. Återstående kommuner arbetar med att uppdatera och fastställa sina planer. Länsstyrelsen anser att planen bör fastställas under första delen av varje ny mandatperiod, vilket har kommunicerats till kommunerna. Alla kommuner och landstinget har också en kriskommunikationsplan kopplad till planen för hantering av extraordinära händelser.

Länsstyrelsens samlade värdering av arbetet

Majoriteten av kommunernas och Örebro läns landstings redovisade RSA:er och handlingsplaner utgör ett bra arbete och håller tillräckligt god kvalitet enligt Länsstyrelsens värdering. En kommun har under året kommit in med en omarbetad analys på begäran av Länsstyrelsen. Vid årliga decembermöten följer vi upp risk- och sårbarhetsanalyserna i länet och ger muntlig återkoppling i form av brister och utvecklingsmöjligheter samt presenterar resultatet av den regionala risk- och sårbarhetsanalysen.

Regional risk- och sårbarhetsanalys

MSB har tagit fram föreskrifter för RSA:er, vilket innebär att en viss disposition måste följas och innehålla ett antal punkter. Föreskrifterna innebär att kommunernas och landstingets RSA:er blir mer enhetliga och jämförbara, vilket underlättar vårt arbete med att sammanställa och jämföra materialet för att sedan använda det i den regionala risk- och sårbarhetsanalys som vi skriver varje år.

Majoriteten av kommunerna och landstinget har identifierat och använder samma riskområden som Länsstyrelsen vilket underlättar en jämförelse. Flera kommuner använder numera samma slags riskmatriser och skalor vid riskvärderingen. Landstinget och de kommuner som har gjort

förmågebedömningar använder MSB:s indikatorer, vilket gör att en sammanvägning av länets samlade förmåga kan göras och presenteras i den regionala rapporten.

Den översiktliga regionala sammanställningen av länets risk- och sårbarhetsarbete redovisas i Länsstyrelsens *Risk- och sårbarhetsanalys 2014*.

Genomförda aktiviteter och åtgärder i länet

Under året har länet arbetat med att minska risken för och konsekvenserna av samhällsstörningar, kriser och olyckor på flera olika sätt. Länsstyrelsen genomför tillsammans med representanter från kommunerna, landstinget samt polis och räddningstjänst en årlig regional samverkanskurs. 2014 resulterade det i en kommunal samverkanskurs i fyra steg med fokus på lagstiftning, lägesbild, kriskommunikation samt samverkan.

En gemensam utbildning för TiB eller motsvarande genomfördes i början av februari. Deltagare var från Polismyndigheten, SOS Alarm, kommuner, Militärregion Väst, och Örebro läns landsting. Dagen innehöll informationsblock som varvarades med flera grupparbeten. Samverkan, samlad lägesbild, kriskommunikation och rollen som TiB diskuterades.

Länsstyrelsen arrangerade ett seminarium som handlade om ett omfattande skyfall inom länet. Syftet med dagen var bl.a. att ge underlag till den nationella risk- och förmågebedömningen. Deltagarna var kommuner, landstinget, Trafikverket samt Länsstyrelsen. Under dagen diskuterades t.ex. vikten av att samhällsviktiga verksamheter har möjligheter till reservkraft samt att tillgång till drivmedel i form av diesel och bensin är möjlig. Andra aspekter som berördes var behov av att rutiner finns för användning av Rakel i samverkan mellan kommuner, länsstyrelsen samt andra myndigheter.

Under 2014 har Länsstyrelsen tillsammans med kommunerna arbetat för att utveckla kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser. Kommunerna har varit indelade i tre olika grupper utifrån innehållet i en risk- och sårbarhetsanalys. Varje grupp har träffats en gång inom varje område samt två gånger i storgrupp. Syftet med utveckling av RSA-arbetet har varit att få en samsyn när det gäller arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser i länet.

En kommunikationsövning med Rakel genomfördes våren 2014 med länets kommuner. Syftet var att öva hanteringen av Rakelmobiler och lämna lägesbild i ett regionalt sammanhang. Under hösten har Länsstyrelsen haft teoretisk utbildning samt praktiska övningar med Rakelmobil, information om ekonomiskt stöd från MSB har även varit på agendan.

Under 2014 har ett förslag till klimatanpassningsplan tagits fram av Länsstyrelsen i Örebro län. Syftet med planen är att få ett vägledande dokument med åtgärder för det fortsatta regionala arbetet med att anpassa Örebro län till ett förändrat klimat. Utgångspunkten är bedömning av sårbarhet och behov av klimatanpassning i länet. Målet är bl.a. att planen ska bli ett stöd i kommunernas arbete med att implementera klimatanpassning i alla de verksamhetsområden som berörs eller kan komma att beröras av de pågående klimatförändringarna. Dokumentet innehåller även en sammanställning och jämförelser av det klimatanpassningsarbete som sker på kommunal nivå. Handlingsplanen har tagits fram i samråd med berörda aktörer i Örebro län. Under hösten har Länsstyrelsen genomfört en konferens för att ge praktiska exempel när det gäller att implementera klimatanpassningsplanen i det förebyggande klimatarbetet inom kommunerna.

I maj genomfördes övning Karolina där ett militärflygplan befarades ha störtat på Örebro flygplats. Delaktiga aktörer i övningen var Länsstyrelsen, polisen, landstinget, räddningstjänsten, kommuner m.fl. Syftet med övningen var att stärka aktörernas förmåga avseende mottagande av

förstärkningsresurser, samverkan på skadeplats, förmedling av lägesbilder samt att samordna information. Över 350 personer deltog i övningen.

Samarbeten

Länsstyrelsen har ett samarbete med företag från näringslivet där bl.a. Eon, Ica, Preem, Skandia, Sveriges åkeriföretag, länstrafiken, Örebro bostäder och Green Cargo ingår.

Projekt

Länsstyrelsen driver ett treårigt MSB-finansierat projekt med det övergripande syftet att utveckla länets risk- och sårbarhetsanalyser så att de även innefattar sociala risker där de bedöms och värderas. Under 2013 skedde en kunskapsuppbyggnad inom området sociala risker i länet genom två större seminarier samt en kartläggning av sociala risker. En arbetsmetod togs fram som var anpassad till Örebro läns förutsättningar och behov för att identifiera och hantera sociala risker. Under senare delen av 2013 startade en arbetsgrupp med tre pilotkommuner. Arbetet med indikatorer och arbetsmetod har också påbörjats. I de tre pilotkommunerna har det under 2014 bildats tvärssektoriella arbetsgrupper kring ämnet sociala risker. Länsstyrelsen har under våren 2014 i samarbete med Västerortspolisen i Stockholm och Polisen i Örebro län haft ett seminarium om samverkan i praktiken, vad händer efter Husby händelsen – att hantera och kunna förebygga social oro. Målgrupp har varit samhällsaktörer med möjlighet att förebygga eller motverka social oro, t.ex. regionförbundet, länsstyrelsen, polisen, kommuner, socialtjänst, skola, fritidsverksamhet, beredskapssamordnare, räddningstjänst, trossamfund, ideella organisationer, Brottsförebyggande rådet, BRÅ, och andra samordningsfunktioner.

Länsstyrelsen har genomfört tre förmågebedömningar i respektive pilotkommun där kommunerna utifrån ett förutbestämt scenario har analyserat sin krisberedskapsförmåga att kunna hantera en oförberedd händelse av social oro-karaktär. I maj 2014, anordnades en kunskaps- och erfarenhetsdag med praktiska exempel från kommuner utanför länet när det gäller framgångsfaktorer samt erfarenheter från sociala risker. Det var ett bra deltagande och god representation från länets kommuner. Under november har ytterligare en kunskapsdag ägt rum om sociala risker. Dagen omfattade integrering av sociala risker i risk- och sårbarhetsanalyser.

Åtgärdsbehov hos kommunerna

Hälften av kommunerna har en tydlig åtgärdsplan och tidsplan utifrån identifierade risker, sårbarhet och brister som kommit fram vid analyserna. Resterande kommuner har fortfarande en otydlig koppling mellan analysens resultat och vilka åtgärder som planeras och eventuellt behov av ytterligare åtgärder. Planerade åtgärder med anledning av risk- och sårbarhetsanalysens resultat sker mer på en övergripande nivå och kopplas inte till den egna kommunen eller till någon tidsplan. Eftersom kommunernas åtgärdsbehov ofta är otydliga och allmänt hållna är det svårt för Länsstyrelsen att följa upp om de har tillgodosetts eller inte. Denna brist har påpekats för kommunerna.

Extraordinära händelser

Utvärdering av extraordinär händelse

Ingen av kommunerna eller landstinget har klassat en inträffad händelse som extraordinär under 2014. Under våren inträffade en händelse som är intressant ur ett krishanteringsperspektiv. En vattenläcka inträffade i vattentornet i Örebro och kokningsrekommendationer utfärdades för boende i Örebro och Lekebergs kommuner. Länsstyrelsen kallade till samverkansmöten och sammanställde lägesbilder som publicerades i verktyget WIS så att andra centrala och regionala myndigheter kunde följa händelsen. Ytterliggare en händelse inträffade i början av augusti som är intressant ur ett krishanteringsperspektiv. I Lindesbergs kommun inträffade en skogsbrand. Sex styrkor från räddningstjänster i Guldsmidshyttan, Lindesberg, Nora, Fellingsbro, Glanshammar och Örebro arbetade med att släcka branden. Även Försvarsmakten hjälpte till med att bekämpa branden.

Inriktning och prioritering av resurser

Under 2014 har Länsstyrelsen tagit fram en vägledning för inriktning av prioritering av resurser som ska användas vid beslut om inriktning och prioritering av resurser (regionala, nationella, internationella). Med anledning av arbetet med vägledningen anordnade Länsstyrelsen ett seminarium utifrån temat inriktning och prioritering av resurser. Målgruppen var ansvarig för säkerhet och krishantering inom kommuner, myndigheter, landsting och viktiga företag. Vägledningen kommer att utgöra ett viktigt beslutsunderlag vid framtida kriser i länet och även användas vid övningar och utbildningar.

Uppföljning av kommunernas arbete enligt LEH

Under året har Länsstyrelsen följt upp kommunernas arbete enligt lagen om extraordinära händelser, LEH, särskilt i två kommuner.

Kommunbesök

Vid ett kommunbesök i januari framkom det att en kommun inte hade uppfyllt LEH eller det som står i kommunöverenskommelsen. Länsstyrelsen föreslog till MSB att dra in del av ersättningen till kommunen, vilket MSB också beslutade. Kommunen tog därefter fram en åtgärdsplan med stöd av Länsstyrelsen. Åtgärdsarbetet för att leva upp till kraven har påbörjats i kommunen.

Under hösten 2014 genomfördes ett besök hos en kommun i länet. Syftet med besöket var att dels följa upp hur den statliga ersättningen till kommuner enligt LEH hade använts, dels att skapa möjligheter till dialog mellan kommunen och Länsstyrelsen med syfte att utveckla krisberedskapsförmågan och identifiera behov av stöd från Länsstyrelsen.

Vid detta besök genomfördes även en samordnad tillsyn enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO, och uppföljning enligt LEH där syftet också var att granska och bedöma räddningstjänstförbundets förmåga att leva upp till några av de preciserade skyldigheterna. Den samordnade tillsynen och uppföljningen uppskattades av räddningstjänsten och kommunerna.

Länsstyrelsens bedömning är att dialogen vid besök är mycket värdefull när det gäller att identifiera framgångsfaktorer och utvecklingsbehov samt stöd från Länsstyrelsen. Besöken har bidraget till en ökad kunskap och ett värdefullt erfarenhetsutbyte mellan Länsstyrelsen, räddningstjänsten och kommunerna.

Sammanfattning

Kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser

Kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser måste ha en tydligare röd tråd mellan sin verksamhetsplan, RSA och den statliga ersättningen som tas emot varje år. Eftersom analyserna skiljer sig åt är det av varierande grad som Länsstyrelsen kan använda resultatet i de regionala risk- och sårbarhetsanalyserna. Vi har under 2014 fortsatt att arbeta med att harmonisera och utveckla risk- och sårbarhetsanalyserna ännu mer i länet. Utvecklingen har inneburit att bl.a. fokusera på gemensamma skalor för sannolikhet och konsekvens, vilken grad av osäkerhet som bedömningen grundar sig på, förmågebedömningar och att riskerna bör benämnas med utgångspunkt i den nationella riskbedömningen.

Åtgärdsbehoven

Åtgärdsbehoven måste bli mer konkretiserade och med en tidsplan för att Länsstyrelsen ska kunna följa upp i vilken utsträckning som behoven har tillgodosetts eller inte. Detta måste också bli tydligare och lättare att följa upp för att vi ska kunna se om krisberedskapsförmågan har ökat.

Utvärdering

Flera kommuner behöver genomföra utvärderingar efter samhällsstörningar, kriser och olyckor även om de inte klassas som extraordinära händelser. Dessa utvärderingar kan genomföras på flera sätt, exempelvis i skriftlig form eller genom erfarenhetsträffar.

Uppföljning

Uppföljning av RSA:er, handlingsplaner, åtgärdsbehov och utvärderingar genomförs redan idag i samband med den årliga uppföljningen av kommunernas uppgifter enligt LEH.

Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 5*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	25,41	27,22	27,59
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	24,64	26,03	21,50
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	32,76	32,94	30,98
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	68 046	63 309	56 426
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	44,27	41,99	35,99
Antal ärenden, inkomna och upprättade	2 006	1 790	1 748
Antal beslutade ärenden	2 027	1 826	1 490
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	112	109	88
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	9 589	13 523	13 857

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Andelen män och kvinnor som jobbar inom naturvård, samt miljö- och hälsoskydd är ungefär hälften vardera. Skillnaden mellan andel män och kvinnor har jämnats ut markant de senaste åren. Detta märks även tydligt vid rekryteringar. Trenden de senaste åren är att det är svårare att rekrytera män med rätt kompetens. Antalet ärenden ökar för varje år, det som är positivt är att antalet ärenden som är äldre än två år inte ökar i samma takt. Länsstyrelsen jobbar med regelbundna uppföljningar av ärendebalansen för att se till så att ärenden inte blir för gamla.

Indikatorer

Allmän miljö- och naturvård utgiftsområde 20¹⁾

Biologisk mångfald ²⁾	2014	2013	2012	2011	2010
Andel av Länsstyrelsen skyddad produktiv skogsmark av den totala arealen produktiv skogsmark (%)	2,37	2,18	2,18	2,18	2,18
Förekomst av rovdjur i länet	2014	2013	2012	2011	2010
Antal vargrevir med föryngringar		6,83	3,5	3,83	1,83
Vattenmiljö	2014	2013	2012	2011	2010
Andel ytvattenförekomster som uppnår hög eller god ekologisk status (%)	28	31	19	19	19
Andel grundvattenförekomster som uppnår god kvantitativ status (%)	100	100	100	100	100
Andel grundvattenförekomster som uppnår god kemisk status (%)	99	98	99	99	99
Förorenad mark	2014	2013	2012	2011	2010
Antal objekt i riskklass 1		43	41	42	42
Antal sanerade objekt i riskklass 1 (ack)		9	8	8	8
varav sanerade med statliga medel (ack)		3	2	2	2

¹⁾ Se avsnitt Resultatredovisning, avsnitt indikatorer

²⁾ På grund av ändrade urvalskriterier kan avvikelser från föregående års årsredovisning förekomma. Skyddade arealer vid utgången av respektive år med givna urval kan ej tas ur databasen VIC-natur i efterhand. För åren 2010-2013 gjordes uttaget 2014-10-01. Ett områdes areal ligger då på det år som det ursprungliga beslutet fattades.

Källa: Metria, Viltskadecenter, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Biologisk mångfald

Länsstyrelsens arbete med att skydda produktiv skogsmark har varit framgångsrikt under många år. Under åren 2010-2013 fokuserade vi på markåtkomst, vilket är förklaringen till att andel skyddad produktiv skogsmark inte ändrades. Under 2014 beslutades om 16 nya reservat vilket är förklaringen till en ökad andel skyddad skogsmark. Idag finns en lång kö med markägare som är positiva till att få sin mark skyddad. De i särklass viktigaste begränsande faktorerna för arbetet med att skydda skog är (i) medel för att ersätta markägare och (ii) handläggares resurser. Genom att öka dessa resurser skulle andelen skyddad produktiv skogsmark snabbt kunna höjas.

Förekomst av rovdjur i länet

Antalet vargar ökar, och nya revir etableras mellan gamla revir. I och med detta ökar också antalet föryngringar av varg kraftigt inom Örebro län. Vargstammen i länet ökar med en årlig tillväxt på 14-20 procent, vilket överensstämmer med den nationella ökningen av antalet vargar. Enligt Länsstyrelsens inventeringar berördes länet under 2013-2014 av 12 vargrevir. I 10 av dessa konstaterades föryngringar varav 6 revir delas med ett eller två län, därav blir antalet länsegna föryngringar 6,83. Ökningen av antalet vargrevir med föryngringar är ett resultat av att vargstammen inte regleras nämnvärt med jakt. Ökningen förväntas fortsätta då det våren 2014 fanns 12 intakta par, jämfört med 11 våren 2013. Länsstyrelsen arbetar aktivt med att minska konflikterna mellan en ökande vargstam och näringarna men utför inga direkta åtgärder för att stammen ska öka.

Vattenmiljö

Det är ingen nämnvärd skillnad mellan år 2013 och 2014, däremot är det en skillnad till tidigare år. En revision och uppdatering av data som finns i systemet Vatteninformations Sverige (VISS) för Örebro län gjordes 2013 med komplettering 2014. Detta innebär att data från 2013-2014 är mer tillförlitlig. Den verkliga förändringen i kvaliteten hos vattenmiljön är troligen liten mellan åren.

Det tar av olika anledningar tid innan åtgärder som genomförs får genomslag i vattenkvaliteten. Även om åtgärder genomförs mot övergödning särskilt inom jordbrukssektorn, så är marken ”laddad” med gödningsämnen som kommer att fortsätta att läcka ut. När man gör åtgärder för fiskfaunan och tar bort vandringshinder kan det ändå dröja innan populationerna återhämtar sig. Det ska också sägas att resurserna och möjligheterna i nuläget inte räcker till för att genomföra alla de åtgärder som krävs för att uppnå god ekologisk status i länet.

Förorenad mark

Det tar lång tid att komma fram till en sanering, då det krävs mycket förarbete och projektering. Under 2013 riskklassades de sista objekten i den långvariga inventering som länsstyrelserna har genomfört. Då hamnade ytterligare tre verksamheter i riskklass 1, Askersunds Läderfabrik Garveri Askersund, Boforsverken Verkstadsindustri Karlskoga samt Mellringe Blomsterodling Plantskola i Örebro. Samtidigt medverkade Länsstyrelsen till att ett område med riskklass 1 är färdigsanerat.

Återrapportering regleringsbrev

RB 48. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att öka antalet privatfinansierade efterbehandlingsåtgärder av förorenade områden samt arbetet med att åtgärda förorenade områden med statliga bidrag. Länsstyrelserna ska även samordnat och i samverkan med Naturvårdsverket ta fram och redovisa åtgärder för att minimera omfattningen av oförbrukade bidrag för efterbehandling av förorenade områden.

Åtgärder för att öka andelen privatfinansierade åtgärder för att efterbehandla förorenade områden

Vi har under året fortsatt arbeta för att öka andelen privatfinansierade efterbehandlingsåtgärder vid förorenade områden där det finns en ansvarig verksamhetsutövare. Arbetet omfattar såväl Länsstyrelsens operativa tillsyn som tillsynsvägledning till kommunerna. Prioritering mellan dessa objekt sker i huvudsak enligt följande vägledande kriterier:

- Objekt som kan innebära ett akut hot mot människors hälsa, mot naturområden med stora skyddsvärden eller mot betydande vattenförsörjningsintressen.
- Objekt med höga halter av föroreningar som kan spridas till omgivningen och därmed riskerar att skada hälsa eller miljö.
- Objekt som utgör ett hot mot arbetet för en god vattenstatus.
- Objekt där de samlade åtgärderna är kostnadseffektiva i förhållande till miljönyttan.
- Objekt som är akuta från ansvarssynpunkt. Det kan t.ex. vara att ett företag är på väg att gå i konkurs eller lägga ned sin verksamhet, vilket försvårar arbetet med kostnadstäckning.

Länsstyrelsen blev klar med inventeringsarbetet vid årsskiftet 2013/2014. Därefter har vi genomfört ett omfattande arbete under 2014 för att utreda tillsynsansvaret för objekt i riskklass 1 och 2 i länet. Resultatet av genomgången har diskuterats med kommunerna och det är nu tydligare vem som har tillsynsansvaret för vilka objekt. Det gör att både kommunerna och Länsstyrelsen

enklare kan göra en plan för sitt fortsatta arbete för att nå miljömålen. Därefter har vi påbörjat en ”ansvarskoll” för våra egna tillsynsobjekt, för att i ett första steg avgöra om vi ska arbeta vidare med dem som tillsynsobjekt eller bidragsobjekt. Sammantaget gör detta att både Länsstyrelsen och även länets kommuner har en bra plattform för att arbeta vidare med tillsyns- och bidragsobjekt och enklare kunna prioritera det fortsatta arbetet.

Sanering sker ofta i samband med exploatering och byggande, t.ex. när ett tidigare industri- eller hamnområde omvandlas till bostadsområde. I vissa fall kan exploatering till och med vara en förutsättning för att hitta finansiering till saneringen. Att återanvända förorenad mark kan, trots föroreningarna, innebära många fördelar jämfört med att använda annan mark. Förorenade områden har kommit att bli en mer uppmärksam planeringsförutsättning i den kommunala fysiska planeringen. Bland annat har förändringar i plan- och bygglagen bidragit till att frågan synliggjorts mer i planeringsprocessen. Dock återstår fortfarande arbete med att utforma den fysiska planeringsprocessen för att hantera förorenade områden på ett sådant sätt att frågan är tillräckligt utredd när beslut tas om förändrad mark- och vattenanvändning. Det är därför viktigt att förorenade områden kommer in tidigt i planprocessen och att frågan inte glöms bort. Länsstyrelsen har under året bjudit in kommunernas planhandläggare till ett möte om hur arbetet med förorenade områden kan integreras i planprocessen.

Operativ tillsyn

I den operativa tillsynen över verksamheter där Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet har vi fortsatt att ställa krav på att verksamhetsutövarna inventerar och utreder markföroreningar vid sina verksamheter. Fördjupade undersökningar och i vissa fall efterbehandlingsåtgärder har krävts där det varit motiverat. Insatser har gjorts på bl.a. Munksjö Aspa Bruk, Korsnäs Rockhammars bruk, Cambrex Karlskoga AB, SAAB Dynamics och Outokompo, där utredningar har gjorts i olika faser. Vid Ahlstrom Ställdalen AB har en åtgärd genomförts under året som en följd av en MIFO fas 2-undersökning. Steget från inventering via ansvarsutredningar, fördjupade undersökningar och åtgärdsförberedelser till genomförande av åtgärder är ofta långt och tidskrävande.

I den operativa tillsynen arbetar vi även fortlöpande med att få ansvariga att undersöka och åtgärda föroreningar vid prioriterade objekt där verksamheten är nedlagd. I den operativa tillsynen över verksamhet som är nedlagd, men där det finns ansvarig part, har utredningar genomförts. Det har varit aktuellt vid Rosthyttan, Aspa såg, gamla och nya Åsbro impregnering samt vid Höglundagruvan och Långsjön vid Bofors skjutfält. En större saneringsåtgärd har genomförts i slutet av 2014 vid Åsbro nya impregnering.

För att klarlägga de ofta komplicerade ansvarsförhållandena genomför vi ansvarsutredningar innan eventuella krav kan riktas mot någon ansvarig. En revidering av ansvarsutredningen för ett flertal objekt vid Kvarntorps industriområde har genomförts under 2014. Den är till stor nytta i det fortsatta arbetet för att komma vidare både tillsynsvägen och bidragsvägen med Kvarntorpsområdet. Det pågår ansvarsutredningar för flera objekt.

En stor del av Länsstyrelsens tillsyn över verksamheter med ansvarig huvudman bedrivs med medel från Naturvårdsverket, för tillsyn av förorenade områden. Bidraget har stor betydelse för möjligheterna att öka antalet privatfinansierade efterbehandlingsåtgärder. Länsstyrelsen anser att bidraget är kostnadseffektivt eftersom det leder till efterbehandling som annars riskerar att belasta staten med höga kostnader.

Tillsynsvägledning ett viktigt verktyg

Kommunerna har ofta ansvar för tillsyn över objekt som kräver efterbehandling. Länsstyrelsens tillsynsvägledning är viktig och bistår kommunerna med kompetens, så att ansvaret för efterbehandlingen i så stor utsträckning som möjligt betalas av verksamhetsutövaren. Åtgärder som på lång sikt annars riskerar att belasta staten. Tillsynsvägledningen innehåller flera former av stöd och rådgivning till kommunerna.

I tillsynsvägledningen har Länsstyrelsen under året genomfört en träff för kommunernas handläggare. Där fanns bl.a. möjlighet att dela erfarenheter med varandra inom en vald bransch där flera av kommunerna bedriver tillsyn.

Under året har nio kommuner besökts. Under besöken har tillsynsansvaret för objekt i riskklass 1 och 2 diskuterats och klargjorts, men även t.ex. behovet av tillsynsvägledning och pågående projekt har diskuterats.

Ett projekt om tillsynsvägledning för inventering och riskklassning av nedlagda deponier pågår i länet. Med inventeringarna som grund kommer fortsatta undersökningar och senare även åtgärder vid de mest angelägna objekten att genomföras. De flesta kommunerna i länet har påbörjat inventeringsarbetet och några är klara.

En utbildningsdag har också hållits för kommunernas handläggare under året med inriktning på åtgärdsutredningar och riskvärdering.

Tillsammans med länsstyrelserna i Dalarna, Gotland, Södermanland, Västmanland, Uppsala och Stockholms län arrangerar vi årligen utbildning för de miljöinspektörer som arbetar med förorenade områden. I år deltog över 130 personer på en tvådagarsutbildning, cirka 80 kommuner var representerade. Programmet innehöll bl.a. juridik, fysisk planering och förorenade områden, bekämpningsmedel vid plantskolor, PFOS och klorerade lösningsmedel.

Vi har tillsammans med Mälarlänen genomfört en utbildningsinsats i masshantering för kommunernas handläggare. Det kommer att bli en fortsättning under 2015.

Åtgärder för att minimera oförbrukade medel

Länsstyrelserna har under året fortsatt arbeta för att minska mängden oförbrukade bidrag. Arbetet har liksom tidigare år skett i samarbete med Naturvårdsverket.

Länsstyrelsernas arbetsgrupp för bidragssamordning genomförde i april ett möte med Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning, SGU. Syftet med mötet var att ge Naturvårdsverket och länsstyrelsernas bidragssamordningsgrupp möjlighet att informera om och tillsammans med SGU diskutera det gemensamma arbete som bedrivs för att minska andelen oförbrukade bidragsmedel. Vid mötet diskuterades några av de åtgärder som länsstyrelserna och Naturvårdsverket genomfört hittills, och förslag till ytterligare åtgärder. SGU gavs möjlighet att redogöra för sin roll och sina erfarenheter av bidragshantering i egenskap av huvudman. Länsstyrelsen har även genomfört separata möten med Naturvårdsverket för att diskutera det fortsatta arbetet med att minska mängden oförbrukade medel.

Som ett resultat av det arbete som länsstyrelserna hittills genomfört har mängden oförbrukade bidrag minskat väsentligt. De bidragsmedel som nu finns på länsstyrelserna över årsskiftena är uppbundna till specifika projekt. I det fall förändringar i projektet orsakat överblivna projektmedel

som inte behövs i ett projekt, sker en kontakt med Naturvårdsverket och åtgärder för att omfördela bidraget genomförs.

Det arbete som nu sker fokuserar i hög grad på att ta fram åtgärder för att minska osäkerheter i de enskilda projekten och förbättra återkopplingen mellan olika aktörer. Genom säkrare ekonomiska analyser i bidragsansökningar, minskade projektrisker och med rätt uppföljning kan mängden oförbrukade bidrag hållas nere. Efterbehandlingsprojekten är ofta komplexa med omständigheter som myndigheterna inte råder över. Därför kommer det alltid finnas oförbrukade bidrag kvar vid årsskiftet.

Under slutet av 2014 har länsstyrelsernas bidragssamordningsgrupp tagit initiativ till att genomföra en nationell dag för landets kommunala huvudmän under början av 2015. Ett av syftena med träffen är att informera kommunerna om förutsättningarna för bidrag och ha en dialog kring de faktorer som påverkar bidragshanteringen. Kommunerna är en mycket viktig aktör i arbetet med att minska mängden oförbrukade bidragsmedel.

En annan åtgärd som påbörjats är att se över återrapporeringen av bidragsprojekt. Att utveckla och förbättra återrapporeringen av bidragsprojektens ekonomi är avgörande för att möjliggöra en uppdaterad och effektiv övergripande ekonomihantering. Representanter från länsstyrelserna bidrar i arbetet som drivs av Naturvårdsverket.

Länsstyrelsen i Örebro läns åtgärder för att få ned andelen oförbrukade medel har varit att i möjligaste mån göra klart de undersökningar och åtgärder som tidigare har pågått.

49. Länsstyrelsernas tillsyn enligt miljöbalken ska bidra till att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen nås och att uppkomst av olägenheter för människors hälsa och miljön motverkas. Länsstyrelserna ska särskilt redovisa:

- Hur arbetet för att effektivisera och utveckla tillsynen avses fortsätta samt beskriva de förändrade rutiner och arbetsmetoder som genomförts för att utveckla en miljömålsstyrd tillsyn,
- tillsynsområden inom vilka den operativa tillsynen och tillsynsvägledningen kan utvecklas och förbättras,
- vilken betydelse tillsynen har för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen samt vilka konsekvenser få egeninitierade tillsynsinsatser får för möjligheterna att uppnå målen, samt
- hur och inom vilka områden samverkan skett med Miljösamverkan Sverige och regional miljösamverkan i de län där sådana projekt bedrivs.

Formerna för länsstyrelsernas återrapporering ska utformas i dialog med Naturvårdsverket

Länsstyrelsens miljötillsynsarbete

Miljötillsynen utgår från miljömålen

Miljömålen och miljömålsarbetets åtgärdsprogram är grund för Länsstyrelsens prioritering av tillsynen av miljöfarlig verksamhet. I arbetet för att nå miljömålen är tillsyn enligt miljöbalken ett av de viktigaste verktygen. Många av de åtgärder som tas upp i åtgärdsprogrammet är därför tillsynsåtgärder som det är Länsstyrelsens eller kommunernas uppgift att genomföra. Inför varje verksamhetsår görs en prioritering av åtgärderna. Länsstyrelsens arbete med tillsynsvägledning och ett bra samarbete med kommunernas miljöförvaltningar gör att de prioriterade åtgärderna får stort genomslag i den kommunala tillsynen som täcker ett stort antal verksamheter.

I utformningen av Länsstyrelsens plan för operativ tillsyn och i planen för tillsynsvägledning är åtgärdsprogrammet styrande. Vid prioriteringen av tillsynsinsatser arbetar vi med ett system där vi poängsätter aktiviteterna med hänsyn till olika faktorer. Det innebär att vi bl.a. väger in hur stor betydelse ett visst objekt har för de olika miljömålen. Avvägningen tar också hänsyn till vilka tillsynsverktyg som kan användas och förutsättningarna för att nå resultat. Målsättningen är att styra de tillgängliga resurserna för att uppnå största miljönytta. Länsstyrelsen har en gemensam tillsynsplan för all tillsyn som bedrivs med stöd av miljöbalken. Planen är framtagen i samarbete mellan de olika enheter som jobbar med tillsyn och baseras på Miljösamverkan Sveriges mall för optimal tillsynsplan

Effektivare tillsyn av vattenverksamheter och naturvård

Systemet med poängsättning av olika tillsynsaktiviteter har haft störst genomslag för arbetet med tillsyn av miljöfarliga verksamheter. För tillsynen av vattenverksamheter och naturvård har Länsstyrelsen under senare år börjat jobba mer systematiskt med att t.ex. ta fram en behovsutredning. Detta är en förutsättning för att även denna tillsyn ska kunna bedrivas med miljömålen som utgångspunkt. Länsstyrelsen har under året jobbat fram en metod för tillsyn som ska leda fram till att dammar och kraftverk som saknar miljöbalkstillstånd ska prövas. Det kan ske antingen genom att verksamhetsutövaren på eget initiativ söker tillstånd eller att Länsstyrelsen förelägger om att tillstånd ska sökas.

Länsstyrelsen ser att arbetet med naturvårdstillsyn kan utvecklas och bli effektivare. Under 2014 har vi haft en gemensam tillsynsdag i fält för att koordinera oss i tillsynsarbetet, och under 2015 är målet att ha fler tillsynsdagar. Vi kommer under 2015 bl.a. jobba med att ta fram en processbeskrivning för hanteringen av samråd enligt 12 kap 6§ miljöbalken. Jobbet med att ta fram instruktioner och rutiner för naturvårdstillsynen kommer att prioriteras under 2015. Syftet med att ta fram rutiner och instruktioner är framför allt att vi ska veta att vi lägger de begränsade resurser som finns där de ger mest effekt. Detta ska ge oss möjlighet att vara mer proaktiva i vår tillsyn inom områden som idag är eftersatta. Få egeninitierade tillsynsinsatser minskar möjligheterna att nå de nationella kvalitetsmålen.

Miljösamverkan Sverige och regional miljösamverkan

Länsstyrelsen har medverkat i Miljösamverkan Sverige på flera nivåer. En avdelningschef är ordförande för Miljösamverkan Sverige och en medarbetare var projektledare för ett projekt. Länsstyrelsen har under året medverkat i två projekt som drivs av Miljösamverkan Sverige. Ett projekt är en fortsättning på det projektet som påbörjades 2013 om lagen om allmänna vattentjänster som avslutades under 2014. Det andra projektet vi deltog i var om informationsmaterial för artskydd. Vi deltog i ett seminarium om behovsutredning. Fem personer har deltagit i utbildning om tillsyn anordnad av Miljösamverkan Sverige.

Tillsynsvägledning är genom miljötillsynsförordningen ett lagstadgat uppdrag för länsstyrelserna. Begreppet tillsynsvägledning rymmer bl.a. samordning av de operativa tillsynsmyndigheterna. Länsstyrelsen har därför valt att driva den regionala miljösamverkan inom ramen för den samlade tillsynsvägledningen utan att bilda en särskild organisation för miljösamverkan. För att säkerställa en stor delaktighet från kommunerna har vi bl.a. en fortlöpande dialog med kommunerna. Vi ger även tillfälle för kommunerna att delta i planering och genomförande av de länsgemensamma projekten. Under 2014 har diskussioner förts med cheferna för länets miljöförvaltningar angående behovet av en miljösamverkan för Örebro län.

Under 2014 har Länsstyrelsen genomfört handläggarträffar för enskilda avlopp, hälsoskydd, täkter och förorenade områden. Vi har dessutom haft samverkansträffar inom områdena kemikalier, avfall och miljöbrott. Under året har vi arrangerat seminarier och utbildningar inom förorenade områden, detta var en del i ett samarbete med flera län i Mälardalen. Vi har även haft ett samarbete med Miljösamverkan i Värmland angående hälsoskydd där handläggare från Örebro har blivit inbjudna på utbildningar som Miljösamverkan Värmland arrangerat. I samband med nationella projekt som drivs av de centrala verken går Länsstyrelsen ut med en förfrågan angående behov av regional samverkan i samband med dessa projekt. Under 2014 har vi påbörjat arbetet med en webbaserad samarbetsyta som ska användas som informationskanal och samverkansplats.

RB 50. Länsstyrelserna ska i sitt arbete med biologisk mångfald och naturvård särskilt:

- skydda och förvalta värdefulla naturområden i syfte att nå Sveriges miljökvalitetsmål samt åtaganden inom EU:s naturvårdsdirektiv och internationella naturvårdskonventioner. Bevarande av värdefulla skogar är högt prioriterat och ska ske med utgångspunkt i strategierna för formellt skydd av skog,
- fortsätta arbetet med skydd av marina områden
- fortsätta arbetet med artbevarande, genomförandet av rovdjurspolitiken och främjandet av friluftslivet, samt
- se till att naturvårdsarbetet sker i god dialog med medborgare, brukare och andra berörda aktörer.

Länsstyrelseens arbete med biologisk mångfald och naturvård

Skydd av naturområden

Under 2014 beslutade Länsstyrelsen om 16 nya naturreservat i Örebro län. Arbetet med markåtkomst för blivande skyddade området har gått bra. Mark för ett värde av cirka 30 miljoner kronor löstes in, vilket är 150 procent av tilldelad ram. Sedan några år gäller den så kallade 25 procents-regeln vid ersättningar till markägare. Påslaget för intrångsersättningen har starkt påverkat arbetet med områdesskydd. På den positiva sidan kan nämnas att många markägare är mer välvilligt inställda till att ingå avtal, vilket innebär att förhandlingstiden förkortats avsevärt. På den negativa sidan kan nämnas att snabbare förhandlingstider medför att Länsstyrelsens rammedel för markåtkomst tog slut snabbt under året. Detta skickar negativa signaler till markägarna då de måste vänta till nästa budgetår för att få ersättning. Problemet kan endast lösas med ökade anslag för markåtkomst. Påslaget med 25 procent är förmodligen orsaken till att det är svårt att nå fram med naturvårdsavtal och intresset är relativt svalt från markägarnas sida till denna form av uppgörelse. Den ekonomiska ersättningen är helt enkelt för låg jämfört med

intrångsersättningar. Under året har därför inga naturvårdsavtal slutits, även om vi har pågående diskussioner med flera markägare.

Under 2014 blev fem områden inom det så kallade ESAB-paketet klara för Örebro län. Total areal för dessa fem områden är 2 800 hektar varav 1 800 hektar består av produktiv skogsmark. Då vi har ett stort antal objekt under förhandling på bolagsmarker ser vi ytterligare ett ESAB-paket som nödvändigt då framför allt Bergvik skog AB, men även andra stora privata markägare, endast accepterar bytesmark.

Sedan flera år tillbaka bedriver vi ett nära samarbete med stora markägare som Sveaskog och Bergvik skog AB. En samarbetsmodell har tagits fram där vi tillsammans med bolagen har formaliserat dialogen kring olika objekts statusar. Detta spar resurser både för Länsstyrelsen och för bolagen. Bolagen behöver inte lägga ner tid på att avverkningsplanera områden som ska skyddas, samtidigt som vi får mer tid att inventera områden så att en optimal reservatsavgränsning kan göras.

Vi har fortsatt arbetet med att skydda värdefulla sjöar och vattendrag och vi arbetar just nu med att skydda elva områden med höga limniska värden. Under året har två reservatsbeslut med limniskt inriktning tagits och ytterligare ett reservatsbeslut och ett beslut om biotopskyddsområde väntas tas i början av 2015. Samtidigt har Länsstyrelsen kommit långt i arbetet med att föreslå att ytterligare ett av våra nationellt särskilt värdefulla naturvatten blir föremål för reservatsbildning.

Sedan många år har vi ett nära samarbete med Skogsstyrelsen kring avverkningsanmälningar som kan påverka planerade eller potentiella reservat. Samarbetet har tydliggjort kommunikationen mellan privata markägare och de två myndigheterna.

Förvalta värdefulla naturmiljöer

Länsstyrelsen arbetar utifrån vårt regionala åtgärdsprogram för skötsel av skyddade områden som togs fram 2011, *Värna Vårda Visa - Ett regionalt program för skötsel och förvaltning av skyddade områden 2012-2020*.

Prioritering av förvaltningsbidrag

De senaste åren har det varit för stor brist på resurser för att skötseln av de skyddade områdena ska kunna anses vara acceptabel. Länsstyrelsen i Örebro län har fått minskat anslag flera år i rad samtidigt som antalet områden som ska förvaltas ständigt ökar. För varje år ökar också underhållsbehovet av friluftsanläggningar som byggdes för 20-30 år sedan. Detta har lett till att vi inom reservatsförvaltningen har tagit fram tydliga prioriteringar för hur förvaltningsbidraget ska användas. Ett exempel på konkreta åtgärder är att minska antalet friluftsanläggningar som behöver återkommande underhåll. I allt fler nybildade reservat tar vi beslut om att inte anlägga anordningar för friluftslivet.

Skötsel av värdefulla naturmiljöer

Skötselbidraget fördelas framför allt på tre stora poster (i) friluftsliv- och informationsinsatser, (ii) restaureringsarbeten och naturtypskötsel (främst hävdade marker) samt (iii) markeringar av reservatsgränser. Dessutom fördelas mindre poster på uppföljning, renhållning och deläggande i vägsamfälligheter. En stor del av skötselbidraget går till olika lokala entreprenörer och vårt arbete med förvaltning av skyddade områden bidrar till att skapa arbetstillfällen på landsbygden. Den egentliga siffran som kommer lokala entreprenörer till godo är dock betydligt större eftersom de flesta lantbrukare som sköter formellt skyddade naturbetesmarker också söker miljöstöd från EU. Vidare har vi sökt in extra medel genom LIFE och genom Landsbygdsprogrammet. Dessa medel

har också i stor utsträckning använts till att anlita lokala entreprenörer. Att skyddade områden ger inkomst bidrar till att öka förståelsen för arbetet med att skydda värdefull natur.

Restaurering av värdefulla naturmiljöer

Att restaurera naturmiljöer är en viktig del i förvaltningen av skyddade områden. Restaureringsprojekt är normalt mycket dyra åtgärder och många prioriterade åtgärder ryms inte inom Naturvårdsverkets skötselbidrag till länsstyrelserna. Vi har därför sedan 2012 arbetat med ett LIFE-projekt, som samfinansieras genom Länsstyrelsen i Örebro län, Naturvårdsverket och EU-kommissionen. Projektet som heter RECLAIM, www.reclaim-life.se, löper fram till 2017 och omfattar två områden, slättfågelsjön Tysslingen och ett stort rikkärr, Venakärret. Vid Tysslingen restaurerades drygt 200 hektar strandängar genom fräsning och vid Venakärret har vi bl.a. bränt vass, stängslat för nya betesfällor, börjat restaurera ett stort skogsbete och avverkat igenväxningsvegetation i rikkärret. Ytterligare ett LIFE-projekt beviljades under året, LIFE-TAIGA. Projektet startar officiellt den 1 januari 2015 och syftar till att restaurera skog genom bränning.

Fortsatt arbete med artbevarande

Samverkan om artdata

Inom projektet ”Samverkan om artdata” arbetar länsstyrelserna och ArtDatabanken tillsammans för att på bästa sätt använda information om arter i det svenska naturvårdsarbetet. Projektet drivs av Länsstyrelsen i Örebro län. Artportalen har en nyckelroll i det här arbetet genom GIS-verktyget Arportalskopplingen. Drygt 500 handläggare på länsstyrelserna använder verktyget dagligen för att få uppgifter om skyddsvärda arter i samband med provning och tillsyn enligt miljöbalken, reservatsbildning etc. Även andra organisationer som kommuner, skogsbolag och miljökonsulter har fått tillgång till Artportalskopplingen. Under 2014 har vi fortsatt utvecklingsarbetet av Artportalskopplingen för att göra den än mer användbar. Viktiga frågor under året har också varit att göra sökningarna så säkra som möjligt så att exakta uppgifter om särskilt känsliga arter endast ska nå behöriga handläggare. Inom ramen för projektet har vi också tagit fram gemensamma riktlinjer för hantering av känsliga artuppgifter. Riktlinjerna ger vägledning till länsstyrelserna om hur artuppgifter ska hanteras och presenteras samt med vilken noggrannhet de geografiska förekomsterna ska visas. Mer information om ”Samverkan om artdata” finns på projektwebben www.arkoll.se

Arbete med Åtgärdsprogram för hotade arter

Länsstyrelsen i Örebro län har under året arbete intensivt med miljöinvesteringar i fyra projekt inom utvald miljö, specialinsatser för landskapets natur- och kulturvärden det vill säga medel från Landsbygdsprogrammet. Denna 90 procentiga medfinansieringen har inneburit att medlen till arbetet med hotade arter inom åtgärdsprogramsverksamheten växlats upp enormt. Tillsammans omsätter projekten 3,2 miljoner kronor. Nedan följer en sammanfattning av arbeten som genomförts inom åtgärdsprogram för hotade arter, ÅGP. De fyra första projekten är delsfinansierade genom Landsbygdsprogrammet.

Rikkärr

Under 2012 startade ett större projekt inom åtgärdsprogrammet för rikkärr och kompletterades i år med fler rikkärr. I minst tio rikkärr kommer avverkningar, röjningar och hydrologiska återställningar att genomföras.

Ortolansparv

Miljöinvesteringens huvudsyfte är att skapa bättre förutsättningar för ortolansparv i Kvismardalen. Åtgärderna genomförs som ett samarbetsprojekt mellan privata markägare, Kvismare fågelstation, Länsstyrelsen och Örebro kommun. Målet är att skapa häcknings- och födosöksmiljöer för ortolansparven samt att informera markägare, brukare och allmänhet om ortolansparv.

Odlingslandskapets hotade arter

Tidigare inventeringsarbeten har gett oss bra kunskaper om arter knutna till ängs-, betes- och sandmiljöer. Arter och miljöer som inventerats är bl.a. gaddsteklar, bibagge, fältgentiana, hällebräcka och ängsmarkssvampar. Kunskapen från dessa inventeringar tillsammans med annan befintlig kunskap såsom ängs- och betesmarksinventeringen, täktdataregistret och kännedom om odlingslandskapets värdetrakter i länet ligger till grund för detta projekt. Projektet syftar till att utföra åtgärder som gynnar hotade arter och miljöer i odlingskapet. Exempel på åtgärder är huggning och röjning av skuggande träd och buskar, schaktning och harvning i tåkter för att få fram blottad sand samt slåtter och att påbörja betesdrift i nu ohävdade marker.

Skyddsvärda träd

Vi har utfört rådgivning och gett privata markägare bidrag för frihuggning av skyddsvärda träd. Huvudområdet för åtgärderna har varit området kring Hjälmarén vilket är en utpekad värdetrakt för ädellövskog. Hittills i år har cirka 400 träd frihuggits och det finns avtal på ytterligare 400 träd som ska åtgärdas.

Skalbaggar på död tallved

Inom ett samverkansprojekt mellan Brevens bruk AB och Länsstyrelsen flyttades stormfällda fröträdtallar för att gynna raggbock. Projektet handlar om olika former av naturhänsyn i skogsbruket med stark fokus på skalbaggar och död ved.

Sandmiljöer

Under året har vi påbörjat diskussionerna om upprättandet av ett naturvårdsavtal i en privatägd grustäkt i Ramsberg, Lindesbergs kommun. Täkten är sedan tidigare inventeringar prioriterad för åtgärder och har en hög dokumenterad biologisk mångfald.

Flodkräfta

Under 2014 har vi genomfört en förstudie där vi tittat på förutsättningarna för att bilda kräftskötselområden. För att kunna bevara den akut hotade flodkräftan kan bildandet av kräftskötselområden med tillhörande förvaltningsplan vara en del i bevarandearbetet. Underlaget till studien har utgjorts av tidigare inventeringar där vi valt ut de mest intressanta områdena.

Tjockskalig målarmussla

I Svennevadsån, Hallsbergs kommun, finns det enda vattendraget i Örebro län där det finns tjockskalig målarmussla. För att väcka intresse och uppmärksamma bygden om detta ordnade Länsstyrelsen en temadag för femteklassarna i byns skola. Temat för dagen var vattenekologi och biologisk mångfald i vatten.

Biologisk återställning av värdefulla vattendrag

Under 2014 har vi fördelat bidrag till åtgärder i flera värdefulla vattendrag i länet. Imälven i Karlskoga kommun som har ett stort bestånd av flodpärlmussla är nu helt fri från vandringshinder. Sju vandringshinder har rivits under åtta år. Under 2014 revs en fyra meter hög kraftverksdamm på kraftverksägarens initiativ. Åtgärderna finansierades av Naturskyddsföreningen bra miljövalsfond. Samtidigt revs en damm som anlagts olagligt i Imälven genom ett föreläggande från Länsstyrelsen. Åtgärdsinsatser har även genomförts i Undens tillflöden, i Hammarskogsån och i Flosjöbäcken för att gynna sjövandrande öringbestånd. På flera håll i länet pågår utredningar för att kunna genomföra åtgärder inom de närmsta åren.

Genomförande av rovdjurspolitiken

Under 2014 har Länsstyrelsen arbete inriktats på att genomföra rovdjurspolitikens målsättning om att regionalisera förvaltningen samt minska konflikterna mellan näringarna och den ökande vargstammen. Tillsammans med viltförvaltningsdelegationen har vi jobbat med en förvaltningsplan för de stora rovdjuren i Örebro län. Arbetet har varit uppdelat i olika delmål; miniminivåer, förvaltningsmål och eventuellt licensjaktsbeslut. Samverkansrådet lämnade efter samråd med alla viltförvaltningsdelegationer inom det mellersta rovdjursförvaltningsområdet (MFO) in förslag om miniminivåer för varg, lodjur, björn, järv och kungsörn till Naturvårdsverket. Naturvårdsverket fastställde miniminivåer som inte var i enlighet med samverkansrådets förslag, men skapade ändå förutsättning för beslut om förvaltningsmål för varg. I samband med beslut om miniminivåer delegerade också Naturvårdsverket rätten att fatta beslut om licensjakt på varg till alla län inom MFO. Eftersom Örebro läns vargstam överstiger satt miniminivå och förvaltningsmål beslutades om licensjakt på tolv vargar i reviren Mårdshyttan och Nora.

Arbetet med att skapa en förvaltningsplan för stora rovdjur har ökat kommunikationen mellan myndigheten och berörda intresseorganisationer, politiker, likväl som med andra myndigheter inom och utanför länet. Delaktigheten i rovdjursförvaltningen tenderar därför att öka. Allmänheten och medias intresse för genomförande är fortsatt högt och varje del i förvaltningsplanen har genererat samtal, artiklar och frågor.

Under året har Länsstyrelsen inventerat förekomst av de stora rovdjuren och konstaterat att stammarna av de stora rovdjuren ökar eller är stabila i länet. Tydligast är förändringen i vargstammen där antalet revir som berör länet fördubblats från inventeringssäsongen 2012/2013. Ökningen av vargstammen innebär att det blir fler kontakter mellan människor och vargar, vilket ibland resulterar i konflikter. Länsstyrelsen i Örebro län arbetar löpande med att mildra konflikterna mellan rovdjur och människor. Detta sker bl.a. genom att hjälpa djurägare vid angrepp på tamdjur, rådgivning vid uppsättning av rovdjursstängsel, skrämsel och skyddsjakt på skadegörande individer samt att visa närvaro i fält då rovdjur uppträtt oskyggt.

I Landsbygdsprogrammet 2007-2013 har det funnits möjlighet att bevilja stöd för att sätta upp rovdjursstängsel 2010-2014. Stödet är 50 kronor per meter och under hela perioden har stöd lämnats till 220 kilometer stängsel i Örebro län, motsvarande knappt 11 miljoner kronor. Intresset är ökande och både 2013 och 2014 beviljades 4,9 miljoner kronor per år till rovdjursstängsel.

2014 har varit relativt förskonat från rovdjurangrepp då endast tolv angrepp skett under året. Länsstyrelsen har beviljat skyddsjakt efter varg vid ett tillfälle och två vargar har avlivats av djurägare med anledning av § 28.

Främja friluftslivet

I Länsstyrelsens arbete med skyddade naturområden, främst naturreservat och nationalparker, arbetar vi löpande med tillgänglighet som en viktig fråga. Vi arbetar även för att tillgängliggöra kulturmiljöer. I sex skyddade områden har vi sedan några år arbetat särskilt för att öka tillgängligheten för personer med rörelsenedsättning. Varje år kvalitetsgranskas dessa områden av Länsstyrelsen tillgänglighetskonsult som själv sitter i rullstol, vilket under året har resulterat i genomförda åtgärder i Garphyttans nationalpark. Skador efter snösmältningen åtgärdades på stig och parkering och vi byggde en ny grillplats på en hårdgjord yta anpassad för personer med rörelsenedsättning, barnvagnsförare m.fl. Personal deltog i

Naturvårdsverkets/Riksentikvarieämbetets/Handisams utbildning om planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. Genom utbildningen har vi fått många nya verktyg och erfarenheter som ytterligare höjer medvetenheten och målsättningen att uppnå ökad tillgänglighet i våra skyddade naturområden.

De skyltar och informationsblad som tagits fram under året har alla haft en uttalad målsättning att hålla texter, illustrationer och kartor på en tydlig och lättbegriplig nivå, för att så långt möjligt kunna läsas och förstås av en bred publik. Under året har cirka 40 skyltar, 10-tal faktablad samt en folder producerats.

Länsstyrelsens webbplats är ett viktigt verktyg för ökad tillgänglighet. Här presenterar vi länets naturreservat och nationalparker. Allmänheten och företagare som arbetar med naturturism kan här ta del av information om de olika reservaten och därefter planera sin utflykt hemifrån och med hjälp av kontaktuppgifter ta reda på ytterligare information som den enskilde besökaren behöver. Informationen på webben förbättras kontinuerligt, t.ex. kompletterar vi med information om hur man hittar dit, vilka anordningar som finns, temaguidor till reservat utifrån olika aspekter m.m. Under året har vi dessutom lagt ut information om våra två nationalparker, Tiveden och Garphyttan, på Naturvårdsverkets nya gemensamma webbplats för landets nationalparker.

För att förenkla för företagare som jobbar med naturturism har vi tagit fram en särskild webbsida www.lansstyrelsen.se/orebro/naturturism Under året har ett projekt pågått för att uppdatera och utveckla sidan.

I samarbete med naturvårdsstiftelsen Hopajola anordnade Länsstyrelsen tolv guidade turer i länets naturreservat/nationalparker. Genom dessa guidningar skapas möjlighet att tillgodogöra sig naturupplevelser med professionell guidning. Detta passar dem som inte vågar sig ut på egen hand eller har svårt att ta till sig skriven information. Vid en guidning erbjöds teckentolk.

I Tivedens nationalpark pågår ett flerårigt projekt som bl.a. omfattar förnyelse av entréer och anordningar samt införandet av det gemensamma varumärket för Sveriges nationalparker. Inom detta projekt är tillgänglighet en viktig aspekt, framför allt vid planering av entréerna och information. Projektet har nu gått igenom de inledande planeringsfaserna och här har vi haft hjälp av arkitekter och konsulter med stor erfarenhet av att tillgängliggöra offentliga platser och framför allt nationalparker. En ljudguide har tagits fram som framöver kommer att finnas både på vevbara MP3-spelaren vid parkens entréer samt nedladdningsbara på vår webbplats.

I tre naturreservat pågår fram till våren 2015 en större informations- och tillgänglighetssatsning (delfinansierad med medel från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling). I Herrfallsäng anläggs ett ledstråk som man kan följa med teknikkäpp från parkeringen fram till ett av torpen i området. Där kommer också en taktil karta över närområdet att sättas upp. Inne i torpet, som håller på att inredas till en öppen raststuga för allmänheten, monteras en ljudguide med

åtta inlästa ljudspår om Herrfallsängs natur och kulturhistoria. Utmed en stigslinga kommer stolpar med två små uppfällbara ”vippskyltar” sättas upp, varav den nedre på varje stolpe ges ett innehåll anpassat för barn. I Snavlunda-Tjälvesta monteras fem informationsskyltar om reservatens natur och kulturmiljöer utmed stigarna. I anslutning till reservaten har vi även byggt ett vindskydd som i första hand kommer användas som väderskydd i samband med den närliggande skolans utomhusaktiviteter i reservaten. I Skagershultsmossen byggs ett nytt fågeltorn som kommer stå färdigt våren 2015. Projektet syftar även till ökad tillgänglighet, varför tornet kommer utformas med två plan, där det lägre är lättare att nå för de som inte kan eller orkar klättra hela vägen upp. Tornet kommer även förses med ny information om vad man ser i det närliggande landskapet, såväl som hur närområdet tidigare brukats av människan. Stigen fram till tornet som kommer rustas upp och förses med stolpar med små utfällbara ”vippskyltar” med information om områdets kulturhistoria. De nedersta skyltarna på varje stolpe förses med innehåll anpassat för barn.

Ytterligare exempel på arbete för att främja friluftslivet under 2014:

- Uppdaterat informationen om naturreservaten på webben.
- Använt sociala medier som Facebook och Twitter för att nå ut med information och skapa dialog om vad som händer i reservaten såväl som förmedling av utflyktsförslag.
- Tagit fram/uppdaterat utskriftsvänliga faktablad för ett tiotal reservat som publicerats på webben.
- Försett turistbyråer m.fl. med reservatsfoldrar.
- Genomfört två reservatsinvigningar.
- Genom LONA-bidrag stöttat projekt i kommunerna som främjar friluftslivet.

Naturvårdsarbete i dialog med medborgare, brukare och andra berörda

Allt arbete inom ÅGP, restaurering av vattendrag, skötsel av skyddade områden m.m. bygger på att vi har god dialog med ideellt engagerade personer och föreningar, markägare, lantbrukare, entreprenörer, Skogsstyrelsen, kommuner och andra myndigheter. Nedan följer några utvalda exempel.

Lona

Under 2014 har Länsstyrelsen beslutat om 184 000 kronor i bidrag till sex projekt inom kommunal naturvård, LONA. Motiveringen till den låga summan jämfört med tidigare år var att vi ville säkra att bidrag finns till redan pågående projekt som länets kommuner inte kunnat slutföra i tid och därför beviljats förlängning för att avsluta. Kommunerna Askersund, Karlskoga, Lekeberg och Ljusnarsberg fick bidrag att genomföra naturvärdesinventeringar av skogsområden. Hällefors kommun har fått bidrag för att ta fram grönstrukturplaner för de två orterna Hällefors och Grythyttan. Sådana planer är viktiga för att kunna behålla och utveckla parker och andra grönområden i tätorterna. Branden är en viktig process i arbetet med bevarande av biologisk mångfald och därför erhöll Örebro kommun bidrag att genomföra en naturvårdsbränning. Erfarenheter från detta projekt kommer att bli till stor nytta för övriga länets kommuner.

Hjälmarlanskapets lövmiljöer

Vi har fortsatt arbetet i det länsövergripande projektet ”Hjälmarlanskapets lövmiljöer”. Projektets vision är att Hjälmarlanskapet ska utgöra en landskapsekologiskt och produktionsmässigt väl fungerande lövskogstrakt. Den ska vara en positiv faktor för lövproduktion, naturvård, vattenkvalitet, folkhälsa och sociala värden. Det är ett samverkansprojekt mellan länsstyrelserna i Örebro, Västmanlands och Sörmlands län, Skogsstyrelsens distrikt för Västmanland och Örebro, samt

kommunerna Örebro, Västerås, Katrineholm och Vingåker. Målgrupper är bl. a. markägare, markägarorganisationer, virkesuppköpare, planerare, forskare, ideella föreningar m.fl. Fokus har hittills varit grundläggande informationsmaterial, iordningsställa demonstrationsytor för lövskogsskötsel och naturvård och anordna fältvandringar för markägare.

Samarbete med ideella organisationer

Inom miljöövervakningen samarbetar Länsstyrelsen med ideella organisationer och enskilda om artövervakning av fjärilar, fåglar och växter. Uppgifterna kommer till stor nytta för att kunna värna känsliga arter och deras livsmiljöer. Dessutom ger de ett underlag till analyser av miljöförändringar. Samtidigt är det ett sätt att skapa engagemang för miljöarbetet hos allmänheten. För att få nya kontakter och för att upprätthålla en god dialog med våra naturvaktare har vi anordnat möten om fjärilsövervakning och floraövervakning. I samarbete med Örebro kommuns naturskola bjöd vi in lärare från länet till en föreläsning om fenologi, det vill säga läran om hur växter och djur fungerar under årstiderna. Vi hade också en träff med länets fenologivaktare som rapporterar om vårtecken, hösttecken och allt däremellan på Naturens kalender:

www.naturenskalender.se

Åtgärder i vattenmiljöer

Vi arbetar aktivt med att inspirera markägare till åtgärder och hänsyn i vattenmiljöer. Vattendragsvandringar och arbetsdagar vid vattendrag tillsammans med markägare har resulterat i flera åtgärdsprojekt. Vi har tagit fram informationsmaterial som ska underlätta för verksamhetsutövare t.ex. vägsamfälligheter vars verksamhet påverkar vattenmiljön. Länsstyrelsen fördelar bidrag till åtgärder men har samtidigt en koordinerande roll i projekten genom att hitta extern medfinansiering och genom vägledning under arbetets genomförande. Huvudmän för projekt under året har varit kommuner, fiskevårdsföreningar, skogsbolag och på flera ställen privatpersoner som äger dammar och vattenområden som är i behov insatser.

Naturvårdsråd för Tivedens nationalpark

I samband med att Tivedens nationalpark utvidgas och dess entréer byggs om har Länsstyrelsen i Örebro län startat ett Naturvårdsråd för nationalparken. Rådet kommer initialt att huvudsakligen vara referensgrupp för utvidgningsprojektet men kommer att finnas kvar även efter att det avslutas 2017.

Naturvårdsrådet fungerar som ett forum för dialog, diskussion och personliga möten i frågor som rör Tivedens nationalpark. Rådet består av cirka 35 representanter från organisationer, föreningar och andra grupper som på olika sätt berörs av nationalparken, allt från t.ex. turistentreprenörer och kommunala turismintressen till omgivande markägare, hembygdsföreningar och andra ideella föreningar för naturstudier. Rådet har inte någon beslutande funktion. Länsstyrelsen i Örebro län är sammankallande.

Sedan Naturvårdsrådet bildades 2013 har det träffats tre gånger. Under utvidgningsprojektet planerar vi att träffas med Naturvårdsrådet minst två gånger årligen, därefter minst en gång per år. Mötena äger rum i nationalparkens närhet och vi har hittills träffats i Tiveds hembygdsgård, Tiveds IF:s lokaler och hos en lokal företagare. Fika till mötena köps även det lokalt, vilket uppskattas av deltagarna. Deltagandet har varit cirka 30 personer varje gång och frågorna som har diskuterats har främst berört utvidgningsprojektet men även andra frågor som deltagarna har velat lyfta.

RB 58. Länsstyrelsen ska särskilt redovisa hanteringen av tillståndsärenden vid länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer, vilka åtgärder som vidtagits för att korta handläggningstiderna i dessa samt hur de under 2013 och 2014 tillförda resurserna har bidragit till en effektivare hantering. Länsstyrelserna ska redovisa och kommentera handläggningstiden för fullständiga prövningar avseende miljöfarlig verksamhet för under 2013 respektive 2014 avgjorda ärenden. Redovisningen ska avse den totala handläggningstiden (median) samt hur länsstyrelsen i procent uppfyllt regeringens mål om att ansökan ska beslutas inom 180 dagar från det att ärendet är komplett.

Miljöprövningsdelegationens arbete

Effektivisering och samverkan

För att effektivisera och ständigt förbättra vårt arbete med prövning inom miljöbalkens område arbetar vi med en kvalitetshandbok som omfattar rutiner, instruktioner, checklistor och mallar. Kvalitetshandboken syftar också till att underlätta introduktionen av nya medarbetare, öka rättsäkerheten och minska risken för olikheter i handläggningen. Instruktionerna omfattar alla de delar av handläggningen som krävs enligt lagstiftningen. Handläggarna har regelbundna möten med sakkunniga och ordförande i miljöprövningsdelegationen där man går igenom de relevanta instruktionerna, mallar m.m. Vi genomför även en egen enkätundersökning efter varje avslutad prövning. Där får verksamhetsutövaren svara på frågor bl.a. om handläggningstid, beslutets tydlighet, information från handläggarna och bemötande. Enkätsvaren använder vi sedan som underlag till förbättringar.

Länsstyrelsen har under 2014 haft ett särskilt projekt inom Förenkla på riktigt som syftar till att kartlägga de interna handläggningsrutinerna för vindkraftsärenden. Syftet har varit att vindkraftsbolagen i ett så tidigt skede som möjligt ska få rätt förutsättningar för att kunna lämna in ett så komplett underlag som möjligt. Bolagen ska vara medvetna om vilka underlag i form av fågel- och naturinventeringar som krävs för att miljöprövningsdelegationen ska kunna godkänna miljökonsekvensbedömningen. Vi har även påbörjat ett arbete tillsammans med Länsstyrelsen i Värmlands län angående detta område. Det är viktigt att bolagen får informationen angående fågel- och naturinventeringar så tidigt som möjligt. Länsstyrelsen i Värmland har hand om samråden för Värmlands län och samma information behöver framföras även vid dessa samråd.

Samverkan med andra MPD-län

I 28 § förordningen (2011:1237) om miljöprövningsdelegationer anges att miljöprövningsdelegationerna ska samråda och samverka med varandra i gemensamma handläggningsfrågor. Samtliga tolv miljöprövningsdelegationer har under 2013 träffat en samverkansöverenskommelse. Syftet med samverkansöverenskommelsen är att verka för att regeringens syfte med koncentrationsreformen får avsett genomslag. De tolv miljöprövningsdelegationerna har under 2014 fortsatt det samverkansarbete som påbörjades under 2013. Under året har två nätverksträffar för samtliga ordföranden och sakkunniga hållits med föredrag och diskussioner i aktuella frågor. Vid dessa träffar har externa föreläsare medverkat, bl.a. representerade av stål-, täkt- och biogasbranschen. Även Naturvårdsverket har medverkat vid ett tillfälle för att informera organisationen om artskydd vid prövning.

Samverkansarbetet har dessutom bedrivits i organisationens samverkansgrupp som består av en företrädare för varje miljöprövningsdelegation. Samverkansgruppen har haft två möten i Stockholm och fyra telefonkonferenser under året. Konkret har detta resulterat i att gemensamt beslutstöd för biogasanläggningar tagits fram. Vidare har checklistor och beslutstöd utarbetats för hantering av ansökningar om alternativvärden och dispenser enligt industriutsläppsförordningen. Arbetet har också påbörjats beträffande beslutstöd för reningsverk och begränsningsvärden för

buller. En utredning om hur man kan arbeta med energifrågor i tillståndsärenden har också genomförts i samverkan med länsstyrelserna och Linköpings universitet. I övrigt har det förts diskussioner för samverkan och samsyn kring statistik, branschspecifika frågor, handlägningsformer, kontakter med avlämnande län m.m. Inom ramen för samverkansarbetet har även en kartläggning utförts beträffande handlägningsrutiner vid de olika miljöprövningsdelegationerna med syfte att lyfta fram bra exempel och lära av varandra. Diskussioner har också förts om hur övergången till digital ärendehantering kommer att påverka delegationernas arbete och om behovet av likartade rutiner.

Styrgruppen inom organisationen består av fem representanter från samverkansgruppen. Gruppen har ett övergripande samordningsansvar för planering av arbetet avseende innehåll, utveckling och samverkan. Gruppen planerar även möten, tar fram förslag på dagordningar och ordnar externa och interna föreläsare till nätverksträffarna. Gruppen har haft fem telefonmöten under 2014.

Handläggningen av prövningsärende renodlades i vår organisation 2004. Vi har upplevt detta som gynnsamt för effektiviteten på handläggningen. För att erfarenheterna från tillsyn av miljöfarlig verksamhet ska kunna tas till vara på bästa sätt samverkar de handläggare som jobbar med prövning med de handläggare som jobbar med tillsyn. Våra handläggare deltar även regelbundet i de handläggarnätverk som finns inom olika sektorsområde såsom avloppsreningsverk, vindkraftverk, täkter, avfall och verkstäder/ytbehandlare.

Rekrytering

Sedan Länsstyrelsen i Örebro län tog över miljöprövningsdelegationen från Värmland har vi jobbat intensivt med att rekrytera personal med rätt kompetens för att möta den ökade arbetsbördan. Under 2013 kunde ytterligare handläggare med god erfarenhet av tillsyn och prövning anställas. Tack vare en tydlig struktur med rutiner och instruktioner har de nyanställda snabbt kommit in i arbetet med handläggning av tillståndsansökningar. Vi använder även ärendehanteringssystemet MiljöReda som är ett stort stöd vid handläggningen av tillståndsansökningar. Under större delen av 2014 har det varit stabilt inom den grupp av handläggare som jobbar med prövning vilket har inneburit arbetsro och hög effektivitet.

Handläggningstider

Under 2013 avgjordes 28 fullständiga prövningsärenden. Mediantiden för dessa var 149 dagar. Av dessa avgjordes 65 procent av ärendena inom regeringens mål för handläggningstiden. Vid vindkraftsärenden har Länsstyrelsen inte i samma utsträckning möjlighet att styra över handläggningstiden då kommunen ska ha möjlighet att bifalla eller avslå en ansökan. Detta gör att handläggningstiden för dessa ärenden är lång. Om dessa ärenden undantas i beräkningen blir mediantiden 125 dagar och andelen ärenden som avgjorts inom tiden blir 85 procent under 2013. Under 2013 hanterade miljöprövningsdelegationen 66 ärenden och då inkluderas fullständiga prövningar, villkorsändringar och ekonomiska säkerheter. Länsstyrelsen i Värmlands län lämnade över ett 50-tal ärenden för handläggning i juni 2012. Dessa avslutades under 2013.

Under 2014 avgjordes 29 fullständiga prövningsärenden. Mediantiden för dessa var 143 dagar. Av dessa avgjordes 59 procent inom regeringens mål för handläggningstiden. Om vindkraftsärenden undantas blir siffran för mediantiden 134 och andelen ärenden som avgjorts inom regeringens mål blir 75 procent. Under 2014 hanterade miljöprövningsdelegationen 76 ärenden då inkluderas fullständiga prövningar, villkorsändringar och ekonomiska säkerheter.

Endast ett vindkraftsärende har under denna tvåårsperiod kunnat avgöras inom regeringens mål för handläggningen. Totalt har sju vindkraftsärenden avgjorts under 2013 och sex ärenden under 2014.

Länsstyrelseinstruktion 5a§

Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen,
3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljökvalitetsmålen, och
4. verka för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidra till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs. Förordning (2013:815).

Samordna och utveckla det regionala mål- och uppföljningsarbetet

I Örebro län finns Miljö- och naturvårdsrådet som är en organiserad samverkan kring miljömålsarbetet med kommuner, landsting, regionförbund och Skogsstyrelsen som bygger på ett samarbetsavtal. Länsstyrelsen är sammankallande och rådets uppgift är att samordna och leda miljöarbetet i länet. Miljö- och naturvårdsrådet har hållit två möten under 2014. Rådet har avhandlat de två rapporterna *Miljömål för Örebro län 2015- 2020* och *Åtgärdsprogram miljömål för Örebro län 2015-2020* som Länsstyrelsen håller på att utarbeta. Den förstnämnda rapporten presenterar den nationella miljömålsstrukturen och att varje nationellt miljömål med dess preciseringar blir regionala miljömål för Örebro län. Tidplanen säger att den ska antas innan 2015 års slut. I arbetet med åtgärdsprogrammet har en långt gången dialog hållits med länets kommuner, andra myndigheter m.fl. där utgångspunkten varit att hitta gemensamma nämnare inom arbetet med miljömålen. Dessa gemensamma nämnare har utmynnat i sex miljömålsövergripande fokusområden som alla berörda enats om driva i länet genom t ex egna styrdokument eller andra policydokument. Arbetet med åtgärdsprogrammet fortsätter och tidplanen är att det ska antas i slutet av 2015.

Länsstyrelsen har samverkan med Skogsstyrelsen, SKS, angående miljömålet Levande skogar. Vi har deltagit i SKS sektorsråd där vi redogjort för länsstyrelsens arbete med miljömål och åtgärdsprogram. I rådet ingår även representanter från skogsnäringen, kommuner och ideella organisationer. Vi har även haft dialog med ett skogsföretag om arbetet med miljömålen genom att delta på deras interna möte. På liknande sätt har vi haft dialog med ideella organisationer.

Miljömålen är väl integrerade i Länsstyrelsens verksamhet. Länsstyrelsen har arbetat med målövergripande insatser inom följande områden:

Fysisk planering

Länsstyrelsen arbetar aktivt tillsammans med kommunerna för att utveckla den fysiska planeringen så att miljö- och hälsorisker beaktas. Vi har haft möten med kommunerna för att

klargöra våra olika roller och diskutera hur samverkan i tidiga skeden kan utvecklas. Under året har vi även diskuterat målet God bebyggd miljö med stadsarkitekterna. Vi har yttrat oss över både nationell och regional infrastrukturplan och deltagit i dialogmöten om den regionala planen. Länsstyrelsen har i samarbete med några av kommunerna och regionförbundet ansökt om projektmedel för att arbeta med bättre underlag för transportplanering.

Konsumtion

Konsumtionsfrågorna finns med i det energi- och klimatprogram som antogs 2012. Under året har följande insatser gjorts:

- Konsumtionsfrågor ingick i det klimatseminarium som vi arrangerade under året.
- Länsstyrelsen deltar i Miljöstyrningsrådets referensgrupp för ett projekt kring bättre vägledning och kriterier på energiområdet.

Vi har beviljat medfinansiering för ett projekt om miljöanpassning av maten i offentliga kök. Ett avsnitt om konsumtion finns med i förslaget till handlingsprogram för miljöskydd och hälsa.

Utbildning och erfarenhetsutbyte

Länsstyrelsen har deltagit vid de aktiviteter som arrangerats av RUS (Regional utveckling och samverkan) och det storregionala nätverk vi har tillsammans med andra länsstyrelser i Mellansverige:

- Vi har deltagit på de nationella miljömålsdagarna 6-7 maj 2014 i Stockholm.
- Mälarlänsträff den 18 september i Stockholm.
- RUS Nobelmöte 9-10 december i Stockholm.
- Deltar i planeringen av miljömålsdagarna 5-6 maj 2015 i Örebro. Dagarna arrangeras av Örebro län som är värdlän tillsammans med RUS och Naturvårdsverket.
- Deltagit i flertal Lync-möten (webbmöten) med andra länsstyrelsen samt Naturvårdsverket.

Utveckling

Ett intressant arbete som Länsstyrelsen påbörjat under 2014 i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, Lunds universitet och andra länsstyrelser, är analyser av data som samlats in mellan 2009 och 2014 inom den regionala landskapsövervakningen av småbiotoper, gräsmarker och myrar. Resultaten från övervakningen, som kan bidra till en bättre kunskap om hur landskapet faktiskt ser ut, planerar vi att presentera i mitten av 2015. På sikt kommer resultaten från denna landskapsövervakning att ge värdefull information till miljömålsuppföljningen om hur landskapet utvecklas.

Under 2014 har Länsstyrelsen också gått vidare med förslaget till övervakning av ”gräsmarkernas gröna infrastruktur”, som förutom betesmarker och ängar, även innefattar gräsmarkstyper som t.ex. väglänter, åkerkanter, ledningsgator, gårdsmiljöer, strandängar och gräsklädda hyggen. Från och med 2015, då den nya programperioden för regional miljöövervakning börjar, kommer nästan alla länsstyrelser att delta i det nya programmet som samordnas av Länsstyrelsen i Örebro län. Vi har även fortsatt samarbetet om gräsmarksövervakning med Svenska kraftnät och Trafikverket.

Med utgångspunkt från det förslag till miljömålsindikator för att följa utvecklingen av direkta ingrepp i myrar, som Länsstyrelsen tog fram i samarbete med SLU 2013, har vi även vidareutvecklat det regionala övervakningsprogrammet för vegetation och ingrepp i myrar. I programmet deltar länsstyrelserna i Mälardalen.

3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljökvalitetsmålen, och

I arbetet med framtagandet av rapporterna *Miljömål för Örebro län 2015-2020* och *Åtgärdsprogram miljömål för Örebro län 2015-2020* har Länsstyrelsen besökt alla länets kommuner. Under dessa möten har vi bl.a. diskuterats kommunernas arbete med generationsmålet och miljökvalitetsmålen varvid Länsstyrelsen bistått med förslag m.m. som stöd i deras arbete. Sådant stöd kommer även till uttryck vid våra kontakter med kommunerna i den fysiska planeringen. Även när ansökningar för Lona-bidrag behandlas så förs en dialog med kommunerna med syfte att beakta generationsmålet och miljökvalitetsmålen.

4. verka för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidra till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet

Hållbar näringslivsutveckling

Vi arbetar även med miljöfrågorna i vår rådgivningsverksamhet och våra stöd riktade till t.ex. landsbygdsföretag. Under året har vi bl.a. beviljat stöd för energieffektivisering i servicestrategiska livsmedelsbutiker.

Lantbruk och landsbygd

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 60*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	9,40	9,64	9,37
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	11,32	14,18	15,59
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	13,57	14,74	15,75
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	20 103	22 198	23 593
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	13,08	14,71	15,03
Antal ärenden, inkomna och upprättade	6 689	9 759	10 227
Antal beslutade ärenden	6 974	9 790	10 111
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	77	71	67
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	83	118	32

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Antal ärenden har minskat vilket främst är kopplat till Landsbygdsprogrammet. Tidigare år har det varit möjligt att ansöka om förlängning av åtaganden för miljöersättningar som löpt ut vilket inte var aktuellt för de allra flesta ersättningsformer under 2014. Dessutom var det mycket begränsade möjligheter att ansöka om nya åtaganden. En annan betydande orsak var att antalet utbetalningsansökningar minskat till följd av att några stöd håller på att fasas ut, exempelvis ersättning för skötsel av natur- och kulturmiljöer.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen i Örebro län valde att delta i projekt Block2015 vars syfte är att uppdatera blockdatabasen utifrån en ny betesmarksdefinition som ska gälla från och med 2015. I projektet ingår även att anpassa blockdatabasen utifrån de krav som finns på vissa av de ekologiska fokusarealer som Sverige valt att införa inom förgröningsstödet. Länsstyrelsen har deltagit med två personer på heltid under fältsäsongen samt succesivt utökat bemanningen under november och december för att stärka upp vinterarbetet med skärmgranskning. Under fältsäsongen, september till november, har 376 block inventerats.

Indikatorer

Areella näringar, landsbygd och livsmedel utgiftsområde 231)

Sysselsättning	2014	2013	2012	2011	2010
Andel kvinnor sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) (dagbefolkning) (%)		2	2	2	2
Andel män sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) (dagbefolkning) (%)		5	5	5	5
Andel sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) (dagbefolkning) (%)		8	7	7	7
Nyföretagande	2014	2013	2012	2011	2010
Andel nystartade företag av kvinnor utanför tätort (på landsbygden) (%)		11,7	13,0	12,9	11,4
Andel nystartade företag av män utanför tätort (på landsbygden) (%)		23,4	23,6	28,5	25,3
Andel nystartade företag utanför tätort (på landsbygden) (%)		35,1	36,6	41,4	36,7

¹⁾ Se avsnitt Resultatredovisning, avsnitt indikatorer

Källa: Statistiska centralbyrån

Kommentar kring ovanstående indikatorer*Sysselsättning*

Andelen sysselsatta på landsbygden i Örebro län är stabilt mycket låg utan några egentliga förändringar över tid. Eftersom den här statistiken utgår från sysselsättning på landsbygden utanför tätorter med högst 200 invånare så exkluderas stora delar av de landsbygdsområden som Landsbygdsprogrammets åtgärder går till. I vårt läns definition av landsbygd för Landsbygdsprogrammet ingår tätorter upp till 3000 invånare, vilket blir ett betydligt större område och omfattar fler personer.

Nyföretagande

Nyföretagande på landsbygden är stabilt över tid. Sett till andelen av befolkningen är nyföretagandet på landsbygden högre än i tätorterna. Det kan bero på att det finns färre andra arbetstillfällen på landsbygden vilket gör att kvinnor och män som vill hitta ett arbete på landsbygden i högre grad drivs av entreprenörsanda och därför startar egna företag.

Landsbygdsprogrammet vänder sig inte till entreprenörer som avser att starta företag utan till dem som redan startat och erbjuder dem investeringsbidrag m.m. Landsbygdsprogrammet skulle troligen kunna bidra till ett ökat företagande om det var en del av programmet.

Återrapportering regleringsbrev

RB 9. Länsstyrelserna ska på ett kostnadseffektivt och för företagen enkelt sätt samt med minimerad risk för sanktioner genomföra uppgifterna som åligger dem ifråga om direktstöd till lantbruket och stöd till landsbygdsåtgärder enligt förordningarna (2004:760) om EG:s direktstöd för jordbrukare m.m. och (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder. Länsstyrelserna ska, tillsammans med Jordbruksverket, säkerställa att direktstöd till lantbruket och stöd till landsbygdsutveckling i så hög utsträckning som möjligt betalas ut så tidigt som regelverket tillåter samt säkerställa att kraven i utbetalningsplanen följs samtidigt som risken för finansiell korrigering förebyggs och minimeras.

Länsstyrelserna ska följa Jordbruksverkets styrning över stödprocessen avseende administrationen av jordbruks- och landsbygdsstöd. Länsstyrelserna ska löpande rapportera handläggnings- och kontrolläge till Jordbruksverket enligt av verket fastställd rapportplan, samt bistå Jordbruksverket i att under stödåret uppnå en bättre uppföljning av handläggnings- och kontrolläge av ovan nämnda stöd. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att följa uppdraget samt hur stor andel av stöd och ersättningar som betalats ut vid de tillfällen som anges i den gemensamma utbetalningsplanen.

Länsstyrelserna ska bistå Jordbruksverket i arbetet med att uppfylla ackrediteringsvillkoren för hanteringen av stöd.

Förenkla för företagen

För att företagen ska uppleva stöden som enkla är det viktigt att vi erbjuder en god service och att vi är lätta att nå. I kontakterna med oss, oavsett om det är vid besök, telefon eller på något sätt skriftligen så behöver vi motsvara de förväntningar som ställs på oss. För att bli bättre på detta har vi gått en klarspråksutbildning under året. Vi har även fortsatt att erbjuda lån av dator för att ansöka om jordbruksstöd där handläggare visar hur man gör och svarar på frågor. Denna hjälp erbjöds på plats vid Länsstyrelsen under större delen av ansökansperioden samt på tre andra platser i länet vid enskilda tillfällen.

Utbetalningar av direktstöd, miljöersättningar och kompensationsbidrag

Andelen ärenden som gått med i första möjliga utbetalningstillfället har totalt sett ökat under 2014.

Delutbetalning 17 oktober (75 procent av ansökt belopp)

Länsstyrelsen fattade i år beslut på 3 138 av 3 167* ärenden (99,1 procent). Av resterande 29 ärenden var 28 stycken medvetet stoppade, främst på grund av att vi konstaterat brister vid kontroller som ska ge större avdrag än vad som hålls inne vid delutbetalningen.

Gårdsstöd 1 december

Till utbetalningen den 1 december fattade vi beslut i 2 156 av 2 189 ärenden (98,5 procent). Innan årsskiftet var ytterligare 30 ärenden beslutade och utbetalade (totalt 99,9 procent).

Slututbetalning 29 december

Totalt 3 188 av 3 211* ärenden (99,3 procent) kom med i den första slututbetalningen den 29 december.

* Anledningen till att totalt redovisat antal ärenden är högre vid slututbetalningen än delutbetalningen beror på att ersättning till naturfrämjande åtgärder på åkermark inte kan få en delutbetalning.

Sanktioner, Jordbruksverkets styrning och ackrediteringsvillkoren

Länsstyrelsen jobbar utifrån de av Jordbruksverket fastställda rutinerna för att säkerställa att brister i hanteringen undviks och att de administrativa kraven på länsstyrelsen följs. SUSS-planerna (Jordbruksverkets styr och uppföljningssystem) ligger till grund för verksamhetsplaneringen. Länsstyrelsen har med god marginal nått de utbetalningsmål som fanns i planen samt blivit färdig med kontrollerna i tid.

RB 10. Länsstyrelserna ska även vara regeringen och centrala myndigheter behjälpliga i att införa ett nytt landsbygdsprogram för perioden 2014–2020 samt fortsätta de regionala förberedelserna för det kommande landsbygdsprogrammet. Länsstyrelserna ska kortfattat redovisa på vilket sätt de arbetat med att införa landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020.

Nytt Landsbygdsprogram

Länsstyrelsen har under året fortsatt med förberedelserna för det nya Landsbygdsprogrammet. Vi har under hösten bjudit in partnerskapet till seminarier kring de delar av handlingsplanen som öppnade i september för att på så sätt kunna ta del av partnerskapets synpunkter. Länsstyrelsen har också via e-post och information på vår webbplats hållit partnerskapet och andra intressenter informerade om hur arbetet med handlingsplanen fortlöpt.

I arbetet har vi dock kunnat konstatera att det har varit svårt att involvera partnerskapet på ett för dem meningsfullt sätt. Utrymmet för partnerskapet att påverka har varit begränsat då fler delar än tidigare program är centralt styrda, t.ex. urvalskriterier där även de regionala kriterierna har tagits fram.

Arbetet med den regionala handlingsplanen har under omständigheterna, med det försenade nationella programmet, fungerat relativt väl. Länsstyrelsen har följt Jordbruksverkets plan för arbetet med handlingsplanen vilket har bestått i att arbeta med urvalskriterier och Landsbygdsprogrammets inriktning på regional nivå utefter fastställd SWOT. I arbetet med den regionala handlingsplanen har stor vikt lagts vid att planen ska beakta de resultat som framkommit i SWOT-analysen.

Länsstyrelsen har tillsammans med övriga länsstyrelser i Mälardalen samarbetat kring framtagandet av handlingsplanen i de delar där det varit möjligt. Framför allt har samarbetet varit inriktat på idé- och erfarenhetsutbyte.

Inför att programmet öppnade för vissa investeringar i september, var vi klara med de texter och urvalskriterier i den regionala handlingsplanen som rörde denna del. Söktrycket för dessa stöd (broadband och investeringsstöd för djurstallar) har dock varit lågt vilket kan bero på att ansökningarna inte kommer att kunna beslutas förrän under 2015. Detta känner de potentiella stödsökarna till och avvaktar därför till dess regelverk m.m. finns på plats.

Vi har också påbörjat förberedelserna för att kommunicera det nya programmet genom att bl.a. ta fram en kommunikationsplan. Vi ser att det är ett stort och omfattande arbete som ligger framför

oss. Fokus för informationen kommer att vara lantbrukets organisationer och deras medlemmar. Vi måste dock nå även de lantbrukare som står utanför samt landsbygdens företag.

En viktig del i förberedelserna för det nya programmet är att avsluta det föregående Landsbygdsprogrammet 2007-2013. Vi har därför kraftsamlat för att klara av att handlägga utbetalningarna under våren 2015.

Länsstyrelsen har under hela året bidragit med en verksamhetsexpert till Jordbruksverket för att ta fram ett nytt IT-stöd för jordbrukarstödsprocessen. 25 procent av en årsarbetskraft avsattes för denna insats. Under 2014 har vi även ställt upp med verksamhetsexperter till två nybildade referensgrupper som jobbar med rutiner för jordbrukarstödsprocessen samt kontrollresultat.

RB 11. Länsstyrelserna får för uppdragets genomförande disponera anvisade medel från utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygds och livsmedel, anslagen 1:18 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* och 1:19 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, vilka regleras i Jordbruksverkets regleringsbrev för budgetåret 2014.

Länsstyrelserna ska redovisa följande avseende Landsbygdsprogram för Sverige åren 2007-2013:

- Handläggningstiderna för ansökningar om utbetalningar samt hur länsstyrelsen arbetar för att minska handläggningstiderna och
- vilka åtgärder som har låg anslutning i länet och översiktligt analysera orsakerna till detta samt redovisa i vilken omfattning de relevanta resultatmål och omfattningsmål som finns fastställda i programmet är uppnådda vid utgången av 2014

Länsstyrelserna ska redovisa följande avseende landsbygdsprogrammet för perioden 2014-2020:

- Vilka åtgärder som har vidtagits för att informera om det nya programmet och
- Vilka åtgärder som har kommit igång under året.

Handläggningstider

Antalet nya ansökningar om projekt- och företagsstöd har under 2014 varit få vilket beror på att programmet avslutades den 31 december 2013. Miljöinvesteringarna inom axel 2 har dock varit undantaget då bl.a. stödet för rovdjursavvisande stängsel åter öppnades för nya ansökningar. Antalet ansökningar om rovdjursavvisande stängsel har varit stort. Måluppfyllelsen för handläggningstider för åtgärden har förbättrats vilket tabellen nedan visar.

Länsstyrelsen deltar aktivt i LB-SUSS för att förbättra handläggningstiderna. Måluppfyllelsen för handläggningstiderna för ansökan om stöd inom Landsbygdsprogrammet minskar dock vad beträffar företags- och projektstöd. Orsaken står delvis att finna i att antalet ärenden är relativt få och enstaka ärenden som har lång handläggningstid blir mer utslagsgivande än tidigare. Ofta är det också äldre ärenden som blir kvar mot slutet av programperioden då de ofta har varit svåra att finna en lösning på.

Personal som arbetar med landsbygdsstöd har deltagit i de utbildningar som erbjudits inom området. Länsstyrelsen har rapporterat handläggningsläget till styrgruppen för LB-SUSS vid de uppföljningstillfällen i och enlighet med de riktlinjer som bestämts i processgenomgången.

Utifrån de revisioner som Jordbruksverket genomfört av Länsstyrelsens handläggning av stöden så har vi sett över rutinerna vid handläggning och tillsammans med berörd personal arbetat med

förbättringsåtgärder. Inom regionen Östra Mellansverige har samarbetet med förbättringar i handläggningsrutiner m.m. fortsatt och har lett till en bredare förståelse för vilka insatser som kan bidra till fler förbättringar i verksamheten.

För att bättre uppnå målen så har Länsstyrelsen förstärkt med personal från handläggning av ansökningar till handläggning av utbetalningar för att hålla handläggningstiderna nere. Då antalet utbetalningar blir fler i slutet mot programperioden har måluppfyllelsen om 120 respektive 90 dagars handläggningstider ändå minskat.

Måluppfyllelse för LB-stöd

Ärendeslag	Mål 2014, antal dagar	Utfall 2014. Måluppfyllelse i procent	Utfall 2013. Måluppfyllelse i procent
Ansökan om företagsstöd	120	0 ¹⁾	53
Utbetalning av företagsstöd	90	38	56
Ansökan om projektstöd	120	40	35
Utbetalning av projektstöd	90	65	79
Ansökan om miljöinvestering	120	100	77
Utbetalning av miljöinvestering	90	92	89

Källa: DAWA

¹⁾ Ett ärende i denna kategori och det ärendet översteg 120 dagar.

Åtgärder med låg anslutning i länet

Axel 1

Åtgärden för biogas har haft låg efterfrågan ända sedan den infördes. Troligen beror detta på osäkerhet kring lönsamheten och stödsystemets uppbyggnad. I början fanns endast ett takbelopp per investering, vilket dock ändrades men för sent för att det skulle hinna påverka anslutningsgraden. Länsstyrelsen har försökt öka intresset genom kurser och studiebesök men med svagt resultat. Länsstyrelsen avser att inför det nya Landsbygdsprogrammet bilda en biogasgrupp som kan ta ett helhetsgrepp kring frågan för att den småskaliga biogasproduktionen ska utvecklas.

Axel 2

Åtgärden för fosfordammar har sedan den infördes 2010 haft svårt att attrahera lantbrukare. Endast några få ansökningar har inkommit. Vår bedömning är att ersättningen är för låg för att lantbrukaren ska prioritera att genomföra en investering som brukaren inte självklart kan se egennytta med. Länsstyrelsen har arbetat med fältvandringar och andra utbildningsformer i syfte att öka antalet anlagda fosfordammar. Det har dock inte gett önskad effekt.

Målet i den regionala genomförandestrategin för våtmarker var att dessa skulle ha ökat med 500 hektar till 2010. Genom hela programperioden har anslutningen till denna åtgärd varit låg trots flera olika försök från Länsstyrelsens sida att öka intresset. Trots att målet inte nås har ändå flera större våtmarker restaurerats och nyanlagts. Att intresset från lantbrukare inte har varit större beror till stor del på ekonomiska orsaker. Jordbruksmark är en värdefull resurs som lantbrukare ogärna anlägger en våtmark på, särskilt med tanke på dagens ersättningsnivå. Lantbrukare vill ibland anlägga våtmarker som Länsstyrelsen inte finner lämpliga med tanke på syftet med stödet, t.ex. i skogsbygd eller andra typer av marker lantbrukaren inte har någon annan användning för.

Axel 3

Åtgärden Diversifiering modulering har varit svår att utnyttja då åtgärden varit alltför smal till sin konstruktion. Även i axel 3 har de åtgärder som riktats till biogas haft låg utnyttjandegrad och orsakerna är desamma som för åtgärderna i axel 1.

Information om det nya programmet

Eftersom Landsbygdsprogrammet 2014-2020 inte kommit igång som planerat har Länsstyrelsen avvaktat med att anordna egna informationsträffar. Men vi har deltagit på träffar som andra organisationer bjudit in oss till för att informera om det vi hittills vetat. Fokus har dock varit att prata om direktstöden eftersom vi känt till mest om de stöden, medan vi informerat om Landsbygdsprogrammet på en översiktlig nivå.

Länsstyrelsen har under arbetet med handlingsplanen kontinuerligt informerat partnerskapet om hur arbetet fortskridit genom information på webbplatsen och via e-post.

Länsstyrelsen har informerat om det nya programmet och arbetet med att ta fram en regional handlingsplan på myndighetens webbsida samt i Gröna bladet som är Länsstyrelsens informationsblad, som i första hand riktar sig till länets lantbrukare.

Åtgärder som kommit igång under året

Investeringsstöd för konkurrenskraft inom jordbruks-, trädgårds- och rennäringsföretag samt stöd till investering i bredband startades i september. Eftersom Jordbruksverkets handläggningssystem ännu inte är färdigutvecklat, det nationella programmet inte är godkänt av EU och att regelverket inte är fastställt så har de inkomna ärendena dock inte kunnat handläggas. Söktrycket har varit lågt och endast ett fåtal ärenden har inkommit, vilket kan bero på att regelverket ännu inte finns på plats.

Åtgärden för bredband har kommit igång men vi har inte fått in några ansökningar ännu vilket troligen beror på att vi har många pågående projekt i länet just nu och behovet av fler projekt är just nu lågt. Under 2015 kommer flera större projekt dock komma igång.

Länsstyrelseinstruktion 4§

3. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken. Förordning (2008:1346)

Länsstyrelsen har från den 1 januari 2014 till den 12 december 2014 fått in 76 bouppteckningar som rör lantbruksfastigheter. Vi har inga oavslutade ärenden.

Fiske

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 62*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	1,03	0,98	0,85
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,10	0,11	0,14
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,74	0,68	0,62
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 922	1 607	1 526
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	1,25	1,07	0,97
Antal ärenden, inkomna och upprättade	333	363	291
Antal beslutade ärenden	344	350	290
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	7	0	105

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Arbetet med ärenden som rör fiske är relativt konstant mellan åren. Örebro län saknar kust men har många sjöar där tillsynsmän för fiske ska utses vilket genererar många ärenden. Antalet stödärenden för Havs- och fiskeprogrammet har dock varit få.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen svarar på en stor mängd frågor gällande fiske, fiskebestämmelser och fiskevård från allmänhet, föreningar och organisationer. Länsstyrelsens/länsstyrelsernas medverkan till regeländringar, genomförande av fisketillsynen samt restriktiva hållning avseende nyetablering och redskapsmängder gällande yrkesfisket i Hjälmaran och Vättern har medverkat till en hållbar förvaltning av fisk- och kräftresursen. Detta har inneburit att de etablerade licensierade yrkesfiskarna under senare år haft en jämförelsevis hög och stabil inkomst från fisket samt att fångstmöjligheterna för fritidsfiske och fisketurism i de bägge sjöarna ökat.

Under året har Länsstyrelsen medverkat till en ansökan om att fisket i Hjälmaran och Mälaren ska ingå i ett kommande leaderområde. Länsstyrelsen har under året medverkat i Jordbruksverkets rådgivande grupp för fritidsfiske och fisketurism och Jordbruksverkets sekretariat för framtagandet av Svensk yrkesfiskestrategi. Ett arbete som kommer att ligga till grund för Jordbruksverkets främjaransvar på dessa områden. Länsstyrelsen har även bidragit till att frågan om fiskparasiten *Sarcocystis*, i högre grad uppmärksammas av Statens Veterinärmedicinska anstalt, Fiskhälsan AB, Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket.

Under året har Länsstyrelsen med stöd av statligt bidrag från Havs- och vattenmyndigheten, anslag 1:12 åtgärder för havs- och vattenmiljön, och eget arbete genomfört den operativa fisketillsynen i Hjälmaran. Vi har även i samverkan med övriga länsstyrelser runt Vättern, fortsatt med arbetet för en förbättrad kvalitet på de laxungar som sätts ut i Vättern. Länsstyrelsen i Örebro län har samordningsansvaret för fiskefrågorna i Hjälmaran och för fisket i Vättern medverkar Länsstyrelsen i arbetsgrupper knutna till Samförvaltning fiske, bl.a. arbetsgruppen för kräftfisket,

arbetsgruppen för ökad laxsmoltkvalitet, arbetsgruppen för fisketillsynen samt arbetsgruppen för undersökning och övervakning. Länsstyrelsens sammanfattande bedömningen är att fisketillsyn, förvaltningen av fisket redskap och fiskevården medfört att dessa bägge sjöar har ett betydande värde för fritidsfiske och fisketurism samtidigt som fiske- och kräftresursen ger ett femtiotal yrkesfiskare sysselsättning på heltid med jämförelsevis goda inkomster.

Länsstyrelsen vill åter understryka värdet i att få ansvaret för fisketillsynen tydligare utpekat. Frågan har bl.a. tidigare framförts av länsstyrelserna i regeringsuppdrag 69, länsstyrelsernas regleringsbrev 2009. Länsstyrelsen redogör för 2014 års fisketillsyn avseende sjön Hjälmarén till Havs- och vattenmyndigheten senast 1 februari 2015.

Återrapportering regleringsbrev

RB 14. Länsstyrelserna ska redovisa hur de främjat och bidragit till den nationella offentliga finansieringen av det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige perioden 2007-2013.

Statens Jordbruksverk har hittills bidragit med den nationella offentliga finansieringen och Länsstyrelsen bedömer möjligheterna att regionalt finna medel för nationell medfinansiering som mycket begränsade i Örebro län.

RB 15. Länsstyrelserna ska redovisa hur de bidragit till arbetet med omprövning av vattendomar.

Omprövning av vattendomar

Det är av stor vikt att äldre vattendomar omprövas så att dammar, kraftverk och markavvattnings får villkor med miljöhänsyn enligt miljöbalken. Det är en förutsättning för att miljömålet Levande sjöar och vattendrag ska kunna nås. I betänkandet *I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler* presenteras förslag om hur omprövningsprocess ska kunna förenklas. Vi är till stor del positiv till de förslag och moderniseringar som föreslås. Det kommer innebära att verksamheter i större utsträckning kan få uppdaterade villkor.

Arbetet med omprövning av vattendomar har under året delvis förtydligats genom att vattenmyndigheterna nu angett konkreta åtgärdsförslag för hur respektive vattenförekomst ska nå miljö kvalitetsnormen god ekologisk status. Det ger en ökad klarhet i vilka åtgärder som behövs och hur de ska prioriteras i det vidare arbetet.

Omprövning av vattendomar i Rällsälven

Den juridiska processen att driva en omprövning mot en verksamhetsutövers vilja är väldigt resurskrävande och Länsstyrelsens resurser är begränsade. Dessutom kan ersättningen till verksamhetsutövaren bli mycket kostsam. Därför är ett samarbete och en samfinansiering mellan Länsstyrelsen och verksamhetsutövaren idag mer eller mindre en förutsättning för att en omprövning ska kunna genomföras.

I Rällsälven samarbetar Länsstyrelsen med kraftverksägare, som är intresserade av att ompröva tillståndet för verksamheten och genomföra angelägna miljöförbättringar. Det rör två medelstora kraftverk. Åtgärderna är prioriterade för att rädda beståndet av flodpärlmussla i Rällsälven. Vi ser detta som ett bra exempel på att samarbete och samfinansiering är en framgångsfaktor för att modernisera äldre vattendomar och förbättra livsförutsättningar för hotade arter i vattenmiljön.

Broschyr om miljöhänsyn och vikten av att ha tillstånd

För att uppmuntra samsyn och samarbete har vi under 2014 tagit fram en broschyr om miljöhänsyn vid dammar och kraftverk som skickats till alla damm- och kraftverksägare i länet. Broschyren syftar till att inspirera verksamhetsutövare till en ökad miljöhänsyn och fungerar som en enkel vägledning om vilken miljöhänsyn som behövs vid dammar och kraftverk. Vi har även genomfört vattendragsvandringar med verksamhetsutövare för att tillsammans komma fram till nödvändiga åtgärder. Genom vägledning och dialog vill vi att de ska inse vikten av och fördelarna med att få moderna tillstånd enligt miljöbalken.

Tabell 1.2: Fiske

Länsfakta inom fiskeområdet¹⁾	2014	2013	2012
Antal fiskevårdsområden	42	42	42
Antal yrkesfiskelicenser	15	15	15
Antal fartygstillstånd	0	0	0
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	0	1	1

Källa: Länsstyrelsens register över fiskevårdsområden. Havs- och vattenmyndighetens register över yrkesfiskelicenser. Länsstyrelsens diarium över antalet ansökningar om stöd från EFF.

¹⁾ Från och med 1 oktober 2014 infördes nya regler om licens för yrkesfiske. Ändringen innebär att det inte behövs yrkesfiskelicens för fiske i havet, utan bara fartygstillstånd. Fartygstillstånd byter också namn till fiskelicens. Ändringen innebär också att benämningen yrkesfiskelicens byter namn till personlig fiskelicens vid fiske i sötvatten.

Kommentarer Tabell 1.2

Antalet fiskevårdsområden är oförändrat och Länsstyrelsen ser för närvarande inget omedelbart behov att prioritera bildandet av nya områden.

Yrkesfisket i Örebro län berörs inte av fartygstillstånd och antalet yrkesfiskare i länets del av Hjälmaran är 13 (totalt för sjön 32) och i länets del av Vättern 2 (totalt för sjön 19). Antalet personer som vill etablera sig som yrkesfiskare i dessa sjöar är relativt stort. Då fisk- och kräftresursen är begränsad har länsstyrelsernas utgångspunkt varit att redan etablerade yrkesfiskare långsiktigt ska kunna leva av sitt fiske. Detta har inneburit restriktivitet vid bedömning av ett ökat fisketryck.

Intresset för att söka stöd från Europeiska fiskerifonden har varit relativt begränsat i Örebro län med 0-5 ansökningar per år under den senaste tioårsperioden. Ansökan inkommen 2012 gällde motorbyte på fiskefartyg i Hjälmaran och ansökan 2013 avser utveckling av vattenbruksanläggning. Även om intresset kan tyckas svagt från fiskets intressenter är bidragen av stort värde för de som söker och erhåller stöd.

Folkhälsa

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 70*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,34	0,38	0,29
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	2,00	1,87	1,82
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,53	1,39	1,33
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	3 419	2 877	2 864
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	2,22	1,91	1,83
Antal ärenden, inkomna och upprättade	57	61	93
Antal beslutade ärenden	64	62	95
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	18	4
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	5 146	50	7 419
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 700, Länssamordning ANDT ³⁾	81		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 700 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2014. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för deltagande 7 länsstyrelser är 73.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Området folkhälsa består av ANDT-samordning (alkohol, narkotika, dopning och tobak) och tillsyn enligt alkohol- och tobakslagarna samt att på ett övergripande sätt verka inom området. Antalet årsarbetskrafter är oförändrat jämfört med tidigare år. Den skillnad vi kan se i bidragsutbetalningar mellan 2013 och 2014 beror på ett nytt uppdrag som Länsstyrelsen har fått, vilket innebär att från och med 2014 utbetalas verksamhetsbidragen inom ANDT-samordningen för alla Sveriges länsstyrelser av Länsstyrelsen i Örebro län. Skillnader vad gäller antalet ärenden som upprättas och beslutas är mycket små och visar på en stabil verksamhet. Brukarundersökningens Nöjdindex ligger på 81 och är, i jämförelse med övriga län, ett mycket högt ”betyg”.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Tillsyn

Länsstyrelsen har utövat tillsyn inom länet över efterlevnaden av bestämmelserna i alkohollagen respektive tobakslagen och i anslutande föreskrifter. Arbetet har i stor utsträckning samordnats med det förebyggande arbetet på alkohol- och tobaksområdet. Länsstyrelsen har också biträtt kommunen med råd och stöd i deras verksamhet.

Organisation och arbetssätt

Tillsynsplanen för år 2014 är framtagen och beslutad på enhetschefsnivå. Arbetet med alkohol- och tobakstillsyn har genomförts av en heltidstjänst, av vilken hälften är projektfinansierad.

Vi vill särskilt lyfta fram det utvecklingsarbete som länsstyrelserna gemensamt gör inom arbetet för SLATT (Sveriges länsstyrelser utvecklar alkohol- och tobakstillsynen). Det utvecklingsarbetet har gett och ger länsstyrelserna en mer likvärdig tillsyn på alkohol- och tobaksområdena. Standardisering kring metoder, dokument och mallar och samsyn kring begrepp och definitioner behöver hela tiden ses över. Länsstyrelsen i Örebro län har på ett aktivt sätt bidragit till att kvaliteten och likvärdigheten ökat i tillsynen, sett ur både ett regionalt och nationellt perspektiv. Förutom att delta och bidra på de gemensamma handläggarräffarna har handläggaren vid Länsstyrelsen medverkat i tre nationella arbetsgrupper under året. Dessa grupper har till syfte att förvalta, utveckla och förbättra framtaget arbetsmaterial inom SLATT.

Verksamhetstillsyn

Länsstyrelsen i Örebro län har under år 2014 gjort verksamhetstillsyn enligt alkohol- och tobakslagen i länets två största kommuner, Örebro och Karlskoga, samt i Nora. Granskningen har inriktats på tillsyn av rökfria miljöer med särskilt fokus på skolgårdar och kommunens styrdokument inom alkohol- och tobaksområdet. Resultatet av tillsynen är att Länsstyrelsen uppmärksammat att en kommun hade brister i sina utredningar för tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten och en annan kommun brast i sin tillsyn över rökfria miljöer. I övrigt fann Länsstyrelsen att kommunerna uppfyllde lagkraven i de delar som granskats.

Länsstyrelsens handläggare och ANDT-samordnare för det förebyggande arbetet (alkohol, narkotika, dopning och tobak) har ett nära samarbete. Detta samarbete innebär bl.a. att vi i större utsträckning har med det preventiva perspektivet i planeringen av verksamhetstillsyn och i samtal med företrädarna i kommunen vid tillsynsbesöket.

Yttre tillsyn

Länsstyrelsens handläggare har under året deltagit på yttre tillsyn:

- på restaurangerna tillsammans med polisen och de kommunala handläggarna i Örebro kommun
- över detaljhandeln med tobak tillsammans med den kommunala handläggaren i Karlskoga kommun.

Festivaltillsyn

Länsstyrelsens handläggare har deltagit i ett nationellt samarbete kring festivaltillsyn under sommaren. Syftet med festivaltillsynen har varit att skapa en samlad bild av hur kommunerna arbetar vid tillståndsgivning i samband med festivaler. Meningen har också varit att följa upp hur alkohollagen fungerar och vilka effekter som går att se i samband med tillfälliga arrangemang som riktar sig till en både storleksmässigt och åldersmässigt bred publik. Handläggaren från Länsstyrelsen i Örebro län var på Summerburstfestivalen och Metallsvenskan. Tjänstemannen observerade arrangemangen för att skapa en bild av hur det sköts i praktiken. Observationen fokuserade på:

- Generell alkoholhantering (ordning och nykterhet, samverkan)
- Försäljning till minderåriga och märkbart påverkade
- Tobaksförsäljning
- Marknadsföring av alkohol och tobak.

Resultatet av festivaltillsynen kommer att redovisas i en samlad rapport i början av 2015, som skrivs under ledning av Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Samverkan inom myndigheten och mellan andra

För att samordna tillsynsarbetet med det förebyggande arbete på alkohol- och tobaksområdet i länet har vi genomfört en inspirationsdag för de kommunala tillsynshandläggarna inom alkohol och tobaksområdet, kommunala ANDT-samordnare, Åklagarmyndigheten, Skatteverket och Polismyndigheten. Stort fokus lades på information och diskussion om kontrollköp. Under 2015 planerar Länsstyrelsen att, i samarbete med kommunerna, utveckla tobakstillsynen genom att implementera kontrollköp av tobak som en del av den kommunala tillsynen enligt tobakslagen.

Råd och stöd till kommunerna

Under året har Länsstyrelsen svarat på två remisser från kommunerna, om råd kring frågor om kunskapsprov och anlitande av ideell arbetskraft i serveringsrörelsen. Övrigt råd och stöd till kommunerna har skett genom mejl, telefon, nätverksträffar och vid personliga möten. I de nätverksträffar som Länsstyrelsen anordnar ingår förutom de kommunala handläggarna även representanter från Polismyndigheten och Skatteverket. På mötena har behandlats:

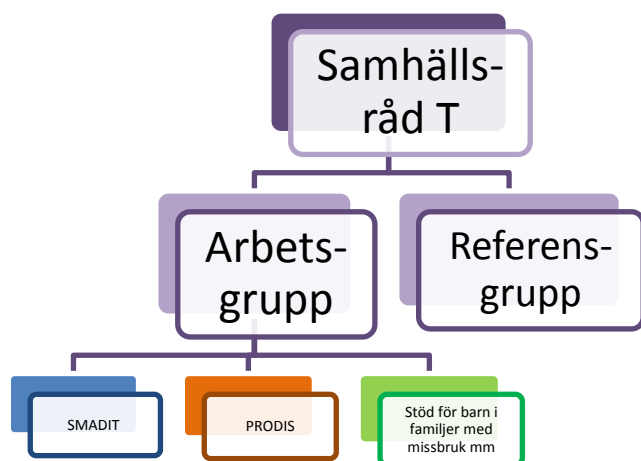
- Aktuella förändringar inom lagstiftningen och övriga styrande dokument på området.
- Diskussion har förts om tillämpningen av densamma.
- Erfarenhetsutbyte mellan aktörerna.

ANDT-arbetet 2014

Styrning

ANDT-arbetet i länet styrs av Samhällsråd T som består av landshövdingen, landstingsdirektören, länspolismästaren, regiondirektören samt prorektor vid Örebro universitet. Till Samhällsråd T finns arbetsgrupp och referensgrupp. Rådet har träffats två gånger under 2014, arbetsgruppen tre gånger och referensgruppen en gång. Arbetsgruppen bereder rådets möten och planerar den verksamhet som rådet bestämmer. Arbetsgruppen består av enhetschefer eller motsvarande från respektive organisation samt länsamordnaren för ANDT-frågor. Universitetet representeras i arbetsgruppen på professorsnivå. Referensgruppen består av politiker från länets kommun-, landstings-, polis- och regionförbundets styrelser och ideella länsorganisationer.

Till Samhällsråd T finns också andra arbetsgrupper knutna med mer avgränsade uppdrag, som Samverkan mot alkohol och droger i trafiken (SMADIT) och Prevention av dopning i Sverige (PRODIS) samt en arbetsgrupp för att främja och stötta verksamheter som riktar sig till barn i familjer med missbruk, psykisk sjukdom m.m. Styrdokument för arbetet är Länsstyrelsens särskilda förordning för området, den nationella ANDT-strategin med åtgärdsprogram, länsstrategi för ANDT-arbetet och Samhällsråd T:s gemensamma verksamhetsplan.

Figur 3. Organisationsskiss Samhällsråd T

2012 antogs en ny strategi för ANDT-förebyggande arbete i Örebro län som länets kommuner, frivilligorganisationer m.fl. har medverkat till. Länsstrategin bildar underlag till den handlingsplan som tas fram varje år av Samhällsråd T. Handlingsplanen följs i sin tur upp i en årsrapport om ANDT-arbetet.

Nätverk

Kommunala ANDT-samordnare och nyckelpersoner från övriga verksamheter med ANDT-anknytning har bjudits in till fem nätverksmöten under 2014. Teman för mötena har varit tobak, cannabis/narkotika, länsrapporten, kampanjen ”Tänk om” och verksamhetsplanering. Tobak och cannabis/narkotika har behandlats vid varje möte. Samordnarna har dessutom bjudits in till en tvådagars fördjupning om det förebyggande ANDT-arbetet tillsammans med samordnare i ytterligare sju län. Samordnare från länet har också deltagit i den grundutbildning för kommunala samordnare som anordnas av länsstyrelserna gemensamt tillsammans med Folkhälsomyndigheten och Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN.

Representanter för kommunernas, landstingets och andras verksamheter för barn i familjer med missbruk, psykisk sjukdom m.m. samlas till två nätverksmöten per år i Länsstyrelsens regi. Mötena planeras av en arbetsgrupp med representanter från kommuner, regionförbundet och landstinget. Årets nätverksmöten har handlat om barn som upplevt våld, socialtjänstens arbete, frivilligorganisationernas verksamhet inom området och erfarenhetsutbyte. Till ett möte bjöds även de särskilda barnombud in som finns inom socialtjänst och hälso- och sjukvården. I år erbjöds också handledning i riktad föräldrastöd för den personal som arbetar med stöd åt barnen och som tidigare fått utbildning inom området.

Tillsammans med länsstyrelserna i Dalarna, Gävleborg, Uppsala, Östergötland, Västmanland, Sörmland och Värmland erbjuds de stora städernas ANDT-samordnare i länen att delta i nätverk kring aktuella områden. Nätverket har valt att ha fokus på narkotika. Senaste träffen var ett tvådagarsmöte i Västerås i november. Vid det tillfället deltog också politiker och polis.

I april hölls ett tvådagars möte för de mindre kommunerna i Värmlands och Örebro län. Mötet var en fortsättning på utvecklingsarbetet ”Små kommuners förebyggande arbete mot alkoholskador och narkotika”. Det bedrevs åren 2006–2010 av länsstyrelserna i samverkan med Socialdepartementet. Syftet med aprilmötet var att ge kommunerna tillfälle till erfarenhetsutbyte,

nätverkande och att träffa nationella representanter från Folkhälsomyndigheten och Socialdepartementet.

SMADIT - samverkan mot alkohol och droger i trafiken

Länsstyrelsen har under många år varit med och drivit satsningen SMADIT i Örebro län för en drogfri trafik. SMADIT innebär att alla som kör bil alkohol- eller drogpåverkade eller gör sig skyldig till ringa narkotikabrott och som tas av polisen, direkt kan hänvisas till vårdinsats inom landstingets beroendevård. Numera hänvisas också dopningsärenden till mottagningen i Örebro. Två mottagningar som har öppet 24 timmar per dygn, sju dagar i veckan, finns i länet, en i Örebro och en i Karlskoga, som betjänar västra länsdelen samt Kristinehamn i Värmland. Ytterligare en mottagning planeras starta i Lindesberg, i länets norra del.

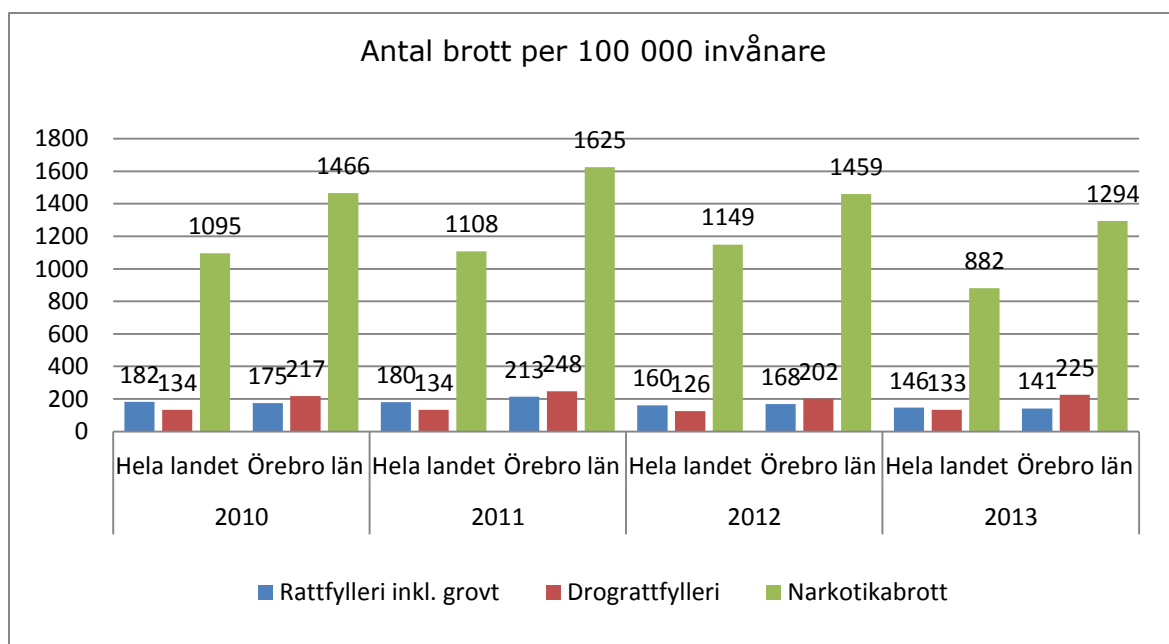
Av de 597 personer som kom till mottagningarna i Örebro och Karlskoga mellan januari och oktober i år hade de flesta, 452 personer, narkotikaproblem. 373 personer, 62 procent, ville ha ett samtal med sjuksköterska.

Örebro universitet och polisen i Örebro har fått medel för att ta fram en handbok/manual för SMADIT-arbete. Den kommer att kunna användas i hela landet.

Ett samarbetsavtal finns mellan de olika intressenterna; Örebro läns landsting, Polismyndigheten, Trafikverket, Regionförbundet Örebro, Kriminalvården, kommunerna i länet och Länsstyrelsen. Ett samrådsorgan med representanter från de ingående intressenterna följer arbetet. Samhällsråd T är styrgrupp.

Arbetet följs upp i en forskningsstudie med intervjuer och registerstudier. Forskningen leds av Psykiatriskt forskningscentrum vid Örebro läns landsting. Syftet med projektet är att utvärdera om arbetssättet i Örebro län ger några påvisbara samhällseffekter. Man kommer att kartlägga alkohol- och drogrelaterade olyckor, brottslighet, återfall i drog-/rattfylleri och sjukfrånvaro relaterat till SMADIT i Örebro län. I intervjuerna frågar man också efter hur bemötandet uppfattats m.m. I början av 2015 beräknas de första resultaten kunna redovisas.

Nedanstående diagram visar hur Örebro län förhåller sig till riksgenomsnittet för de brott som tas om hand inom SMADIT (utom dopning). Polisen i Örebro län är ”bättre” 2013 på att upptäcka drograttfylleri och narkotikabrott. Uppgifterna kommer från BRÅ.

Figur 4. Antal brott per 1000 000 invånare. Källa: BRÅ.

PRODIS – dopningsförebyggande insatser

Örebro län deltar sedan 2011 i det nationella projektet PRODIS – prevention av dopning i Sverige – som leds av STAD, Stockholms läns landsting. I länet är Samhällsråd T styrgrupp för arbetet, projektgruppen består av representanter från polisen, landstinget, idrottsförbundet, kommuner, träningsanläggningar och Länsstyrelsen. Projektledare kommer från idrottsförbundet.

Syftet med PRODIS är att utveckla och sprida en arbetsmodell för att förebygga användningen av anabola androgena steroider. På lokal nivå innebär arbetet i korthet:

1. Utbildning för nyckelpersoner.
2. Diplomerings av träningsanläggningar.
3. Utveckling av ett aktivt samarbete mellan aktörer i lokalsamhället.

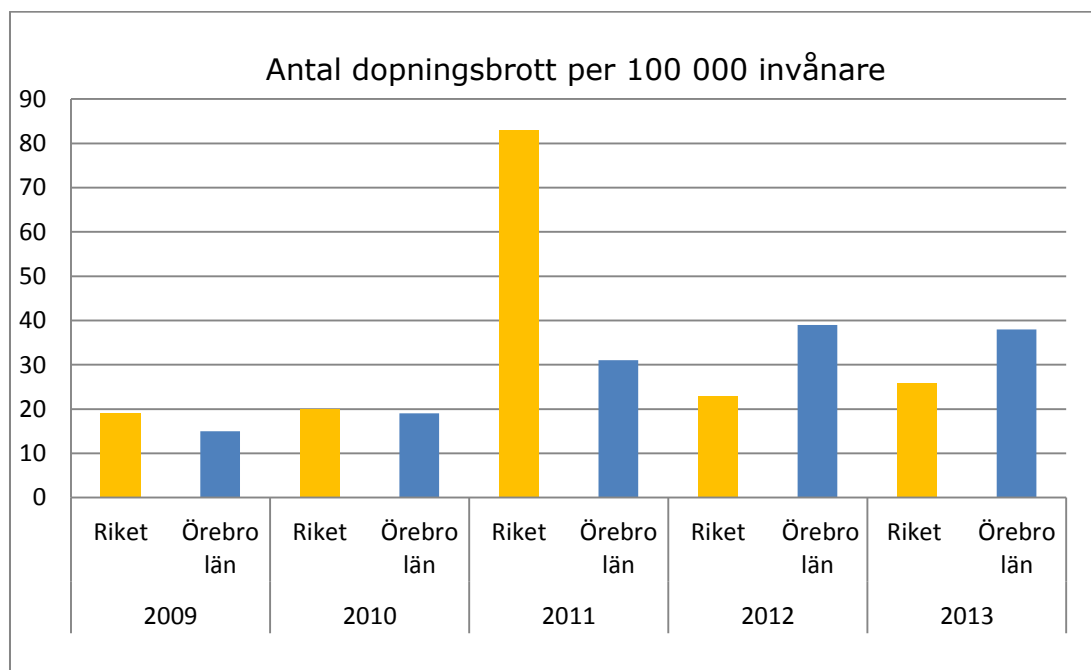
Sedan starten har cirka 260 instruktörer på träningsanläggningar utbildats och tio anläggningar har diplomerats. Flera står på tur. I samverkan med träningsanläggningarna har policyer, handlingsplaner m.m. arbetats fram och antagits. Arbetet har synliggjorts i olika forum, marknader, konferenser, i media och på anläggningar.

År 2012 och 2014 har en kartläggning genomförts i de kommuner/län i Sverige som deltagit i PRODIS. Kartläggningen gjordes genom en enkät som delades ut till besökare vid träningsanläggningar som deltagit i PRODIS. Saxat ur rapporten (Wigstad):

”År 2014 är det 2 procent av männen som tränar på de gym som arbetar med arbetsmetoden 100 % ren hårdträning som uppger att de någon gång använt dopningspreparat (anabola androgena steroider – aas). Bland de tränande kvinnorna är det 0,5 procent som uppger att de någon gång använt dopningspreparat. Jämfört med baslinjemätningen är detta en halvering bland männen då det i den studien var 4 procent av männen som uppger att de någon gång använt dopningspreparat. En minskning kan även ses bland kvinnorna då det i baslinjemätningen var 0,8 procent som uppger att de någon gång använt dopningspreparat.”

I den uppföljande mätningen instämmer 86 procent av de tränande helt eller delvis i påståendet ”det är viktigt att gymmet som jag tränar på arbetar aktivt för att motverka dopning”. Vid baslinjemätningen var det 80 procent av de tränande som instämde i samma påstående.

Under de senare åren har också polisens insatser mot dopningsbrott ökat. Det är särskilt märkbart i Örebro län.

Figur 5. Antal dopningsbrott per 100 000 invånare. **Källa:** BRÅ.

På Universitetssjukhuset Örebro finns en av landets enda fullt utbyggda dopningsmottagning med kompetenser inom socialt arbete, psykiatri och somatik. Mottagningen tar emot dopningsanvändare från i stort sett hela Sverige. Här har man under flera år byggt upp kunskap och kompetens om vård och behandling av personer med ett dopningsmissbruk. Tack vare det utvecklade SMADIT-arbetet har personer misstänkta för dopningsbrott med eget missbruk av dopningsmedel också kunna erbjudas vårdkontakt på samma sätt som de som är misstänkta för rattfylleri eller ringa narkotikabrott.

Narkotika

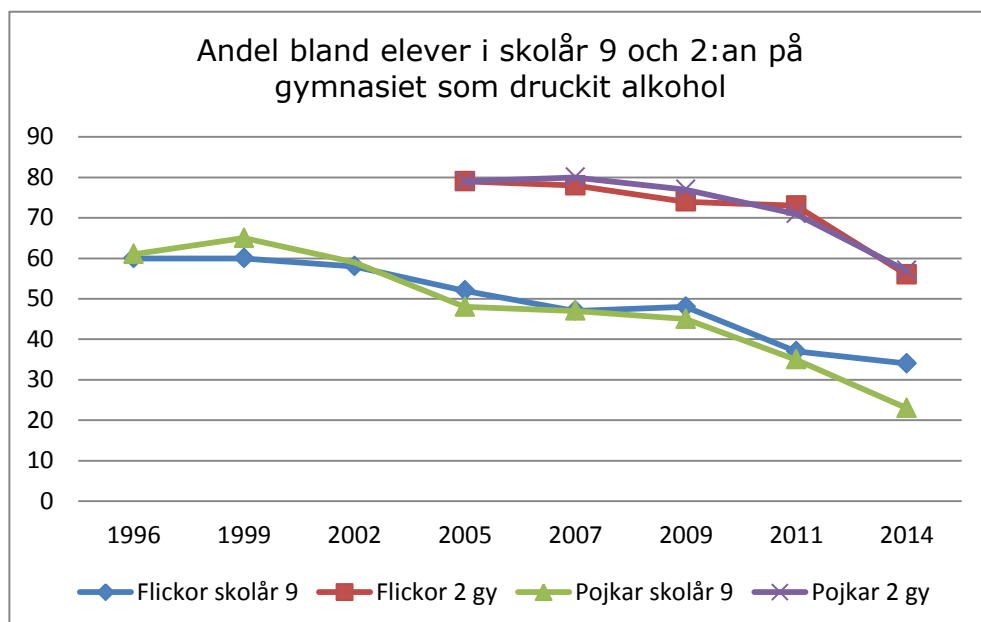
Narkotikaarbetet har stor prioritet i länet. Förutom de nätverksmöten som haft narkotikafrågan på dagordningen har följande arrangerats:

- Hearing i södra länsdelen tillsammans med polis, socialtjänst, skola, fritid och beroendevård (hearingar hölls i övriga delar av länet under 2013).
- Seminarium om lokalt narkotikaförebyggande arbete.
- Cannabisdag (anordnat av Örebro kommun).
- Seminarium om narkotikaarbetet i Örebro län.
- I september bjöds chefer med strategiskt ledningsansvar i länets kommuner, landsting, polis, regionförbund m.fl. in till en ANDT dag där fokus låg på narkotika. Det tvådagarsmöte som hölls med de stora städerna i de åtta samverkande länen i Mellansverige, hade också narkotikafokus. Hur utvecklingen ser ut bland ungdomar i länet redovisas nedan.

Drogvaneundersökning i länet

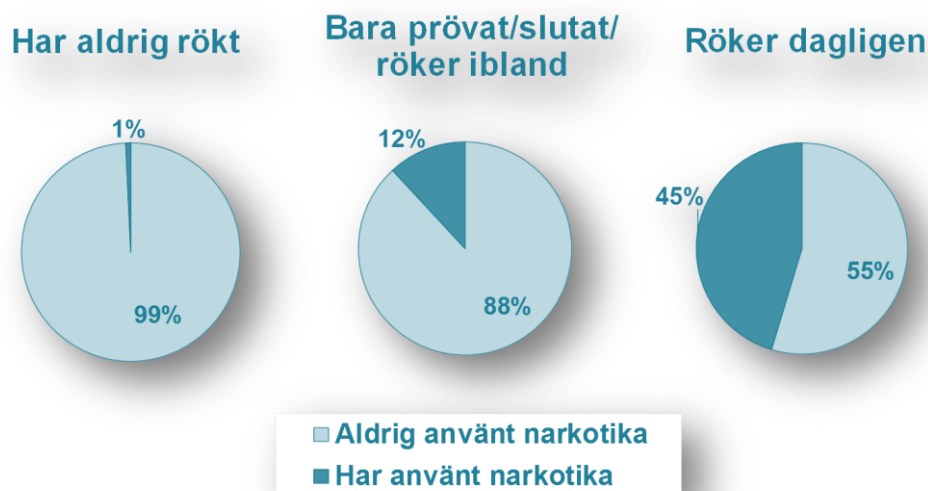
Liv & hälsa ung görs numera vart tredje år i länet i skolår 7, 9 och år 2 på gymnasiet.

Undersökningen beskriver ungdomars livsvillkor, levnadsvanor och hälsa. Den följer också drogvaneutvecklingen bland ungdomarna. Sammanlagt svarade 80 procent av eleverna i de aktuella årgångarna på enkäten. Trenden i landet med en allt lägre andel som dricker alkohol är densamma i Örebro län. Dessutom är det allt färre som röker och den absoluta majoriteten av ungdomarna använder inte heller narkotika.

Figur 6. Andel bland elever i skolår 9 och 2:an på gymnasiet som druckit alkohol. **Källa:** *Liv & hälsa ung*, Örebro läns landsting.

I jämförelse med riket: CAN gör riksrepresentativa undersökningar av skolelevers drogvanor. (CAN, 2014) I årets undersökning svarade 43 procent av pojkarna och 50 procent av flickorna i årskurs 9 att de druckit alkohol under de senaste 12 månaderna. Motsvarande värden i gymnasiets år 2 var 76 respektive 82 procent, det vill säga en större andel flickor än pojkarna dricker alkohol. I Örebro län följer eleverna i nian samma trend, medan flickor och pojkarna i tvåan på gymnasiet fortsätter att följa varandra. Som nämnts ovan röker allt färre elever. 2014 angav 64 procent bland flickorna och 68 procent bland pojkarna att de aldrig rökt. Det är bland de som röker man också hittar de som provat narkotika.

Figur 7. Andel bland elever som röker/inte röker som har provat narkotika. Källa: *Liv & hälsa ung*, Örebro läns landsting.

På frågan om man använt narkotika svarar de flesta elever nej. De som svarar ja har i de flesta fall använt hasch/marijuana. Det näst vanligaste preparatet man använt är ”spice”.

Tabell: Andel som någon gång använt narkotika i Örebro län

	Flickor		Pojkar	
	Skolår 9	2 gy	Skolår 9	2 gy
Narkotika	4	10	3	14
Hasch/marijuana	4	10	3	14
Spice	3	5	2	7

Källa: *Liv & hälsa ung*, Örebro läns landsting

I jämförelse med riket: I CAN:s undersökning (CAN, 2014) uppgav cirka 8 procent av eleverna i skolår 9 att de provat narkotika 2014. I gymnasiet var det 17 procent som provat. Också på riksnivå är det vanligare med narkotikaerfarenhet bland pojkar än bland flickor.

2014 hade 2 procent i årskurs 9 och 4 procent i gymnasiets år 2 på riksnivå, någon gång använt en nättdrog, t.ex. spice. CAN menar att det är troligt att spice införskaffas på samma sätt som cannabis/hasch, det vill säga genom kompisar eller bekanta, då det är få elever som uppger att de köpt nättdroger på egen hand.

Tänk om

Även under 2014 deltog Länsstyrelsen i kampanjen Tänk om. En arbetsgrupp med representanter från kommunerna, idrotten och Länsstyrelsen har ansvarat för upplägget. Kampanjen var helt finansierad av Folkhälsomyndigheten. Följande event har genomförts:

- Bussreklam, invändigt (länstrafik) och utvändigt (stadsbussar Örebro) under skolavslutningsveckorna och kring jul/nyår.
- Vid skolavslutningarna skickade Länsstyrelsen ut ett pressmeddelande med bl.a. följande innehåll: Föräldrar säger nej till att ge alkohol till ungdomar att dricka på egen hand. Idag uppger 100 procent av föräldrarna till barn födda 1998 i Örebro län att det inte är okej att ge tonåringen alkohol, enligt TNS-Sifo.

- Tablettaskar med folder med information om Tänk om-budskapet utanför Systembolaget och andra ställen.
- Vid idrottsevenemang i länet har ungdomslag delat ut gymnastikpåsar med folder till den vuxna publiken.

Samverkan tillsyn – samordning

Tillsynshandläggare och samordnare gör gemensam verksamhetsplanering. I det regionala samarbetet som Länsstyrelsen i Örebro län ingår i tillsammans med sju andra länsstyrelser träffas också handläggare och tillsynshandläggare för gemensamma överläggningar.

Tillsyn och samordning har haft en inspirationsdag för länets tillsynshandläggare, polis med tillsynsuppdrag, åklagare, skattehandläggare och samordnare. Dagen hade nya kontrollsköpsbestämmelserna som tema:

”Genomgång av nya bestämmelser om kontrollköp av folköl, tobak och receptfria läkemedel och de möjligheter dessa ger oss. Hur kan vi på bästa sätt använda oss av kontrollköp som en del i det förebyggande ANDT-arbetet och tillsynen av handlare?”

Nationell och regional samverkan

Länsstyrelsen har deltagit i samtliga nätverksträffar som andordnats av Folkhälsomyndigheten. Länsstyrelsernas ANDT- och tillsynsverksamheter har tillsammans haft en utställning på den nationella konferensen Drogfokus i Norrköping.

Länsstyrelserna i Östergötland, Dalarna, Gävleborg, Uppsala, Södermanland, Västmanland, Värmland och Örebro har en nära samverkan i ANDT-frågor. Under 2014 har två större evenemang anordnats. Dels en tvådagars nätverksträff för de stora kommunerna i länen där politiker, polis och samordnare, sammanlagt 40 personer deltog. Dagarna ägnades helt åt narkotika. Dels anordnades för sjunde året i rad två fördjupningsdagar för 70 lokala ANDT-samordnare i de åtta länen.

Nationellt utvecklingsarbete - SLUSS

Länsstyrelsen i Örebro län har fått länsstyrelsernas uppdrag att fortsätta arbetet med SLUSS. I år har det inneburit att:

- Ta fram en fördelningsmodell och fördela verksamhetsmedel för ANDT-arbetet till länsstyrelserna.
- Ta fram en rapporteringsmall för medlen.
- Fortsätta arbetet med att gemensamt inom länsstyrelserna utveckla kärnverksamheterna inom ANDT-uppdraget.
- Planera och genomföra en grundutbildning för nya lokala ANDT-samordnare tillsammans med Folkhälsomyndigheten och CAN.

Arbetet har skett i nära samverkan med övriga länsstyrelser. En särskild planeringsgrupp har funnits för grundutbildningen, i övrigt har alla ärenden beretts i en särskild grupp med representanter för fyra länsstyrelser. Arbetet har regelbundet stämts av med länsstyrelsernas Chefsforum för Social hållbarhet.

Föräldrastödssamordning

Länsstyrelsernas har fått i uppdrag av regeringen att samordna det regionala föräldrastödet och att stödja föräldrastödjande aktörer på regional och lokal nivå. Länsstyrelsen i Örebro län har också

uppdraget att i samverkan med övriga länsstyrelser lämna en samlad rapport till Regeringskansliet. Länsstyrelserna har gemensamt beslutat om att samverka både kring arbetet med uppdraget och med rapporteringen av detsamma. Länsstyrelsen i Örebro län har tagit en framträdande roll i detta gemensamma arbete. Följande redovisning består därför av två övergripande delar, dels det länsstyrelsegemensamma arbetet och dels arbetet i Örebro län.

Det länsstyrelsegemensamma arbetet

Tidigt under 2014 påbörjades diskussioner mellan de enhetschefer som ansvarar för föräldrastödsuppdraget på länsstyrelserna om hur samverkan kunde utvecklas. Tre enhetschefer, varav enhetschefen för Social hållbarhet på Länsstyrelsen i Örebro län var en dem, fick ansvaret att arbeta vidare med detta. Det innebar bl.a. diskussioner med Folkhälsomyndigheten och Sveriges kommuner och landsting om uppdraget och dess relation till deras verksamheter. En länsstyrelsegemensam dag planerades också av chefsgruppen och genomfördes i Örebro den 9 maj. På mötet deltog representanter från Socialdepartementet. Några avgörande beslut för det länsstyrelsegemensamma arbetet togs under mötet:

- Att tillsätta ett arbetsutskott för det gemensamma arbetet.
- Att Örebro län ansvarar för att ta fram ett underlag för en analys av nuläget inom respektive län vad gäller universellt stöd till föräldrar med tonårsbarn.
- Att ta fram en gemensam kunskapsbas för föräldrastödsuppdraget.
- Att fortsätta ha länsstyrelsegemensamma träffar inom uppdraget.

Arbetsutskottet

Ett arbetsutskott med representanter från sex länsstyrelser har tillsatts under ledning av Länsstyrelsen i Örebro län. Arbetsutskottet ansvarar för att planera och genomföra aktiviteter och insatser som gynnar alla län och för den fortsatta dialogen med andra myndigheter och nationella organisationer som arbetar med stöd till föräldrar med tonårsbarn. Dialoger har bl.a. förts med Folkhälsomyndigheten, Sveriges kommuner och landsting och forskare vid flera av de lärosäten som tidigare fått medel för utveckling och utvärdering av föräldrastöd. Dialoger har också förts internt inom länsstyrelserna för att arbetet med föräldrastödsuppdraget ska kunna samordnas med andra relevanta uppdrag på länsstyrelserna. Detta är särskilt viktigt när det gäller länsstyrelsernas arbete med jämställdhet och barnets rättigheter eftersom det är två utgångspunkter för föräldrastödsuppdraget, men också när det gäller länsstyrelsernas ANDT-uppdrag.

Arbetsutskottet rapporterar till det befintliga Chefsforumet för Social hållbarhet som består av representanter från samtliga länsstyrelser.

Ett gemensamt analysunderlag

I vissa län finns det sedan tidigare en regional struktur för föräldrastödsarbetet, men denna satsning är den första där ett regionalt stöd kan utvecklas på ett liknande sätt i hela landet. En befintlig regional struktur behöver heller inte innebära att det erbjuds universella insatser som riktar sig till föräldrar med barn i tonåren. Det är därför av största vikt att få en bra bild över nuläget vad gäller föräldrastödet i landets alla län. I litteraturen kring hälsofrämjande och förebyggande arbete poängteras också vikten av systematisk planering för ett lyckat förändringsarbete. Folkhälsomyndigheten betonar också detta i den vägledning i lokalt och regionalt föräldrastödsarbete som togs fram som ett led i att sprida erfarenhet från en rad föräldrastödsprojekt i landet. Förutsättningarna för att lyckas ökar alltså väsentligt om arbetet inleds med en väl genomförd analys av nuläget som inkluderar en beskrivning av de förutsättningar som finns för uppdraget. För att länsstyrelserna ska kunna utveckla stödet till de föräldrastödjande aktörerna måste analysen också innehålla behov och önskemål bland de berörda.

Länsstyrelsen i Örebro län har ansvarat för att tillsammans med arbetsutskottet ta fram ett analysunderlag för de länsspecifika analyserna. Efter dialog med samtliga länsstyrelser beslutades att sex frågeområden skulle ingå. Frågeområdena handlar om:

1. förutsättningar för föräldrastödsarbetet regionalt och lokalt
2. vilket universellt föräldrastöd som erbjuds i länen
3. hur länsstyrelserna kan stödja föräldrastödjande aktörer
4. vilka hinder och utmaningar som kan identifieras regionalt och lokalt
5. hur arbetet med att erbjuda föräldrar stöd och nå föräldrar kan utvecklas och stärkas samt
6. hur arbetet kan följas upp och utvärderas.

Varje länsstyrelse är självklart fri att lägga till fler frågeområden i sina analyser.

För att tillgodose länsstyrelsernas behov av en gemensam kunskapsbas för föräldrastödsuppdraget inkluderar analysen också några övergripande frågor. Arbetsutskottet ansvarar för denna del av analysen som alla länsstyrelser ska kunna ha nytta av oavsett regionala och lokala förutsättningar. Det handlar bl.a. om vad tidigare forskning säger om vilken kunskap som finns kring föräldrastödjande insatser under tonårstiden och om föräldrars behov av och önskemål om stöd. Denna gemensamma analysdel handlar också om att omvärldsbevaka föräldrastödsfrågan.

Den samlade rapporten som ska lämnas till Regeringskansliet kommer att bygga både på de länsspecifika analyserna och på den övergripande analysen.

Länsstyrelsegemensamma träffar

Under 2014 har två länsstyrelsegemensamma träffar anordnats. Det första genomfördes alltså den 9 maj och handlade om tolkningen av vårt uppdrag och behov av samverkan mellan länsstyrelserna. Den andra träffen genomfördes under hösten och handlade framför allt om analysarbetet.

Uppdragsutbildning vid Örebro universitet: Förebyggandets konst – Föräldrastöd

Regeringen har gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att i samverkan med Örebro universitet fortsätta att ge utbildning i föräldrastödjande arbete. I uppdragstexten står att Folkhälsomyndigheten bör samråda med Länsstyrelsen i Örebro län. Uppdraget ska också vid behov samordnas med övriga insatser och regeringsuppdrag som rör olika slag av föräldrastöd. Länsstyrelsen i Örebro län har därför haft dialog med både Folkhälsomyndigheten och Örebro universitet kring upplägg av utbildningen. Ett resultat av detta är att utbildningen nu ännu tydligare än tidigare inkluderar stöd till föräldrar med tonårsbarn. Länsstyrelsen i Örebro län också presenterat länsstyrelsernas föräldrastödsuppdrag på de utbildningstillfällen som getts under hösten 2014.

Ett gemensamt kommunikationsunderlag

För att länsstyrelserna ska kunna stödja föräldrastödjande aktörer måste uppdraget kommuniceras på ett tydligt sätt. Det är viktigt att de föräldrastödjande aktörerna får realistiska förväntningar kring vad länsstyrelserna kan bidra med på regional och lokal nivå. Det har kommit fram önskemål om att arbetsutskottet tar fram underlag för olika typer av kommunikation, t.ex. en bildbank för presentationer, text till webbsidor och powerpoint-mallar. Detta arbete har påbörjats, men kommer att fokuseras ytterligare under nästa år.

Föräldrastödssamordning i Örebro län

I Örebro län pågår arbetet med den länsspecifika analysen enligt den gemensamma analysmall som tagits fram. Insatserna som hittills genomförts redovisas nedan under frågeområde 1-5 i analysen.

1. Vilka förutsättningar finns för arbetet regionalt och lokalt?

I Örebro län har en rad nyckelpersoner och nyckelgrupper identifierats. Föräldrastödssamordnaren har träffat ett urval av dessa nyckelpersoner och grupper. Hittills har det framför allt handlat om nyckelpersoner med samordnade tjänster, såsom folkhälsostrateger i kommunerna, utredare inom barn- och ungdomsfrågor inom landstinget, utvecklingsledare på regionförbundet och i viss mån kommunala förvaltningschefer och andra chefer med strategiskt ledningsansvar.

I Örebro län finns också sedan några år tillbaka ett nätverk för föräldrastödjande aktörer där diskussioner om förutsättningar för att utveckla stödet till föräldrar med tonårsbarn har diskuterats. Det övergripande målet med föräldrastödsnätverket är att alla föräldrar i regionen ska erbjudas ett kunskapsbaserat, behovsanpassat och likvärdigt stöd i föräldraskapet. Syftet med länssamverkan är att öka förutsättningarna för att stödet i föräldraskapet blir likvärdigt i regionen, att mötas utifrån olika kompetenser och att undvika parallella spår. I gruppen finns representanter från Örebro läns landsting, Regionförbundet Örebro, Örebro läns idrottsförbund, Länsstyrelsen i Örebro län och länets kommuner. Det är Örebro läns landsting som är sammankallande. Föräldrastödssamordnaren på Länsstyrelsen har också identifierat andra nätverk där föräldrastödsfrågan tas upp, såsom nätverk för familjecentraler och nätverk för integrationsfrågor. Arbetet med att identifiera idéburna organisationer som bedriver föräldrastödjande insatser har påbörjats.

En sammanställning har också gjorts av mål- och styrdokument som inkluderar stöd till föräldrar med tonårsbarn. Exempelvis inkluderar det regionala programmet för social välfärd, den regionala länsstrategin för ANDT-frågor och länets folkhälsoplan mål kring stöd till föräldrar.

2. Vilket universellt stöd till föräldrar med barn i tonåren erbjuder aktörerna i länet?

Föräldrastödssamordnaren har haft kontakt med en rad nyckelpersoner i länet för att få information om vilka insatser som genomförs för föräldrar med barn i tonåren. I Örebro län har också flera kartläggningar genomförts av det befintliga föräldrastödet. Den senaste är genomförd under våren 2014 och visar att alla länets kommuner utom en erbjuder stöd till föräldrar med tonårsbarn. Det framgår dock inte om stödet är universellt eller selektivt. Kartläggningen visar också att det är svårt att uppskatta hur många individer som nås av stödet. En genomgång av kommunernas och landstingets webbplatser har också gjorts för att få en bild över vilket stöd som erbjuds.

3. Hur kan länsstyrelserna stödja föräldrastödjande aktörer?

I de dialoger som har förts med nyckelpersoner framkommer ett stort behov av att utveckla stödet till föräldrar med barn i tonåren. De föräldrastödjande aktörerna vill få stöd i vilka typer av insatser som finns och vilka man bör satsa på när det gäller föräldrar med barn i tonåren. Nyckelpersonerna poängterar dock att det på lokal nivå kan vara svårt att avgränsa arbetet till att bara handla om föräldrar med barn i tonåren.

En förutsättning för att de föräldrastödjande aktörerna ska kunna kommunicera sitt behov av stöd är att Länsstyrelsen presenterar uppdraget och ger en realistisk bild av vad som kan förväntas. Därför har föräldrastödssamordnaren presenterat uppdraget i flera olika forum, exempelvis på

nätverksträff för familjecentraler och på en chefsdag för ANDT-frågor. Dialogen med nyckelpersoner kring denna fråga fortgår och fler aktörer bör bli inkluderade i diskussionerna.

4. Vilka hinder och utmaningar kan identifieras regionalt och lokalt?

På regional nivå pågår en organisationsförändring vad gäller Örebro läns landsting och Regionförbundet Örebro. 2015 kommer dessa organisationer att gå samman och bilda Region Örebro län. Det innebär att det just nu sker stora förändringar och att det varit svårt att få någon klar bild över hur den regionala samverkan kring föräldrastödsfrågor kommer att se ut. På lokal nivå handlar det bl.a. om att tiden inte räcker till för de lokala aktörerna att utveckla föräldrastödsarbetet och svårigheter med att locka föräldrar till de insatser som erbjuds.

5. Hur kan arbetet med att erbjuda föräldrar stöd och att nå föräldrar utvecklas och stärkas?

Nyckelpersonerna talar om behovet av att utveckla arbetet på flera arenor för att nå fler föräldrar med insatser, t.ex. skolan, idrottsföreningar och familjecentraler. Det finns också ett behov av att utveckla arbetet med att nå pappor i lika stor utstäckning som mammor och att nå föräldrar från olika etniska grupper. En annan aspekt som diskuteras är att utveckla olika former av föräldrastöd för att möta föräldrars olika behov. Diskussioner kring detta bör fortgå samtidigt som resultatet från den övergripande analysen som arbetsutskottet genomför bör beaktas innan några förslag till åtgärder presenteras.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 6.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter

Kostnader och årsarbetskrafter för folkhälsa	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader (exkl. OH)¹⁾	2 453	2,34
varav Allmänt och övergripande inom folkhälsa (700)	487	0,50
varav Fördelning av statsbidrag (704)	0	0,00
varav Alkohol- och tobaksärenden (705)	472	0,68
varav alkoholärenden (7051 - 7053)	351	0,52
varav tobaksärenden (7054 - 7056)	122	0,16
Totala kostnader (inkl. OH)¹⁾	3 419	

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11)

Tabellen skall innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Uppgifter i tabellen skall endast redovisas för senaste räkenskapsår (dvs. 2014)

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Länsstyrelseinstruktion 5§

6. Länsstyrelsen ska verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak

Bra planer för bättre hälsa

Länsstyrelsen verkar för folkhälsan bl.a. i samband med samråd och granskning av kommunala översiktsplaner där strategiska utvecklingsfrågor behandlas. I samband med handläggningen av kommunala detaljplaner bevakar Länsstyrelsen påverkan på människors hälsa, säkerhet och miljö.

Förebyggande arbete för folkhälsa inom krishantering

I Länsstyrelsens arbete med krishantering berörs folkhälsomålet utifrån Länsstyrelsens uppdrag att arbeta förebyggande mot samhällsstörningar och olyckor samt att säkerställa en god krishanteringsförmåga om en samhällsstörning eller kris skulle inträffa. Ett av regeringens mål med samhällets krisberedskap är att trygga hälsan och den personliga säkerheten för barn, kvinnor och män. Detta ligger till grund för krisberedskapsarbetet i länet. I samband med kommunträffar och olika nätverksträffar under året har Länsstyrelsen ställt frågan till kommunerna om hur beredskapen ser ut för att uppnå målet om ett tryggt samhälle.

Projekt sociala risker

Länsstyrelsens risk- och sårbarhetsanalyser pekar på vilka de största riskerna är i länet, vilka konsekvenser riskerna kan få och vår förmåga att hantera dem. Det projektarbete inom området sociala risker som Länsstyrelsen påbörjade 2013 behandlar bl.a. vad som är skyddsvärt i en kommun och varje individs möjlighet till god hälsa och trygghet. Inom projektet har Länsstyrelsen under våren 2014 i samarbete med Västerortspolisen i Stockholm och Polisen i Örebro län haft ett seminarium om samverkan i praktiken och erfarenheter efter Husby-händelsen under rubriken "Att hantera och kunna förebygga social oro". Målgruppen för projektet har varit samhällsaktörer med möjlighet att förebygga eller motverka social oro, exempelvis regionförbundet, länsstyrelsen, polisen, kommuner, socialtjänst, skola, fritidsverksamhet, beredskapssamordnare, räddningstjänst, trossamfund, ideella organisationer, BRÅ och andra samordningsfunktioner.

Livskvalitet och ökad hälsa genom skyddad natur och kulturmiljö

Naturmiljöer med en rik biologisk mångfald liksom upplevelser och förståelser av vardagsnära kulturmiljöer är viktiga grundstenar för hälsa, livskvalitet och välfärd. En stor del av våra kulturmiljöer, naturreservat och nationalparker används flitigt både för friluftsliv och för naturturism. Länets kulturhistoriska miljöer är viktiga för att skapa lokal identitet, trygghet och förankring. De är också en källa till kunskap och förståelse för människors liv och förutsättningar i gångna tider, vilket ger perspektiv på dagens livsförutsättningar. Naturreservaten i länet hjälper till att tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Insatser som främjat folkhälsan

Genom att informera om miljöerna och förse dem med anordningar som rastbord, stigar m.m. bidrar vi till att människor hittar ut till våra kultur- och naturmiljöer och lättare kan använda dem för rekreation av olika slag. Genom skydd, förvaltning, samråd och lagtillsyn ser Länsstyrelsen till att dessa miljöer bevaras och brukas med bibehållna värden.

Flera konkreta insatser under året har bidragit till folkhälsan inom länets skyddade natur och kulturmiljöer. I listan nedan ges några exempel på hur Länsstyrelsen under 2014 har stöttat och uppmuntrat länets invånare och besökare att ta del av natur och kultur, både genom informationsinsatser och genom att förbättra och underhålla tillgängligheten.

- Större och mindre skötselåtgärder i flertalet av länets drygt 180 naturreservat som förvaltas av Länsstyrelsen (både naturvårdsskötsel och underhåll och förnyelse av anordningar för friluftslivet).
- Guidningar på temat ”Månadens reservat” i samarbete med naturvårdsstiftelsen Hopajola.
- Nya informationsskyltar till ett tiotal naturreservat.
- Uppdaterad information om naturreservat och nationalparker på webben.
- Försett turistbyråer med flera med reservatsfoldrar.
- Invigning av naturreservaten Getapulien och Skärmarbodabergen.
- Påbörjad restaurering av torp till raststuga i Herrfallsäng och insatser för att öka tillgängligheten främst för personer med synnedsättning (avslutas 2015).
- Påbörjad byggnation av nytt fågeltorn i Skagershultsmossen och satsning på ökad tillgänglighet genom bl.a. information och förbättrad stig (slutförs 2015).
- Vindskydd i anslutning till naturreservaten Snavlunda-Tjälvesta och informationsskyltar utmed reservatens vandringsstigar.
- Omtryck av informationsskyltar till sju kulturmiljöer.
- Uppdaterad och kompletterad information om kulturmiljöer på webben, bl.a. med beskrivningssidor om ett femtontal kyrkor.
- Förbättrad information och ökad tillgänglighet i kulturreseptatet Pershyttan.
- Markvård av ett 40-tal fornlämningar.
- Projekt inom regeringens satsning Kulturarvslyftet, som syftar till att skapa meningsfull sysselsättning för personer med funktionsnedsättningar. Länsstyrelsen har drivit och deltagit.
- Inlett samverkan med Örebro kommun, regionförbundet, landstinget och stiftelsen Activa med syfte att tillgängliggöra kulturmiljöer i anslutning till vandringsleder i Kilsbergen.
- Inlett samverkan med Trafikverket och ett flertal lokala aktörer kring tre vägsträckningar i länet för att tillgängliggöra kultur- och rekreationsmiljöer i anslutningar till dessa.

Folkhälsa inom ANDT

För området alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT) har Länsstyrelsen arbetat utifrån länsstrategin för att implementera den nationella ANDT-strategin. Under året har Länsstyrelsen genomfört en ANDT-dag för enbart chefer inom kommun, landsting och polis samt genomfört gemensamma utvecklingsdagar med Länsstyrelsen i Värmlands län där fokus var små kommuner.

Länsstyrelsen har under året genomfört kunskapshöjande konferenser för lärande och hälsa för länets skolor och som riktade föräldrastöd. Vi har också genomfört tillsyn på alkohol och tobak i länets större kommuner. Sammantaget kan vi konstatera att alkoholkonsumtionen går ner och så även rökandet. Vad gäller narkotika ser vi ingen tydlig tendens vare sig till det bättre eller till det sämre i länet.

Säkra livsmedel för människors hälsa

Som en del av arbetet för säkra livsmedel har Länsstyrelsen det löpande uppdraget att revidera och stödja kommunerna i livsmedelskontrollen. Under 2014 har Länsstyrelsen påbörjat en ny revisionscykel av kommunrevisioner och reviderat Örebro kommuns miljöförvaltning.

Länsstyrelsen har även deltagit i Livsmedelsverkets revision av Sydnärkes miljöförvaltning med fokus på dricksvattenskontroll.

God kunskap och samverkan mellan kontrollmyndigheterna i länet och centralt är en förutsättning för en god livsmedelssäkerhet. De två årligen återkommande länsmöten som anordnas för länets kommunala livsmedelsinspektörer har genomförts som planerat. Vid höstmötet deltog landstingets smittskyddsenhet för uppdatering om smittskyddsläget i länet och dialog kring aktuella smittskyddsfall. En gemensam lathund för hantering av livsmedels- och dricksvattenburna utbrott har tagits fram inom ramen för denna samverkan och finns nu tillgänglig på landstingets webbplats.

Smittskydd och djurhälsa främjar folkhälsan

Inom området smittskydd har länsveterinärerna under året följt smittskyddsläget i länet och varit behjälplig i misstänkta fall av smitta enligt uppdrag av Jordbruksverket. Under 2014 har veterinärerna t.ex. stöttat med information till de djurhållare som påverkats av Jordbruksverkets riktlinjer i samband med ökad risk för fågelinfluensa.

Länsstyrelsen genomför årligen kontroller av märkning, journalföring och rapportering till centrala nötkreaturregistret, CDB. Dessa regler finns för att exempelvis möjliggöra spårning vid utbrott av smittsamma sjukdomar.

Som en viktig del i att minska läkemedelsanvändningen och därmed minska uppkomsten av multiresistenta bakterier utför Länsstyrelsen tillsyn över djurhälsopersonal och av hur läkemedel används. Länsstyrelsen har under året genomfört 38 kontroller av djurhälsopersonal och i detta arbete haft fokus på antibiotikaanvändning inte bara för lantbrukets djur utan också för sällskapsdjur. Denna fråga har också lyfts genom information i Länsstyrelsens informationsblad. Länsveterinär har också deltagit aktivt i det nationella forum som bildats för att stötta arbetet med att minska antibiotikaanvändandet nationellt. Arbetet med minskad antibiotikaanvändning kommer att vara fortsatt prioriterad av Länsstyrelsen.

Jämställdhet

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 80*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,60	0,64	0,70
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	3,61	4,37	4,85
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,75	3,10	3,50
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	6 130	9 436	14 521
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	3,99	6,26	9,26
Antal ärenden, inkomna och upprättade	24	36	22
Antal beslutade ärenden	15	17	15
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	5	2
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	1 522	604	571

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Årsarbetskraftskostnaderna har minskat något under 2014. Orsaken går att finna i en ökad samverkan och samfinansiering med andra aktörer. Vi kan fortfarande konstatera att det är fler kvinnor som söker till jämställdhetsprojekt, och vi arbetar aktivt för att få fler män att bli intresserade.

Andelen inkomna och upprättade ärenden är färre 2014 jämfört med 2013 på grund av det gemensamma projektet vi har tillsammans med Socialstyrelsen som nu fördelar utvecklingsmedel som Länsstyrelsen tidigare hanterade.

Antal beslutade ärenden är kopplat i huvudsak till de medel mot hedersrelaterat våld och förtryck som Länsstyrelsen fortfarande fördelar och handlägger. Antalet ligger i nivå med tidigare år.

Ärendet som är äldre än två år har naturliga orsaker och beror på att sökande av projektmedel ännu ej har rekviderat de sista projektmedel det fått beslut på. År 2014 fick Länsstyrelsen möjlighet att utlysa projektmedel inom det fjärde jämställdpolitiska målet, därav de ökade bidragsutbetalningarna.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Jämställdhet

Jämställdhetsrådet – länssamverkan kring strategiskt jämställdhetsarbete

Jämställdhetsrådet är Länsstyrelsens forum för samverkan kring jämställdhetsarbetet i Örebro län och de jämställdhetspolitiska målen. Rådet ska bidra till bättre kunskap om jämställdhetsfrågor och bättre samordning av jämställdhetsarbetet. Jämställdhetsrådet ansvarar för revidering och uppföljning av länets jämställdhetsstrategi. I rådet ingår företrädare för kommuner och landsting, Regionförbundet Örebro, Örebro universitet, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, näringslivsorganisationer, fackförbund. Ordförande för Jämställdhetsrådet är landshövding

Rose-Marie Frebran. Under 2014 har Länsstyrelsen bjudit in till fyra möten med Jämställdhetsrådet i syfte att belysa relevanta områden för länets utveckling ur ett jämställdhetsperspektiv.

Parterna som ingår i Jämställdhetsrådet engageras som värdar för mötena och är delaktiga i utformandet av programinnehållet. Detta är en framgångsfaktor som ger unika möjligheter att ta del av den expertkunskap som finns hos de olika företrädarna. Arbetssättet bidrar även till ökad kunskap om varandras verksamheter, vilket förbättrar förutsättningarna för framgångsrik och strategisk samverkan. Landstinget och regionförbundet hade i början av året den pågående regionbildningsprocessen som tema för ett möte. Fokus låg på vad som sker med jämställdhetsfrågorna och jämställdhetsarbetet inom den nya Region Örebro län.

För att fördjupa kunskapen om nyanlända kvinnors och anhöriginvandrares förutsättningar för etablering på arbetsmarknaden bjöds den tidigare AKKA-utredaren Elin Lindell in till vårens möte. Också ledamöter från länets Integrationsråd deltog vid det mötet för dialog och erfarenhetsutbyte.

Fackets roll för att driva jämställdhetsarbete framåt vad gäller villkoren på arbetsmarknaden och i familjelivet har lyfts i rådet. Experter från LO respektive TCO bidrog med ett nationellt perspektiv och företrädarna i rådet berättade vad som görs regionalt och lokalt.

Länsstyrelsen bedömer att årets möten har varit givande och skapat goda förutsättningar för strategisk samverkan kring jämställdhetsarbetet i länet.

Jämställdhetsstrategi för Örebro län 2013-2016

Örebro läns strategi för jämställdhet 2013-2016 arbetades fram av en arbetsgrupp inom Jämställdhetsrådet och antogs under våren 2013. Strategin är uppbyggd på sju fokusområden med koppling till regionala behov och utmaningar. Övergripande fokus är att synliggöra ojämställdhet genom att ta fram kunskap och fakta med hjälp av könsuppdelad statistik.

Länsstyrelsens bedömning är att strategin mottagits väl av olika parter ute i länet. Ledamöter i jämställdhetsrådet rapporterar om att kommuner och andra aktörer använder strategin som utgångspunkt och vägledning i sitt eget jämställdhetsarbete.

För att öka genomslagskraften ytterligare behövs mer arbete för att göra strategin mer känd. Länsstyrelsen har under 2014 därför arbetat för att i olika sammanhang synliggöra och sprida kunskap om strategin. Ett exempel är den regionala konferensen ”Jämställdheten i Örebro län: Var var vi? Var är vi? Vart ska vi?” som genomfördes i november. Där berättades bl.a. om lokala och regionala utvecklingsarbeten inom gender budgeting och maskulinitetsfrågor - två områden där Örebro län ur ett nationellt perspektiv ligger i framkant.

Länsstyrelsen ansvarar för att de regionala indikatorerna för respektive fokusområde följs upp och analyseras. Arbetet med uppföljningen leds av den särskilt sakkunniga med Jämställdhetsrådet som rådgivande funktion. Resultatet av uppföljningen sammanställs i en rapport som beräknas vara klar i början av 2015.

Maskulinitet i förändring – en konferens med fokus på den manliga normen

Då mannen eller det manliga ofta utgör norm finns behov av att belysa och problematisera begreppet maskulinitet. Länsstyrelsens Jämställdhetsråd har därför valt att sätta fokus på begreppet genom att arrangera en årligen återkommande maskulinitetskonferens. Årets tema var ”maskulinitet och makt”. Konferensen, som samlade cirka 120 deltagare, genomfördes i oktober 2014 i samarbete med Örebro läns landsting och organisationen Män för jämställdhet. Konferensen är en mötesplats för forskare och praktiker och väcker intresse hos politiker, tjänstemän och intresseorganisationer såväl inom som utanför länet. Konferensen är unik i den bemärkelsen att den är normkritisk och sätter maskulinitetsbegreppet i fokus. Då konferensen inte har någon direkt motsvarighet på annat håll finns ett stort intresse från media. Redan nu planeras för 2015 då temat kommer vara ”maskulinitet och föräldraskap”.

Jämställd regional tillväxt

Länsstyrelsens särskilt sakkunnig i jämställdhet är granskare av regionförbundets arbete med framtagande och genomförande av länets regionala utvecklingsplan/strategi (RUP/RUS). Under 2014 har vår särskilt sakkunnig i jämställdhet deltagit i alla möten kring länet tillväxtarbete och dessutom kontinuerligt bistått regionförbundets processledare i uppföljningen av arbetet med handlingsplanen för jämställd regional tillväxt. Handlingsplanen ska nu uppdateras och förlängas till att gälla även 2015-2016 i väntan på nästa RUP/RUS. Länsstyrelsens särskilt sakkunnig i jämställdhet har deltagit kontinuerligt i Tillväxtverkets träffar som berört regional tillväxt. Den särskilt sakkunniga deltar även i regionens Kompetenskansli, det vill säga i arbetet med jämställd regional kompetensutveckling.

Samarbetet med regionförbundet har fungerat mycket bra under 2014 och det finns goda förutsättningar att det kommer att finnas ett jämställdhetsperspektiv i det framtida regionala utvecklingsarbetet. Vår särskilt sakkunnig i jämställdhet deltar i arbetet kring strukturfondsarbetet, bl.a. programskrivning och projektplanering, för att jämställdhetsintegrera det arbetet. Länsstyrelsen deltar även i diskussionerna kring framtagandet av ett processtöd i jämställdhetsintegrering och eventuellt fler tvärsektoriella perspektiv, inför hela strukturfondsperioden. För att ytterligare stärka samverkan kring jämställdhetsarbetet är den särskilt sakkunniga ordförande i det regionala resurscentras projekt JämFÖR.

Statligt nätverk kring jämställdhet

Länsstyrelsens särskilt sakkunnig i jämställdhet kallar och möter två gånger per år representanter från statliga myndigheter i länet. De myndigheter som skickat representanter är: Försäkringskassan, Kriminalvården, Polismyndigheten, SCB, Skatteverket, Tingsrätten, Örebro universitet, Försvarsmakten, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket. Syftet är att stötta dessa myndigheter i deras jämställdhetsarbete. Det har också handlat om att följa upp de 18 nationella statliga myndigheters uppdrag att jämställdhetsintegrera sina myndigheter (LIM) och hur det har återspeglats sig regionalt. Vi tar även upp regionala nyheter och annat som varje myndighet vill ta upp. Ett problem är den statliga organiseringen eftersom alla har olika geografiska ansvarsområden.

Nätverk

Länsstyrelsens särskilt sakkunnig i jämställdhet kallar ett par gånger om året alla i länet som har uppdrag att arbeta strategiskt med jämställdhetsintegrering inom kommun och landsting. Det är träffar där vi diskuterar innehållet i länets jämställdhetsstrategi och hittar gemensamma uppdrag, som gender budgeting och det fjärde jämställdhetspolitiska målet.

Praktiker–forskarnätverk

Länsstyrelsen har under 2014 bjudit in genusforskare från Örebro universitet och praktiker inom jämställdhetsområdet från Örebro län till ett genusmingel. Syftet var att skapa en mötesplats som annars inte finns, att få kunskap om varandra för att lättare kunna ta kontakt i vardagen. I år höll Ann-Christin Callerstig och Kristina Lindberg en kort inledning om sin rapport *Jämställdhetsintegrering som social innovation*. Sedan blev det speedmeeting mellan deltagarna. Mötet var mycket uppskattat av bägge parter och vi kommer fortsätta och utveckla detta under nästa år.

Örebro läns Kvinnolobby – stärker länets kvinnor

Länsstyrelsen stärker kvinnors ställning i näringslivet och i samhället genom att, med landshövdingen som ordförande, samla och samordna Örebro läns Kvinnolobby. Kvinnolobbyn består av 27 ideella ledamöter från hela länet och representerar privat, offentlig och ideell sektor. Lobbyn arbetar aktivt för att tillvarata kvinnors goda idéer, resurser och stödjande miljöer för att förändra strukturer i länet. Under året har lobbyn haft tre möten med olika teman och inriktning. Dessutom har lobbyn under 2014 gjort särskilda insatser och påverkansarbete inom några prioriterade områden, se nedan.

Dialogmöte med länets riksdagsledamöter

Kvinnolobbyn bjuder årligen in länets riksdagsledamöter till en dialog. Det är en viktig del av lobbyns arbete för att stärka kvinnors ställning och förbättra kvinnors villkor i samhället i Örebro län. Vid årets dialog deltog fem av länets riksdagsledamöter och 15 ledamöter från Örebro läns Kvinnolobby. Under ledning av lobbyns ordförande landshövding Rose-Marie Frebran fördes dialog kring hur jämställdhet kommer att synas/märkas i den kommande politiska retoriken och om den ojämlika hälsan.

Nordiskt forum

I juni månad genomfördes Nordiskt forum Malmö 2014 – New Action on Women's Rights, med fokus på att analysera läget och tillsammans sätta agendan för framtidens jämställdhetspolitik. Närmare 20 000 personer deltog och över 200 organisationer ur den nordiska kvinnorörelsen stod som arrangörer, däribland Örebro läns Kvinnolobby. Under året har lobbyn deltagit på nationella möten inför forumet, bl.a. med en representant i den Nationella kommitténs programgrupp.

Lobbyn uppmärksammar

Under året har kvinnolobbyn arbetat med att uppmärksamma och uppmuntra personer och organisationer som gjort en insats för jämställdhetsarbetet i Örebro län. Bland annat har man genomfört en föreläsning under temat ”Kvinnor i rättsalen” och lyft fram förebilder i länet. Under hösten fick Tomas Wetterberg, bl.a. drivande inom Män för jämställdhet, en särskild utmärkelse för sina insatser för jämställdheten i Örebro län.

Regionalt Resurscentrum Örebro län – Stärker kvinnor i näringsliv och arbetsliv

Sedan 2002 finns Regionalt Resurscentrum Örebro Län (RRC) placerat på Länsstyrelsen. Det regionala resurscentrat är det enda resurscentrat i länet som har stöd från Tillväxtverket. Vi har därför en central roll när det gäller att samordna aktiviteter och ge stöd till de sju lokala kvinnliga nätverk/resurscentra i länet som vi samverkar med. Samordnarna för RRC deltar aktivt i det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet för att initiera och genomföra olika typer av insatser och projekt. RRC arbetar för ett jämställt regionalt tillväxtarbete tillsammans med länets lokala nätverk för att förbättra kvinnors möjligheter till företagande, entreprenörskap, kompetens- och karriärutveckling.

Arbetet syftar till att få in ett jämställdhetsperspektiv i länets regionala tillväxtarbete, på såväl lokal som regional nivå. Ett tydligt fokus är att koppla insatser till den ordinarie verksamhet som olika aktörer i länet bedriver, med fokus på hur jämställdhetsperspektivet kan bidra till och bli ett verktyg för utveckling för såväl enskilda verksamheter som för regionen i stort. Verksamheten bedrivs inom ramen för projektet JämFÖR utifrån fyra huvudsakliga arbetssätt: synliggöra, öka inflytande och delaktighet, kunskapsutveckla och samverka.

RRC har en väl etablerad samverkan med regionförbundet. RRC har under året varit delaktiga i processer och samverkansgrupper kring de regionala handlingsplanerna för områdena jämställd regional tillväxt och kompetensförsörjning. Exempel på en konkret insats under 2014 är en tankeverkstad på temat ”Kvinnor och teknik” för Teknikcollege i Örebro län i syfte att göra teknikutbildningar attraktivare för både killar och tjejer och bryta könsstereotypa utbildningsval.

Insatser för att höja jämställdhetskunskaperna hos företagsrådgivare i privat och offentlig sektor har genomförts i form av satsningen ”Affärsrådgivning på lika villkor”. Tio seminarier har genomförts med syftet att ge deltagarna konkreta verktyg för förändring och hur man praktiskt kan integrera ett jämställdhetsperspektiv i rådgivningssituationen.

Under året har RRC tagit fram ”Föreställningar om framgång” som är en intervjustudie om kvinnors och mäns erfarenheter i arbetslivet. Studien har genomförts av Åsa Kroon, professor i medie- och kommunikationsvetenskap vid Örebro universitet. Med utgångspunkt i studien har vi ordnat föreläsningar för att synliggöra kvinnors möjligheter till karriärutveckling.

Styrguppen för projekt JämFÖR deltog under delar av Almedalsveckan för att bevaka områden som är relevanta för projektet med syfte att lära, nätverka och påverka.

RRC Örebro län har tillsammans med särskilt sakkunnig i jämställdhet på Länsstyrelsen genomfört kunskapshöjande dialoger om jämställdhetsfrågorna med de politiska länsorganisationerna. Vi är också ett av sex utvalda resurscentrum som Tillväxtverket har bett att lämna synpunkter på rapportversionen av *Nationell strategi för ett företagsfrämjande på likvärdiga villkor*.

Sammantaget har verksamheten strategiskt verkat för att skapa förutsättningar för att kvinnor och män ha samma förutsättningar att nå inflytande och få tillgång till tillväxtresurser i länet.

Kvinnofrid

Årets arbete inom kvinnofrid har fokuserat på barns och ungas våldsutsatthet. Länsstyrelsen har i samverkan med andra aktörer i länet arrangerat flera konferenser om barns rättigheter och särskilt belyst pojkars och unga mäns våldsutövande och våldsutsatthet. Teman för konferenserna har också varit det strukturella våldet i form av prostitution och människohandel och utredningsmetoder för att upptäcka våld, och ekonomiskt våld i anslutning till våld i nära relationer. Skolan har tagit en aktiv del i det våldspreventiva arbetet under året som gått. Samarbete med universitetet och forskningen har skett både genom ett nationellt projekt med Socialstyrelsen och i direkt samverkan med Örebro universitet.

Årets aktiviteter

Under 2014 har flera konferenser anordnats på teman som ska fördjupa och stärka kompetensen och metodutvecklingen hos professionella och ideella som arbetar med våldsutsatta och våldsutövare. Vi har bl.a. genomfört en tvådagars forskar- och praktikerkonferens tillsammans med forskare i genusvetenskap från Örebro universitet. I samverkan med andra aktörer har vi genomfört en utbildningsserie (med gymnasieskolan) om det fjärde jämställdhetsmålet, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck och vi har genomfört en nationell konferens om trafficking. Dubbelt utsatta, om våld och funktionsnedsättning, är en satsning om särskilt utsatta grupper. Länsstyrelsen medverkade också vid fyra seminarier vid Nordiskt Forum i Malmö:

- Två seminarier om att belysa vikten av att uppmärksamma det fjärde jämställdhetsmålet.
- Ett internationellt seminarium om preventivt arbete mot prostitution och människohandel på en strukturell nivå.
- Ett seminarium om antirasism och dubbel utsatthet vid våld och diskriminering.

Länsstyrelsen har haft en utbildningssatsning på temat ”barn och ungas utsatthet”. Två fullsatta konferenser om ”Barn som bevittnar våld” och ”Unga män och våld” har genomförts, den senare som samarrangemang med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Kvinnohuset Örebro och Barnhus Örebro län. Barn i familjer där det förekommer missbruk och våld var temat på konferensen ”Våld och missbruk”. Örebro kommuns Sputnik och organisationen Maskrosbarn som arbetar med barn och unga kring dessa problem har medverkade som föreläsare.

Länsstyrelsen ingår i ett länsövergripande nätverk tillsammans med fem andra länsstyrelser och vi har samarrangerat några utbildningar. Värmlands och Örebro läns länsstyrelser har haft en gemensam serie föreläsningar om metoder i arbetet med våldsutsatta som inleddes med en föreläsning av den kanadensiska psykoterapeuten och forskaren Allan Wade.

Länsstyrelsen har yttrat oss över landstingets utredning om en regional mansmottagning och arbetsgruppen Män och våld har genomfört en politikerhearing.

Utvecklingen i länet

Det har skett en successiv utveckling från direkt uppsökande verksamhet från Länsstyrelsens sida till att kommuner, ideella organisationer och privata aktörer söker kontakt för stöd i sitt arbete kring våldsproblematiken. Idag arbetar i stort sett alla kommuner med riskbedömningar eller avser att börja med det, vilket på sikt kan innebära ökat skydd och stöd för de våldsutsatta. Kunskapen om särskilt utsatta grupper som barn, personer med funktionsnedsättning, utlandsfödda kvinnor och hbtq-personer är större idag och fortbildning sker på flera håll. Flera kommuner gör kartläggningar för att bättre upptäcka och förebygga förekomsten av våld i nära relationer och håller på med uppdatering av handlingsplaner och checklistor. Ideella sektorn, i huvudsak kvinnojourerna, har börjat skriva avtal med kommunerna och sprider kunskap om hur man skriver avtal på ett korrekt sätt.

Under det senaste året har gymnasieskolan i Örebro kommun tagit ett stort steg framåt genom att satsa på utbildning om våld i nära relation och hedersrelaterat våld till samtlig personal, chefer och beslutsfattare. Flertalet elevgrupper inom gymnasieskolan har fått utbildning i normkritik. Ambitionen är att även erbjuda detta till elever i grundskolan. Utbildningar inom kommuner och ideella sektorn sker i högre grad på eget initiativ eller genom samarrangemang med Länsstyrelsen. De utvecklingsmedel Länsstyrelsen delar ut har bidragit till ökad aktivitet kring arbete med kartläggning, internutbildningar och revidering av handlingsplaner. Projektmedel till arbete mot

hedersrelaterat våld och förtryck har fördelats till både kommuner och ideella verksamheter för att fördjupa kunskaperna.

Det finns fortfarande stora brister när det gäller att föra tillförlitlig statistik i våldsärenden. Myndigheter och ideella organisationer har olika regelverk och riktlinjer att följa, vilket försvårar statistikinhämtningen. De siffror som Statistiska Centralbyrån, SCB, via Brottsförebyggande Rådet, BRÅ, tar fram varje år är sällan jämförbara på lokal nivå.

Uppdragets utformning

Länsstyrelsens utvecklingsledare arbetar med det fjärde jämställdhetspolitiska målet, att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, utifrån regleringsbrevet och regeringsuppdragen. Arbetet inkluderar såväl våldsutsatta som våldsutövare och omfattar män och kvinnor, pojkar och flickor. I uppdraget ingår ett nu treårigt projekt tillsammans med Socialstyrelsen om metod- och kompetensstöd. Metodstödet består av forskningsbaserat material som utformas i nära samarbete med praktiker. Materialet har riktats till professionella och ideella som möter särskilt utsatta grupper, som äldre kvinnor, personer med funktionsnedsatthet, barn och unga, utlandsfödda kvinnor, personer med missbruksproblematik, hbtq-personer med flera. Det innebär ett arbete mot flera former av maktförtryck, dels det patriarkala förtrycket och dels det som omnämns i diskrimineringslagen. De särskilt utsatta kan var svårare att upptäcka och de kan ha svårare både att söka och att få stöd och hjälp. I Örebro län har vi under flera år uppmärksammat vikten av arbete mot normativ maskulinitet genom årligen återkommande konferenser på temat ”Maskulinitet i förändring”.

Våld från individuell till strukturell nivå

I Länsstyrelsens uppdrag som utvecklingsledare i kvinnofrid ingår våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. Det innebär att strategiskt arbeta mot alla dessa former av våld, vilket sker genom samordning och samverkan. Utvecklingsledaren samordnar möten med olika aktörer i länet och verkar för konkret samverkan. Det länsövergripande styrdokumentet *Överenskommelse om samverkan för Kvinnofrid* signeras när regionbildning och ny polisorganisation är klar den 1 januari 2015. Styrgruppen består av landshövdingen, länspolismästaren och regionstyrelsens ordförande. Under 2014 har detta dokument reviderats av en av Länsgruppen utsedd arbetsgrupp. Länsgruppen består av representanter från berörda myndigheter, länets kommuner, regionförbundet och ideella organisationer som kvinnojourer och brottsofferjourer. Utöver Länsgruppen finns en särskild resursgrupp som arbetar mot hedersrelaterat våld och förtryck och en spetsgrupp kring prostitution och människohandel. Alla samordningsgrupperna träffas två till fyra gånger per år och arbetar med på strategisk nivå. Utöver dessa större samordningsgrupper finns intressedrivna arbetsgrupper om:

- Män och våld
- Kvinnlig könsstämpning
- Sex mot ersättning
- Sexuella övergrepp
- Barn och våld
- Dumpade barn och barn
- Barn- och tvångsäktenskap.

Under hösten 2014 har ett särskilt projekt omfattat en ny kartläggning av situationen i länet avseende våld som ska slutrapporteras i januari 2015.

Indikatorer

Jämställdhet utgiftsområde 13¹⁾

Nystartade företag	2014	2013	2012	2011	2010
Andel nystartade företag av kvinnor (%)		33,9	34,2	33,1	32,7
Andel nystartade företag av män (%)		66,1	65,8	66,9	67,3
Våld mot kvinnor	2014	2013	2012	2011	2010
Anmälda misshandelsbrott inomhus mot kvinnor 18 år eller äldre. Antal per 100 000 av medelfolkmängden 18 år eller äldre.	259	242 ²⁾	271 ³⁾	241	241

¹⁾ Se avsnitt Resultatredovisning, avsnitt indikatorer

²⁾ I årsredovisningen för 2013 redovisades preliminär statistik för år 2013. Ovan visas den slutliga statistiken för år 2013, på grund av detta kan avvikelser från föregående års årsredovisning förekomma.

³⁾ För år 2012 beror avvikelser från föregående års årsredovisning på tidigare avrundningsfel.

Källa: Statistiska centralbyrån, Brottsförebyggande rådet

Kommentar kring ovanstående indikatorer*Nystartade företag*

Forskning och statistik visar att kvinnor och män som söker finansiering, rådgivning eller andra resurser för att starta och utveckla företag har olika villkor. Medel och resurser fördelas i högre grad till mäns företag och till branscher där majoriteten män startar företag. Det saknas också ofta ett genusperspektiv i planer för regional näringslivsutveckling och tillväxt.

Skillnader mellan kvinnors och mäns företagande beror ofta på att de startar företag i olika branscher och att förutsättningarna mellan branscher skiljer sig åt. Vi kan se att en långsamt ökande andel av de nystartade företagen startas av kvinnor. Länsstyrelsen har i sitt prioriteringsdokument för anslaget 1:1 prioriterat kvinnors företagande vad gäller företagsstöd. Länsstyrelsen har under 2014 arbetat med projektet ”Främja kvinnors företagande” där medel har avsatts från anslaget 1:1 i en särskild satsning på investeringar som utförs i företag som drivs av kvinnor. Projektet har bedrivits i samarbete med Regionförbundet Örebro och samtliga medel som avsatts har förbrukats.

Det är dock fortfarande en hel del arbete kvar för att vi ska kunna anse att vi nått det övergripande målet ”att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv”. Indikatorn har främst sitt fokus på två av fyra delmål, en jämn fördelning av makt och inflytande och ekonomisk jämställdhet. Länsstyrelsens möjligheter att direkt påverka utveckling är i viss mån begränsad men genom vår möjlighet att verka genom andra aktörer är bedömningen att insatserna har stor betydelse. Länsstyrelsen har inom detta uppdrag samverkat och samarbetet med regionförbund, Almi och Tillväxtverket.

Våld mot kvinnor

Värdet på indikator är 259 per 100 000 mellan åren 2013-2014 och innebär en ökning på knappt tio procent av det totala antalet anmälda ärenden mot föregående år 2013, det är dock preliminära siffror från Brottsförebyggande rådet. De slutgiltiga siffrorna blir klara i april 2015. Länet ligger över riksgenomsnittet.

Fortfarande råder det problem med tillförlitlig statistikföring av våldsutsatta eftersom det saknas ett enhetligt system. Olika lagar, huvudmän, målgruppsbeskrivning och kategorisering av våld, försvårar också tillförlitligheten av statistik. Detta är ett problem som vi lyft regionalt och till departementsnivå.

Länsstyrelsens samordningsgrupper bekräftar ökningen och olika myndigheter, (t.ex. polis och socialtjänst) och ideella organisationer (t.ex. kvinnojourer och brottsofferjourer) menar också att anmälningar ökat avseende våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck.

Kön till kvinnojourerna består och beror framför allt på bostadsbrist och att handläggningstiden hos polis och socialtjänst är lång. Nytt metodmaterial om riskbedömning vid våldsutsatthet och nya föreskrifter om barn som bevittnar våld kommer att öka siffrorna ytterligare och på sikt ställa större krav på kommunerna och stärka behovet av samverkan mellan olika aktörer.

Utbildning om våld och våldsutsatthet samt informationskampanjer har också bidragit till ökad kunskap och uppmärksamhet, vilket i sin tur bidrar till ökad anmälningsbenägenhet.

Antalet lagförda brott och fällande domar är fortfarande lågt i förhållande till antalet anmälningar och det är ett viktigt utvecklingsområde då lagstiftningen är relativt bra. Tillämpning och analys av utredningar är ett förbättringsområde.

Vikten av fortsatt utbildning, kompetenshöjning och metodutveckling kan inte nog betonas och här är länsstyrelsen en viktig aktör med sitt samordningsansvar. Personella och ekonomiska resurser är underdimensionerade i förhållande till våldets omfattning, mänskliga lidanden och samhällsliga konsekvenser.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 7.1

Kostnader/intäkter för område Jämställdhet	2014	2013	2012
Verksamhetskostnader inkl. OH¹ (tkr)	6 130	9 436	14 521
varav ramanslag 5:1, netto (tkr)	2 029	1 981	2 097
varav övrig finansiering (tkr)	4 091	7 455	12 423
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	3,63	5,75	8,60
Verksamhetsintäkter	2 811	6 000	10 582

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11)

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Länsstyrelseinstruktion 5§

1. Länsstyrelsen ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor

Länsstyrelsen arbetar på olika sätt för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i vår verksamhet. Inte minst när det gäller vårt kommunikationsarbete. Målet är en jämlik kommunikation i hela myndigheten. Alla ska kunna känna sig inkluderade i ord och bild, oavsett kommunikationskanal.

För att bidra till en mer jämlik kommunikation i hela verksamheten har Länsstyrelsen tagit fram en checklista om text och bild ur ett genusperspektiv. Checklistan, som alla medarbetare kan ta del av på intranätet, tar upp jämlik kommunikation och vad man ska tänka på vid val av bilder och vid fotografering.

Fler kvinnor än män söker Länsstyrelsens tjänster, men fler män söker våra chefstjänster. Kommunikationsfunktionen har, tillsammans med personalfunktionen, analyserat personalannonserna utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Inom planarbetet integrerar Länsstyrelsen ett jämställdhetsperspektiv främst i samband med samråd och granskning av kommunala översiktsplaner då de strategiska utvecklingsfrågorna behandlas. Vi har konstaterat att flertalet planhandläggare hos kommunerna är män, men flertalet på Länsstyrelsen är kvinnor. Länsstyrelsen bedömer att den pågående generationsväxlingen kommer justera nuvarande könssammansättning till att domineras av kvinnor också på kommunal nivå, då de flesta studenter som examineras från högskolor och universitet inom verksamhetsområdet idag är kvinnor. (Läs mer om jämställdhet under rubriken *Andra väsentliga prestationer och resultat* i avsnitt Jämställdhet).

2. Länsstyrelsen ska genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund om det inte finns särskilda skäl mot detta

Länsstyrelsen ska genomgående presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund om det inte finns särskilda skäl mot detta. Länsstyrelsen ger vartannat år ut en statistikbok i ”fickformat”, *Kvinnor och Män i Örebro län*. Så även 2014, men vi har valt att ge ut den efter valet för att valresultatet ska komma med. Statistikboken skickar vi ut till alla förtroendevalda i länet och delar ut vid mötesplatser och seminarium.

Jämställdhetsstrategin för Örebro län har som övergripande fokus att ta fram kunskap och fakta om ojämställdheten i Örebro län. Strategin utgår också från statistiska fakta när strategin ska mäta insatser (indikatorer).

Länsstyrelsens särskilt sakkunnig i jämställdhet arbetar mycket med att påverka att RUS/RUP och strukturfondsarbetet ska innehålla könsuppdelad statistik. Länsstyrelsen har även tagit initiativ till att utveckla den regionala statistiken som finns på Länsstyrelsens och regionförbundets webbplatser. Statistiken ska könsuppdelas ytterligare och synliggöras utifrån de jämställdhetspolitiska målen. Statistiken ska också presenteras på kommunnivå för bättre jämförelser mellan kommuner i och utanför länet.

Nationella minoriteter och Mänskliga rättigheter

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 81* och 82*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,03	0,70	0,96
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,45	0,11	0,26
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,31	0,50	0,77
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	632	1 896	1 529
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,41	1,26	0,98
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1	0	0
Antal beslutade ärenden	0	0	0
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2 315	2 621	0

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Årsarbetskostnaderna, åa, minskade med 33 procent från 0,81 åa till 0,48 åa, där den främsta orsaken ligger i att vi avslutat ett större projekt inom mänskliga rättigheter, MR-rätt ut. Eftersläpning av ekonomisk projektredovisning gör att ett projekt tar nästan ett år att avslutas ekonomiskt, innan all redovisning till revision är klar. Verksamhetskostnaderna minskade med 85 procent, med 1 264 tusen kronor, även detta har sin grund i ovan nämnd projekt. Verksamhet som tillkommit under året är Föräldrastöd med cirka 0,5 åa och drygt 200 tusen kronor. Bidragsutbetalningarna härrör sig från våra utbetalningar av statsbidrag till kommuner för personligt ombud, verksamhet i princip samma omfattning som tidigare år.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Nationella minoriteter

Information på webben

Länsstyrelsen har sedan ett år tillbaka de övergripande texterna på vår webbplats publicerade på alla de fem minoritetsspråken. På vår webbplats kan besökarna även läsa om regeringens minoritetspolitik och de fem minoritetsspråken. Vi har också länkar till en del andra intressanta webbplatser som har fördjupad information, exempelvis Länsstyrelsen i Stockholm, Språkrådet och www.minoritet.se

Romska tjejjouren

Under 2014 medverkade Romska tjejjouren vid två tillfällen vid Länsstyrelsens verksamhet, en gång i Länsgruppen för våld i nära relationer och en gång i Resursgruppen mot hedersrelaterat våld och förtryck. De berättade om de grupperingar som finns bland romer eller resande och gav en historisk återblick. Framför allt berättade de om sitt arbete med unga romska eller resande kvinnor som är utsatta för våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck och/eller andra

former av våld och utnyttjande. Att Romska tjejjouren har en filial i länet som vi kan anlita ser vi som en stor fördel för vårt arbete.

Regional konferens om finska förvaltningsområden i länet

Länsstyrelsen har under året deltagit på två träffar med kommunrepresentanterna i länet för det finska förvaltningsområdet: Degerfors, Karlskoga, Hällefors, Lindesberg och Örebro.

Länsstyrelsen har på begäran från kommunerna åter tagit initiativ till en regional konferens för att belysa nationella minoriteters lagstadgade rättigheter, i förhållande till kommuner, landsting, regioner och andra myndigheter samt vilka skyldigheter som gäller för finskt förvaltningsområde.

Återrapportering regleringsbrev

RB 83. Länsstyrelserna ska redovisa hur Sveriges rättsliga åtaganden om icke-diskriminering och mänskliga rättigheter belyses, analyseras och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5 § punkten 5 i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion samt bedöma resultatet av detta. Redogörelsen ska innehålla information om bl.a. hur länsstyrelserna samarbetat med andra berörda myndigheter samt vilka åtgärder som har vidtagits för att stödja kommunernas arbete med dessa frågor

Åtgärder som har vidtagits för ett fortsatt utvecklingsarbete gällande lika rättigheter och möjligheter ska redovisas särskilt.

Länsstyrelsegemensamt arbete

Länsstyrelsen i Örebro län deltar aktivt i det nationella arbete som länsstyrelserna bedriver tillsammans inom området. Länsstyrelsen i Dalarnas län återrapporterar vad det arbetet gett och vi hänvisar till deras årsredovisning.

Nedan följer en sammanfattning av vad vi genomfört under året, utöver det nationella samarbetet.

Mänskliga rättigheter

Mänskliga rättigheter ska vara en naturlig del av Länsstyrelsens ordinarie verksamhet, från planering till genomförande. Här följer några exempel på hur detta tar sig uttryck i vardagen.

Introduktionsutbildning

Länsstyrelsens särskilt sakkunnig i jämställdhet går igenom Länsstyrelsen uppdrag kring mänskliga rättigheter för alla nyanställda vid Länsstyrelsens gemensamma introduktionsutbildning.

I alla utbildningar för Länsstyrelsens enheter går Länsstyrelsens särskilt sakkunnig i jämställdhet också igenom grunderna i de mänskliga rättigheterna och hur de ligger till grund för andra specifika uppdrag som Länsstyrelsen har: antidiskriminering och likabehandlingsplanarbetet i allt myndighetsutövande, uppdragen om flyktingmottagande och ensamkommande barn och naturligtvis uppdraget om jämställdhetsintegrering och att införliva de jämställdhetspolitiska målen i Länsstyrelsens verksamhet.

Information och kommunikation

Länsstyrelsens målsättning är att verksamhet, information och lokaler ska vara tillgängliga för alla. Det finns fastställt i vår tillgänglighetspolicy som årligen följs upp och revideras med nya mål och aktiviteter.

All kommunikation ska vara inkluderande och inte utesluta grupper eller personer i samhället. Under 2014 har vi genomfört en klarspråkssatsning att för uppnå en god kommunikation för alla. Kommunikationsfunktionen har erbjudit klarspråksutbildning till samtliga enheter. Under 2014 har fyra enheter fått grundutbildning och fem enheter har fått repetitionsutbildning. Grundutbildningen omfattar en halvdag fördelat på två tillfällen, samt en webbutbildning. Utbildningen syftar till att ge medarbetarna ett vardat, begripligt och enkelt myndighetsspråk. Målet är att ha en kommunikation som alla medborgare förstår. Utvärderingarna visar att både chefer och medarbetare är mycket nöjda med utbildningarna och att det lett till förbättringar i både text och bemötande.

Vi har under året även arbetat med att förbättra Länsstyrelsens rekryteringsannonser. Arbetet som pågått under året har bidragit till att annonser som tidigare haft ett svårt språk med högt LIX-värde (läsbarhetsindex), blivit tydligare och mer lättillgängliga. Genom att ta bort värdeladdade ord och förenkla språk och struktur lockar vi förhoppningsvis fler, oavsett kön, ålder eller etnicitet, att söka våra tjänster.

För många sker den första kontakten med Länsstyrelsen via webben och därför har vi prioriterat arbetet med vår webbplats under året. Vi har kontinuerliga utbildningar för våra webbredaktörer. I dag har vi en bättre struktur och tydligare texter på många sidor på webben. Vi uppfyller de grundläggande WAI-riktlinjerna (Web Accessibility Initiative) och kraven i Vervas *Vägledning för 24-timmarswebben*. En annan viktig kanal är vårt intranät, byggt i Sharepoint2010 och med ett mer användarvänligt gränssnitt än det tidigare intranätet.

Skyddad natur – en tillgång för alla

I Länsstyrelsens arbete med skyddade naturmiljöer är målsättningen att öka tillgängligheten både vad gäller information om och upplevelser av skyddad natur. Länsstyrelsen arbetar fortlöpande med informationsskyltar och foldrar/faktablad för naturreservat och nationalparker. I arbete finns en uttalad målsättning att hålla texter, illustrationer och kartor tydliga och lättbegripliga, för att dessa så långt möjligt ska kunna läsas och förstås av en bred publik. På webben förbättrar vi fortlöpande informationen för att göra det lättare att hitta ut till och i länets naturreservat och nationalparker. Vi kompletterar löpande med kartor, information om vilka anordningar som finns, temaguidor till reservat utifrån olika aspekter m.m. Syfte är att ge möjlighet till att planera sitt besök hemifrån. För ett urval av länets mest besökta naturreservat finns på vår webb även information på engelska och tyska.

En guidad tur kan vara en lättare väg att ta sig ut i naturen för den som inte är så naturvan och som har svårt att ta till sig skriven information. I samarbete med naturvårdsstiftelsen Hopajola anordnade Länsstyrelsen under året tolv guidade turer i länets naturreservat/nationalparker. Guidningarna genomfördes med olika teman och med olika huvudmålgrupper; från ”traditionella” guidningar med arter och livsmiljöer som huvudtema, till målning och sinnesguidning med möjlighet till teckentolkning.

I sex av länets naturreservat/nationalparker har Länsstyrelsen sedan några år arbetat för att öka tillgängligheten för personer med rörelsenedsättning, genom bl.a. hårdgjorda stigar, anpassade rastbord, lågt sittande informationsskyltar och rymliga dass. De anpassade anläggningarna i dessa sex naturreservat kvalitetsgranskas och underhålls årligen för att den höga standarden ska kunna upprätthållas. Alla anpassningar som ökar framkomligheten för rullstorsburna, underlättar samtidigt för alla besökare. En lättframkomlig stig och ett rastbord där man inte behöver krångla sig in med höga benlyft uppskattas också av de som har ont i kroppen, går med rullator och av barnfamiljer med barnvagn. Under året har vi arbetat med att öka tillgängligheten i bl.a. Herrfallsäng, där ett gammalt torp restaureras till raststuga. Ett nytt ledstråk och en taktill karta

ökar tillgängligheten för personer med nedsatt syn. Information om naturreservatets natur och kulturhistoria tas också fram i flera former, bl.a. ljudguider och stigskyltar, varav några särskilt anpassade för barn. Åtgärderna i Herrfallsäng finansieras till stor del med medel från EU:s landsbygdsprogram och slutförs våren 2015.

Samhällsplanering

Inom hemlöshetsuppdraget har länsstyrelserna samarbetat genom det länsstyrelsegemensamma Forum för hållbart samhällsbyggande. Vi har anordnat en bostadskonferens i länet med fokus på hemlöshet. På konferensen medverkade landshövdingen, f.d. hemlöshetssamordnaren, verksamhetsledare för projektet ”Bostad först” i Örebro kommun och handläggare på Länsstyrelsen. Allas rätt till bostad beskriv också i den regionala bostadsmarknadsanalysen och förs fram i anknytning till kommunernas bostadsförsörjningsarbete.

Kulturmiljöer

Målsättningen är att skyddade kulturmiljöer, åtminstone inom rimliga gränser, ska vara tillgängliga för alla. Formen för tillgängliggörandet varierar dock på grund av miljöns art, läge och förvaltningsform. I Länsstyrelsens arbete med informationsskyltar och andra trycksaker har vi en uttalad målsättning att hålla texter, illustrationer och kartor på en tydlig och lättbegriplig nivå, för att så långt möjligt kunna läsas och förstås av alla. De flesta skyltar har en sammanfattande text översatt även till tyska och engelska. På vår webbplats berättar vi om länets alla byggnadsminnen, ett flertal fornlämningsmiljöer, kyrkor och andra sevärda kulturmiljöer. Vi har även börjat använda film som medium för att sprida information om våra lagskyddade kulturmiljöer, under året har en informationsfilm om en för allmänheten stängd privatbostad tagits fram, om byggnadsminnet Göksholm.

Mångfald och bortglömda berättelser

Under våren 2014 slutfördes konferensserien ”Att störa homogenitet” tillsammans med Länsstyrelsen, länsmuséet, länsteatern med flera och EU-projektet MR om integration och mänskliga rättigheter som drivits tillsammans med Folkuniversitetet i Uppsala. Under hösten inleddes ett nytt EU-projekt, Daphne Fatima, om hedersrelaterat våld och förtryck, i vilket fyra EU-länder ingår. CEDAW (The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) stärkte sina skrivningar om hedersmord, kvinnlig könsstympning, barn- och tvångsäktenskap och polygami, vilket har förmedlats till berörda grupper.

Länsstyrelsen har i olika sammanhang tagit upp olika frågeställningar under det övergripande temat allas rätt till kulturarv, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Länsstyrelsen har även lämnat bidrag till flera projekt som haft siktet inställt på att lyfta fram bortglömda och osynliga berättelser, nämligen:

- ”I 3:s gamla kök och bandvagnsverkstad”, där kvinnors historia i anslutning till I 3, Grenadjärstaden i Örebro, lyfts fram genom dokumentation och en berättarföreställning.
- ”Nunnor och änkor – kvinnliga bruksägare i Bystad och Brevens bruk”, med syftet att dokumentera kvinnlig företagsamhet i Örebro län ur ett långt tidsperspektiv.
- ”Obemärkta flickor och deras barn” som uppmärksammar de ensamstående kvinnor som under 1920-talet reste från storstäderna till Järnboås för att föda önskade barn. Hur dessa kvinnor fått kontakt med barnmorskan, vad som hände med barnen och andra frågor kommer att undersökas i projektet.
- ”HBTQ i Örebro län – Kulturarv” som i bokform kommer att diskutera HBTQ-personers situation och erfarenheter i länet.

Arbetet med resandeplatsen Krämarstaden har under året fortsatt med utgrävning av ytterligare en bostadsgrund. I utgrävningen deltog personer från allmänheten, däribland många resande. En visning för skolbarn har också genomförts. Vidare har hembygdsföreningen i samverkan med den lokala resandegruppen haft en hantverksdag som inriktats på information om resandekultur och resandes hantverk. I samband med den årligen återkommande marknaden i Finnerödja har det funnits ett stånd med information om de resandes historia i lokalsamhället. I samband med dessa aktiviteter har nya berättelser samlats in och nya kontakter knutits.

Som en förlängning av länsstyrelsernas nationella satsning på projektet Kalejdoskop har Länsstyrelsen i Örebro län under året lett och färdigställt en rapport kring hur normkritiska perspektiv och inkluderande arbetssätt kan integreras i länsstyrelsernas vardagsarbete med kulturmiljöfrågor. För att göra rapportens resultat mer spridda och lättillgängliga har en ”Checklista för inkluderande ärendehandläggning i kulturmiljöarbetet” tagits fram och spritts till samtliga länsstyrelser, men också till andra organisationer och aktörer inom kulturmiljösektorn. Rapporten och checklistan har presenterats vid ett flertal nätverksmöten och konferenser. Länsstyrelsen har också medverkat i en utbildningsdag med tema Mångfald för Riksantikvarieämbetets anställda där detta arbete liksom exempel på praktisk tillämpning presenterats. Vidare deltar Länsstyrelsen i kulturmiljövårdsutbildningar vid Göteborgs universitet och Uppsala universitet med undervisningstillfällen där frågor om hur mänskliga rättigheter, tillgänglighet m.m. behandlas.

Hösten 2014 var Länsstyrelsen medarrangör vid PRIDE Örebro. Författaren Per Brinkemo medverkade om klansystem utifrån sina erfarenheter i Somalilands förening i Rosengård och den unga somaliska kvinnan Nura Yare berättade om hur det var att vara kvinna i Somalia. En repris på konferensen om våld och funktionsnedsättning, ”Dubbelt utsatta”, genomfördes under våren i samverkan med intresseorganisationer liksom en konferens om våld och äldre. Under året har en samverkansgrupp med rektorer från språkinstruktionen påbörjat arbetet med särskild kompetensutveckling för personal som möter ensamkommande barn och unga.

Personligt ombud

Verksamheten med personligt ombud riktar sig till personer som är 18 år eller äldre, som har psykiska funktionsnedsättningar och betydande och väsentliga svårigheter att utföra aktiviteter på olika livsområden. De enskilda som kan få stöd av personligt ombud ska ha sammansatta och omfattande behov av vård, stöd och service, rehabilitering och sysselsättning och ha behov av långvariga kontakter med socialtjänsten, primärvården och den specialiserade psykiatrien och andra myndigheter.

Statsbidrag har lämnats för verksamhet med personligt ombud som syftar till att den enskilde ska:

- Ha bättre möjligheter att påverka sin livssituation och vara delaktig i samhället.
- Ha möjligheter att leva ett mer självständigt liv och få en förbättrad livssituation.
- Ges möjligheter att få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service på jämlika villkor och rättshjälp, rådgivning och annat stöd utifrån sina egna önskemål och behov.

Länsstyrelsen har under året betalat ut 2 494 800 kronor i stöd till fyra verksamheter i länet, för att kommunerna ska kunna bedriva verksamhet med personligt ombud. Utöver detta har Länsstyrelsen:

- Anordnat ett möte för de personliga ombuden.
- Arrangerat en utbildning kring juridiskt stöd för personligt ombud i ett samarbete med Värmland, Västmanland och Gävleborgs län.
- Haft två uppstartsmöten med ansvarig chef, gruppleadare och ombud i en kommun som startade upp sin verksamhet under 2014.
- Deltagit i Socialstyrelsens nationella träffar för länsstyrelsernas handläggare.
- Tagit fram en handlingsplan för länsstyrelsernas stöd till kommunernas verksamhet med personligt ombud 2014.

Länsstyrelseinstruktion 5§

3. Länsstyrelsen ska vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa

Konsekvenser för barn och unga

Länsstyrelsen arbete med barns rättigheter handlar om att bidra till att barnkonventionen tillämpas och förverkligas. Det innebär att ett barnperspektiv ska genomsyra Länsstyrelsens arbete inom alla områden. I situationer eller händelser där barn och ungdomar är en av våra målgrupper väljer vi bildspråk, tonalitet och kanaler utifrån målgruppen. Vid framtagning och formulering av information och budskap vid en kris eller allvarlig händelse för vi kontinuerligt ett samtal om hur vi ska kommunicera för att rikta oss till olika målgrupper, bl.a. barn. Vi har även ett nära samarbete med kommuner, landsting och övriga krisaktörer i länet i dessa frågor.

Barn som far illa

När Länsstyrelsen genomför djurskyddstillsyn inom framför allt sällskapsdjur besöks många människor i sin hemmiljö. Eftersom det ofta finns barn i familjer där djur far illa har vi ett ansvar för att barnen påverkas så litet som möjligt av djurskyddstillsynen. Riktlinjer för detta tas fram och går igenom inför varje verksamhetsår. Även om inte djurskyddshandläggaren har laglig skyldighet att anmäla misstanke om missförhållanden har Länsstyrelsen som riktlinje att anmäla. Handläggare vid Länsstyrelsen i Örebro län har under året deltagit i en utbildning tillsammans med Länsstyrelsen i Västmanlands län kring hur man fångar upp och vidareförmedlar barns utsatthet i samband med kontroll.

Länsstyrelsen har haft en utbildningssatsning på temat ”barn och ungas utsatthet”. Två fullsatta konferenser om ”Barn som bevittnar våld” och ”Unga män och våld” har genomförts, den senare som samarrangemang med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Kvinnohuset Örebro och Barnhus Örebro län. Barn i familjer där det förekommer missbruk och våld var temat på konferensen ”Våld och missbruk”. Örebro kommuns Sputnik och organisationen Maskrosbarn som arbetar med barn och unga kring dessa problem har medverkat som föreläsare.

Att synliggöra barn och göra synligt för barn

I Länsstyrelsens arbete med att informera om kulturhistoriskt värdefulla miljöer arbetar vi för att hålla texter och illustrationer på en lättläst nivå, så att de så långt möjligt kan läsas och förstås även av barn och ungdomar. Informationsskyltarna placeras om möjligt i en sådan höjd så att de även kan ses och läsas även av lite större barn.

I vår satsning på ny information i kulturresevatet Perhyttan har vi särskilt försökt lyfta fram barnen i berättelsen om platsens historia. Vi har även lämnat bidrag till ett projekt som syftar till att lyfta fram barns levnadsvillkor ur ett historiskt perspektiv, projektet ”Obemärkta flickor och deras barn” som uppmärksammar de ensamstående kvinnor som under 1920-talet reste från storstäderna till Järnboås för att föda önskat barn. Hur dessa kvinnor fått kontakt med barnmorskan, vad som hände med barnen och andra frågor kommer att undersökas i projektet. Inom ramen för projektet Krämarstan har en skolvisning genomförts av en utgrävd husgrund från ett hus som bebotts av resande i början av 1900-talet. Levnadsförhållandena för resandegruppens barn har uppmärksamats inom projektet som syftar till att bidra till historiska perspektiv på en minoritetsgrupps livsvillkor. Projektet kan ligga till grund för diskussion kring exkluderings-tendenser i dagens samhälle, vilka i hög grad drabbar unga.

Ensamkommande flyktingbarn

Länsstyrelsen har i förhandlingar med kommunerna om mottagande av ensamkommande barn och genom utbildningsinsatser för personal på HVB-hem i så stor utsträckning som möjligt önskat säkerställa ett gott mottagande av barnen. När den utökade möjlighet till anvisning infördes den 1 januari 2014 ställdes stora krav på Länsstyrelsen och kommunerna att öka sin beredskap för mottagande av barn. Ett stort ansvar vilade på Länsstyrelsen att informera kommunerna om de förändrade förutsättningar som skulle komma. Samtliga kommuner i länet tar ett stort ansvar och har nu ett mottagande.

Barn i samhällsplaneringen

Länsstyrelsen uppmärksammar också barnperspektivet i samband med samråd och granskning av kommunala översiktsplaner där strategiska utvecklingsfrågor behandlas. I samband med handläggningen av kommunala detaljplaner har vi uppmärksammat att barnperspektivet ofta belyses i kommunernas behovsbedömningar, vilket är en positiv utveckling. Vi har i ett enskilt detaljplaneärende särskilt uppmärksammat en kommun på barnperspektivet i samband med en lokalisering av en förskola. Förskolans utemiljö planerades i ett skuggigt norrläge intill en större parkeringsplats. Länsstyrelsens roll var rådgivande och planärendet kunde genomföras utan Länsstyrelsens ingripande eftersom kommunen justerade planerna.

Särskilt fokus på barn i tobaks- och alkoholtillsyn

Länsstyrelsen har under år 2014 gjort verksamhetstillsyn inom tobaksområdet i tre av länets kommuner: Nora, Örebro och Karlskoga. Granskningen har inriktats på tillsyn av rökfria miljöer med särskilt fokus på skolgårdar och kommunens styrdokument inom tobaksområdet. Enligt tobakslagen är det varje skolbarns rättighet att inte bli utsatt för tobaksrök varken i skolans lokaler eller inom skolans område. Kommunen ansvarar för den omedelbara tillsynen över rökfria miljöer. Länsstyrelsen utövar i sin tur tillsyn över kommunerna. Länsstyrelsen har efter genomförd tillsyn gjort en bedömning om kommunen lever upp till kraven i lagstiftningen om att kontrollera skolgårdarna. Detta för att se till att skolbarn inte blir utsatta för tobaksrök inom skolans område. Två av de tre granskade kommunerna lever upp till kraven i lagstiftningen. Den kommun som brustit i sin tillsyn ska enligt beslut från Länsstyrelsen redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att komma till rätta med den påtalade bristen.

4. Länsstyrelsen ska vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Länsstyrelsens tillgänglighetsarbete

Vår målsättning är att verksamhet, information och lokaler ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Detta har vi fastställt i vår *Policy för tillgänglighet* som årligen följs upp och revideras med nya mål och aktiviteter.

Kommunikation på webben

All kommunikation ska vara inkluderande och inte utesluta grupper eller personer i samhället. Under 2014 har vi fortsatt att prioriterat vår externa webbplats som informationskanal eftersom många inleder sin kontakt med Länsstyrelsen via webben. Länsstyrelsens webbplats ingår i Funka.nu's långsiktiga certifieringsprogram och genomgår årliga kontroller.

Vi uppfyller de grundläggande WAI-riktlinjerna (Web Accessibility Initiative) och kraven i Vervas "Vägledningen för 24-timmarswebben". I vårt arbete med webbplatsen tar vi även stöd i e-delegationens webbriktlinjer.

Länsstyrelsen har under året haft kontinuerliga utbildningar för enheternas webbredaktörer. Syftet med utbildningarna har varit att utbilda och entusiasmera medarbetarna till att skapa ett innehåll som är tillgängligt för alla besökare på webben, oavsett funktionsnedsättning.

Kommunikation på intranätet

Hösten 2013 lanserades en ny gemensam intranätplattform för länsstyrelserna. Under 2014 har vi fortsatt att utveckla det nya intranätet. Intranätet är byggt med ambitionen att klara Wcag (Web Content Accessibility Guidelines) 2.0. En mindre tillgänglighetsgranskning är genomförd av den externa konsulten Funka.nu och förbättringar har redan gjorts för att åtgärda mindre brister som kom fram i undersökningen. Vi gör löpande insatser för att säkerställa användbarheten och tillgängligheten på länsstyrelsernas intranät.

Klarspråk

Under 2014 har vi fortsatt vår satsning på klarspråk, som vi inledde 2013. Vi har tillsammans med övriga länsstyrelser och flera andra myndigheter, exempelvis Försäkringskassan, tagit fram en online-utbildning för klarspråk. Vår kommunikationsfunktion har utifrån online-utbildningen arbetat fram en riktad utbildning som vi erbjuder samtliga enheter under 2013-2015. Totalt har åtta enheter gått utbildningen, varav fyra enheter gått utbildningen 2014. Under 2014 har vi också gjort en uppföljning hos de enheter som gått utbildningen för att säkerställa att arbetet med klarspråk lever vidare. 2014 har fem enheter fått en uppföljning.

Utbildning ger grunderna i klarspråk; vad är klarspråk, vinsterna med klarspråk och hur man arbetar med och skriver klarspråk. Vi tittar tillsammans med deltagarna på texter från deras verksamhet och gör praktiska övningar för att se hur texterna kan förbättras. Våra kursutvärderingar visar att deltagarna är mycket nöjda med utbildningen.

Lokaler

Vid arrangemang av konferenser och liknande försöker vi välja tillgängliga lokaler, planera programmets struktur och innehåll samt se till att det finns mikrofoner och hörslingor. Om vi arrangerar möten där det finns tillgång till mat och dryck försöker vi också erbjuda alternativa menyer.

IT för ökad tillgänglighet och delaktighet

IT kan bidra till ökad tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Offentlig verksamhet har ett ansvar att erbjuda samhällsinformation och information om sin verksamhet på ett tillgängligt och enkelt sätt som bidrar till att öka invånarens kunskap, samhällsengagemang, insyn och inflytande. Effektiva och lättanvända e-tjänster från offentliga aktörer, utvecklade med medborgarperspektiv, bidrar till en enklare vardag för alla samt en effektivare offentlig förvaltning.

Regional digital agenda

Länsstyrelsen har under 2014 drivit ett arbete med att formulera en regional digital agenda. Det har skett i samverkan med Regionförbundet Örebro och Örebro läns landsting samt i bred dialog med alla kommuner i Örebro län och Örebro universitet. Viktiga strategiska områden är bl.a. e-förvaltning och stöd till dem som behöver. Den 17 juni 2014 antog regionstyrelsen, landstingsstyrelsen och Länsstyrelsen [Örebro läns regionala digitala agenda 2014-2020](#), ÖReDA.

Några inriktningsmål är t.ex. att informationsutbyte ska vara enkelt, säkert och integritetsbevarande och att så mycket som möjligt av arkiven inom respektive organisation ska digitaliseras och tillgängliggöras över internet.

Etappmål

Senast 2016 bör:

- en gemensam organisation för samarbete mellan länets kommuner kring e-förvaltning och e-tjänster vara etablerad
- respektive organisations diariier vara digitaliserade och tillgängliga elektroniskt med den begränsning som till exempel personuppgiftslagen innebär
- en utredning med kartläggning och prioritering för utveckling och införande av kommunala e-tjänster vara genomförd
- det vara möjligt att elektroniskt prenumerera på information från respektive organisations webbplats.

Senast 2020 bör:

- länets kommuner erbjuda invånarna 100 procent av de e-tjänster som utredningen angående kommunala e-tjänster prioriterat
- respektive organisation webbsända alla öppna möten av allmänt intresse
- information från respektive organisation, riktad till blivande eller etablerade företagare, finnas samlad och tillgänglig via e-tjänster och självservicefunktioner

Tillgängliga naturreservat och nationalparker

Länsstyrelsen ska vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Kvalitetsgranskning av tillgängligheten i skyddad natur

I Länsstyrelsens arbete med skyddade naturområden, främst naturreservat och nationalparker, arbetar vi löpande med tillgänglighet som en viktig fråga. I sex områden har vi sedan några år arbetat särskilt för att öka tillgängligheten för personer med rörelsenedsättning. Varje år kvalitetsgranskas dessa områden av Länsstyrelsen tillgänglighetskonsult som själv sitter i rullstol, vilket under året har resulterat i genomförda åtgärder i Garphyttans nationalpark. Skador efter

snösmältningen åtgärdades på stig och parkering och vi byggde en ny grillplats på en hårdgjord yta anpassad för personer med rörelsenedsättning, barnvagnsförare med flera.

Informationsarbetet

Under året har Länsstyrelsens naturinformatörer deltagit i en utbildning om planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. Bakom utbildningen stod Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Handisam. Genom utbildningen har naturinformatörerna och de förvaltare som redan innan genomgått utbildningen, fått många nya verktyg och erfarenheter som ytterligare höjer medvetenheten och målsättningen att uppnå ökad tillgänglighet i våra skyddade naturområden. Under året har vi bl.a. tittat närmare på hur vi kan förbättra marknadsföringen av våra tillgängliga naturreservat.

De skyltar och informationsblad som tagits fram under året har alla haft en uttalad målsättning att hålla texter, illustrationer och kartor på en tydlig och lättbegriplig nivå, för att så långt möjligt kunna läsas och förstås av en bred publik. För ett urval av länets mest besökta naturreservat finns på webben även information på engelska och tyska. Under året har cirka 40 skyltar, ett tiotal faktablad samt en folder producerats och/eller uppdaterats.

Länsstyrelsens webbplats är ett viktigt verktyg för ökad tillgänglighet, här presenterar vi länets naturreservat och nationalparker. Genom att ta del av information om de olika reservaten kan besökaren planera sin utflykt hemifrån. Informationen på webben förbättras kontinuerligt, t.ex. kompletterar vi med information om hur besökaren hittar dit, vilka anordningar som finns, temaguidor till reservat utifrån olika aspekter m.m. Under året har vi dessutom lagt ut information om våra två nationalparker, Tiveden och Garphyttan, på Naturvårdsverkets nya gemensamma webbplats för landets nationalparker.

Guidade turer

I samarbete med naturvårdsstiftelsen Hopajola anordnade Länsstyrelsen tolv guidade turer i länets naturreservat/nationalparker. Genom dessa guidningar skapas möjlighet att tillgodogöra sig naturupplevelser med professionell guidning, vilket kan passa dem som inte vågar sig ut på egen hand eller har svårt att ta till sig skriven information. Några av årets guidningsteman har varit snöskovvandring och barfotavandring samt att deltagarna fått hjälpa till med naturvårdsåtgärder såsom bränning och granrisröjning. Vid barfotavandringen erbjöds teckentolk. Vi har även haft en färg och form-guidning i ett av våra tillgänglighetsanpassade reservat Trystorp ekäng, som marknadsförts som särskilt tillgänglig för de som sitter i rullstol eller har med sig barnvagn.

Tivedens nationalpark

I Tivedens nationalpark pågår ett flerårigt projekt som bl.a. omfattar förnyelse av entréer och anordningar samt införandet av det gemensamma varumärket för Sveriges nationalparker. Inom detta projekt är tillgänglighet en viktig aspekt, framför allt vid planering av entréerna och information. Projektet har nu gått igenom de inledande planeringsfaserna där vi haft hjälp av arkitekter och konsulter med stor erfarenhet av att tillgängliggöra offentliga platser och framför allt nationalparker. En ljudguide har tagits fram som framöver kommer att finnas både på vevbara MP3-spelaren vid parkens entréer samt nedladdningsbara på webben.

Naturreservatet Herrfallsäng

I naturreservatet Herrfallsäng pågår fram till våren 2015 en större informations- och tillgänglighetssatsning, delfinansierad med medel från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Där har ett arbete påbörjats med att anlägga ett ledstråk som kan följas med teknikkäpp från parkeringen fram till ett av torpen i området. Vid ledstråkets start kommer två

parkeringsplatser att vara markerade och reserverade för personer med nedsatt syn. Där kommer också en taktil karta över närområdet att sättas upp. Inne i torpet, som håller på att inredas till en öppen raststuga för allmänheten, kommer vi att installera en ljudguide med åtta inlästa ljudspår och Herrfallsängs natur och kulturhistoria. Utmed en stigslinga kommer stolpar med två små uppfällbara ”vippskyltar” sättas upp, varav den nedre på varje stolpe ges ett innehåll anpassat för barn.

Naturreservatet Snavlunda-Tjälvesta

I naturreservatet Snavlunda-Tjälvesta pågår fram till våren 2015 en informations- och tillgänglighetssatsning, delfinansierad med medel från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Här har fem informationsskyltar om reservatens natur och kulturmiljöer tagits fram för att placeras utmed stigarna. I anslutning till reservaten har vi även byggt ett vindskydd som i första hand kommer användas som väderskydd i samband med den närliggande skolans utomhusaktiviteter i reservaten, men kommer även stå öppet för allmänheten.

Naturreservatet Skagershultsmossen

I Skagershultsmossen bygger vi ett nytt fågeltorn som kommer stå färdigt våren 2015, inom ett projekt som delfinansieras med medel från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Projektet syftar även till ökad tillgänglighet, därför kommer tornet även utformas med ett lägre plan som är lättare att nå för de som inte kan eller orkar klättra hela vägen upp. Tornet kommer att förse med ny information om vad besökaren ser i det närliggande landskapet, såväl som hur närområdet tidigare brukats av människan. Stigen fram till tornet kommer att rustas upp och förse med stolpar med små utfällbara ”vippskyltar” med information om områdets kulturhistoria. De nedersta skyltarna på varje stolpe förse med innehåll anpassat för barn.

Tillgänglig kulturmiljö

I Länsstyrelsens arbete med lagskyddad kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, t.ex. byggnadsminnen och kyrkor, verkar Länsstyrelsen för att kraven på tillgänglighet för funktionsnedsatta tillgodoses utan att de kulturhistoriska värdena minskas. Efter samråd har Länsstyrelsen gett tillstånd till åtgärder för ökad fysisk tillgänglighet genom nya ramper vid/i Sköllersta, Kumla och Hammars kyrkor, samt till kapellet på kyrkogården vid Askers kyrka. Vi har även gett tillstånd till inre förändringar i syfte att skapa bättre tillgänglighet i kyrkorummet i Glanshammars kyrka.

Informationsarbetet

Inom kulturmiljöområdet arbetar Länsstyrelsen kontinuerligt med att öka tillgängligheten vid länets kulturhistoriskt mest intressanta miljöerna. En viktig aspekt är lättillgänglig information. Under året har vi tryckt om 13 skyltar med lättlästa texter och illustrationer, placerades på en höjd där såväl vuxna som barn kan ta till sig informationen. Där terrängen tillåter ska skyltarna kunna nås av personer sittande i rullstol. På vår webbplats har vi beskrivningar av 164 kulturhistorisk värdefulla miljöer, allt ifrån kyrkor till byggnadsminnen och fornlämningar. Under året har ett flertal nya webbsidor om kyrkor lagts till. En vikfolder om länets byggnadsminnen har påbörjats under året och kommer tryckas under nästkommande år.

Kulturreservatet Pershyttan

I kulturreservatet Pershyttan har det nya informationscentrumet försetts med informationsskyltar samt en upplevelseskulptur med genomgående hög ambition vad gäller tillgänglighet. Byggnaden har varken trappor eller trösklar utan samma hårdgjorda yta invändigt som utanför. I byggnaden

finns en tillgänglig toalett (RWC). Flera andra målpunkter i kulturreseptatet har på olika sätt tillgängliggjorts både upplevelsemässigt och fysiskt.

Film och teater gör platser tillgängliga

Andra sätt att tillgängliggöra platsers historia och berättelser är genom film och teater. Både film och teater underlättar för personer med lättare kognitiva och/eller lässvårigheter att ta till sig historia och övrig information. Under våren färdigställdes en film, där en annars stängd och oåtkomlig kulturmiljö, Göksholms slott, blir tillgänglig genom en kort informationsfilm. Under året har ett filmprojekt färdigställts som handlar om hur det är att bo i miljonprogramsområdet Vivalla i Örebro idag. Ett teaterprojekt om det gamla regementet I3 har även slutförts under året, där historier om den gamla matsalen och bandvagnsverkstaden samlats in och levandegjorts i form av berättarföreställningar. Genom projektet har en tidigare otillgänglig historia kring regementsmiljön synliggjorts samtidigt som nya målgrupper nåtts med berättelser om en kulturmiljö.

Kulturarvslyftet

Vi har under året drivit ett projekt inom regeringens satsning Kulturarvslyftet, som syftar till att skapa meningsfull sysselsättning för personer med funktionsnedsättningar och i samverkan med Örebro kommun, landstinget, regionförbundet och stiftelsen Activa varit medaktör i ytterligare ett Kulturarvslyftsprojekt.

5. Länsstyrelsen ska integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering

Länsstyrelsens arbete redovisas under regleringsbrevsuppdrag 83.

Integration

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2014	2013	2012
Avser verksamhet 85*			
Årsarbetskrafter män ¹⁾	1,07	1,14	1,18
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,17	1,08	0,83
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,47	1,37	1,27
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 404	2 236	2 114
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	1,56	1,48	1,35
Antal ärenden, inkomna och upprättade	54	35	27
Antal beslutade ärenden	51	27	22
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	0	3
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	581	600	0
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 851, Integrationsfrågor ³⁾	66		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 851 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2014. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för de deltagande 19 länsstyrelserna är 65.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återskärningskraven. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Den totala årsarbetskraften har ökat marginellt. Antalet personer som arbetar med integration är detsamma som tidigare men några handläggare har ökat sin tjänstgöringsgrad. Detta är en orsak till ökade kostnader inom området. En annan förklaring är det extra regeringsuppdraget till länsstyrelserna om genomförande av politikerdialoger som genomfördes under våren. Sett till Länsstyrelsens uppdrag inom området i kombination med den historiskt höga inströmningen av asylsökande vi sett under 2014 är behovet av ytterligare resurser fortsatt stort.

Antalet ärenden har under året ökat kraftigt och innebär en fördubbling på två år. Ökningen beror främst på den nya lagen om utökad möjlighet till anvisning av ensamkommande barn (UMA), som medfört att samtliga kommuner har tecknat nya överenskommelser i ett eller flera steg om mottagande av ensamkommande barn. Resterande ärenden berör främst 37 §, 37A § och överenskommelser om mottagande av flyktingar. Bidragsutbetalningar består av återbetalda tidigare bidrag enligt 37 § som inte utnyttjats och som söks då projektet omarbetats.

Länsstyrelsen har för denna verksamhet ett Nöjd-Index på 66. Det är en enhet högre än genomsnittligt Nöjd-Index för samtliga länsstyrelser. Resultatet ser vi som ett styrkebesked då vi var en av endast tre länsstyrelser som uppnådde målet för antal svarande. Detta visar på det väletablerade kontaktnät och samverkan vi har i länet.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Integration – Mottagande av vissa nyanlända invandrare

Överenskommelser och bosättning

Länsstyrelsens dialog med kommunerna kring överenskommelser om nyanlända fortsatte under 2014, bl.a. genom det särskilda uppdraget politikerdialoger. Politikerdialogerna hade som mål att ge bättre förutsättningar för ett ökat mottagande genom en ökad förståelse för helheten. Fokus för dialogträffarna var att mottagandet är ett brett ansvar i kommunen och övriga samhället. Länsstyrelsen bjöd in Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, landstinget och Regionförbundet Örebro, Örebro läns bildningsförbund (ÖLBF) och Örebro läns idrottsförbund (ÖLIF). Alla organisationer var positiva och tyckte efteråt att det varit givande. ÖLBF och ÖLIF som vi tillsammans tidigare planerat liknande insats med var särskilt glada över att ha bjudits med. De sistnämnda hade också med sig studieförbund och föreningar för att visa på det arbete som utförs lokalt. Budskapet baserades på individens väg genom systemet och var de olika aktörerna kommer in i arbetet istället för på de enskilda organisationernas uppdrag.

Vid fyra träffar på fyra platser hade vi dialog med 72 politiker. Utvärderingen visade att 98 procent ansåg att helhetsintrycket av träffen var godkänt till mycket bra, varav 81 procent svarade bra eller mycket bra. Hela 98 procent ansåg sig ha någon nytta av innehållet från träffen. Kommentarererna handlade sammanfattningsvis om: positiv respons på att det genomfördes, att man vill ha mer dialog/information (i synnerhet från Migrationsverket), diskussion kring hur man kan göra bättre/annorlunda och att allmänheten borde få samma information.

Kommunernas upplevelse av dialogen totalt sett kring bosättningsarbetet är, enligt analysen av länsstyrelsernas årliga META-enkät 2013, generellt positiv och jämförbar med snittet för riket.

En stor del i mottagandet har under året handlat om ensamkommande barn. Det har påverkat våra möjligheter att föra en dialog kring att höja antalet anvisningsbara platser. Samtidigt har fem kommuner ett mycket högt antal asylsökande vilket påverkat den politiska diskussionen och bostadssituationen. Efter första april 2014 har det skett en markant ökning av hur många som flyttar till närområdet från anläggningarna på egen hand. Vi ser inte att förändringar i majoritet i kommunerna eller oklarheter kring partisamarbeten har påverkat arbetet negativt, de sedan tidigare etablerade partierna i kommunerna håller i allmänhet en gemensam linje kring mottagandet. I de fall flyktingmottagningarna har flyttats till kommunens socialförvaltning ser vi tendenser till att detta påverkar flyktingmottagarnas möjligheter i arbetet. De kan få mindre tid för att ta emot kvotflyktingar, delta i regionala nätverk och andra samverkans- och utvecklingssatsningar.

Tio av tolv kommuner finns nu med på Informationsverige.se portalen vilket är ett resultat av det seminarium som genomfördes under hösten 2014 i samarbete med Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Länsstyrelsen har, tillsammans med Arbetsförmedlingen, presenterat hur mottagandet ser ut, insatser och ersättningar inom flyktingmottagandet för ett regionalt nätverk för kommunala bostadsbolag. Deltagarna signalerade att de gärna ingår i lokala nätverk, vilket vi har vidareförmedlat till våra kontakter i kommunerna. Hösten 2014 arrangerade Länsstyrelsen ett seminarium kring bostadsförsörjning och hemlöshet för samhällsplanering, flyktingmottagning, socialförvaltning samt kommunledningar och bostadsbolag. I slutet på 2014 beviljades tre kommuner gemensamt § 37-medel för ett projekt i syfte att hitta fler bostäder via privata hyresvärdar. Rutiner och riktlinjer för relationerna med värdarna som ligger till grund för ett ökat mottagande i kommunerna kan spridas till fler kommuner.

Länsnätverket med deltagare från kommuner och myndigheter har genomfört sex möten under året. Teman har varit kvotflyktingar, betalningslösningar för nyanlända, samverkan med Försäkringskassan kring rehabilitering och Arbetsförmedlingens bosättningssektion och bosättningsfunktionen har varit på besök. Månatliga avstämmningar har gjorts med bosättningsfunktionen som en uppföljning av kommunernas mottagande. Samarbetet med dessa finns med i den strategi som Länsstyrelsen tog fram och tillsammans med Migrationsverket och Arbetsförmedlingen undertecknade våren 2014. Genom Länsforum har vi regelbundet träffat Migrationsverket och Arbetsförmedlingen under året och de har varit en naturlig utgångspunkt för politikerdialoger och övriga förhandlingsrundor med kommunerna där vi så långt det är möjligt besöker kommunerna tillsammans. På den myndighetsgemensamma nationella bosättningsdagen i oktober fick vi möjlighet att berätta om vår samverkan som ett gott exempel.

Samhällsorientering

Ett projekt för att skapa samverkan inom samhällsorientering har pågått under året där Länsstyrelsen tillsammans med kommuner och Arbetsförmedlingen ingått i styrgruppen.

En samverkan startades efter sommaren 2014 med ett kansli i Örebro som samordnar verksamheten. Samhällsorienteringen genomförs i de nyanländas kommuner med särskilt utbildade modersmålslärare. Elva av tolv kommuner är med i samverkan. En utmaning har visat sig vara att få behöriga modersmålslärare som kan ta uppdrag och att planera övriga statliga myndigheters deltagande.

Länsstyrelsernas META-enkät om samhällsorientering gav i år stora variationer i svaren vilket delvis kan bero på den nystartade samverkan. Vissa kan ha svarat utifrån verksamheten som den såg ut innan samverkan påbörjades och andra efter.

Arbetsmarknadsetablering med SFI

Länsstyrelsen har ingått i en styrgrupp för ett samverkansprojekt kring svenska för invandrare, SFI. Projektet avslutades i oktober utan att det har lett fram till en ökad samverkan. En orsak är att kommunerna känner osäkerhet inför effekterna på den egna verksamheten och dess budget. Parallellt har kommunerna via regionförbundet tagit beslut om att samla vuxenutbildningen i länet. En dialog pågår med regionförbundet om vad det kan innebära för SFI-verksamheten. Kommunerna har bestämt sig för att fokusera på samverkan kring yrkes-SFI i samarbete med potentiella arbetsgivare.

Det ökade antalet nyanlända har ökat kommunernas fokus på att genomföra basverksamheten och det medger inte alltid möjlighet att jobba med andra utvecklingsbehov. Det är i dagsläget köer och antagningsstopp till SFI-undervisningen i flera kommuner. Det beror i första hand på att många fler nyanlända tagits emot i kommunerna, som då fått svårt att snabbt hitta lärare och lokaler för att möta behovet. De nyanlända som bor på anläggning har i varierande grad möjlighet till SFI-undervisning. Avståndet från anläggning till SFI-undervisning är avgörande i de flesta fall, eftersom Migrationsverket och kommunen inte betalar för resor.

Analysen av META-enkäten 2013 visade dock att länet ligger väl till vad gäller tillgången till olika typer av SFI-utbildning och undervisningsstöd, i jämförelse med riket, särskilt vad gäller SFI för de med särskilda behov, funktionshinder och analfabeter. Uppföljningen visar också att fyra av tolv kommuner har program för att tillhandahålla praktikplatser.

Goda exempel

Länsstyrelsen leder Effektgruppen med representanter från länets aktörer med mål att hitta och sprida goda exempel inom området arbete och utbildning för nyanlända. Gruppen har bestämt att ta fram en film med goda exempel på hur nyanländas kompetens kan matchas med arbetsgivares behov. Målgruppen är både privata och offentliga arbetsgivare. Samtal har också förts med en av länets större privata arbetsgivare om samarbete med kommuner och Arbetsförmedlingen.

Ensamkommande barn

Lagen om utökad möjlighet att anvisa ensamkommande barn till kommunerna har fått en stor påverkan. Landshövdingen har samlat länets kommunledningar och diskutera fördelningstalen och fördelningen i länet. Alla länets kommuner har överenskommelser om mottagandet och alla är beredda att ta sitt ansvar för att uppnå det nya fördelningstalen. Nya överenskommelser har tecknats med flera kommuner inför 2015.

Information och utbildning av kommuner som nyligen börjat ta emot genomförs i nätverk tillsammans med Migrationsverket. Totalt finns just nu 68 asylplatser och 205 permanenta uppehållstillståndsplatser i länet.

Rekrytering av kompetent personal är ett problem i de små kommunerna. Länsstyrelsen leder två utvecklingsprojekt inom detta område. Det första handlar om ett program för utbildning av personal på hemmen, skola och socialtjänsten. Det andra handlar om utveckling av nätverk för nyckelpersoner. Ett annat tydligt och efterfrågat behov är mer kunskap om de länder och dess kultur som de mest aktuella asylgrupperna kommer från. Länsstyrelsen har arrangerat en föreläsning om Eritrea och dess kultur och samhälle under hösten.

Samverkan med olika myndigheter och aktörer kring mottagandet av ensamkommande barn är mycket god. Länsstyrelsens bedömning är att kommunernas arbete med utslussning från boenden blir allt bättre. Ett utvecklingsområde är samverkan kring insatser för att minska psykisk ohälsa. Behovet av gode män/särskilt förordnade vårdnadshavare är fortsatt stort och ökande. Länsstyrelsen ser också att det finns behov och potential i att fortsätta utveckla samarbetet med ideell sektor, inte minst idrotten.

Ökad samverkan och dialog

Länsstyrelsens Integrationsråd

Länsstyrelsens Integrationsråd är ett forum för samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner, idéburna sektorn och näringslivet. Via Integrationsrådet arbetar Länsstyrelsen för spridning av insatser och kunskap inom integrationsområdet för länets utveckling. Inför 2014 förtydligades länsstyrelsernas uppdrag vad gäller civila sektorn. Länsstyrelsen i Örebro län tog därför initiativet till dialog med Örebro läns bildningsförbund och Örebro läns idrottsförbund om att besöka politiska församlingar i kommunerna för att visa den ideella sektorns betydelse. Dessa möten skedde bl.a. genom de tidigare redovisade politikerdialogerna. Under 2014 har rådet också utökats med dessa två aktörer.

Integrationsrådet har under 2014 genomfört fyra möten med olika teman för att belysa aktuella frågor för länets utveckling ur ett integrationsperspektiv. Rådets nya medlemmar har stått värd för varsitt möte vilket innebär att civilsamhällets roll och betydelse för integrationsarbetet tydliggjorts och de insatser som aktörerna arbetar med har lyfts fram genom teman som ”Idrotten - en kraft för länets integrationsarbete” och ”Demokrati, delaktighet och integration kopplat till valåret 2014”.

Ett av Integrationsrådets möten har satt fokus på utlandsföddas betydelse för att öka företagens konkurrenskraft och på utlandsfödda företagare som en del av länets näringsliv. Örebro kommunala bostadsbolag, Öbo, har under året fått stor uppmärksamhet för sitt arbete med social hänsyn vid upphandlingen och förnyelsen av bostadsområdet Vivalla. Många, bl.a. ministrar och riksdagspolitiker och länets Ingerationsråd, har varit på studiebesök i Vivalla för att lära mer om Öbo:s strategiska arbetssätt.

Behov av bättre hälsa för nyanlända

Ohälsa bland nyanlända utgör ett stort hinder för introduktion och etablering. Trots det saknas det idag etablerad samsyn om migration och hälsa i relation till samverkan inom etableringsprocessen av nyanlända flyktingar. Den 19 november genomfördes en av fyra nationella konferenser på temat "Migration och hälsa – så skapar vi en hälsosam etablering" i Örebro. Konferensens syfte var att utveckla samverkan kring hälsofrågorna i etableringen för att göra etableringen så hälsosam och effektiv som möjligt. Konferensen resulterade i att regionala dialoger inleddes och gav inspel för framtida utvecklingsarbete och samverkan. Bland de goda exempel som presenterades under dagen fanns pilotprojektet "Hälsofrämjande arbete på SFI" som bedrivits av Örebro kommun i samverkan med Samhällsmedicinska enheten vid Örebro läns landsting och Folkhälsoenheten vid Örebro läns idrottsförbund. Länsstyrelsen i Örebro län har under året gjort en uppföljning med syftet att kunskapen om hur modellen tas emot ska kunna användas i ett nästa steg för att sprida modellen till fler kommuner. Den har presenterats för styrgruppen inom projekt SFI-samverkan. Insatsen har varit en del av länsstyrelsernas gemensamma utvecklingsarbete med att stärka arbetet med hälsofrågorna inom etablering och mottagande av nyanlända.

Föreningen Transfer och deras IT-guider beviljades § 37-medel för sitt arbete med nyanlända kvinnor som behöver stöd i sin etablering. Örebro läns idrottsförbund tilldelades § 37-medel för att sammanföra nyanlända med föreningslivet i norra länsdelen. Projektet påbörjades 2013 och avslutades i år.

Två, eller möjligen tre, kommuner i länet har en lokal överenskommelse med den idéburna sektorn. Också landstinget har tagit fram en överenskommelse. Detta arbete har dock inte varit synkroniserat med flyktingmottagningens arbete. Därför har en dialog inletts för att undersöka om man kan utgå från det folkhälsoavtal som finns mellan landstinget, Örebro läns bildningsförbund, Örebro läns idrottsförbund och kommunerna.

META-enkäten

Elva av länets tolv kommuner besvarade länsstyrelsernas gemensamma META-enkät. Länsstyrelsen bedömer att uppföljningen ger en relativt bra och allmän bild av kommunernas uppfattningar och läget i länet. Uppföljningen visar tydliga förbättringar vad gäller kommunernas samverkan med andra aktörer, främst med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, kring individer med nedsatt prestationsförmåga, Örebro län har något bättre siffror än för riket i stort, även när det gäller samverkan med landstinget/primärvården och med ideell sektor.

Genom enkäten står det klart att mindre kommuner med ett stort mottagande efterfrågar en ökad lokal närvaro av olika myndigheter för bättre service. Länsstyrelsen har därför under året bjudit in till ett par möten med berörda kommuner och statliga myndigheter för dialog kring möjliga lösningar, t.ex. i form av gemensamma servicekontor.

Att fler kommuner i enkäten 2013 jämfört med 2012 uppger att de samarbetar med ideella organisationer och föreningar kan möjligen vara en effekt av ett antal projekt som drivits av ideella organisationer i länet. Länsstyrelsen har med hjälp av § 37-medlen finansierat vissa insatser

för att idrotten och föreningslivet ska kunna fungera som en dörröppnare till det svenska samhället.

Kommunerna anser att Länsstyrelsen bidrar till fler kontakter med andra aktörer och till bättre samverkan med andra aktörer (75 respektive 100 procent). Örebro län är på detta område betydligt bättre än riket. Samtliga svarande kommuner anser också att Länsstyrelsen bidrar till ökad kunskap inom integrationsområdet och till ökat erfarenhetsutbyte.

Indikatorer

Integration utgiftsområde 13¹⁾

Nyanlända som beviljats uppehållstillstånd på skyddsgrunder eller av humanitära skäl	2014	2013	2012	2011	2010
Andel kommuner som tecknat överenskommelser om flyktingmottagande (%)	100	92	75	67	67
Antal platser per 10 000 invånare i länet	29,0	29,4	24,7	24,5	25,2
Ensamkommande barn	2014	2013	2012	2011	2010
Antal platser per 10 000 invånare i länet	9,3	7,5	5,3	4,2	1,6

¹⁾ Se avsnitt Resultatredovisning, avsnitt indikatorer

Källa: Migrationsverket

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Nyanlända som beviljats uppehållstillstånd på skyddsgrunder eller av humanitära skäl

Samtliga kommuner i länet har ett organiserat mottagande av flyktingar och har en överenskommelse med Länsstyrelsen om mottagande. Länsstyrelsen arbetar i olika nätverk för att fortsatt öka kommunernas mottagande av nyanlända. Vårt arbete i nätverken ger också nya mottagarkommuner stöd att kunna öka sin kapacitet för mottagande.

Länsstyrelsen har genomfört informations- och utbildningsinsatser till politiska ledningar i majoriteten av länets kommuner, i vissa fall tillsammans med Arbetsförmedlingen och Migrationsverket, vilket har varit framgångsrikt och kommer att utvecklas ytterligare framöver.

Förberedelser och information om nya överenskommelser med utökat mottagande genomförs kontinuerligt av Länsstyrelsen i syfte att länet ska närma sig länstalet. Länsstyrelsen genomför därför särskilda informationsinsatser för att uppmuntra kommunerna att marknadsföra sig mer aktivt. Målet är att färre anvisade nyanlända ska tacka nej till en placering. Vi har bl.a. arrangerat ett seminarium där kommunerna fick hjälp att utforma sin informationssida på portalen Information Sverige.

Asylsökande ensamkommande flyktingbarn

Under 2014 har alla kommuner överenskommelser om mottagande av ensamkommande barn. Förhandlingar har inletts med samtliga kommuner för att öka antalet asylplatser så att alla kommuner når upp till fördelningstalen. De nätverk som bildats under ledning av Länsstyrelsen har varit ett nödvändigt stöd för de kommuner som har startat boende. Två kommuner har överenskommelser om mottagande av asylsökande men har inget eget boende på grund av avsaknad av lämpliga lokaler.

Den nya lagen om utökad möjlighet att anvisa ensamkommande barn till kommuner har fått länets kommuner mer intresserade av överenskommelser. Landshövdingen har bjudit in till möten för att informera kommunledningarna om den nya lagstiftningen och om fördelningstalen för 2015. Flera

kommuner skrev nya överenskommelser i slutet av året för att nå upp till 2015 års fördelningstal. Bostadsbrist är dock ett hinder för många kommuner som upplever svårigheter med att slussa ut barnen från boendena.

Länsstyrelsen har inlett ett samarbete med Regionförbundet Örebros olika nätverk för att öka det regionala engagemanget inom området. Ett pilotprojekt, där SKL varit projektägare, med syfte att öka kvaliteten i mottagandet av ensamkommande barn har slutförts. Vissa arbetsgrupper som bildats under projektiden har fortsatt sitt arbete med bl.a. utbildningsprogram för personal på HVB-hem och utveckling av utslussning från hemmen. Regionförbundet har övertagit ansvaret för utbildning av personal på HVB-hemmen.

Länsstyrelsen har genom medel från förordningen (2010:1122) § 37 kunnat stärka arbetet med utveckling av mottagandet genom att en kommun drivit ett regionalt projekt. Insatserna har till stor del handlat om kompetenshöjande insatser för personal på boendena, personal inom skola och inom socialtjänst.

Återrapportering regleringsbrev

RB 74. Ersättning enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar finansieras från det under utgiftsområde 13 uppförda anslaget 1:2

Kommunersättning vid flyktmottagande. Insatser enligt 37 § som syftar till att underlätta bosättning och öka kommunernas mottagningskapacitet samt möjligheter att tillhandahålla samhällsorientering ska prioriteras. Länsstyrelsen i Jönköpings län ska efter att övriga länsstyrelser har fått tillfälle att yttra sig besluta om hur stor del av anvisade medel som ska fördelas för disposition av respektive länsstyrelse.

Ersättning enligt 37 a § förordningen om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar finansieras från det under utgiftsområde 13 uppförda anslaget 1:1 *Integrationsåtgärder*.

Länsstyrelserna ska redovisa för vilka olika insatser som ersättning enligt ovan nämnda förordning lämnas samt en bedömning av resultaten. Anvisningar för redovisningarna lämnas av Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Ersättning har lämnats till följande kommuner och kommunalförbund

Tabell: Ersättning till kommuner och kommunalförbund

Kommun	Sökt insats	Sökt belopp, tkr	Beviljat belopp, tkr
Kumla	Ökad mottagning genom ökat strukturerat samarbete med privata hyresvärdar och kommunala bostadsbolag	760	760
Nora	Fritids- och föreningslivet - en arena för integration och hälsa	455	455
Regionförbundet Örebro	Övertagande av: Regional samverkan kring svenska för invandrare	581	581
Nora	Dokumentation, systematisering och kommunikering av framgångsfaktorer för en snabbare och bättre etableringsprocess	1 108	1 108
Örebro läns landsting	Samordnade insatser för rehabilitering av nyanlända	400	200
	<i>Summa:</i>	<i>3 304</i>	<i>3 104</i>

Insatser som syftar till att öka kommunernas mottagningskapacitet

Länsstyrelsen bedömde att insatser som riktade in sig på att ge förutsättningar till ett ökat samarbete mellan länets kommuner beträffande SFI och samhällsorientering skulle förbättra och effektivisera undervisningen, men också öka kapaciteten för mottagande hos kommunerna.

Insatser som syftar till att underlätta bosättning

Länsstyrelsen beviljade medel till en grupp av kommuner för att öka samverkan med privata fastighetsägare för att därigenom både öka mottagningskapaciteten och underlätta för bosättning. Projektet har utvecklats i diskussion mellan kommunerna och Länsstyrelsen och bedöms ha en bra förankring i kommunerna.

Insatser som syftar till att öka möjligheterna att tillhandahålla samhällsorientering

Länsstyrelsen har tidigare beviljat ett nu avslutat § 37-projekt där samverkan mellan länets kommuner etablerats och där ett av syftena var att modersmålslärare ska vara mobila och undervisa i elevernas hemkommun.

Andra iakttagelser av betydelse

Länsstyrelsen har, genom de möjligheter § 37-medlen ger, både kunnat öka kapaciteten till mottagande i länet och väsentligt höja kvaliteten. Att länsstyrelserna själva kan prioritera inriktningen efter de förutsättningar som finns i länet är en viktig framgångsfaktor. Kommunerna i länet har genom de olika projekten inlett ett utökat samarbete och genom spridning av kunskap om metoder och angreppssätt kunnat öka sin mottagningskapacitet. Utöver detta har flera av projekten syftat till att förbättra möjligheterna till en bra etablering genom kontakt mellan olika grupper och ökade möjligheter till arbete.

Bedömning av resultaten för avslutade projekt under året

Örebro kommuns projekt inom samhällsorientering har varit framgångsrikt och har utmynnat i samverkan mellan flertalet av länets kommuner. Målet är att länets alla kommuner ska medverka och att undervisningen i största möjliga mån ska bedrivas på elevens hemort med ambulerande hemspråkslärare. Utbildning för lärarna har genomförts och undervisningen i denna form har inletts. Kommunerna har nu själva tagit över verksamheten. Projektet har förutsättningar att vara modell för verksamheten i andra län.

Noras projekt inom föreningslivets insatser för integration har bara till vissa delar varit framgångsrikt. Projektet fick en lång startsträcka, men flera föreningar har engagerat sig och har fortsatt verksamheten.

Regionförbundet övertog under året SFI-projektet från ett kommunalförbund i länet. Syftet med projektet var att öka kommunernas kapacitet och kompetens och möjliggöra ökad specialisering genom samverkan mellan kommunerna. Flera utredningar har gjorts, men än så länge har projektet bara lett till gemensamma diskussioner om SFI-verksamhetens framtid.

Personaluppgifter

Enligt kraven i FÅB 3 kap 3§ ska myndigheter redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1§ första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter. (Förordning 2008:747)

Återrapportering

Redovisa en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter.

Kompetensförsörjning

Länsstyrelsens kompetensförsörjningsarbete utgår ifrån att vi ska vara en attraktiv arbetsgivare med målsättningen att kunna rekrytera, behålla och utveckla medarbetare. För att säkerställa kompetensen arbetar vi kontinuerligt med ledarskapsförsörjning, arbetsmiljö och en lärande och utvecklande organisation.

För att Länsstyrelsen ska kunna genomföra sina uppdrag nu och i framtiden är det en förutsättning att det finns medarbetare med rätt kompetens och förmågan att utvecklas utifrån Länsstyrelsens uppdrag. Vi ser kompetensförsörjning i ett brett perspektiv där det förutom kunskap inom professionen också ingår förhållningssätt, bemötande och förmågan att göra avvägningar för en samlad bedömning m.m.

Länsstyrelsens arbetsuppgifter spänner över många olika sakområden och våra medarbetare är ofta specialister. Inför en rekrytering görs en bedömning om tonvikten ska ligga på generalist- eller specialistkompetens. Målsättningen är att ha personal som är både flexibla och kan arbeta inom flera områden, men också att ha tydliga specialister. Generalistkompetens är viktig då verksamheten ständig förändras och arbetsuppgifter försvinner eller tillkommer.

Länsstyrelsen i Örebro län arbetar i linje med den arbetsgivarpolitiska strategi och dess prioriteringar som antagits av de statliga arbetsgivarna. Under 2014 har särskilt fokus lagts på arbetsmiljö och ledarskapsförsörjning. Året har också haft fokus på omställningsarbete med övergång av verksamhet då några ärendekområden och dess medarbetare övergår till Region Örebro län från och med 2015. Vi har också genomfört övergång av telefonväxel till Länsstyrelsernas gemensamma telefoniplattform och därmed en centralisering av telefonsystem med driftsansvar för länsstyrelserna. Länsstyrelsens ledningsplats färdigställdes och togs i drift efter nybyggnation under 2014. Övergången mellan två landsbygdsprogram medförde minskade medel under 2014. Trots omställningsarbete under året och minskade medel har uppsägningar kunnat undvikas.

Personalstruktur

Andel anställda kvinnor är 63 procent. Medelåldern i organisationen är 44,6 år, för kvinnor 42,7 år och för män 47,9 år. Under 2014 har 29 antal externa rekryteringar genomförts och vi har generellt många sökande på utannonserade tjänster, men inom vissa sakområden kan det vara svårt att rekrytera personal med gedigen yrkeserfarenhet. Vi ser också att det är fler kvinnor som söker våra tjänster. Länsstyrelsen har också inom vissa kompetensområden svårt att hävda sig med marknadsmässiga löner. Vi har under året medarbetare som arbetar kortare eller längre tid efter 65 år. Ett nytt verktyg för att administrera rekryteringar har införts för att skapa möjligheter att

utveckla arbetet med metoden kompetensbaserad rekrytering. Sedan tidigare har chefer och personalutvecklare genomgått utbildning i metoden.

Chef- och ledarskapsförsörjning

I chefsgruppen ingår 16 chefer exklusive länsledningen, nio av dessa är kvinnor. Internt inom Länsstyrelsen har förändringar i chefsgruppen skett i och med att hälften av enhetscheferna har bytts ut – fyra enhetschefer har gått i pension och tre har gått vidare till andra arbetsuppgifter inom eller utanför organisationen. Vi har tidsbegränsade chefsförordnanden på fyra år, förlängning av dessa har genomförts till 2018.

I och med förändringarna i chefsgruppen har vi med hjälp av en extern konsult genomfört gemensamma utvecklingsinsatser för den nya chefsgruppen, dels för att hitta bättre arbetsformer och dels för att hitta ett gemensamt synsätt. Under året har mötesplatser för chefer införts för att arbeta med sakfrågor och remisser med olika perspektiv – ett förbättringsarbete för att utveckla våra sammanvägda bedömningar.

Länsstyrelsen har deltagit i utvecklingsprogrammet för strategisk verksamhetsutveckling som Arbetsgivarverket och Ekonomistyrningsverket anordnat. Programmet riktar sig till olika myndigheter och Länsstyrelsen har haft Kemikalieinspektionen som lärtjänst i programmet. Vi ingår också i det statliga mentor-adept programmet i Skatteverkets regi. I Länsstyrelsernas gemensamma program för chefsutbildning har vi varit representerade med två nyutträdna chefer.

Arbetsmiljö

En god arbetsmiljö är en viktig faktor för att vara en attraktiv arbetsplats och en förutsättning för att skapa effektivitet och goda resultat. För att nå framgång i Länsstyrelsens arbetsmiljöarbete är tre perspektiv särskilt viktiga, det hälsofrämjande, det förebyggande och det rehabiliterande perspektivet. Vi har ett väl utvecklat samarbete med företagshälsovården både vad gäller rehabiliterande insatser och insatser av utvecklande karaktär.

Under slutet av 2013 och början av 2014 har hälsoprofiler erbjudits och genomförts för all personal för att kunna förebygga ohälsa i framtiden. Återkoppling har skett på individ- och gruppnivå. Ergonomiföreläsning har erbjudits all personal och pausgymnastik genomförs också regelbundet. Vi fortsätter med friskvårdsdagar och att subventionera friskvård.

Under hösten genomfördes en medarbetarundersökning, som också var en uppföljning av en tidigare undersökning från 2012. Enkäten fokuserar på medarbetarkraften och förändringskraften hos medarbetarna och det övergripande resultatet med prestationsindex visade på samma resultat som 2012. Resultatet och förbättringsarbetet med aktiviteter kommer att föras in i verksamhetsplaneringen för 2015.

En lärande och utvecklande organisation

I Länsstyrelsens uppdrag ingår att ta tillvara perspektiv inom flera olika områden och att vara en samlande kraft. Uppdraget är också en förutsättning för att kunna fatta rätt beslut i många ärenden. Det ligger också en utvecklingsmöjlighet för olika yrkesgrupper att lära av varandra och få nya perspektiv samt att kunna diskutera med kollegor inom andra professioner. Länsstyrelsen har därför en bra plattform för en lärande och utvecklande organisation. Detta framkom också i medarbetarundersökningen där lärandet fortfarande skattas högt i organisationen.

Med projektet ”Förenkla på riktigt” vill vi förenkla för företag, allmänhet, kommuner och andra organisationer i deras kontakter med oss. Inom Förenkla på riktigt prioriterar vi arbetet med att

göra sammanvägda bedömningar, ha ett bra bemötande och att vara tydliga i vår kommunikation. En uppstart i form av forumteater med rollspel och gruppövningar har genomförts.

Flera insatser för kompetensutveckling för medarbetare har genomförts, bl.a. introduktionsprogram för nyanställda, förvaltningskunskap, projektledarutbildning och fördjupad projektledarutbildning, intern jämställdhetsutbildning med bl.a. jämtgrering och härskartekniker. Vi har under året också fortsatt med vår satsning på klarspråk. Vi har tillsammans med övriga länsstyrelser och flera andra myndigheter tagit fram en onlineutbildning för klarspråk. Utifrån denna har vi arbetat fram en riktad utbildning som vi erbjudit samtliga enheter under 2013-2014. Inom sakområden sker kontinuerlig kompetensutveckling i samband med nya lagar, lagändringar, uppdrag med mera. För att identifiera behovet av kompetensutveckling för medarbetare har en enhet arbetat strukturerat med kompetensplanering enligt en särskild modell, kompetensrosen.

Tabell: Personalstruktur

Kön	Ålder	Antal anställda 2014-12-31				Antal anställda 2013-12-31			
		Fast	Tidsbegr	Summa	Andel	Fast	Tidsbegr	Summa	Andel
Män	-34	5	4	9	13,0%	6	2	8	11,0%
	35-44	19	5	24	34,8%	20	2	22	30,1%
	45-54	12	0	12	17,4%	13	3	16	21,9%
	55-64	23	0	23	33,3%	24	0	24	32,9%
	65-	1	0	1	1,4%	2	1	3	4,1%
	Alla	60	9	69	100,0%	65	8	73	100%
Kvinnor	-34	19	7	26	21,8%	21	8	29	24,0%
	35-44	43	3	46	38,7%	39	3	42	34,7%
	45-54	25	4	29	24,4%	22	5	27	22,3%
	55-64	16	0	16	13,4%	17	1	18	14,9%
	65-	2	0	2	1,7%	5	0	5	4,1%
	Alla	105	14	119	100,0%	104	17	121	100%
Samtliga	-34	24	11	35	18,6%	27	10	37	19,1%
	35-44	62	8	70	37,2%	59	5	64	33,0%
	45-54	37	4	41	21,8%	35	8	43	22,2%
	55-64	39	0	39	20,7%	41	1	42	21,6%
	65-	3	0	3	1,6%	7	1	8	4,1%
	Alla	165	23	188	100%	169	25	194	100%

Tabell över sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3§ FÅB¹⁾

Kön	Ålder	2014			2013		
		Antal anställda	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dgr och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Antal anställda	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dgr och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män	- 29	2	-	-	5	-	-
	30 - 49	38	3,4	30,6	37	2,7	6,6
	50 -	38	3,6	26,1	39	4,0	26,5
	Alla	78	3,4	56,7	84	3,3	33,1
Kvinnor	- 29	9	-	-	14	1,8	0,0
	30 - 49	92	3,2	19,7	79	1,9	0,0
	50 -	37	5,4	22,4	35	3,1	23,2
	Alla	138	3,7	42,1	128	2,2	23,2
Samtliga	- 29	11	2,2	0,0	19	1,8	0,0
	30 - 49	130	3,2	23,5	116	2,2	3,1
	50 -	75	4,5	23,7	74	3,6	24,8
	Alla	216	3,6	47,2	209	2,6	27,9

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso¹⁾ Enligt 7 kap.3§ FÅB (2000:606) framgår att uppgifter för grupper med högst tio anställda inte ska lämnas.**Kommentar**

Sjukfrånvaron varierar över åren och varje enskild sjukfrånvaro får stort genomslag i statistiken. Den totala sjukfrånvaron var 3,6 procent av ordinarie arbetstid under 2014. Sjukfrånvaron har därmed ökat från 2013 då sjukfrånvaron var 2,6 procent. Sjukfrånvaron över 60 dagar var 2014, 47,2 procent i förhållande till totala sjukfrånvaron. 2013 var motsvarande sjukfrånvaro 27,9 procent.

Orsakerna till sjukfrånvaron är komplex. Länsstyrelsen har som arbetsgivare ett stort ansvar för att se arbetsmiljön som en integrerad del av verksamheten. Vår ambition är att bedriva ett arbetsmiljöarbete utifrån ett förebyggande, rehabiliterande och ett hälsofrämjande perspektiv. Möjligheten att påverka sjukfrånvaron är också beroende av flera olika faktorer som arbetsgivarens har svårt att påverka. Vi har sedan flera år tillbaka ett väl utvecklat samarbete med företagshälsovården. Vi använder deras tjänster när det gäller stödsamtal, sjukgymnastik, ergonomisk genomgång samt stöd i mer utvecklande arbete. Företagshälsovården är också ett viktigt stöd när det gäller rehabiliteringsinsatser.

Året i siffror

Tabell A - Verksamhetskostnader 2012 - 2014

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2014 Tkr	2013 Tkr	2012 Tkr
20-21	Övrig förvaltning	5 593	3 971	4 546
25	Trafikföreskrifter m.m.	504	485	633
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	6 680	6 379	6 802
30	Regional tillväxt	3 734	3 671	3 478
34	Infrastrukturplanering	2 719	3 913	10 392
40	Hållbar samhällsplanering och boende	3 501	3 246	3 162
41	Stöd till boende	286	195	189
42	Energi och klimat	2 556	1 965	1 128
43	Kulturmiljö	5 639	5 388	5 300
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	4 490	4 221	4 717
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	8 069	8 696	10 853
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	24 375	19 003	14 664
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 456	2 048	1 672
53	Vattenverksamhet	7 400	7 841	6 752
54	Mineral- och torvfyndigheter	74	103	107
55	Miljöfarlig verksamhet	5 827	5 054	3 382
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	316	603	331
57	Förorenade områden, efterbehandling	2 267	3 231	3 577
58	Restaurering	1 068	559	692
60	Lantbruk och landsbygd	13 887	15 731	16 704
62	Fiske	1 388	1 087	1 118
70	Folkhälsa	2 453	2 081	2 092
80	Jämställdhet	4 551	7 738	12 637
81	Nationella minoriteter	1	0	37
82	Mänskliga rättigheter	448	1 646	1 105
83	Barnperspektivet			2
85	Integration	1 619	1 499	1 467
	SUMMA PRODUKTION	111 901	110 354	117 541
10	Myndighetsövergripande verksamhet	11 282	11 696	11 185
11	Administration och intern service	32 185	30 363	29 663
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	155 368	152 413	158 389
99	Resurssamverkan ¹⁾	13 686	11 569	10 555
	TOTALSUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER ENL RESULTATRÄKNINGEN ²⁾	169 054	163 982	168 944

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Definition av resurssamverkan:

Med offentlig resurssamordning menas att en myndighet har rätt att mot avgift helt eller delvis samordna sitt resursutnyttjande avseende varor och tjänster med en annan myndighet, kommun eller landsting (s.k. sambruk). Skriftliga avtal om samordningen bör träffas mellan de berörda parterna. Ansvarsfördelningen mellan myndigheterna bör läggas fast.

Kommentarer Tabell A

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)

Kostnadsökning jämfört med 2015 på grund av tillsättning av vakant veterinärtjänst.

Tabell B – Verksamhetskostnader 2014

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	Kostnader exkl OH		OH-kostnader		Kostnader inkl OH	
		Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%
20-21	Övrig förvaltning	5 593	3,60	2 491	5,96	8 084	5,26
25	Trafikföreskrifter m.m.	504	0,32	269	0,64	773	0,50
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	6 680	4,30	3 369	8,06	10 049	6,54
30	Regional tillväxt	3 734	2,40	1 480	3,54	5 214	3,39
34	Infrastrukturplanering	2 719	1,75	1 178	2,82	3 897	2,54
40	Hållbar samhällsplanering och boende	3 501	2,25	1 797	4,30	5 298	3,45
41	Stöd till boende	286	0,18	152	0,36	438	0,28
42	Energi och klimat	2 556	1,65	888	2,12	3 444	2,24
43	Kulturmiljö	5 639	3,63	2 030	4,85	7 669	4,99
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	4 490	2,89	1 709	4,09	6 199	4,03
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	8 069	5,19	2 874	6,87	10 943	7,12
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	24 375	15,69	5 413	12,94	29 788	19,38
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 456	1,58	1 283	3,07	3 739	2,43
53	Vattenverksamhet	7 400	4,76	2 227	5,33	9 627	6,26
54	Mineral- och torvfyndigheter	74	0,05	39	0,09	113	0,07
55	Miljöfarlig verksamhet	5 827	3,75	3 034	7,25	8 861	5,76
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	316	0,20	168	0,40	484	0,31
57	Förorenade områden, efterbehandling	2 267	1,46	879	2,10	3 146	2,05
58	Restaurering	1 068	0,69	277	0,66	1 345	0,87
60	Lantbruk och landsbygd	13 887	8,94	6 216	14,86	20 103	13,08
62	Fiske	1 388	0,89	534	1,28	1 922	1,25
70	Folkhälsa	2 453	1,58	966	2,31	3 419	2,22
80	Jämställdhet	4 551	2,93	1 579	3,78	6 130	3,99
81	Nationella minoriteter	1	0,00	0	0,00	1	0,00
82	Mänskliga rättigheter	448	0,29	183	0,44	631	0,41
85	Integration	1 619	1,04	785	1,88	2 404	1,56
	SUMMA PRODUKTION	111 901	72,02	41 820	100,00	153 721	100,00
10	Myndighetsövergripande verksamhet	11 282	7,26				
11	Administration och intern service	32 185	20,72				
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	155 368	100,00			153 721	100,00
99	Resurssamverkan	13 686		1 647		15 333	
	Totalsumma verksamhetens kostnader enl resultaträkningen	169 054				169 054	
	Myndighetsövergripande, adm och intern service uppdelat på:						
	Nivå 1 (113-115)	23 513	30,14				
	Nivå 2 (110-112, 116-119)	8 672	11,12				
	Nivå 3 (100-109)	11 282	14,46				
	Personalkostnad, produktion (kkl 4, verksamhetskod 2-9)	78 020					

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Tabell C – Årsarbetskrafter 2012 – 2014¹⁾

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2014			2013	2012
		totalt	varav kvinnor	varav män	totalt	totalt
20-21	Övrig förvaltning	7,21	4,89	2,32	4,27	5,54
25	Trafikföreskrifter m.m.	0,81	0,71	0,10	0,87	1,11
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	9,47	8,62	0,85	9,86	9,79
30	Regional tillväxt	4,45	1,41	3,04	4,52	4,33
34	Infrastrukturplanering	3,15	2,62	0,53	4,39	4,07
40	Hållbar samhällsplanering och boende	5,27	4,05	1,22	5,13	5,10
41	Stöd till boende	0,52	0,31	0,21	0,33	0,37
42	Energi och klimat	2,59	1,64	0,95	2,97	1,79
43	Kulturmiljö	6,41	2,65	3,76	6,16	6,25
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	4,31	2,83	1,48	4,41	5,38
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	7,92	3,43	4,49	8,19	11,94
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	17,90	6,76	11,13	17,95	14,34
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	4,01	2,54	1,47	3,19	2,81
53	Vattenverksamhet	7,02	3,19	3,83	9,42	8,40
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,12	0,11	0,01	0,19	0,22
55	Miljöfarlig verksamhet	9,06	6,41	2,65	8,28	5,47
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,49	0,32	0,17	0,83	0,60
57	Förorenade områden, efterbehandling	2,57	1,85	0,72	4,40	4,28
58	Restaurering	0,97	0,02	0,95	0,80	1,05
60	Lantbruk och landsbygd	20,72	11,32	9,40	23,82	24,96
62	Fiske	1,13	0,10	1,03	1,09	0,98
70	Folkhälsa	2,34	2,00	0,34	2,25	2,11
80	Jämställdhet	4,21	3,61	0,60	5,01	5,54
81	Nationella minoriteter	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
82	Mänskliga rättigheter	0,48	0,45	0,03	0,81	1,21
83	Barnperspektivet					0,00
85	Integration	2,24	1,17	1,07	2,22	2,01
	SUMMA PRODUKTION	125,37	73,03	52,34	131,36	129,65
10	Myndighetsövergripande verksamhet	10,04	6,07	3,97	10,72	10,23
11	Administration och intern service	12,81	8,67	4,14	14,72	14,28
	SUMMA ÅRSARBETSKRAFTER EXKL RESURSSAMVERKAN	148,22	87,77	60,45	156,80	154,16
99	Resurssamverkan	4,54	3,80	0,74	4,84	4,30
	TOTALT ANTAL ÅRSARBETSKRAFTER	152,76	91,57	61,19	161,64	158,46

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Tabell D - Representation

Kostnader för representation	2014		2013		2012	
	Totalt tkr	Per åa kronor	Totalt tkr	Per åa kronor	Totalt tkr	Per åa kronor
Intern representation (undergrupp 496 i baskontoplanen)	186	1 217	320	1 977	184	1 160
Extern representation (undergrupp 552 i baskontoplanen)	364	2 381	322	1 989	383	2 414

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Tabell E - Lokaler

Lokalkostnader	2014	2013	2012
Residens			
Lokalkostnader (tkr) 103 ¹⁾	1 276	1 586	1 516
Lokalyta (m ²)	1 232	1 232	1 232
Lokalkostnad per m ² (kr) ¹⁾	1 036	1 287	1 230
Lokaler ²⁾			
Lokalkostnader (tkr) 113 ¹⁾	11 514	9 290	9 493
Lokalyta (m ²)	5 758	5 758	5 741
Lokalkostnad per m ² (kr) ¹⁾	2 000	1 613	1 654
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr) ¹⁾	75	57	60
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	38	36	36
Kontorslokaler ³⁾			
Kontorslokalyta (m ²)	4 779	4 779	4 779
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	31	30	30
SUMMA LOKALKOSTNADER	12 790	10 876	11 009

¹⁾ Konto 6912 Avskrivningar ingår nu i summan för lokalkostnader vilket gör att jämförelsetalen för år 2012 och 2013 har ett högre värde än i årsredovisningarna för dessa år.

²⁾ Med lokaler avses samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m.

³⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Kommentarer Tabell E

Länsstyrelsens ledningscentral har flyttats från skyddsrummet till bottenvåning i anslutning till vår huvudentrén. Den nya placeringen är mer lättillgänglig för externa besökare samt att det ger förbättrad tillgänglighet för internt nyttjande. Ombyggnaden genomfördes av vår hyresvärd.

Antal årsarbetskrafter har minskat med cirka 9 stycken mellan 2013 och 2014 vilket påverkar lokalkostnad- och lokalyta per årsarbetskraft.

Redogör även för följande:

Planerade större lokalförändringar

Länsstyrelsens ledningscentral fick en ny lokalisering och ny utrustning runt årsskiftet 2013/2014. För 2015 planeras en mindre ombyggnad av entrén till Läns huset.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2014 (samtliga ärenden oavsett databas)

A Sakområde och del av sakområde	B Ingående balans	C Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	D Antal upprättade ärenden	E Antal beslutade ärenden	F Utgående balans (F=B+C+D- E)	G Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
Myndighetsövergripande, administration och intern service (10-11)	32	58	179	249	20	0
Övrig förvaltning (20-21)	119	705	108	799	133	5
varav Stiftelser (206)	0	0	0	0	0	0
varav Allmän kameraövervakning (211)	35	82	3	70	50	2
varav Bevakningsföretag m.m. (212)	7	10	0	8	9	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	42	119	3	104	60	2
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	179	995	242	1 217	199	18
varav Livsmedelskontroll (281)	18	10	24	44	8	0
varav Djurskydd (282)	148	818	146	930	182	18
varav Smittskydd (283)	6	35	12	47	6	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	0	74	48	120	2	0
Regional tillväxt (30)	39	88	6	118	15	2
Infrastrukturplanering (34)	14	52	5	52	19	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	56	715	4	699	76	4
Stöd till boende (41)	113	92	0	77	128	36
Energi och klimat (42)	7	7	5	5	14	0
Kulturmiljö (43)	211	871	42	857	267	29
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	19	104	29	126	26	0
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	2	18	3	7	16	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	85	121	23	130	99	15
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	164	41	192	232	165	63
varav Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	38	378	24	384	56	3
Vattenverksamhet (53)	74	163	43	222	58	8
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	46	143	31	183	37	4
Mineral- och torvfyndigheter (54)	1	16	2	19	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	137	286	266	571	118	8
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	79	173	261	449	64	4
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	14	178	11	185	18	1
Förorenade områden,	61	29	196	251	35	13

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄNS ÅRSREDOVISNING 2014

A Sakområde och del av sakområde	B Ingående balans	C Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	D Antal upprättade ärenden	E Antal beslutade ärenden	F Utgående balans (F=B+C+D- E)	G Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
efterbehandling (57)						
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	11	16	5	12	20	6
Restaurering (58)	4	26	11	33	8	1
Lantbruk och landsbygd (60)¹	573	6 344	345	6 974	288	77
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	263	5 821	306	6 243	147	7
Fiske (62)²	36	314	19	344	25	0
Folkhälsa (70)	35	36	21	64	28	0
Jämställdhet (80)	17	13	11	15	26	1
Nationella minoriteter (81)	0	0	0	0	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	0	1	0	1	0
Integration (85)	6	41	13	51	9	1
Summa	2 076	11 792	1 801	13 778	1 891	287
varav Vattenmyndighetens ärenden	-	-	-	-	-	-
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	47	67	3	78	39	3

¹⁾ Inkl. lantbruks- och jordbrukarstödsärenden registrerade hos Jordbruksverket

²⁾ Inkl. strukturfondsärenden registrerade hos Jordbruksverket

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket

Kommentarer Tabell F

Djurskydd (282)

Ärenden som är äldre än två år är besiktningsärenden inom förprovning som inte kunnat avslutas eftersom arbete återstår vid kontroll.

Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2014 (samtliga ärenden oavsett databas)

A Sakområde och del av sakområde	B Antal överklagade ärenden¹⁾	C Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans²⁾	D Varav antal ändrade ärenden³⁾
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	0	0	0
Övrig förvaltning (20-21)	13	12	4
varav Stiftelser (206)	0	0	0
varav Allmän kameraövervakning (211)	6	4	2
varav Bevakningsföretag m.m. (212)	0	0	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	3	5	0
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	22	10	1
varav Livsmedelskontroll (281)	0	1	0
varav Djurskydd (282)	22	9	1
varav Smittskydd (283)	0	0	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	0	0	0
Regional tillväxt (30)	0	0	0
Infrastrukturplanering (34)	0	0	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	24	21	5
Stöd till boende (41)	0	0	0
Energi och klimat (42)	0	0	0
Kulturmiljö (43)	0	0	0
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	0	1	0
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	0	0	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	13	15	6
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	2	0	0
varav Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	3	4	0
Vattenverksamhet (53)	3	7	2
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	3	7	2
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	12	16	5
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	1	0	0
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	1	0	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	1	0	0
varav Tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	0	0	0
Restaurering (58)	0	0	0
Lantbruk och landsbygd (60)	12	10	1
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	12	10	1
Fiske (62)	8	0	0
Folkhälsa (70)	0	0	0
Jämställdhet (80)	0	0	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	0	0
Integration (85)	0	0	0
Summa	117	101	24
varav Vattenmyndighetens ärenden	-	-	-
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	11	16	5

¹⁾ Avser ärenden som är beslutade av länsstyrelsen och som överklagats till högre instans under 2014.

²⁾ Avser ärenden som avgjorts i högre instans och vars domar/beslut inkommit till Länsstyrelsen under 2014, oavsett vilket år överklagandet skickades in.

³⁾ Avser ärenden som är ändrade substantiellt (t.ex. ska ändring av angivna tidpunkter ej beaktas) i förhållande till Länsstyrelsens beslut.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina

Kommentarer Tabell G*Djurskydd (282) Ändrad dom*

Förvaltningsrättens upphävande av beslut om djurförbud. Länsstyrelsen har överklagat förvaltningsrättens beslut.

Tabell H – Handläggningstider

Länsstyrelserna målsätter och följer upp handläggningstiden för ett gemensamt urval av ärendeslag. Målen är satta utifrån det antal dagar det är rimligt att merparten av alla ärenden ska beslutas inom. Minst 90 procent av ärendena förväntas beslutas inom den uppsatta tiden. Utfallet redovisas som hur stor andel som faktiskt beslutades inom uppsatt tid.

I tabell H1 redovisas ärendeslag med gemensamma mål för länsstyrelserna. Dessa är reglerade genom olika föreskrifter, lagar, regeringsuppdrag eller är överenskomna mellan länsstyrelserna. I tabell H2 redovisas ärendeslag där varje länsstyrelse har satt upp ett eget mål. Vissa ärendeslag är koncentrerade (konc) till ett mindre antal länsstyrelser.

H1 – Ärendeslag med gemensamma mål		Mål dagar	Utfall %		
VÄS	Beskrivning	2012-2014	2014	2013	2012
212	Bevakningsföretag – Ansökan godkännande personal (konc ²)	14	-	-	
282	Ansökan om tillstånd enligt 16 § Djurskyddslagen	90 ¹⁾	97		
282	Ansökan om förprovning djurstall	56 ¹⁾	52		
282	Anmälningensärenden djurskydd	365	100		
403	Överklagande av detaljplan	150	100	100	57 ⁴⁾
403	Överklagande av lov, förhandsbesked	180	96	94	62 ⁴⁾
551	Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. Miljöbalken – Ansökan om tillstånd (konc ³)	180 ¹⁾	61	59	
602 ⁷⁾	Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ⁵⁾	120	85	65	67
	varav företagsstöd	120	0 ⁶⁾	53	75
	varav projektstöd/PROKUL/EGENKUL	120	40	35	87
	varav PROLAG	120	42	77	78
	varav miljöinvesteringar	120	100	77	53
602 ⁷⁾	Utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder	90	65	74	86
	varav företagsstöd	90	38	56	68
	varav projektstöd/PROKUL/EGENKUL	90	65	79	91
	varav PROLAG	90	56	67	91
	varav miljöinvesteringar	90	92	89	98

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄNS ÅRSREDOVISNING 2014

H2 – Ärendeslag med länsspecifika mål		2014		2013		2012	
VÄS	Beskrivning	Mål (dgr)	Utfall %	Mål (dgr)	Utfall %	Mål (dgr)	Utfall %
202	Anmälan om svenskt medborgarskap (konc ²)	-	-	-	-		
204	Ansökan om tillstånd att strö ut aska efter avliden (konc ²)	-	-	-	-		
206	Ändringsanmälan stiftelser (konc ²)	-	-	-	-		
211	Anmälan om kameraövervakning	15	74	15	26		
211	Ansökan om kameraövervakning	90	13	90	29		
402	Detaljplaner – Begäran om yttrande över utställning och granskning	20	60	20	52		
431	Ansökan tillstånd ingrepp i fornlämning	190	89	190	67		
431	Anmälan om föryngringsavverkning	75	58	75	82		
433	Kyrkliga kulturminnen – Ansökan om tillstånd renovering och ändring	20	80	20	79		
505	Överklagade kommunala beslut Miljöbalken m.fl. författningar	240	75	240	49		
521	Ansökan om tillstånd och dispenser avseende naturskydd	55	80	55	79		
525	Samråd enligt 12 kap. 6§ Miljöbalken	42	93	42	84		
526	Granskning kommunal strandskyddsdispens	21	82	21	67		
535	Anmälan om vattenverksamhet enligt 11 kap. Miljöbalken	56	85	56	75		
555	Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	40	86	40	61		
562	Ansökan om tillstånd till transport av avfall och farligt avfall	30	91	30	77		
566	Anmälan om transport av avfall och farligt avfall	30	100	30	84		
606	Ansökan om förvärvstillstånd för jordbruksfastigheter	30	79	90	100		
621	Ansökan om yrkesfiskelicens	90	100	90	86		
623	Ansökan om förordnande fisketillsynsman	90	99	90	100		
623	Ansökan tillstånd flyttning, utplantering av fisk	90	92	90	99		

¹⁾ Målet är satt från komplett ansökan.

²⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till Länsstyrelsen i Dalarnas, Norrbottens, Skåne, Stockholms, Västernorrlands, Västra Götalands och Östergötlands län.

³⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

⁴⁾ I tabellen är resultatet för 403 ”Överklagande av beslut om detaljplaner” och 403 ”Överklagande av beslut om lovärenden samt förhandsbesked” beräknat på måltiderna 150 respektive 180 dagar. I årsredovisningen för 2012 beräknades resultatet utifrån måltiderna 100 respektive 140 dagar. Resultatet redovisades då som median.

⁵⁾ Programperioden går mot sitt slut och därför är ansökningarna generellt mycket få.

⁶⁾ Ett ärende översteg tiden och avskrevs.

⁷⁾ I årsredovisningen 2013 redovisades uppgifterna i tabellen som medianvärden av handläggningstiden. Med syfte att länsstyrelserna ska redovisa uppgifterna på samma sätt redovisar länsstyrelsen uppgifterna i år som måluppfyllelse.

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket

Kommentarer Tabell H

Ansökan om förprovning djurstall (282)

Länsstyrelsen har tillsatt 25 procent extra tjänst från 2014 för att minska handläggningstiden inom förprovningen. På grund av föräldraledighet har detta arbete inte kommit igång under 2014 men väntas påbörjas under hösten 2015.

Tabell I – Länsstyrelsen i siffror

	2014	2013	2012
Verksamhet			
Inkomna och initiativärenden (st)	13 593	16 507	17 981
Beslutade ärenden (st)	13 778	16 518	17 783
Utgående ärendebalans (st)	1 891	2 268	3 238
Ej beslutade ärenden äldre än två år (st)	287	271	315
Medarbetare			
Årsarbetskrafter (st)	152,76	161,64	158,46
– varav kvinnor	91,57	96,75	90,54
– varav män	61,19	64,89	67,92
Total sjukfrånvaro (%)	3,6	2,6	3,4
– varav kvinnor	3,7	2,2	3,7
– varav män	3,4	3,3	3,0
Personalomsättning nyanställda, tillsvidareanställda (%)	7,7	8,3	14,5
Personalomsättning avgångna, tillsvidareanställda (%)	11,9	3,6	9,4
Ekonomi			
Förvaltningsanslag av totala intäkter (%)	58,5	56,3	52,3
OH-kostnad av total kostnad (%)	25,71	25,65	24,18
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr) ¹⁾	75,37	57,47	59,91
Intern representation (tkr)	186	320	184
Extern representation (tkr)	364	322	383

¹⁾ Konto 6912 Avskrivningar ingår nu i summan för lokalkostnader vilket gör att jämförelsetalen för år 2012 och 2013 har ett högre värde än i årsredovisningarna för dessa år. Länsstyrelsens ledningscentral har flyttats från skyddsrummet till bottenvåning i anslutning till vår huvudentrén. Den nya placeringen är mer lättillgänglig för externa besökare samt att det ger förbättrad tillgänglighet för internt nyttjande. Ombyggnaden genomfördes av vår hyresvärd. Antal årsarbetskrafter har minskat med cirka 9 st. mellan 2013 och 2014 vilket påverkar lokalkostnad- och lokalyta per årsarbetskraft.

Avgiftsbelagd verksamhet

Belopp angivna i tkr

Verksamhet	2014					2013			2012
	intäkter	kostnader	nettoutfall	nettobudget	ackumu- lerat utfall	intäkter	kostnader	netto- utfall	ackumu- lerat utfall
Offentligrättslig verksamhet									
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	245	673	-428	40	-932	308	431	-123	-380
Registreringsavgift för jaktområden	94	94	0	20	-91	62	56	6	-97
Delgivning	34	22	12	0	-13	21	50	-29	4
Övrig offentligrättslig verksamhet	60	58	1	10	-679	60	50	10	-690
Uppdrags- verksamhet									
Resurssamordning	13 177	14 564	-1 387	-1 900	3 042	13 101	12 580	521	3 909
Övrig uppdrags- verksamhet	1 318	1 396	-78	-50	64	286	310	-24	166
Summa totalt	14 928	16 808	-1 880	-1 880	1 391	13 837	13 477	360	2 911
- fördelat på									
Summa offentligrättsligt	433	848	-414	70	-1 715	450	587	-137	-1 164
Summa uppdrags- verksamhet	14 495	15 960	-1 465	-1 950	3 106	13 387	12 890	497	4 075

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelning för återrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Kommentarer avgiftsbelagd verksamhet

Länsstyrelsen får ej full kostnadstäckning avseende den offentligrättsliga verksamheten Djur och lantbruk. Enbart för 2014 har Länsstyrelsen 428 tkr mer i kostnader än de intäkter som vi får in och nettoutfallet för verksamheten försämras för varje år.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt enl. 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Belopp angivna i tkr

	2014	2013	2012	2011	2010
Låneram i Riksgälden					
Beviljad	4 300	3 200	1 900	2 200	2 200
Utnyttjad ¹⁾	2 755	1 572	1 386	1 356	1 335
Räntekontokredit i Riksgälden					
Beviljad	8 700	8 700	8 600	8 600	8 800
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	230	648	1 170	1 487	198
Räntekostnader	0	0	0	0	0
Avgiftsintäkter som disponeras					
Budget	13 397	13 397	15 300	14 014	14 400
Utfall	16 839	15 808	15 863	16 132	15 906
Avgiftsintäkter som inte disponeras					
Budget	4 450	4 450	4 535	4 700	4 745
Utfall	4 752	4 902	4 469	-4 736	4 580
Anslagskredit					
<i>Utgiftsområde 01 Rikets styrelse</i>					
01 05 001 014 Länsstyrelserna m.m. Lst Örebro					
Beviljad	3 587	3 524	3 338	3 332	3 283
Utnyttjad	0	0	0	0	0
<i>Utgiftsområde 19 Regional tillväxt</i>					
19 01 001 014 Regionala tillväxtåtgärder, Lst Örebro					
Beviljad	1 668	1 668	1 668	1 668	1 668
Utnyttjad	0	0	0	0	0
<i>Utgiftsområde 22 Kommunikationer</i>					
22 02 005 004 Elektronisk komm - Kanalisation, del Lst Örebro					
Beviljad	0	0	0		
Utnyttjad	0	0	0		
Anslagssparande					
<i>Utgiftsområde 01 Rikets styrelse</i>					
01 05 001 014 Länsstyrelserna m.m. Lst Örebro					
Summa anslagssparande	575	2 683	2 505	2 507	2 461
<i>Utgiftsområde 19 Regional tillväxt</i>					
19 01 001 014 Regionala tillväxtåtgärder, Lst Örebro					
Summa anslagssparande ²⁾	1 090	17	112	14	8
<i>Utgiftsområde 22 Kommunikationer</i>					
22 02 005 004 Elektronisk komm - Kanalisation, del Lst Örebro					
Summa anslagssparande ³⁾	1	2	10		
- Därav intecknade åtaganden med stöd av anslagssparande	0	0	0	0	0

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄNS ÅRSREDOVISNING 2014

Bemyndiganden					
<i>Utgiftsområde 19 Regional tillväxt</i>					
19 01 001 014 Regionala tillväxtåtgärder, Lst Örebro					
Tilldelat	11 000	11 000	11 000	12 000	12 000
Åtaganden ⁴⁾	2 278	8 665	1 090	5 449	5 449
<i>Utgiftsområde 22 Kommunikationer</i>					
22 02 005 004 Elektronisk komm - Kanalisation, del Lst Örebro					
Tilldelat	40 000	40 000	35 000		
Åtaganden ⁵⁾	0	13 725	13 950		
Personal					
Antal årsarbetskrafter ⁶⁾	153	162	158	153	152
Medeltal anställda ⁶⁾	188	195	189	183	185
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 101	1 011	1 063	1 018	1 054
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	-1 880	360	3 184	-19 142	1 793
Balanserad kapitalförändring ⁷⁾	3 271	2 911	-273	29 382	26 472

Kommentar:

¹⁾ Lån har tagits upp under december 2014 för anläggningar anskaffade till och med november 2014. Nyanskaffningar har även skett under december 2014. För dessa anläggningar tas nya lån upp under juni 2015.

²⁾ Anslagssparande för 2010 - 2014 får ej disponeras kommande år.

³⁾ Anslagssparande för 2012 - 2014 får ej disponeras kommande år.

⁴⁾ Under 2014 fattades beslut att Region Örebro län skulle bildas samt att anslag 19 01 001 014 Regionala tillväxtåtgärder till stor del kommer att tillfalla den organisationen från och med 2015-01-01. Få fleråriga beslut har därför fattats avseende detta anslag.

⁵⁾ Anslag 22 02 005 004 Elektronisk komm - Kanalisation, del Lst Örebro avser projektverksamhet för utbyggnad av kanalisation/bredband. Länsstyrelsen i Örebro län har disponerat detta anslag under 2012 - 2014 och därav har aktivitet kring kanalisation varit mycket intensiv under 2014, då detta är sista året som anslag disponeras. Under det sista året har länsstyrelsen inte heller fattat fleråriga beslut, därav inga åtagande för kommande år.

⁶⁾ Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med 1 760 timmar (220 dagar x 8 timmar). Medeltalet anställda beräknas som ett genomsnitt av antalet anställda personer baserat på mätningar gjorda per månad under respektive år. Mätmetod finns dokumenterad.

⁷⁾ Balanserad kapitalförändring för 2012 har justerats med 10 513 tkr avseende lönegaranti. Denna verksamhet har övergått till Länsstyrelsen i Dalarnas län från och med 1 juli 2012, enligt proposition 2011/12:31.

FINANSIELL REDOVISNING

Resultaträkning (tkr)

	2014	2013	Not
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	92 381	88 970	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	16 839	15 808	2
Intäkter av bidrag	57 682	58 912	3
Finansiella intäkter	272	652	4
Summa	167 175	164 342	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-97 799	-100 867	5
Kostnader för lokaler	-13 043	-11 195	6
Övriga driftskostnader	-57 284	-51 295	7
Finansiella kostnader	-13	-19	8
Avskrivningar och nedskrivningar	-914	-607	
Summa	-169 054	-163 982	
Verksamhetsutfall	-1 880	360	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter och andra intäkter som inte disponeras	4 752	4 902	9
Medel som tillförs statens budget från uppbördsverksamhet	-4 752	-4 902	
Saldo	0	0	
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	54 126	54 948	10
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	77 630	41 748	11
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	4 087	5 298	12
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	-231	-215	13
Lämnade bidrag	-135 612	-101 780	14
Saldo	0	0	
Årets kapitalförändring	-1 880	360	15

Balansräkning (tkr)

TILLGÅNGAR	2014-12-31	2013-12-31	Not
Immateriella anläggningstillgångar			
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	0	0	
Summa	0	0	16
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	315	382	
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2 894	1 767	
Summa	3 209	2 150	17
Utlåning			
Utlåning	150	150	
Summa	150	150	18
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	426	489	
Fordringar hos andra myndigheter	6 151	7 298	19
Övriga kortfristiga fordringar	82	1 466	20
Summa	6 660	9 252	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	3 654	5 028	
Upplupna bidragsintäkter	32 244	10 754	
Övriga upplupna intäkter	35	20	
Summa	35 933	15 802	21
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	13 081	23 421	
Summa	13 081	23 421	22
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	27 648	62 472	23
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	962	620	
Summa	28 611	63 092	
Summa tillgångar	87 643	113 867	

Balansräkning (tkr)

KAPITAL OCH SKULDER	2014-12-31	2013-12-31	Not
Myndighetskapital			
Statskapital	150	150	
Balanserad kapitalförändring	3 271	2 911	
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	-1 880	360	
Summa	1 541	3 421	24
Fonder			
Fonder	1 303	1 072	
Summa	1 303	1 072	13
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	1 162	1 422	25
Övriga avsättningar	106	0	26
Summa	1 267	1 422	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	2 755	1 572	27
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	0	0	28
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	6 441	5 493	29
Leverantörsskulder	9 924	10 302	
Övriga kortfristiga skulder	1 541	1 551	30
Depositioner	962	620	31
Summa	21 623	19 539	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	10 426	10 923	
Oförbrukade bidrag	51 482	77 490	
Summa	61 908	88 413	32
Summa kapital och skulder	87 643	113 867	

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag

Belopp i tkr

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 014 Länsstyrelserna m.m., Örebro län	2 683	89 669	0	-40	92 312	-91 737	575
Utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 014 Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen i Örebro län	17	16 680	0	-17	16 680	-15 590	1 090
Utgiftsområde 22 Kommunikationer 22 02 005 004 Elektronisk komm – Kanalisation, del Lst Örebro	2	40 000	0	-2	40 000	-39 999	1
Summa	2 702	146 349	0	-59	148 992	-147 326	1 666

Redovisning mot inkomsttitel

Belopp i tkr

Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster
2394 111 Övriga ränteinkomster	0	2
2511 020 Expeditions- och ansökningsavgifter	500	566
2537 120 Miljöskyddsavgift Täktavgift	3 800	3 966
2552 318 Avgifter enligt avfallsförordningen	120	219
2714 Sanktionsavgifter m.m.	30	0
Summa	4 450	4 752

Kommentarer:

Länsstyrelsens totala inkomster som redovisas mot inkomsttitel avviker inte väsentligt utifrån beräknat belopp. Däremot finns det variationer både mellan år och mellan olika inkomstitlar och dessa variationer är svåra att beräkna.

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄNS ÅRSREDOVISNING 2014

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Belopp i tkr

Anslag	Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden 2014	Utestående åtaganden 2014	Utestående åtagandenas fördelning per år			
				2015	2016	2017	2018
Utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 014 Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen i Örebro län	11 000	8 665	2 278	2 278	0	0	0
Utgiftsområde 22 Kommunikationer 22 02 005 004 Elektronisk komm – Kanalisation, del Lst Örebro	40 000	13 725	0	0	0	0	0

Kommentarer avseende Utestående åtaganden 2014:

Under 2014 fattades beslut att Region Örebro län skulle bildas samt att anslag 19 01 001 014 Regionala tillväxtåtgärder till stor del kommer att tillfalla den organisationen från och med 2015-01-01. Få fleråriga beslut har därför fattats avseende detta anslag.

Anslag 22 02 005 004 Elektronisk komm - Kanalisation, del Lst Örebro avser projektverksamhet för utbyggnad av kanalisation/bredband. Länsstyrelsen i Örebro län har disponerat detta anslag under 2012 - 2014 och därav har aktivitet kring kanalisation varit mycket intensiv under 2014, då detta är sista året som anslag disponeras. Under det sista året har länsstyrelsen inte heller fattat fleråriga beslut, därav inga åtagande för kommande år

Finansiella villkor

Belopp i tkr

Anslag/Benämning	Villkor	Belopp	Utfall
01 05 001 014	Anslagskredit	3 587	0
Länsstyrelserna m.m., Örebro län	Anslagsbehållning som disponeras, 3 %	2 690	575
	Kredit på räntekonto	8 700	0
	Låneram för anläggningstillgångar	4 300	2 755
	Finansiering av förvaltningskostnader hos Regionförbundet i Örebro län	1 957	1 957
19 01 001 014	Anslagskredit	1 668	0
Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen i Örebro län	Anslagsbehållning som disponeras	0	1 090
	Uppföljning och utvärdering	700	660
	Beställningsbemyndiganden ¹⁾	11 000	2 278
22 02 005 004	Anslagskredit	0	0
Elektronisk komm - Kanalisation, del Lst Örebro	Anslagsbehållning som disponeras	0	1
	Till kostnader för administration av stöd vid anläggning av kanalisation för användas högst, varav:	2 000	2 000
	- Länsstyrelsen i Örebro län	330	330
	- Övriga länsstyrelser ²⁾	1 670	1 670
	Beställningsbemyndiganden ³⁾	40 000	0

Kommentarer:

¹⁾ Under 2014 fattades beslut att Region Örebro län skulle bildas samt att anslag 19 01 001 014 Regionala tillväxtåtgärder till stor del kommer att tillfalla den organisationen från och med 2015-01-01. Få fleråriga beslut har därför fattats avseende detta anslag.

²⁾ Enligt regleringsbrev får administrationskostnader uppgå till 2 000 tkr. Enligt överenskommelser mellan samtliga länsstyrelser fördelas dessa mellan samtliga län.

³⁾ Anslag 22 02 005 004 Elektronisk komm - Kanalisation, del Lst Örebro avser projektverksamhet för utbyggnad av kanalisation/bredband. Länsstyrelsen i Örebro län har disponerat detta anslag under 2012 - 2014 och därav har aktivitet kring kanalisation varit mycket intensiv under 2014, då detta är sista året som anslag disponeras. Under det sista året har länsstyrelsen inte heller fattat fleråriga beslut, därav inga åtagande för kommande år.

Tilläggsupplysningar och noter

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen. Länsstyrelsen redovisning följer god redovisningssed en 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Regeringen har beslutat att återrapportering ska ske enligt anvisningar som framgår under rubriken Verksamhet i avsnittet "Mål och Återrapporteringskrav", "Organisationsstyrning" och "Avgifter och bidrag" samt bilaga 1 (mall för redovisning av statistik) i regleringsbrevet. Anvisningarna utgör ett undantag från bestämmelserna i 3 kap. 2 § FÅB och i vissa fall undantag från 3 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Brytdatum, det datum då löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, är den 5 januari 2015.

De flesta belopp i de finansiella delarna är framtagna med hjälp av excelerator. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser.

Periodavgränsningsposter

Inkomna fakturor till och med brytdag har bokförts. Fakturor som erhålls efter brytdagen redovisas som periodavgränsningsposter. Beloppsgränsen för periodavgränsningsposter har fastställts till 10 tkr.

Löpande under året periodiseras förutbetalda kostnader, såsom hyror, för att kostnaden ska belasta rätt period. Beloppsgräns är fastställd till 20 tkr. Skulder till personalen i form av kompledighet och semesterlöner redovisas månadsvis och värderas i samband med bokslut.

Erhållna bidrag som inte förbrukats, periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader motsvarande bidragsbelopp som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter.

Anläggningstillgångar

Tillgångar med en bedömd nyttjandeperiod om minst 3 år och ett anskaffningsvärde på minst ett halvt basbelopp redovisas som anläggningstillgångar. Immateriella anläggningstillgångar vid anskaffningsvärde på minst 100 tkr och för förbättringsutgifter på annans fastighet på minst 50 tkr redovisas också som anläggningstillgångar. Stationära och bärbara persondatorer kostnadsförs direkt på grund av den tekniska utvecklingen och prisnivån samt för bärbara datorer då de utsätts för extra stort slitage.

På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis. Följande avskrivningstider tillämpas.

	Avskrivningstid
Immateriella anläggningstillgångar	3 år
Materiella anläggningstillgångar	
- Förbättringsutgift på annans fastighet	högst 7 år
- Maskiner, inventarier m.m.	
IT-utrustning	3 år
Leasingavtal	3 år
Bilar och transportmedel	4 år
Maskiner	4 år
Konst	ingen avskrivning
Övriga inventarier	5 år
-Pågående nyanläggning	ingen avskrivning

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Uppgifter om rådsledamöter enligt 7 kap. 2§ förordningen om årsredovisning och budgetunderlag

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner till rådsledamöter och ledande befattningshavare samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Namn	Ersättning kronor	Andra uppdrag
Landshövding		
Rose-Marie Frebran	1 237 807	Robotdalen (ordförande) ÖSK Elitfotboll AB (ledamot) Fastighets AB Råsunda Fotbollsstadion (ledamot) Fotbolls TV i Solna AB (ledamot) Norr-kiosker NOKAB AB (ledamot) Svenska Fotbollsforlaget AB (ledamot)
Länsråd		
Kjell Unevik	948 971	Örebro Universitet Holding AB
Insynsråd		
Marie-Louise Forsberg-Fransson	2 950	CeHis och Inera AB (ledamot) Örebro läns landstings förvaltnings AB (ordförande) Kommunalförbundet avancerad strålbehandling (vice ordf) Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag (ombud) Mälardalsrådets styrelse (vice ordf) Rikssjukvårdsnämnden (ledamot) Samverkansnämnden Uppsala-Örebroregionen (ordförande) Sveriges kommuner och landsting, beredning för primärvård och äldreomsorg (vice ordf)
Elisabeth Glanzelius Sundvall	4 450	
Annika Johansson	3 000	
Ola Karlsson	2 950	Capio Läkargruppens AB (ersättare) Örebro läns landstings förvaltnings AB (ledamot)
Layla Naseh	4 450	
Lars-Axel Nordell	4 450	
Jens Schollin	2 950	Örebro Universitet Holding AB
Per Willén	4 813	

Noter till resultaträkningen

Not	1	Intäkter av anslag	2014	2013
		01 05 001 014 Förvaltningsanslag	88 960	85 353
		19 01 001 014 Regionala tillväxtåtgärder	1 970	2 168
		22 02 005 004 Elektronisk komm - Kanalisation, del Lst Örebro	1 450	1 449
		Summa intäkter av anslag	92 381	88 970

Kommentar:

Skillnaden mellan summan av intäkter av anslag samt medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag i resultaträkningen och utgifter i anslagsredovisningen beror på anslagsavräknad semesterlöneskuld intjänad till och med 2008 enligt övergångsbestämmelsen till 16 § anslagsförordningen.

Not	2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2014	2013
		Offentligrättsliga avgifter	1 149	1 295
		Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	15 315	14 426
		Intäkter av andra ersättningar	375	88
		Summa	16 839	15 808

Intäkter från avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen består av:

Intäkter uthyrning	49	459
Intäkter utbildning/konferenser	667	830
Intäkter konsultuppdrag	13 437	12 759
Intäkter övriga 4 § avgifter	1 162	377
	15 315	14 426

Kommentar:

Den i separat tabell redovisade avgiftsbelagda verksamhet är inte jämförbar med denna not.

Not	3	Intäkter av bidrag	2014	2013
		Bidrag från statliga myndigheter	57 220	60 287
		varav		
		Naturvårdsverket	20 590	20 852
		Statens jordbruksverk	9 221	9 189
		Havs- och vattenmyndigheten	4 928	4 882
		Tillväxtverket	4 685	-2 768
		Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	3 682	1 894
		Kammarkollegiet	3 032	943
		Riksantikvarieämbetet	2 052	1 890
		Statens energimyndighet	1 781	1 420
		Länsstyrelsen i Västmanlands län	1 693	2 459
		Länsstyrelsen i Uppsala län	1 297	1 183
		Socialstyrelsen	1 230	946
		Post- och telestyrelsen	1 036	4 639
		Övriga statliga myndigheter	1 994	12 758

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄNS ÅRSREDOVISNING 2014

Bidrag från övriga	462	-1 375
varav bidrag från EU:s fonder		
Life - program för miljö- och klimatpolitik	2 109	311
Summa	57 682	58 912

Kommentar:

Minussaldon uppstår i tabellen när det sker en återbetalning av tidigare års utbetalda bidrag.

Not	4 Finansiella intäkter	2014	2013
	Räntekonto i Riksgälden	230	648
	Övriga finansiella intäkter	43	4
	Summa	272	652

Kommentar:

Minskade ränteintäkter under 2014 beror delvis av lägre räntesats i jämförelse med 2013 samt att totala summan på länsstyrelsens räntekonto har minskat.

Not	5 Kostnader för personal	2014	2013
	Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-66 297	-67 392
	Övriga kostnader för personal	-31 502	-33 475
	Summa	-97 799	-100 867

Not	6 Kostnader för lokaler	2014	2013
	Kostnader för lokaler	-13 043	-11 195

Kommentar:

Länsstyrelsens ledningscentral har flyttats från skyddsrummet till bottenvåning i anslutning till huvudentrén. Den nya placeringen är mer lättillgänglig för externa besökare samt att det ger förbättrad tillgänglighet för internt nyttjande. Ombyggnaden genomfördes av vår hyresvärd.

Not	7 Övriga driftskostnader	2014	2013
	Övriga driftskostnader	-57 284	-51 295

Kommentar:

Länsstyrelsen driftskostnader har ökat med cirka 6 mkr från 2013 till 2014. Detta beror framför allt på ökad aktivitet i våra externa projekt samt de projekt som finansieras genom resurssamverkan.

Not	8 Finansiella kostnader	2014	2013
	Räntekostnader avseende lån i Riksgälden	-8	-16
	Övriga finansiella kostnader	-5	-3
	Summa	-13	-19

Not	9 Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	2014	2013
	Expeditions- och ansökningsavgifter	566	562
	Miljöskydd- och täktavgifter	3 966	3 945
	Övriga intäkter som inte disponeras	221	394
	Summa	4 752	4 902

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄNS ÅRSREDOVISNING 2014

Not	10	Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2014	2013
		01 05 001 014 Förvaltningsanslag	1 957	1 904
		19 01 001 014 Regionala tillväxtåtgärder	13 620	14 495
		22 02 005 004 Elektronisk komm - Kanalisation, del Lst Örebro	38 549	38 549
		Summa	54 126	54 948

Not	11	Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	2014	2013
		<i>Från myndighet</i>		
		Statens jordbruksverk	24 032	2 061
		Tillväxtverket	16 378	5 627
		Regeringskansliet	10 216	11 432
		Kammarkollegiet	5 713	540
		Havs- och vattenmyndigheten	5 174	4 152
		Post- och telestyrelsen	5 085	3 017
		Naturvårdsverket	4 806	10 079
		Socialstyrelsen	3 007	2 654
		Övriga statliga myndigheter	3 220	2 187
		Summa	77 630	41 748

Kommentar:

Under 2014 har flera så kallade KLIVET-projekt inom Kanalisation/bredband både startats upp och avslutats, vilket har inneburit stor aktivitet inom detta område. För dessa aktiviteter är Statens jordbruksverk och Tillväxtverket stora finansiärer.

Not	12	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2014	2013
		EU	1 160	3 431
		Samtliga kommuner i Örebro län	1 589	600
		Ideella föreningar och organisationer	1 014	386
		Älgvårdsfonden	292	450
		Övrigt	32	432
		Summa	4 087	5 298

Kommentar:

Bidrag från EU avser deras medfinansiering av regionalpolitiska företagsstöd.

Kommunerna i Örebro län är själva med och finansierar flera olika KLIVET-projekt inom kanalisation/bredband tillsammans med andra statliga organisationer såsom bland annat Statens jordbruksverk.

Not	13	Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	2014	2013
		Ingående balans	1 072	857
		Årets förändring	231	215
		Utgående balans	1 303	1 072
		 Uppdelat på		
		Älgvårdsfonden		
		Ingående balans	1 072	857
		Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	292	450
		Lämnade bidrag	-61	-235
		Utgående balans	1 303	1 072

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄNS ÅRSREDOVISNING 2014

Not	14 Lämnade bidrag	2014	2013
	Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-105 891	-66 465
	Lämnade bidrag till övriga, samt vissa förluster och periodiseringar	-29 720	-35 315
	Summa Lämnade bidrag	-135 612	-101 780
	inom verksamhetsområden		
	Kommunikationsplanering	-95 397	-61 121
	Företagsstöd inom regional tillväxt	-12 978	-16 863
	Främjande insatser inom folkhälsoområdet	-5 046	-20
	Kalkning av försurade vatten	-3 688	-2 876
	Regional projektverksamhet	-3 078	-1 597
	Frågor inom mänskliga rättigheter	-2 315	-2 621
	Miljömål	-2 299	-1 633
	Övriga verksamhetsområden	-10 810	-15 049
		-135 612	-101 780

Kommentar:

Under 2014 har flera så kallade KLIVET-projekt inom Kanalisation/bredband både startats upp och avslutats, vilket har inneburit stor aktivitet inom Kommunikationsplaneringsområdet.

Under 2014 har projektet Regionalpolitiska företagsstöd med EU-finansiering avslutats. Under 2013 betalade projektet tillsammans med Länsstyrelsens anslag 19 01 001 014 Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen i Örebro län ut bidrag till en omfattning av 6,9 mkr, under 2014 var motsvarande siffra 2 mkr, vilket förklarar skillnaden mellan åren.

Länsstyrelsen i Örebro län är ansvarig för ett projekt avseende ANDT (Alkohol, Narkotika, Doping och Tobak), där vi i vår tur förmedlar medel vidare till övriga länsstyrelser. Detta ger stor påverkan på verksamhetsområdet Främjande insatser inom folkhälsoområdet.

Not	15 Årets kapitalförändring	2014	2013
	Verksamhetsutfall		
	Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	-1 880	360
	Semesterlöne- och löneskuld	820	665
	Årets minskning av semesterlöneskulden från 2008 som finansieras av externa medel	-820	-665
	Summa verksamhetsutfall	-1 880	360
	Uppbörd	0	0
	Transfereringar	0	0
	Summa årets kapitalförändring	-1 880	360

Noter till balansräkningen

Not	16 Immateriella anläggningstillgångar	2014-12-31	2013-12-31
	Ingående anskaffningsvärde	513	513
	Årets anskaffning	0	0
	Årets försäljning, utträngning	-513	0
	Utgående anskaffningsvärde	0	513
	Ingående avskrivningar	-513	-513
	Årets avskrivningar	0	0
	Årets försäljning, utträngning	513	0
	Utgående avskrivningar	0	-513
	Bokfört värde immateriella anläggningstillgångar	0	0
Not	17 Materiella anläggningstillgångar	2014-12-31	2013-12-31
	Förbättringsutgifter på annans fastighet		
	Ingående anskaffningsvärde	3 620	3 528
	Årets anskaffning	94	93
	Årets försäljning, utträngning	0	0
	Utgående anskaffningsvärde	3 715	3 620
	Ingående avskrivningar	-3 238	-3 104
	Årets avskrivningar	-162	-134
	Årets försäljning, utträngning	0	0
	Utgående avskrivningar	-3 400	-3 238
	Bokfört värde	315	382
	Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
	Ingående anskaffningsvärde	5 086	4 275
	Årets anskaffning	1 879	1 041
	Årets överföring från Pågående nyanläggningar	0	0
	Årets försäljning, utträngning	-307	-230
	Utgående anskaffningsvärde	6 658	5 086
	- varav innehav enligt finansiellt leasingavtal	0	0
	Ingående avskrivningar	-3 318	-3 076
	Årets avskrivningar	-753	-472
	Årets försäljning, utträngning	307	230
	Utgående avskrivningar	-3 764	-3 318
	- varav innehav enligt finansiellt leasingavtal	0	0
	Bokfört värde	2 894	1 767
	Bokfört värde materiella anläggningstillgångar	3 209	2 150

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄNS ÅRSREDOVISNING 2014

Not	18 Utlåning	2014-12-31	2013-12-31
	Särskilt skuldtungda jordbrukare		
	Ingående balans, utlåning	234	234
	Värdereglering, utlåning	-84	-84
	Utgående balans Särskilt skuldsatta jordbrukare	150	150
	Summa utlåning	150	150

Kommentar:

Enligt SFS 1978: 250 § 31 ska löptiden vara 15 år för förvärv av fastighet m.m. vilket innebär att återstående löptid för dessa lån är 5,5 år.

Not	19 Fordringar hos andra myndigheter	2014-12-31	2013-12-31
	Diverse fordringar andra myndigheter	3 649	4 672
	Mervärdesskatt	2 503	2 626
	Summa	6 151	7 298

Not	20 Övriga kortfristiga skulder	2014-12-31	2013-12-31
	Uppbördsfordringar	72	1 459
	Övriga kortfristiga fordringar	10	6
	Summa	82	1 466

Kommentar:

Fakturering av Länsstyrelsens uppbördsfordringar har skett vid ett tidigare tillfälle på året under 2014 i jämförelse med 2013.

Not	21 Periodavgränsningsposter	2014-12-31	2013-12-31
	Förutbetalda poster		
	Förutbetalda hyror	2 553	3 975
	Övriga förutbetalda kostnader	1 101	1 053
	Summa förutbetalda kostnader	3 654	5 028

Kommentar:

Länsstyrelsens ledningscentral har flyttats från skyddsrummet till bottenvåning i anslutning till huvudentrén. Den nya placeringen är mer lättillgänglig för externa besökare samt att det ger förbättrad tillgänglighet för internt nyttjande. Ombyggnaden genomfördes av vår hyresvärd. Detta medförde ett högre belopp förutbetalda hyror 2013 i jämförelse med 2014.

Upplupna bidragsintäkter

Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter	32 081	8 356
varav		
Statens jordbruksverk	27 867	5 795
Statens energimyndighet	2 612	1 267
Naturvårdsverket	1 490	231
Övriga statliga myndigheter	113	1 063
Upplupna bidragsintäkter från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	162	2 398
Totala upplupna bidragsintäkter	32 244	10 754

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄNS ÅRSREDOVISNING 2014

Kommentar:

Länsstyrelsens upplupna bidragsintäkter har ökat mellan åren 2013 - 2014 med ca 21,5 mkr, vilket till stor del även motsvarar den ökning som Statens jordbruksverk står för.

Under 2014 har flera så kallade KLIVET-projekt inom Kanalisation/bredband både startats upp och avslutats, vilket har inneburit stor aktivitet inom detta område. För dessa aktiviteter är Statens jordbruksverk en stor finansiärer. Avseende upplupna bidragsintäkter står KLIVET-projekten för 21,4 mkr år 2014, motsvarande siffror för år 2013 är 1,8 mkr. Detta ger en skillnad på 19,6 mkr.

Övriga upplupna intäkter	35	20
Summa periodavgränsningsposter	35 933	15 802

Not	22	Avräkning med statsverket	2014-12-31	2013-12-31
		Uppbörd		
		Ingående balans	-1 564	-287
		Redovisat mot inkomstitel (-)	-4 752	-4 902
		Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	6 153	3 624
		Skulder avseende uppbörd	-164	-1 564
		Anslag i icke räntebärande flöde		
		Ingående balans	194	338
		Redovisat mot anslag (+)	55 589	56 661
		Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-55 663	-56 806
		Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	119	194
		Anslag i räntebärande flöde		
		Ingående balans	-2 683	-2 505
		Redovisat mot anslag (+)	91 737	87 922
		Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-89 669	-88 100
		Återbetalning av anslagsmedel (+)	40	0
		Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-575	-2 683
		Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
		Ingående balans	2 898	3 563
		Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-820	-665
		Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	2 078	2 898
		Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
		Ingående balans	24 578	41 502
		Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	15 504	9 648
		Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-77 970	-79 754
		Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar (+/-)	49 511	53 182
		Övriga fordringar på statens centralkonto	11 622	24 578
		Summa utgående balans avräkning med statsverket	13 081	23 421

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄNS ÅRSREDOVISNING 2014

Not	23 Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2014-12-31	2013-12-31
	Räntekonto i Riksgälden	27 648	62 472
	Räntekontokredit	8 700	8 700
	Kortsiktigt likviditetsbehov	13 682	28 798

Kommentar:

Saldot för länsstyrelsens räntekonto i Riksgälden har minskat markant under 2014, vilket kan ses som en effekt av att även Länsstyrelsens oförbrukade bidrag minskar samtidigt som de upplupna bidragsintäkterna ökar.

Mellan åren 2013 - 2014 har behållning på räntekontot minskat med 34,8 mkr. Motsvarande siffror för de oförbrukade bidragen är 26 mkr, medan de upplupna bidragsintäkterna har ökat med 21,5 mkr.

Not	24 Förändring av myndighetskapitalet			
	Statskapital	Balanserad kapitalförändring Avgiftsbelagd verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Summa
Utgående balans 2013	150	2 911	360	3 421
varav				
Särskilt skuldsatta jordbrukare	150	0	0	150
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	2 911	360	3 271
Ingående balans 2014	150	2 911	360	3 421
Föregående års kapitalförändring	0	360	-360	0
Årets förändring	0	0	-1 880	-1 880
varav				
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	-1 880	-1 880
Summa årets förändring	0	0	-1 880	-1 880
Utgående balans 2014	150	3 271	-1 880	1 541

Not	25 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2014-12-31	2013-12-31
	Ingående avsättningar	1 422	170
	Årets pensionskostnader	198	1 400
	Årets pensionsutbetalningar	-458	-147
	Utgående avsättning	1 162	1 422

Kommentar:

Under 2014 har totalt sju personer haft pågående delpension och ytterligare en person har blivit beviljad delpension. Av dessa sju har två personer gått i pension under året.

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄNS ÅRSREDOVISNING 2014

Not	26 Övriga avsättningar	2014-12-31	2013-12-31
	Kompetensväxlingsåtgärder		
	Årets förändring	106	-685
	Utgående balans	106	0
	Summa övriga avsättningar	106	0

Kommentar:

Medel för kompetensväxlingsåtgärder används enligt överenskommelse med de fackliga organisationerna till att finansiera hälften av kostnaden för beslutade delpensioner. Under 2014 beviljades en person delpension, motsvarande siffra för 2013 var fem personer.

Under 2015 är inga beslut om delpension kända, varvid avsättningen inte i nuläget bedöms regleras under 2015.

Not	27 Lån i Riksgäldskontoret	2014-12-31	2013-12-31
	Ingående balans	1 572	1 386
	Under året upptagna lån	2 055	779
	Årets amorteringar	-872	-593
	Utgående balans	2 755	1 572
	Beviljad låneram	4 300	3200

Kommentar:

Lån har tagits upp under december 2014 för anläggningar anskaffade till och med november 2014. Nyanskaffningar har även skett under december 2014. För dessa anläggningar tas nya lån upp under juni 2015.

Not	28 Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	2014-12-31	2013-12-31
	Beviljad kreditram	8 700	8 700

Not	29 Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2014-12-31	2013-12-31
	Diverse skulder inkl. leverantörsskulder	4 685	3 677
	Lagstadgade arbetsgivaravgifter	1 720	1 737
	Premier avtalsförsäkringar	0	2
	Mervärdesskatt	36	77
	Summa	6 441	5 493

Not	30 Övriga kortfristiga skulder	2014-12-31	2013-12-31
	Personalens källskatt	1 541	1 535
	Övriga kortfristiga skulder	0	16
	Summa	1 541	1 551

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄNS ÅRSREDOVISNING 2014

Not	31 Depositioner	2014-12-31	2013-12-31
	Depositioner	962	620

Kommentar:

Vid deponering gäller att den som deponerat har rätt att få tillbaka pengarna efter tre månader, om inte hyresvärden innan dess inkommit till Länsstyrelsen med uppgift om att tvist pågår. Utbetalning sker dock endast på begäran av den som deponerat, vilket innebär att Länsstyrelsen inte kan styra över när återbetalning sker. Om Länsstyrelsen inom tremånadersperioden får underrättelse från hyresvärden om att tvist pågår, får Länsstyrelsen inte betala ut pengar till någon förrän tvisten är löst, antingen i domstol eller efter överenskommelse mellan parterna. Inte heller detta är något som Länsstyrelsen kan påverka.

Detta innebär sammantaget att det är mycket svårt att bedöma hur stor del av de deponerade medlen som kommer att regleras inom 12 månader. Vår bedömning är att de ärenden som inkommit under 2014 kan regleras under 2015 (354 tkr), det innebär att 608 tkr av de deponerade medlen bedöms regleras efter mer än 12 månader.

Not	32 Periodavgränsningsposter	2014-12-31	2013-12-31
	Upplupna kostnader		
	Upplupna löner, arvoden inkl. sociala avgifter	374	339
	Upplupna semesterlöner inkl. sociala avgifter	7 172	7 360
	Övriga upplupna kostnader	2 880	3 225
	Summa upplupna kostnader	10 426	10 923
	Oförbrukade bidrag från annan myndighet	44 097	68 406
	varav		
	Regeringskansliet	12 032	22 690
	Naturvårdsverket	9 288	13 877
	Post- och telestyrelsen	8 002	10 051
	Statens energimyndighet	3 757	2 689
	Tillväxtverket	3 289	5 830
	Övriga statliga myndigheter	7 730	13 269

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄNS ÅRSREDOVISNING 2014

Oförbrukade bidrag från annan myndighet förväntas tas i anspråk inom följande tidsintervall:

- Inom tre månader	4 223	14 720
varav		
Regeringskansliet	50	1 043
Naturvårdsverket	35	2 387
Post- och telestyrelsen	0	2 868
- mer än tre månader till ett år	28 553	37 131
varav		
Regeringskansliet	11 586	14 657
Naturvårdsverket	1 801	8 457
Post- och telestyrelsen	8 002	5 984
- mer än ett år till tre år	3 140	14 363
varav		
Regeringskansliet	295	6 990
Naturvårdsverket	73	707
Post- och telestyrelsen	0	1 199
- mer än tre år	8 117	834
varav		
Regeringskansliet	100	0
Naturvårdsverket	7 359	804
Post- och telestyrelsen	0	0
Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	7 385	9 084
varav finansiering genom EU-fonder		
Life – program för miljö- och klimatpolitik	2 490	4 599
Summa oförbrukade bidrag	51 482	77 490

Kommentar oförbrukade bidrag från annan myndighet:

Tidigare års beviljade bidrag från Regeringskansliet avseende projekt inom kanalisation/bredband har under 2014 haft verksamhet omfattande 10 mkr.

Oförbrukade bidrag från Naturvårdsverket har minskat med 4,6 mkr mellan åren 2013 - 2014. Det beror främst på ökad aktivitet inom flera av projekten som Naturvårdsverket finansierar samt att ett flertal projekt som blivit beviljade medel under tidigare år avslutats under 2014.

Post- och Telestyrelsen finansierar flera av Länsstyrelsens kanalisation/bredbandsprojekt och har så gjort under flera år. Ett av dessa projekt har blivit beviljade medel under tidigare år och ej fått några ytterligare medel, men projektet har haft aktiviteter till en kostnad på 1,9 mkr under 2014. Projektet kommer att avslutas under 2015.

Kommentar oförbrukade bidrag från annan myndighet förväntas tas i anspråk inom följande tidsintervall:

64 tkr av de oförbrukade medlen kommer att betalas tillbaka till finansören under 2015, (Naturvårdsverket 19 tkr samt Folkhälsomyndigheten 45 tkr). Dessa medel har ej inräknats i ovanstående not.

Summa periodavgränsningsposter	61 908	88 413
---------------------------------------	---------------	---------------

Örebro den 18 februari 2015

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Rose-Marie Frebran

Landshövding

Länsstyrelsen
Örebro län

En samlande kraft!

www.lansstyrelsen.se/orebro

Besöksadress: Stortorget 22

Postadress: 701 86 Örebro

Telefon: 010-224 80 00

E-post: orebro@lansstyrelsen.se